

Мандри убивці. Assassin 3
Робін Гобб

Для Королівства Шести герцогств настали темні часи. Сховавшись у затишку рідного герцогства Ферроу, узурпатор Регал Провісник виснажує країну захмарними податками. Тим часом Прибережні герцогства потерпають від дедалі частіших наїздів червоних кораблів. Єдиний, хто здатен покласти цьому край, – королівський убивця Фітц Чівелрі, який, повернувшись до життя завдяки магії Віту, здається, назавжди забув про те, як бути людиною. Та прийшов час зробити вибір: і далі жити як дикий вовк чи нарешті стати Каталізатором великих подій? Серед непроглядного мороку самотності Фітц вирушить у довгу подорож, щоб повернути мир у країну й віднайти себе. Однак спочатку буде руйнівна та спопеляюча помста, якої так давно жадав цей майстер убивчого ремесла...

Робін Гобб

Мандри убивці. Assassin 3

Цілковито справжній Кет Огден,

яка в дитинстві погрожувала, що виросте і стане

танцюристкою степу,

фехтувальницею,

дзюдоїсткою,

кінозіркою,

археологинєю та

Президенткою США.

І ось напрочуд швидко наближається до кінця свого списку.

Ніколи не плутай фільм із книжкою.

© Robin Hobb, 1997

© Depositphotos.com / PicsFive, mikeaubry, filmfoto, Nihongo, ayvan,
Andrey_Kuzmin, обкладинка, 2021

© HarperCollins Publishers Ltd, карта

© Nemiro Ltd, видання українською мовою, 2021

Пролог. Забутий

Щоранку я прокидаюся з чорнильними плямами на руках. Інколи сплю долілиць за робочим столом, обличчям між безладно розкиданих паперових аркушів і сувоїв. Мій хлопець, увійшовши з татцем, може набратися відваги й дорікнути мені, що попереднього вечора я не вклався до ліжка. Та часом гляне на моє обличчя і промовчить. Я не намагаюся пояснити йому, навіщо роблю те, що роблю. Це не та таємниця, яку можна передати молодшому за себе: сам повинен її відкрити і збагнути.

Чоловік мусить мати життєву мету. Тепер я це знаю, але, щоб цього навчитися, потрібні були перші двадцять літ мого життя. Не думаю, що я в цьому якийсь винятковий. А все-таки раз вивчений урок зостався зі мною. Отож, маючи небагато занять, крім додання болю, я шукав собі діла. І обрав завдання, на користь якого колись давно висловилися леді Пейшенс та писар Федврэн. Я розпочав ці сторінки зі спроби запису зв'язної історії Королівства Шести герцогств. Однак виявилось, що мені складно довго зосереджуватися на одній темі, тож я зайнявся меншими дослідженнями – власними теоріями магії, судженнями про політичні структури та роздумами про інші культури. Коли ж я почуваюся особливо зле і не можу впорядкувати власних думок настільки, щоб їх записати, то працюю над перекладами або намагаюся розбірливіше переписати старі документи. Шукаю заняття для рук, сподіваючись цим відволікти мозок.

Для мене писання – те саме, що для Веріті рисування карт. Дбання про деталі та необхідної концентрації майже достатньо, аби забути як про наркотичний потяг, так і про залишковий біль через те, що колись йому піддавався. У такій праці можна загубитися і забути. Або ж зануритися глибше і знайти численні спогади про себе самого. Я аж надто часто виявляв, що далеко збочив від історії герцогств до історії Фітца Чівелрі. Ці спогади залишають мене віч-на-віч із тим, ким я колись був і ким потім став.

Дивовижно, скільки подробиць можна згадати, коли такий виклад глибоко тебе поглине. Не всі прикликані мною спогади болісні. Я мав немало добрих друзів, і вони виявилися вірнішими, ніж я міг сподіватися. Знав красу та радість, що випробовували сили мого серця так само сильно, як трагедії та потворність. А все-таки я, здається, маю більше похмурих спогадів, ніж більшість людей; мало хто знає смерть у підземеллі чи пам'ятає себе в домовині, закопаній під снігом. Мозок сахається від таких подробиць. Згадати, що Регал убив мене, – це одне. Геть інше – поринати в спогади про те, як тяглися дні та ночі, коли мене морено голодом і бито смертним

боем. При згадці про це досі, через стільки літ, трапляються хвилини, коли мої нутроші крижаниють. Пам'ятаю очі того чоловіка і звук удару, яким він ламає мені носа. Все ще уві сні потрапляю до кімнати, в якій змагаюся, аби втриматися на ногах, намагаюся не думати про те, як зробити останнє зусилля, щоб убити Регала. Пам'ятаю завданий ним удар, що розірвав мою опухлу шкіру та залишив на обличчі шрам, який я маю до цього дня.

Ніколи не прошу собі триумфу, який я подарував йому тим, що спожив отруту і помер.

Та ще більшого болю завдають мені спогади про те, що я втратив. Коли Регал убив мене, я помер. Ніколи більше я не був загальновідомим як Фітц Чівелрі, ніколи не відновив зв'язку з людьми Оленячого замку, які знали мене з шестилітнього віку. Ніколи більше не замешкав у Оленячому замку, ніколи не прислуговував леді Пейшенс і не сидів біля Чейдових ніг перед каміном. Ритми життів, переплетених колись із моїм життям, були мною втрачені. Частина моїх друзів померла, інші одружилися, в них народилися і підросли діти, а я не бачив усього цього. Хоча моє тіло перестало бути тілом молодого здорового чоловіка, багато тих, які колись називали мене другом, досі живі. Інколи я все ще прагну торкнутися їх поглядом і руками, втихомиривши цим дотиком довголітню самотність.

Не можу зробити цього.

Ці роки для мене втрачено, як і майбутні роки їхнього життя. Втратив я і той час – не довгий за місяць, хоча мені він здавався куди довшим, – коли був замкнений у підземеллях, а потім у труні. Мій король помер у мене на руках, але я не бачив, як його поховано. Не був я присутній і на раді після моєї смерті, коли мене визнано винним у вживанні магії Віту, а тим самим ухвалено, що я заслужив завданої мені смерті.

Пейшенс постала, вимагаючи віддати їй моє тіло. Дружина мого батька, колись так болісно вражена відкриттям, що до шлюбу він сплотив бастарда, забрала мене з цієї камери. Це її руки омили моє тіло перед похованням, випростили мої кінцівки і сповили мене смертним саваном. Дивакувата ексцентрична леді Пейшенс не знати чого очистила мої рани і перев'язала їх так старанно, наче я все ще був живим. Вона сама наказала викопати мені могилу та опустити в неї домовину. Вона і Лейсі, її помічниця, оплакували мене, коли всі інші, керовані страхом чи огидою до мого злочину, покинули мене.

А втім, вона нічого не знала про те, як Барріч і Чейд, мій наставник в убивстві, за кілька ночей прийшли до цієї могили, розкопали сніг, що нападав зверху, скинули замерзлі грудки землі, якою засипано мою домовину. Лише ці двоє були там, коли Барріч зірвав віко труни, витяг звідти моє тіло, а тоді, за допомогою власної магії Віту, прикликав вовка, якому довірено мою душу. Вони відібрали у вовка цю душу і знову запечатали її у скатованому тілі, звідки вона втекла. Підвели мене й привчали знову ходити у людській подобі, згадати, як це – мати короля і бути зв'язаним присягою. Я досі не знаю, чи дякувати їм за це. Можливо, як запевняє Блазень, вони не мали вибору. Можливо, йдеться не про подяку чи провину, а лише про розпізнання сил, які нас ведуть і зв'язують із неминучою долею.

Розділ 1. Народження в могилі

У Державах Чалседу тримають рабів. На них покладено тяжкі роботи. Працюють у шахтах, роздимають міхи в кузнях, з їх числа набираються сміттярі, землероби та повії. Але, хоч як це дивно, невольники також няньчать і виховують дітей, бувають кухарями, писарями, вмілими ремісниками. Вся блискуча цивілізація Чалседу, від великих бібліотек Джепа до легендарних фонтанів і купалень Сінджону, має своїми підвалинами існування класу рабів.

Найбільшими постачальниками рабів є Бінгтаунські Купці. Колись більшість невольників були воєнними бранцями, і Чалсед офіційно запевняє, що так воно є й досі. Останніми роками велося замало воєн, аби вдовольнити попит на вивчених рабів. Бінгтаунські Купці напрочуд уміло використовують інші джерела, а особливо часто у зв'язку з цим згадують піратство, що розбуялося на Торгових Островах. Чалседські рабовласники не надто цікавляться, звідки походять невольники, аби тільки вони були здоровими.

Невольництво – це звичай, який ніколи не прищепився у Королівстві Шести герцогств. Від чоловіка, засудженого за злочин, можна вимагати, щоб він служив тому, кого скривдив, але час подібного служіння завжди обмежений, і такого слугу ніколи не вважають кимсь нижчим за людину, яка платить за свою провину. Якщо злочин надто жакливий, аби його можна було спокутувати працею, винуватець розплачується власною смертю. У Королівстві Шести герцогств ніхто й ніколи не стає невольником, а наше право не дозволяє жодному мешканцю королівства привозити до господи рабів і тримати їх у неволі. Тому багато рабів Чалседу, які так чи інакше визволяються від своїх власників, часто шукають притулку в Шести герцогствах, і королівство стає їхнім новим домом.

Ці раби приносять із собою прадавні традиції та фольклор своїх рідних країв. Одна з таких історій, яку я зберіг, розповідає про дівчину-веччі, або, як ми сказали б, віттерку, себто таку, що володіла Вітом. Вона хотіла покинути батьківський дім, піти за чоловіком, якого любила, та побратися з ним. Батьки дівчини не вважали його гідним цього і не дали їй дозволу. Вона була надто слухняною, щоб опиратися їхній забороні. Та була ще й надто палкою жінкою, щоб жити без того, кого справді кохала. Злягла і померла від туги. Батьки поховали її з великим смутком і докорами сумління, що не дозволили їй піти за покликом серця. Але вони не знали, що їхня донька була пов'язана Вітом із ведмедицею. І коли дівчина померла, то ведмедиця взяла її дух під опіку, аби він не звільнився від світу. Як настала третя ніч, відколи дівчину поховано, ведмедиця розкопала могилу і повернула дух своєї подруги до її тіла. Народження в могилі зробило дівчину новою істотою, яка не мала вже зобов'язань перед батьками. Тож покинула розбиту труну і подалася шукати того, кого справді кохала. Ця історія має сумний кінець, бо хоча дівчина й була якийсь час ведмедицею, але все одно ніколи не стала знову цілковито людиною, і коханий зрікся її.

Ця історія підказала Баррічу думку спробувати звільнити мене з Регалових підземель через отруєння.

Кімната була надто гарячою. І надто малою. Хоч як я сапав, це більше мене не холодило. Я встав з-за столу і пішов у куток, до бочки з водою. Зняв із неї покришку та глибоко ковтнув. Серце зграї підвів голову і майже загарчав:

– Пий з чашки, Фітце.

Вода стікала мені по підборідді. Я спокійно і пильно глянув на нього.

- Витри обличчя. - Серце зграї перевів погляд з мене знову на свої руки. На них була мазь, він втирав її в якісь смужки.

Я пригнувся до неї. Облизнув губи.

- Я голодний, - сказав я.

- Сядь і закінчи свою роботу. Тоді поїмо.

Я спробував згадати, чого він хоче від мене. Він провів рукою над столом, і я згадав. Більше шкіряних смужок з мого кінця столу. Я повернувся і сів на твердий стілець.

- Я зараз голодний, - пояснив йому.

Він знову глянув на мене так само: наче й не показував зубів, а однаково загарчав. Серце зграї вмів гарчати самими очима. Я зітхнув. Мазь, яку він уживав, дуже добре пахла. Я ковтнув слину. Тоді подивився вниз. Переді мною на столі лежали смужки шкіри і шматки металу. Якийсь час я на них дивився. Потім Серце зграї відклав смужки та витер руки об ганчірку. Підійшов, став біля мене, я мусив обернутися, щоб його побачити.

- Ось, - сказав він, торкаючись шкіри переді мною. - Ось тут ти лагодив.

Стояв наді мною, доки я знову не взяв шкіри. Я схилився, щоб її понюхати, а він ударив мене по плечі.

- Не роби цього!

Мої губи здригнулися, але я не загарчав. Коли на нього гарчати, він ставав дуже, дуже сердитим. Якусь мить я тримав смужки. Тоді здалося, що мої руки згадали раніше, ніж це зробив мій мозок. Я дивився, як мої пальці працюють зі шкірою. Закінчивши, підняв зроблене, показав йому і сильно шарпнув, аби показати, що воно витримає, навіть якщо кінь рвоне головою назад.

- Але коня нема, - вголос згадав я. - Не залишилося жодного коня.

Брате?

Йду. - Я підвівся зі стільця. Підійшов до дверей.

- Повернися і сядь, - сказав Серце зграї.

Нічноокий кличе, - відповів я йому.

Тоді згадав, що він мене не чує. Я думав, що він зумів би, якби спробував, але він не пробував. Я знав, що, коли знову заговорю до нього так, він відштовхне мене. Він не дозволяв мені часто розмовляти так із Нічноокиим. Навіть Нічноокого відштовхнув би, якби вовк надто багато зі мною розмовляв. Це здавалося дуже дивним.

- Нічноокий кличе, - повторив я вголос.

- Знаю.

- Це добрий час, щоб полювати.

- Це ще кращий час, щоб залишитися. Я маю для тебе їжу.

- Ми з Нічноокими могли б знайти свіже м'ясо. - Рот мені наповнився слиною на саму думку про це. Розірваний кролик усе ще парує серед зимової ночі. Те, чого я хотів.

- Нічноокому доведеться полквати цієї ночі самому, - відповів мені Серце зграї.

Він підійшов до вікна і трохи прочинив віконниці. Потягло холодом. Я занюхав Нічноокого, а далі сніжного kota. Нічноокий завив.

- Йди геть, - сказав йому Серце зграї. - Зараз іди собі, йди полквати, йди поживитися. Я не маю достатньо їжі, щоб тебе прогудувати.

Нічноокий вийшов за межі світла, що падало з вікна. Та не відійшов надто далеко. Чекав там на мене, але я знав, що він не може довго чекати. Був зараз голодний, як і я.

Серце зграї підійшов до вогню, через який у кімнаті було надто гаряче. При вогні стояв казанок. Серце зграї відсунув його від вогню і зняв покришку. Вийшла пара, а разом із нею запах. Зерно, коріння та дрібка запаху м'яса, майже розвареного. Я був такий голодний, що втягнув пахощі носом і заскавчав. Але Серце зграї знову загарчав на мене очима. Тож я повернувся до твердого стільця. Сів. Чекав.

Готування зайняло йому багато часу. Він зібрав зі стола всю шкіру та повісив її на гачку. Тоді відклав горщик із маззю. Потім приніс гарячий казанок і поставив на стіл. Пізніше - дві миски і дві чашки. Налив води до чашок. Поклав ніж і дві ложки. Приніс із буфета хліб і маленький горщик джему. Наклав душенини до миски переді мною, але я знав, що не можу до неї торкнутися. Я мав сидіти й не їсти, а він тим часом покрав хліб і дав мені шматок. Я міг тримати хліб, але не їсти і його, аж доки він теж не сяде зі своєю тарілкою, душениною та хлібом.

- Візьми свою ложку, - нагадав мені Серце зграї.

Тоді він повільно сів на своє крісло просто поруч зі мною. Я тримав ложку, хліб і чекав, чекав, чекав. Не зводив з нього очей, але не міг стримати руху щелепи. Це його розсердило. Я знову стулив рота. Нарешті він сказав:

- А тепер їжмо.

Та це ще не був кінець чеканню. Мені дозволялося лише раз відкусити. Потім слід зупинитися, пережувати й ковтнути, а тільки тоді взяти більше. Інакше Серце зграї давав мені стусана. Я міг взяти лише стільки, скільки поміщалося в ложці. Я взяв чашку і напився з неї. Він усміхнувся мені:

- Добре, фітце. Добрий хлопець.

Я посміхнувся у відповідь, але потім відкусив надто великий шматок хліба, і він насупився. Я намагався повільно пережувати хліб, але був зараз таким голодним, а їжа була тут, і я не розумів, чому він не дозволив мені з'їсти все відразу. Їжа займала надто багато часу. Серце зграї навмисне перегрів душенину, щоб я обпік собі рота, взявши забагато. Якусь мить я думав про це. Далі сказав:

- Ти навмисне перегрів душенину. Я попечуся, якщо їстиму надто швидко.

Цього разу усмішка з'являлася повільніше. Він кивнув мені.

Я, як зазвичай, закінчив їсти раніше за нього. Мусив сидіти на стільці, доки він теж не доїсть.

- Ну що ж, Фітце, - сказав він урешті. - Сьогодні було не так і зле. Гей, хлопче?

Я глянув на нього.

- Скажи мені щось, - промовив він.

- Що?

- Що-небудь.

- Що-небудь.

Серце зграї насупився на мене, а я хотів загарчати, адже ж зробив, що він казав. За якийсь час він підвівся і взяв пляшку. Налив чогось до своєї чашки. Передав пляшку мені.

- Хочеш трохи?

Я відсахнувся. Навіть запах цього колов мої ніздрі.

- Відповідай, - нагадав мені він.

- Ні. Ні. Це погана вода.

- Ні. Це погане бренді. Ожинове бренді, дуже дешево. Я його не терпів, а ти любив.

Я видув із носа запах.

- Ми ніколи цього не любили.

Він поставив пляшку та чашку на стіл. Підвівся і підійшов до вікна. Знову відчинив його.

- Я сказав тобі йти полювати!

Я відчув, що Нічноокий підстрибує, а тоді тікає. Нічноокий, як і я, боявся Серця зграї. Колись я напав на нього. Я довго хворів, а потім почувся краще. Хотів вийти полювати, а Серце зграї мені не дозволив. Він став перед дверима, а я кинувся на нього. Він ударив мене кулаком, а тоді притис до землі. Він не більший від мене. Але підступний і хитріший. Знає багато способів притиснути, а більшість із них болісні. Довго тримав мене на долівці. Я лежав на спині, з відкритою горлянкою і довго, довго чекав, коли він увіп'ється в мене зубами. Щоразу, тільки-но я ворухнуся, він давав мені стусана. Нічноокий гарчав знадвору, але не наближався до дверей занадто і не намагався ввійти. Коли я заскавчав, благаючи пощади, він знову дав мені стусана.

- Тихо будь! - сказав мені.

Коли я затих, він промовив:

- Ти молодший. Я старший і більше знаю. Я б'юся краще, ніж ти, полюю краще, ніж ти. Я завжди вищий за тебе. Ти зробиш усе, що я захочу. Ти це розумієш?

Так, - відповів я. - Так, так, це згряя, розумію, розумію.

Але він лише вдарив мене знову і тримав так далі, вищиривши зуби, аж доки я не промовив уголос:

- Так, розумію.

Зараз Серце зграї повернувся до стола та налив бренді до моєї чашки. Поставив переді мною так, щоб я мусив її понюхати. Я пирхнув.

- Спробуй бренді, - наполягав він. - Колись воно тобі смакувало. Ти пив його, коли був молодшим і тобі заборонялося ходити до таверн без мене. А пізніше жував м'яту і думав, що я не здогадаюся.

Я заперечно похитав головою.

- Я не зробив би такого, якщо ти мені не казав. Я розумів.

Серце зграї видав дивний звук - чи то подавився, чи то закашлявся.

- О, ти часто робив те, чого я тобі не казав. Дуже часто.

Я знову хитнув головою.

- Я цього не пригадую.

- Ще ні. Але пригадаеш. - Знову вказав на бренді. - Давай. Спробуй його. Тільки трішки. Добре на тебе подіє.

Раз він мені звелів, я спробував. Мені запекло у роті й у носі, я не міг позбутися цього смаку. Вилив геть те, що залишилося в чашці.

- Гарзд. Ото Пейшенс утішилася б, - тільки й мовив він.

А тоді наказав мені взяти ганчірку і прибрати те, що я розлив. А ще вимити посуд водою та витерти його досуха.

Інколи на мене находило тремтіння, і я падав. Без причини. Серце зграї намагався мене втримати. Часом через те тремтіння я провалювався в сон. Коли прокидався, все в мене боліло. Груді, плечі. Інколи я прокушував собі язика. Я такого не любив. І воно лякало Нічноокого.

Іноді зі мною та Нічноокиим був ще хтось інший, інший у наших думках. Дуже маленький, але був там. Я не хотів, щоб хтось знову там був, хтось, крім мене та Нічноокого. Він про це знав і робився таким маленьким, що переважно його там не було.

Пізніше прийшов чоловік.

- Наближається чоловік, - сказав я Серцю зграї.

Було темно, вогонь у каміні пригас. Минув добрий час для полювання. Повна темрява. Невдовзі він скаже, що час спати.

Він мені не відповів. Швидко й легко підвівся та взяв великого ножа, який завжди лежав на столі. Показав мені відійти в куток, вступившись йому з дороги. Тихо підійшов до дверей і чекав. Знадвору я почув, як чоловік іде по снігу. Тоді я занюхав його.

- Це той сивий, - сказав Серцю зграї. - Чейд.

Тоді він дуже швидко відчинив двері, і сивий увійшов. Я чхнув, почувши запах, який він приніс. Він завжди пах порошком зі сухого листя та всіляким димом. Був худим та старим, але Серце зграї завжди поводився з ним як із вищим. Серце зграї докинув ще дров до вогню. У кімнаті стало ясніше й тепліше. Сивий зняв каптур. Якийсь час дивився на мене ясними очима, ніби чогось чекав. Тоді заговорив до Серця зграї.

- Як він? Є покращення?

Серце зграї знизав плечима.

- Почувши твій запах, назвав твоє ім'я. Вже тиждень не було нападів. Три дні тому полагодив мені трохи упряжі. І добре це зробив.

- Вже не пробує призти шкіру?

- Ні. Хоча б доки я за ним пильную. Та й він добре знає цю роботу. Вона може щось у ньому розворушити. - Серце зграї реготнув. - Хай там як, полагоджену упряж можна продати.

Сивий підійшов, став при вогні і простяг до нього руки. На руках мав плями. Серце зграї видобув пляшку бренді. Вони розлили напій у чашки. Він змусив мене тримати посудину, на дні якої було трохи бренді, але не наказав мені куштувати. Вони розмовляли - довго, довго, довго, про речі, які не мали нічого спільного з їжею, сном чи полюванням. Сивий щось чув про якусь жінку. Це мало бути критичним пунктом, центром гуртування герцогств. Серце зграї промовив:

- Не розмовлятиму про це при Фітцові. Я обіцяв.

Сивий спитав, чи він думає, що я розумію, а Серце зграї відповів, що це байдуже, він обіцяв. Я хотів піти спати, але вони наказали мені сидіти на стільці. Коли старий збирався іти, Серце зграї сказав:

- Для тебе дуже небезпечно приходити сюди. Та ще й задалеко. Ти зумієш повернутися?

Сивий лише посміхнувся.

- Маю свої стежки, Баррічу, - відповів він.

Я теж усміхнувся, згадавши, що він завжди пишався своїми таємницями.

Одного дня Серце зграї пішов, залишивши мене самого. Не зв'язав мене. Тільки сказав:

- Тут лежить трохи вівса. Як захочеш без мене істи, мусиш згадати, як його зварити. Якщо вийдеш із дому крізь двері чи вікно, якщо бодай відчиниш двері чи вікно, я про це знатиму. І поб'ю тебе до смерті. Зрозумів?

- Так, - відповів я.

Він, здавалося, дуже сердився на мене, хоч я не пригадував, щоб зробив щось, чого він не казав мені робити. Він відчинив коробочку і вийняв із неї якісь речі. Переважно це були металеві кружальця. Монети. Одну річ я

згадав. Вона була блискуча і викривлена як місяць-молодик, а коли я вперше її взяв, пахла кров'ю. Я бився за неї з іншим. Не міг згадати, чи хотів я її, але бився і здобув. Тепер я її не хотів. Він підняв її на ланцюжку, придивився, а тоді поклав до капшука. Мені було байдуже, що він її забрав.

Без Серця зграї я дуже, дуже зголоднів. Коли він повернувся, я зачув на ньому запах. Запах самиці. Не сильний і змішаний з луговим запахом. Але через цей добрий запах я запрагнув чогось, що не було ні їжею, ні водою, ні полюванням. Я підійшов до нього, щоб обнюхати, та він цього не помітив. Наварив вівсянки, і ми їли. Тоді просто сидів перед вогнем і здавався дуже, дуже сумним. Я встав і приніс пляшку бренді. Приніс її йому разом із чашкою. Він забрав у мене те й те, але не усміхнувся.

- Може, завтра я навчу тебе приносити палицю, - сказав Серце зграї. - Може, це саме те, що тобі під силу.

Тоді випив усе бренді, що було в пляшці, а потім відкоркував наступну пляшку. Я сидів і спостерігав за ним. Коли він заснув, я взяв його плащ, від якого так пахло. Розклав на долівці і ліг зверху, вдихаючи той запах, аж доки не заснув.

Мені щось снилося, але воно не мало сенсу. Там була жінка, що пахла, як Баррічів плащ, а я не хотів, щоб вона пішла. Була моєю жінкою, але, коли вона пішла, я не пішов за нею слідом. Це й усе, що я запам'ятав. Недобре було це пам'ятати, так само як недобре бути голодним або спраглим.

Він змусив мене сидіти вдома. Сидіти вдома довго-довго, коли єдине, чого я прагнув, - це вийти надвір. Але цього разу падав дощ, дуже сильний, такий сильний, що майже весь сніг розтанув. Раптом здалося, що добре нікуди не виходити.

- Баррічу, - озвався я, і він різко глянув на мене.

Я думав, що він на мене нападе, так швидко ворухнувся. Я намагався не кулитися. Інколи це його дратувало.

- Що таке, Фітце? - спитав він, а його голос був лагідним.

- Я голодний, - сказав я. - Зараз.

Він дав мені великий шматок м'яса. Вареного м'яса, але великий. Я з'їв надто швидко, а він стежив за мною, але не казав мені не робити так і не дав мені стусана. Цього разу.

Я постійно чухав обличчя. По підборіддю. Нарешті пішов і став перед Баррічем. Почухався перед ним.

- Не люблю цього, - сказав я йому.

Він здавався здивованим. Але дав мені дуже гарячу воду, мило і дуже гострий ніж. Ще дав мені кругле шкельце з чоловіком усередині. Я довго дивився на того чоловіка. Аж затремтів через це. Його очі були схожими на очі Барріча, обведені білим, але ще темніші. Не вовчі очі. Шерсть на ньому була темна, як у Барріча, але волос на щелепах був нерівним і грубим. Я торкнувся бороди і побачив пальці на обличчі чоловіка. Це було дивно.

- Голися, але будь обережний, - промовив до мене Барріч.

Я майже пам'ятав, як це. Запах мила, гаряча вода на моєму обличчі. Але гостре-прегостре лезо весь час мене різало. Дрібні порізи, що пошипували. Потім я глянув на чоловіка в округлому шкельці. «Фітц, - подумав я. - Майже як Фітц». Весь покривавився.

- Я весь покривавився, - сказав я Баррічу.

Він посміявся з мене.

- Ти завжди кривавився, коли голився. Завжди надто поспішаєш.

Він узяв гостре-прегостре лезо.

- Сиди тихо, - наказав мені. - Ти пропустив кілька місць.

Я сидів дуже тихо, а він мене не порізував. Тяжко було сидіти тихо, коли він до мене підійшов і так зблизька на мене глянув. Закінчивши, взяв мене долонею за підборіддя і придивився до мене. Дивився дуже пильно.

- Фітце? - сказав Барріч.

Крутнув головою і всміхнувся мені, але усмішка розвіялася, тільки-но я на нього глянув. Дав мені щітку.

- Тут нема коня, щоб його вичісувати, - промовив я.

Він здавався майже задоволеним.

- Причеси оце, - сказав і покошлатив мені волосся.

Змусив мене причісуватися, аж доки воно не лягло рівно. У мене на голові були болючі місця. Барріч насупився, побачивши, що я кривлюся. Забрав у мене щітку і наказав стояти спокійно, а сам тим часом оглянув мою голову, торкаючи волосся.

- От байстржк! - грубо сказав він, а коли я скулився, додав: - Не ти.

Повільно похитав головою. Поплескав мене по плечі.

- З часом біль мине, - промовив Барріч.

Показав мені, як відкинути волосся назад і зв'язати його шкіряною стрічкою. Воно було досить довгим.

- Так краще, - сказав він. - Знову маєш вигляд чоловіка.

Я прокинувся зі сну з дрижанням і криком. Сів і почав плакати. Барріч прийшов до мене зі свого ліжка.

- Що не так, Фітце? Все гаразд?

- Він забрав мене у матері! - сказав я. - Забрав мене від неї. Я був надто малим, щоб піти від неї.

- Я знаю, - відповів Барріч. - Я знаю. Але це було вже давно. Тепер ти тут, у безпеці.

Він здавався майже переляканим.

- Напустив диму в нору, - говорив я йому. - Зробив з моєї матері та братів шкури.

Його обличчя змінилося, а голос перестав бути лагідним.

- Ні, Фітце. То була не твоя мати. То був сон вовка. Нічноокого. Таке могло трапитися з Нічнооким. Але не з тобою.

- О так, так і було, - сказав я йому і зненацька розсердився. - Так і було, так і здавалося. Точнісінько так само.

Я встав із ліжка й почав ходити по кімнаті. Ходив дуже довго, аж доки позбувся того почуття. Барріч сидів і стежив за мною. Доки я ходив, він випив силу-силенну бренді.

Одного весняного дня я стояв і дивився у вікно. Запах світу був добрим, живим і новим. Я потягся і повернувши раменами. Відчув, як мої кості тріщать у суглобах.

- Гарний ранок для прогулянки верхи, - сказав я.

Обернувся і глянув на Барріча. Він мішав вівсянку в казанку над вогнем. Підійшов і став біля мене.

- У горах досі зима, - тихо сказав він. - Цікаво, чи Кеттрікен безпечно повернулася додому?

- Якщо ні, то не з вини Сажки, - промовив я.

Раптом щось у мені перевернулося і болісно мене кольнуло, аж мені на мить перехопило подих. Я намагався збагнути, що це, та воно втекло від мене. Я не хотів його доганяти, але знав - це річ, на яку я мушу полквати. Це наче полкування на ведмедя. Коли я до нього наближався, воно обернулося проти мене і намагалось вразити. Але щось у ньому змусило мене прагнути йти за ним слідом. Я глибоко вдихнув і витрусив його з себе. Тоді знову вдихнув, зі звуком, який зав'яз мені в горлянці.

Барріч поблизу мене був дуже спокійним і мовчазним. Чекав мене.

Брате, ти вовк. Повертайся, покинь те, що тебе ранить, - перестеріг мене Нічноокий.

Я відстрибнув назад.

Тоді Барріч затупотів кімнатою, лаючи те і се й давши вівсянці пригоріти. Та ми однаково мусили її з'їсти, бо нічого іншого не було.

Якийсь час Барріч шарпав мене. «Пам'ятаєш?» - питав він раз у раз. Не залишав мене самого. Називав імена і змушував пробувати сказати, хто це. Інколи я знав, хоч і небагато. «Жінка, - відповів я, коли він назвав Пейшенс. - Жінка в кімнаті з рослинами». Я намагався, але він і далі сердився на мене.

Коли я спав уночі, то бачив сни. Сни про тремке світло, що танцювало по кам'яній стіні. Та про очі в маленькому віконці. Сни стискали мене і не давали дихати. Якби мені вистачило повітря на крик, я міг би прокинутися. Інколи довго тривало, перш ніж мені вдавалося вдихнути достатньо. Барріч теж прокидався і хапав великий ніж зі столу. «Що таке, що таке?» – питав мене. Та я не міг йому сказати.

Безпечніше було спати вдень, надворі, де пахло травою та землею. Тоді сни про кам'яні стіни не приходили. Натомість приходила жінка і солодко до мене пригорталася. Пахла луговими квітами, а її вуста смакували, як мед. Біль від цих снів приходив, коли я прокидався, знаючи, що вона пішла назавжди, що її забрав хтось інший. Вночі я сидів, дивлячись у вогонь. Намагався не думати про холодні кам'яні стіни, про темні заплакані очі та солодкі вуста, повні гірких слів. Я не спав. Не смів навіть лягти. Барріч не змушував мене.

Одного дня повернувся Чейд. Відпустив довгу бороду й надягнув капелюха з широкими крисами, як у мандрівного перекупника, та я однаково його пізнав. Коли він прийшов, Барріча не було вдома, але я його впустив. Я не знав, чого він прийшов.

– Хочете трохи бренді? – спитав я, думаючи, що він за цим і прийшов.

Чейд придивився до мене зблизька і майже усміхнувся.

– Фітц? – сказав він. Повернув голову вбік, заглянув мені в обличчя. – Отож. Як ти?

Я не знав, що на це відповісти, тож просто на нього подивився. За якийсь час він наставив чайник. Розпакував свою торбину. Приніс чай з прянощами, трохи сиру та вуджену рибу. Ще витяг пакунки зілля і розставив рядком на столі. Тоді вийняв шкіряного капшука. Там усередині був великий жовтий кристал, саме такий, щоб заповнити його долоню. На дні торбини була велика плитка миска, покрита зсередини блакитною глазур'ю. Він поставив її на стіл і наповнив чистою водою. Тут повернувся Барріч. Він ходив ловити рибу. Приніс шість рибок, прив'язаних до шнурка. То були риби зі струмка, не морські. Слизькі та блискучі. Він уже їх випатрав.

– Тепер ти залишаєш його самого? – спитав Чейд Барріча після того, як вони привіталися.

– Я мусив роздобути харчі.

– То ти вже йому довіряєш?

Барріч відвів очі.

– Я вишколив силу-силенну тварин. Навчити когось робити те, що йому наказано, – не те саме, що довіряти людині.

Барріч підсмажив рибу на сковороді, а потім ми їли. Ще мали сир і чай. Тоді, доки я мив сковороду й тарілки, вони сиділи та розмовляли.

– Я хочу спробувати зілля, – сказав Чейд Баррічу. – Або воду чи кристал. Однаково. Що-небудь. Починаю думати, чи він насправді не... там.

– Він тут, – тихо запевнив Барріч. – Дай йому час. Не думаю, що ідея з зіллям добра. Перш ніж... змінитися, він надто полюбив його. Під кінець завжди був або хворий, або переповнений енергією. Як не провалювався у

прірву смутку, то був вичерпаний боротьбою або ж тим, що служив як людина короля чи Веріті, чи Шрюду. А потім, замість відпочити, вдавався до ельфійської кори. Забув, як це – просто відпочити і дати своєму тілу одужати. Ніколи цього не чекав. Останньої ночі... ти дав йому насіння каррісу, правда? Фоксглов казала, що ніколи чогось такого не бачила. Думаю, що йому на допомогу могло б прийти більше людей, якби вони так не злякалися. Старий Блейд, сердега, думав, що він ошалів. Ніколи потім не пробачив собі, що звалив його. Хотів би я, аби він довідався, що хлопець насправді не помер.

- Не було часу брати й вибирати. Я дав йому те, що мав під руками. Не думав, що він так ошаліє від насіння каррісу.

- Ти міг відмовити йому, – тихо сказав Барріч.

- Це б його не зупинило. Пішов би так, як був, вичерпаний, і його б убили просто там.

Я пішов і сів біля вогнища. Барріч не стежив за мною. Я ліг, перевернувся на спину й потягся. Це було приємне відчуття. Я заплющив очі та відчув тепло вогню на боці.

- Фітце, підведися і сядь на стілець, – звелів Барріч.

Я зітхнув, але послухався. Чейд не глянув на мене. Барріч повернувся до розмови.

- Я хотів би втримати його на плаву. Думаю, йому потрібен час, а тоді робитиме все сам. Він згадує. Інколи. А потім змагається з цим. Чейде, я не думаю, що він хоче згадати. Не думаю, що хоче знову стати Фітцом Чівелпрі. Можливо, йому сподобалося бути вовком. Можливо, так сподобалося, що він ніколи не повернеться.

- Він мусить повернутися, – стиха промовив Чейд. – Ми його потребуємо.

Барріч сів рівніше. Досі він тримав ноги на купі дров, але зараз опустив їх на підлогу. Схилювався до Чейда.

- Ти дістав звістку?

- Не я. Думаю, що Пейшенс дістала. Інколи це дуже дратує: бути щуром за стіною.

- І що ж ти почув?

- Тільки те, що Пейшенс і Лейсі розмовляли про вовну.

- І чому це важливо?

- Вони хотіли виткати з вовни дуже м'яку тканину. Для немовляти чи маленької дитини. «Народиться під кінець наших жнив, але в горах це вже початок зими. Тож зробимо її товстою», – казала Пейшенс. Можливо, це для дитини Кеттрікен.

Барріч був здивований.

- Пейшенс відомо про Кеттрікен?

Чейд реготнув.

- Уявлення не маю. Хто знає, що відомо цій жінці? Останнім часом вона дуже змінилася. Прибрала гвардію Оленячого замку до рук, а лорд Брайт навіть не бачить, що діється. Тепер я думаю, що ми мали б утаємничити її у наш план, залучити її з самого початку. Та, може, й ні...

- Мені було б легше, якби ми це зробили, - Барріч утупився у вогонь.

Чейд хитнув головою.

- Мені шкода. Вона мала вірити, що ти покинув Фітца, відштовхнув його за те, що він удався до Віту. Коли б ти прийшов по його тіло, Регал міг би щось запідозрити. Ми мусили переконати його, що вона - єдина особа, котрій залежало на тому, аби його поховати.

- Тепер вона мене ненавидить. Сказала мені, що я не маю ні вірності, ні відваги. - Барріч глянув собі на руки, його голос напружився. - Я знав, що вона перестала кохати мене багато років тому. Відколи віддала своє серце Чівелрі. Я міг це прийняти. Він був чоловіком, гідним її. І це я перший пішов від неї. Тож міг жити поруч із нею без її кохання, бо відчував, що вона далі поважає мене як чоловіка. Та тепер вона мене зневажає. Я...

Він труснув головою, тоді міцно заплющив очі. На якусь мить усе затихло. Затим Барріч повільно випростався і звернувся до Чейда. Коли заговорив, його голос був спокійним.

- То, думаєш, Пейшенс знає, що Кеттрікен утекла в гори?

- Мене б це не здивувало. Звичайно, офіційної звістки не було. Регал вислав повідомлення до короля Ейода, вимагаючи сповістити, чи вона не втекла туди. Однак Ейод відповів лише, що вона - королева Шести герцогств, тож її дії ніяк не стосуються Гірського королівства. Регал настільки розлютився, що перекинув із Горами торгівлю. Та Пейшенс, здається, багато знає про те, що відбувається за стінами замку. Може, їй відомо також про події у Гірському королівстві. Я, зі свого боку, дуже хотів би знати, як вона збирається вислати те покривальце в гори. Дорога туди далека й тяжка.

Барріч довго мовчав. Тоді промовив:

- Я мусив знайти спосіб поїхати з Кеттрікен і блазнем. Але було тільки двоє коней, а запасів теж лише на двох. Більше я здобути не міг. Тож вони вирушили самі. - Глянув у вогонь, а потім спитав: - Навряд чи хтось чув щось про короля-в-очікуванні Веріті?

Чейд повільно похитав головою.

- Короля Веріті, - м'яко нагадав Баррічу. - Якби ж він тут був. - Глянув кудись у далечінь. - Якби повертався, думаю, вже був би тут, - тихо сказав він. - Ще кілька погожих днів, як цей, і в кожній бухті з'являться червоні кораблі. Я вже не вірю, що Веріті повернеться.

- Тоді Регал справді король, - кисло промовив Барріч. - Принаймні до народження та повноліття дитини Кеттрікен. А пізніше можемо чекати громадянської війни, коли дитя спробує здобути корону. Якщо існуватимуть ще Шість герцогств і буде ким правити. Веріті. Нині я хотів би, щоб він не рушав на пошуки Старійшин. Принаймні за його життя ми мали б якийсь захист від напасників. Тепер, коли Веріті відійшов і настає весна, ніщо вже не стоїть між нами і червоними кораблями...

Веріті. Я здригнувся від холоду. Відштовхнув холод геть. Він повернувся, і я знову відштовхнув його. Далеко відштовхнув. За мить я глибоко вдихнув.

- Тож тільки воду, так? - спитав Барріча Чейд, а я збагнув, що пропустив частину їхньої розмови.

Барріч знизав плечима.

- Вперед. Думаю, це не зашкодить. Він колись провидів щось у воді?

- Я ніколи його не випробовував. Але завжди підозрював, що він міг би, якби спробував. Вітом і Скіллом володіє. Чого ж тоді не міг би провидіти?

- Те, що людина може щось зробити, не означає, що вона неодмінно це зробить.

Якийсь час вони дивилися один на одного. Тоді Чейд знизав плечима.

- Мабуть, мое ремесло не дозволяє мені на таке чутливе сумління, як у тебе, - кам'яним голосом припустив він.

За мить Барріч жорстко відповів:

- Даруйте, сер. Усі ми служили нашому королю згідно з нашими можливостями.

Чейд кивнув на це. Потім усміхнувся. Прибрав зі стола все, крім посудини з водою і кількох свічок.

- Підійди, - тихо промовив він, тож я повернувся до столу. Посадив мене на своєму стільці, поставив переді мною посудину.

- Дивись у воду, - звелів мені. - Скажи, що ти бачиш.

Я бачив воду в мисці. Бачив синяву на дні миски. Жодна з цих відповідей його не вдовольнила. Наказував мені подивитися знову, але я постійно бачив те саме. Чейд кілька разів поворушив свічкою, щоразу наказуючи мені глянути знову. Нарешті сказав Баррічу:

- Що ж, тепер він принаймні відповідає, коли з ним розмовляти.

Барріч кивнув, але здавався розчарованим.

- Так. Може, з часом...

Я знав, що вони вже зі мною закінчили, і розслабився.

Чейд спитав, чи міг би зостатися з нами на ніч. Барріч відповів, що звісно. Тоді пішов і приніс бренді. Налив у дві чашки. Чейд присунув стілець до столу і знову сів. Я сидів і чекав, але вони почали розмовляти між собою.

- А я? - спитав я нарешті.

Вони перестали розмовляти і глянули на мене.

- Що ти? - спитав Барріч.

- Я не дістану бренді?

Вони дивилися на мене. Барріч обережно спитав:

– Хочеш трохи? Я гадав, воно тобі не смакує.

– Ні, не смакує. Ніколи не смакувало. – Я трохи подумав. – Але було дешево.

Барріч пильно до мене придивився. Чейд злегка усміхався, дивлячись собі на руки. Тоді Барріч узяв іншу чашку і трохи мені налив. Якийсь час вони сиділи і спостерігали за мною, та я нічого не зробив. Урешті-решт вони знову завели розмову. Я відпив ковток бренді. Воно далі пекло мені рота й ніс, але всередині робилося тепло. Я вирішив, що більше не хочу. Тоді подумав, що хочу. Випив ще. Приемнішим воно не стало. Скидалося на те, що Пейшенс змушувала мене пити проти кашлю. Ні. Я відштовхнув і цей спогад. Поставив чашку.

Барріч не глянув на мене. Далі розмовляв із Чейдом.

– Коли полюєш на оленя, часто можеш підійти близько, просто вдаючи, наче його не бачиш. Буде стояти на місці, дивитися, як ти підступаєш, і копитом не ворухне, поки прямо на нього не глянеш.

Він підняв пляшку і долив мені до чашки ще бренді. Я пирхнув, занюхавши різкий запах. Мені здалося, наче щось ворухнулося. Думка в моїй голові. Я потягся до свого вовка.

Нічноокий?

Мій брате? Я сплю, Змінювачу. Ще не добрий час для полювання.

Барріч глянув на мене. Я відступився.

Я знав, що більше не хочу бренді. Та хтось інший подумав, що хочу. Хтось інший умовляв мене підняти чашку, лише щоб потримати її в руках. Я крутнув чашкою. Веріті завжди так робив з вином і заглядав у нього. Я заглянув у темну чашку.

Фітце.

Я опустил чашку. Підвівся, обійшов кімнату. Хотів вийти надвір, але Барріч заборонив мені виходити самому, а вночі то й зовсім не пускав. Тож я ходив довкола кімнати і врешті повернувся до свого стільця. Знову сів на нього. Чашка бренді й далі там стояла. За якийсь час я підняв її, просто щоб відігнати бажання це зробити. Та, коли я її підняв, він змінив і це. Змусив мене подумати, щоб випити з чашки. Яке ж тепло я відчуватиму всередині. Просто швидко випити, а смак довго не триватиме, буде тільки тепле добре відчуття у мене всередині.

Я розумів, що він робить. Це починало мене сердити.

Просто ще ковточок. – Заспокійливо. Пошепки. – Просто щоб легше розслабитися, Фітце. Так тепло від вогню, ти попоїв. Барріч захистить тебе. І Чейд теж тут. Ти не мусиш так дуже стерегтися. Просто ще ковток. Ще ковток.

Ні.

То хай буде маленький, тільки щоб промочити рота.

Я випив ще ковток, аби він перестав силувати мене хотіти цього. Та він не перестав, тож я ковтнув ще. Набрив повний рот і ковтнув. Опиратися було дедалі складніше. Він мене змучив. А Барріч доливав мені до чашки.

Фітце. Скажи: «Веріті живий». І це все. Просто скажи це.

Ні.

Хіба ж бренді всередині тебе не приемне? Так тепло. Ще трохи.

– Я знаю, що ти намагаєшся зробити. Намагаєшся мене споїти. Щоб я не міг тебе стримати. Я тебе не впушу.

Мое обличчя змокрило. Барріч і Чейд разом дивилися на мене.

– Досі він ніколи не допивався до сліз, – зауважив Барріч. – Принаймні не при мені.

Скидалося на те, що їх це зацікавило.

Скажи це. Скажи це. «Веріті живий». Тоді я облишу тебе. Обіцяю. Просто скажи це. Тільки раз. Бодай пошепки. Скажи це. Скажи це.

Я глянув униз, на стіл. Дуже тихо промовив:

– Веріті живий.

– О? – кинув Барріч.

Його це наче й не схвилювало. Та він надто швидко схилився, щоб долити мені бренді. Пляшка виявилася порожньою, тож він долив мені зі своєї чашки.

Раптом я захотів випити. Сам захотів. Підняв чашку і випив усе. Тоді підвівся.

– Веріті живий, – сказав я. – Йому холодно, але він живий. І це все, що я маю сказати.

Я підійшов до дверей, відсунув засув і вийшов у ніч. Вони не намагалися втримати мене.

Барріч мав рацію. Все там було – як пісня, котру чуєш надто часто і годі викинути її з голови. Пронизувало всі мої думки і забарвлювало всі мої сни. Тягло мене назад і не давало мені спокою. Весна переростала в літо. Мої старі спогади почали накладатися на нові. Різні життя почали зшиватися до купи. У цьому шві були дірки та складки, але ставало дедалі складніше уникати розпізнання речей. Імена знову набрали значень і облич. Пейшенс, Лейсі, Целеріті та Сажка не були більше просто словами. Повноголосо, як биття дзвонів, зазвучали спогадами й емоціями. «Моллі», – врешті-решт вголос сказав я сам собі певного дня. Коли вимовив це слово, Барріч швидко на мене глянув і ледь не випустив із рук тонкоплетене сильце, яке саме робив. Я чув, як він набирає повітря, наче збираючись заговорити до мене. І не зробив цього, мовчав, чекаючи, щоб я сказав більше. Я не сказав нічого. Натомість заплющив очі, сховав обличчя в долоні та прагнув забуття.

Я довго простояв біля вікна, дивлячись на луг. Там не було на що дивитися. Але Барріч не перебив мене і не змусив повернутися до

обов'язків, як зробив би раніше. Одного дня, дивлячись на буйну траву, я спитав Барріча:

- Що ми зробимо, коли повернуться вівчарі? Де ми тоді поселимося?

- Поміркуй-но. - Він прип'яв до підлоги шкурку кролика і зішкрябував з неї м'ясо та жир. - Вони не прийдуть. Нема що виганяти на літні пасовища. Більшість доброї худоби тепер у глибині суходолу, як і Регал. Він пограбував Оленячий замок, забравши усе, що тільки можна було вивезти чи перегнати. І я готовий побитися об заклад, що всі вівці, які залишилися в Оленячому замку, взимку перетворилися на баранину.

- Схоже на те, - погодився я.

І тоді щось стисло мої думки, щось страшніше за всі речі, про які я знав і яких не хотів пам'ятати. Все, що було мені невідомим, усі питання, що zostалися без відповіді. Я пішов прогулятися лугом. Пройшов аж до краю струмка, а тоді вниз, до підмоклої ділянки, де ріс рогіз. Набрив зелених пагонів, щоб зварити їх із вівсянкою. Я пригадав назви всіх рослин. І знав, хоч і не хотів цього, які з них убивають людину та як їх приготувати. Все давнє знання збереглося, чекаючи, щоб я по нього сягнув. Однаково, хотів я цього чи ні.

Коли я повернувся з пагонами, Барріч саме варив кашу. Я поклав принесене на стіл, набрав у горщик води з бочки. Сполоснувши і перебравши зелень, нарешті запитав:

- Що трапилося? Тієї ночі?

Він дуже повільно обернувся і глянув на мене, немов я був здобиччю, яку може сполохати раптовий рух.

- Тієї ночі?

- Тієї ночі, коли король Шржд і Кеттрікен мали тікати. Чого ти не чекав у чагарнику з кіньми і лектикою?

- О. Тієї ночі. - Барріч зітхнув, немов згадуючи давній біль. Говорив дуже повільно і спокійно, наче боячись мене злякати. - Вони пильнували за нами, Фітце. Весь час. Регал знав усе. Того дня я не міг непомітно винести зі стайні навіть торбину вівса, не кажучи вже про трьох коней, лектику та мула. Вартові з Ферроу були всюди, вдавали, що саме зійшли вниз, аби оглянути порожні стійла. Я не посмів піти до тебе, щоб це сказати. Тож, зрештою, зачекав до початку бенкету. А коли Регал коронувався і вирішив, що здобув перемогу, я тихцем вибрався і пішов по тих єдиних коней, яких міг здобути. Сажку та Рудді. Я сховав їх у коваля, аби мати певність, що Регал і їх не продасть. А всю їжу, яку я роздобув, украв із вартівні. Нічого більше не вигдавав.

- А королева Кеттрікен і блазень втекли на них.

Імена дивно злетіли мені з уст. Я не хотів про них думати, взагалі згадувати їх. Коли я востаннє бачив блазня, той плакав і звинувачував мене, буцім я вбив його короля. Я наполіг, щоб він утік замість короля, рятуючи своє життя. Не найкращий прощальний спогад, щоб зберігати його про того, кого я називав другом.

- Так. - Барріч приніс казанок вівсянки та поставив на стіл, щоб загусла. - Чейд і вовк привели їх до мене. Я хотів піти з ними, але не міг. Я їх тільки затримав би. Моя нога... Я знав, що не довго встигатиму за

кіньми, а за такої погоди вони б не витримали подвійного тягаря. Мені довелося просто відправити їх у дорогу.

Він замовк. Тоді загарчав грізніше за вовка.

- Якщо колись довідаюся, хто зрадив нас Регалові...

- Я.

Він втупився в мене, на його обличчі малювалися страх і недовіра. Я глянув собі на руки. Вони почали тремтіти.

- Я був дурнем. Це моя провина. Королевина маленька покоївка, Розмері. Завжди поблизу, завжди біля ніг. Вона мусила бути Регаловою шпигункою. Чула, як я казав королеві, щоб була наготові, що король Шрюд поїде з нею. Чула, як я казав королеві тепло вдягтися. З цього Регал мав здогадатися, що вона тікає з Оленячого замку. Зрозумів, що їй потрібні коні. Може, Розмері не тільки шпигувала. Може, занесла старій жінці кошик отруєних ласощів. Може, натерла жиром сходинки, знаючи, що невдовзі ними спустатиметься її королева.

Я змусив себе піднести погляд з-над пагонів і зустрітися з переляканими очима Барріча.

- А те, чого не підслухала Розмері, почули Джастін і Серена. П'явками випилися в короля, висмоктуючи в нього силу Скіллу та перехоплюючи кожную думку, яку він посилав Веріті чи отримував від нього. Довідавшись, що я служив як людина короля, почали шпигувати й за мною. Я не знав, що таке можливо. Але Гален відкрив, як це зробити, і навчив своїх учнів. Пам'ятаєш Вілла, сина Гостлера? Члена групи Скіллу? Він був у цьому найкращим. Міг змусити повірити, що його нема там, де він саме був.

Я метельнув головою, намагаючись витрусити з неї страшні спогади про Вілла. Він повернув тіні підземелля, все те, чого я далі не хотів згадувати. Я задумався, чи вбив його тоді. Вирішив, що ні. Навряд чи мені вдалося ввіпхнути в нього достатньо отрути. Я підвів голову і побачив, що Барріч пильно за мною спостерігає.

- Тієї ночі, в останню мить, король відмовився їхати, - сказав я тихо. - Я так довго думав про Регала як про зрадника, що й забув, - Шрюд досі бачив у ньому сина. Коли ж Регал забрав корону Веріті, знаючи, що його брат живий... Король Шрюд не хотів жити, довідавшись, що Регал на таке спроможний. Попрохав мене послужити людиною короля і позичити йому силу, щоб Скіллом попрощатися з Веріті. Та Серена і Джастін чекали. - Я замовк, нові елементи мозаїки склалися, стаючи на місце. - Я мав би здогадатися, що все йде надто легко. Біля короля не було жодної варти. Чому? Бо Регал її не потребував. Бо Серена і Джастін смоктали з нього силу. Регал закінчив із батьком. Коронувався як король-в-очікуванні, нічого більшого від Шрюда добитися не міг. Тож вони до останньої краплі витягли силу Скіллу з короля Шрюда. Вбили його. Не дали навіть попрощатися з Веріті. Ймовірно, Регал наказав їм упевнитися, що він більше не поскіллить до Веріті. Тож я вбив тоді Серену і Джастіна. Так само, як вони вбили мого короля. Без шансу оборони, без хвилі милосердя.

- Заспокойся, заспокойся. - Барріч швидко підійшов до мене, поклав руки мені на плечі та штовхнув мене на стілець. - Тремтиш як перед нападом. Заспокойся.

Я не міг говорити.

- Саме цього ми з Чейдом не зуміли розгадати, - сказав мені Барріч. - Хто зрадив наш план? Ми думали на всіх. Навіть на блазня. Певний час боялися, чи не вислали ми Кеттрікен під опікою зрадника.

- Як ви могли це подумати? Блазень любив короля Шрюда як ніхто інший.

- Ми не могли придумати нікого, хто знав би всі наші плани, - просто відповів він.

- Не через блазня ми зазнали невдачі. А через мене. - Думаю, що саме в цьому я повністю став самим собою. Сказав найстрашніші слова, постав перед лицем найстрашнішої правди. Я зрадив їх усіх. - Блазень мене перестерігав. Казав, що я стану смертю королів, якщо не навчуся давати речам йти своїм трибом. Чейд мене перестерігав. Хотів, аби я пообіцяв, що більше не приводитиму колеса в рух. Але я цього не зробив. Так мої вчинки вбили мого короля. Якби я не допомагав йому скіллити, він не відкрився б настільки своїм убивцям. Я відкрив його, тягнучись до Веріті. Та натомість з'явилися ці дві п'явки. Королівський убивця. Ох, скільки ж у цьому значень, Шрюде. Я так шкодую, мій королю. Так шкодую. Якби не я, Регал не мав би причини тебе вбивати.

- Фітце. - Голос Барріча був твердим. - Регал не потребував жодної причини, аби вбити свого батька. Досить того, що забракло причин залишати його живим. Ти не мав над цим влади. - Раптом він насупив брови. - Чого вони вбили його тоді? Чого не чекали, доки піймають ще й королеву?

Я посміхнувся йому.

- Ти її врятував. Регал думав, що вже її піймав. Вони думали, що затримали нас, не давши забрати коней зі стайні. Регал навіть хвалився мені цим, коли я був у камері. Що їй довелося вирушити без коней. І без теплового зимового одягу.

Барріч похмуро усміхнувся.

- Королева з блазнем забрали те, що було спаковано для Шрюда. Поїхали на двох найкращих конях, які будь-коли вийшли зі стаєнь Оленячого замку. Закладуся, хлопче, що вони щасливо дісталися гір. Сажка та Рудді, мабуть, пасуться собі зараз на гірських пасовищах.

Це було невеликою розрадою. Тієї ночі я вийшов надвір і побіг із вовком, а Барріч мені не дорікав. Та ми не могли бігти ні досить довго, ні досить швидко, а кров, пролита нами тієї ночі, не була тією, яку я хотів би бачити. Гаряче свіже м'ясо теж не могло наповнити моєї внутрішньої порожнечі.

Так я згадав своє життя і те, ким був. З плином часу ми з Баррічем знову почали відверто розмовляти як друзі. Він перестав старшувати наді мною, хоч і не без глузливого нарікання на це. Ми згадували наші звички, - як колись разом сміялися чи сперечалися. Але, коли все між нами усталилося та внормувалося, ми обидва ще гостріше згадали все те, що втратили.

Баррічу бракувало щоденних занять. Колись він мав повну владу над усіма стайнями Оленячого замку та їхніми мешканцями: кіннями, собаками, яструбами. Я бачив, як він вигадує завдання, аби заповнити час, і знав, як тужить за тваринами, що так довго були під його доглядом. Мені ж бракувало гамору та двірського люду, але найбільше я прагнув Моллі. Вигадував розмови, які я вів би з нею, збирав таволгу й осоку, бо пахли, як вона, а ввечері лягав у ліжку, згадуючи дотик її руки до мого обличчя.

Але ми не розмовляли про це. Натомість поєднали наші уламки, створюючи свого роду цілість. Барріч ловив рибу, я полював, а ще ж слід було шкребти шкіри, прати і латати сорочки, носити воду. Це було життя. Якимось він спробував порозмовляти зі мною про те, як прийшов побачити мене в підземеллі, як приніс мені отруту. Його руки дрібно корчилися і здригалися, коли він розповідав, як мусив піти, покидаючи мене самого в тій камері. Я не міг дозволити йому продовжувати. «Ходімо на риболовлю», – раптом запропонував я. Він глибоко вдихнув і кивнув. Ми пішли на риболовлю і того дня більше не розмовляли.

Коли Барріч час від часу на мене дивився, я знав, що він бачить шрами, бо я ж сидів у в'язниці, і мене морено голодом та бито до смерті. Я зголив щетину з рубця, що знизу оббігав щоку, і помітив над чолом, де розірвано шкіру голови, пасмо сивого волосся. Ми ніколи про це не говорили. Я не хотів про це думати. Та ніхто не міг пройти крізь таке, не змінившись.

Уночі я почав бачити сни. Короткі яскраві сни, скрижанілі спалахи полум'я, пекучий біль, безнадійний страх. Я прокидався зі зліпленим від холодного поту волоссям, мене млоїло від страху. Сідав у темряві, а від снів не зоставалося нічого, навіть найменшої нитки, щоб їх розплутати. Тільки біль, страх, злість, розчарування. Та передусім страх. Страх, який накривав мене з головою, змушував тремтіти, хапати ротом повітря, і від якого очі заходили слізьми, а кисла жовч підступала до горла.

Коли це сталося вперше, коли я вперше схопився з безсловесним криком, Барріч скотився з ліжка, поклав руку мені на плече і спитав, чи все гаразд. Я відштовхнув його від себе так різко, що він ударився об стіл і ледь не перевернув його. Страх і гнів перейшли у мить шаленства, коли я вбив би його тільки за те, що він був там, куди я міг дотягнутися. У цю мить я відкидав і зневажав себе так сильно, що прагнув одного – знищити все, що було мною чи зі мною межувало. Дико відштовхнув увесь світ, майже відсунувши геть власну свідомість. «Брате, брате, брате», – з відчаєм завив усередині мене Нічноокий, а Барріч хитнувся назад із нерозбірливим криком. За мить я зумів перевести подих і пробурмотіти Баррічу:

– Просто страшний сон. Вибач. Я ще спав, це просто сон.

– Ясно, – грубувато відповів він, а тоді задумливіше: – Ясно.

Барріч повернувся до свого ліжка. Але я знав: він розуміє, що не може мені в цьому допомогти. І це все.

Кошмари приходили не щоночі, але настільки часто, що я боявся ліжка. Барріч удавав тоді, наче спить, але, змагаючись самотньо у нічній битві, я знав, що він не спить. Я не пам'ятав цих снів, лише гнітючий жах, який вони приносили. Я вже й раніше відчував страх. Часто. Боявся, коли бився з перекованими, боявся, коли ми вели бій з піратами червоного корабля, боявся, зустрівшись віч-на-віч із Сереною. Такий страх перестерігав, збуджував, змушував вдаватися до крайніх засобів, щоб зостатися живим. Але нічний страх був підсвідомим жахом. Годі було з ним змагатися, залишалася тільки надія, що прийде смерть і покладе йому край, бо я був зламаний і знав: радше віддам усе, ніж постану перед лицем нового болю.

Нічим відповісти такому страхові чи сорому, який приходить після нього. Я випробував гнів, випробував ненависть. Не можна було втопити його ні в сльозах, ні у бренді. Він проникав у мене, як огидний запах, і забарвлював кожен мій спогад, не даючи мені ясно побачити, ким я був. Жодна мить радості, пристрасті чи запалу, які я міг згадати, не були цілковито такими, як насправді, бо моя свідомість завжди по-зрадницькому додавала: «Так, ти це мав, якийсь час, але потім надійшло те й те, і ще те, і от, хто ти тепер». Цей страх відбирав мені сили і постійно сидів у

мені. З нудотною певністю я знав, що, коли б на мене натисли, став би цим страхом. Не був уже Фітцом Чівелрі. Був тим, що зосталося після того, як страх вигнав його з власного тіла.

Другого дня, після того як Баррічу скінчилося бренді, я сказав йому:

- Я й сам упораюся, якщо ти хочеш вибратися до Баккіпа.

- Не маємо грошей, аби щось купувати, і не маємо більше що продавати. - Барріч сказав це без особливого виразу, але так, наче це було моєю провиною. Він сидів біля вогню. Сплів долоні, затиснувши їх між колінами. Вони дрижали, трішечки. - Тепер нам доведеться справлятися самим. Можемо полювати, дичини повно. Як не зуміємо прогодуватися, то заслуговуємо на голод.

- І все буде гаразд? - спокійно спитав я.

Барріч глянув на мене, примружившись.

- Про що ти? - спитав він.

- Про те, що більше немає бренді, - прямо сказав я.

- Думаєш, я без нього не обійдуся?

Його бурхливий характер виривався на волю. Відколи не стало бренді, для цього потрібно було небагато.

Я легенько знизав плечима.

- Просто питаю. Це й усе.

Я сидів непорушно, не дивлячись на нього, сподіваючись, що він не вибухне.

Після паузи Барріч дуже тихо сказав:

- Що ж, припускаю, це те, про що ми обидва мусимо дізнатися.

Я доволі довго мовчав. Нарешті спитав:

- Що будемо робити?

Він роздратовано на мене глянув:

- Я ж тобі казав. Будемо полювати, щоб прогодуватися. Це ти спроможний зрозуміти.

Я відвів погляд і хитнув головою.

- Я зрозумів. Маю на увазі... після цього. Не вже завтра.

- Ну що ж. Полюватимемо, здобудемо м'ясо. На якийсь час цього вистачить. Але раніше чи пізніше нам захочеться того, що ми не зможемо ні здобути, ні зробити самі. Дещо нам роздобуде Чейд, як зуміє. Оленячий замок обгризений до голої кістки. Мені доведеться тимчасово перебратися до Баккіпа і найнятися там на роботу, якщо зможу. Але зараз...

- Ні, - тихо сказав я. - Я про те... ми ж не можемо ховатися тут вічно, Баррічу. Що буде потім?

Настала його черга помовчати.

- Правду кажучи, я ніколи надто про це не думав. Спершу це було тільки місце, де ти міг повернути сили. Потім якийсь час здавалося, що ти ніколи...

- Але тепер я тут. - Я завагався. - Пейшенс... - почав я.

- Вірять, що ти мертвий, - перебив мене Барріч, може, різкіше, ніж планував. - Ми з Чейдом єдині знаємо, що це не так. І не мали певності до того, як витягли тебе з тієї домовини. Що, коли доза була завеликою і ти насправді б від неї помер чи замерз за кілька днів під землею? Я бачив, що з тобою зробили. - Він зупинився й одну мить дивився на мене. Скидався на загнану здобич. Злегка труснув головою. - Я не думав, що ти зможеш це пережити, не кажучи вже про отруту. Тож ми нікому не давали надії. А потім, коли ми тебе витягли... - Труснув головою ще раз, сильніше. - Спершу ти був такий покалічений. Стільки ран тобі завдано... Не знаю, що найшло на Пейшенс, що змусило її очистити й перев'язати рани на мертвому тілі, але якби вона цього не зробила... Пізніше... це був не ти. Перші кілька тижнів довели мене до розпачу через те, що ми зробили. Перенесли вовчу душу до людського тіла. Так мені здавалося.

Він знову на мене глянув, на його обличчі малювалася недовіра до цього спогаду.

- Ти намагався вчепитися мені в горлянку. Тільки-но ставши на власні ноги, вже першого дня ти хотів тікати. Я тобі не дозволив, і ти кинувся мені до горла. Я не міг показати Пейшенс тієї істоти, що гарчала і клацала зубами. Не кажучи вже про...

- Ти думаєш про Моллі?.. - розпочав я.

Барріч відвів очі.

- Мабуть, вона чула, що ти помер. - За кілька хвилин ніяково додав: - Хтось запалив свічку на твоїй могилі. Сніг розчищено, а восковий недогарок усе ще був там, коли я прийшов викопати тебе.

- Як собака по кістку.

- Я боявся, що ти цього не зрозумієш.

- Я й не розумів. Просто повірив Нічноокому на слово.

Це й усе, що я міг тоді витримати. Я намагався зробити так, щоб розмова завмерла сама собою. Але Барріч був невблаганним.

- Якби ти повернувся до Оленячого замку чи Баккіпа, тебе б убили. Повісили б над водою і спалили твоє тіло. Або порубали б на дрібні шматки. Аби мати певність, що цього разу ти справді помер.

- Вони так мене ненавидять?

- Ненавидять тебе? Ні. Ті, хто тебе знав, були до тебе досить прихильними. Але, коли б ти повернувся, вони боялися б тебе, чоловіка, що помер і був похований, а тепер знову ходить між ними. Не зможеш пояснити, що це була хитрість. Віт - не та магія, яку схвалюють. Якщо звинувачений у ній помирає і його кладуть у могилу, то, що ж, аби тебе добре

споминали, мусиш залишатися мертвим. Якби побачили, що ти собі прогуляєшся, вирішили б: Регал мав слухність, запевняючи, що ти займався звірячою магією і вбив нею короля. Мусили б знову тебе вбити. Цього разу старанніше.

Барріч різко підвівся і пройшов сюди-туди по кімнаті.

- Побий мене грім, але я б випив, - сказав він.

- Я теж, - тихо додав я.

За десять днів на стежці з'явився Чейд. Старий убивця йшов повільно, з ціпком, ніс торбу на плечах. День був теплий, і він відкинув каптур плаща. Його довге сиве волосся розвівалося на вітрі, борода закривала більшу частину обличчя. На позір здавався мандрівним лудильником. Побитий віспинами старий, але більше не Рябий чоловік. Сонце і вітер видубили його обличчя. Барріч пішов ловити рибу, волів робити це сам. Доки його не було, Нічноокий грівся на сонці під нашими дверима, але зник у лісі, тільки-но почувши в повітрі запах Чейда. Я стояв сам.

Кілька хвилин дивився, як він надходить. Зима зістарила його, поглибивши зморшки і додавши сивини у волосся. Але йшов він жвавіше, ніж я пам'ятав, наче скрута його загартувала. Врешті я пішов йому назустріч, раптом почувачись дивно боязким і зняковілим. Підвівши голову і побачивши мене, Чейд зупинився, став посеред дороги. Я йшов до нього.

- Хлопче? - обережно спитав він, коли я наблизився.

Я змусив себе кивнути і всміхнутися. Усмішка у відповідь, що змінила риси його обличчя, засоромила мене. Він випустив ціпка, обійняв мене, притиснувся до мене щокочу, наче я був дитиною.

- Ох Фітце, Фітце, мій хлопче, - сказав він повним полегшення голосом. - Я думав, що ми тебе втратили. Думав, зробили щось гірше, ніж просто дозволили тобі померти.

Його старі руки сильно й напружено мене охопили.

Я був люб'язним зі старим. Не сказав йому, що так воно й є.

Розділ 2. Розлука

Коронувавшись як король Шести герцогств, принц Регал Провісник фактично покинув Прибережні герцогства напризволяще. Вигріб із самого Оленячого замку та більшої частини герцогства Бак стільки коштів, скільки зумів витиснути. Коні та худобу Оленячого замку розпродано, а найкращих тварин перевезено в глибину суходолу, до нової Регалової резиденції в Трейдфорді. Обставу та бібліотеку древнього королівського осідку теж розграбовано, частину використано, щоб звити нове гніздо, решту роздано Регаловим прибічникам - внутріземським герцогам і шляхті, а чи й просто продано ім. Комори збіжжя, винні льохи, арсенали - усе сплюндровано, здобич вивезено вглиб суходолу.

Регал проголосив, що планує вивезти недужого короля Шрюда та овдовілу вагітну королеву-в-очікуванні Кеттрікен у внутрізем'я, до Трейдфорда, щоб вони не наражалися на небезпеку наїзду червоних кораблів, які шарпали Прибережні герцогства. Заодно це було виправданням грабування обстави та цінностей Оленячого замку. Але зі смертю короля Шрюда і зникненням королеви Кеттрікен зник навіть цей блаженський привід. І все ж, Регал покинув Оленячий замок так швидко після коронації, як тільки міг. Ширилися чутки, що, коли Пани-Рада нового короля обговорювала його рішення, він заявив нобілям: Прибережні герцогства – це для нього лише війна і видатки, що вони завжди були п'явкою на тілі внутріземських герцогств, і зичив остров'янам радості з нагоди заволодіння таким кам'янистим та безрадісним місцем. Пізніше Регал заперечував, що промовив був колись такі слова.

Коли Кеттрікен зникла, король Регал опинився в ситуації, що не мала історичного прецеденту. Дитя, яке виношувала Кеттрікен, було безперечним спадкоємцем корони. Але і королева, і ще ненароджена дитина зникли за дуже підозрілих обставин. Не всі були певні, чи це не влаштовано самим Регалом. Навіть якби королева зосталася в Оленячому замку, дитина не могла б перейняти навіть титулу короля-в-очікуванні щонайменше до досягнення нею сімнадцятиліття. Регал прагнув якомога швидше здобути королівський титул, але, згідно з законом, для цього було необхідним визнання усіх Шести герцогств. Він купив корону, зробивши низку поступок Прибережним герцогам. Найважливішою з них була обіцянка, що Оленячий замок буде забезпечено військами і всіма засобами, необхідними для оборони узбережжя.

Командування древньою твердинею покладено на старшого Регалового небожа, спадкоємця титулу герцога Ферроу. Лорд Брайт у свої двадцять п'ять вже нетерплячився, не в спроможі дочекатися, коли батько передасть йому владу. Тож із доброї волі та з великим бажанням прийняв владу над Оленячим замком і герцогством Бак, дарма що мав замало досвіду у справах правління. Регал перебрався вглиб суходолу, до замку Трейдфорд над Синьою рікою у Ферроу, а молодий лорд Брайт зостався в Оленячому замку, оточений відбірною сторожею з мешканців Ферроу. Нема відомостей, чи зоставив йому Регал якісь фонди, звідки він міг черпати, тож молодий лорд намагався витиснути все потрібне від купців Баккіпа та хліборобів і пастухів з довколишнього герцогства Бак, що й так несли вже тягар війни. Хоча немає жодних вказівок, щоб він відчував якусь неприязнь до мешканців Баку чи інших Прибережних герцогств, не мав він і жодної відданості їм.

Тим часом в Оленячому замку проживала також жменька бакійської дрібної шляхти. Більшість землевласників сиділи у власних невеликих замках, роблячи все можливе, аби захистити місцеве населення. З тих, що zostалися в Оленячому замку, найбільш гідною уваги була леді Пейшенс. Вона носила титул королеви-в-очікуванні, аж доки її чоловік, принц Чівелрі, не зрікся трону на користь свого молодшого брата Веріті. Гарнізон Оленячого замку складався з солдатів герцогства Бак, особистої сторожі королеви Кеттрікен і кількох осіб, що zostалися з охорони короля Шрюда. Моральний рівень солдатів був невисоким, бо платили їм вряди-годи, а харчували убого. Лорд Брайт узяв із собою до Оленячого замку особисту сторожу і виразно віддавав їй перевагу перед бакійцями. Додатково ускладнював ситуацію неясний порядок підпорядкованості. Війська герцогства Бак теоретично мали підлягати капітанові Кеффелу, командиру сторожі лорда Брайта. Насправді ж Фоксглов зі сторожі королеви, Керф із військ Оленячого замку і старий Ред з охорони короля Шрюда об'єдналися, утворивши власну раду. Якщо вони й складали комусь регулярно звіти, то це була леді Пейшенс. З часом солдати Баку почали називати її пані Оленячого замку.

Навіть після коронації Регал боявся за свій титул. Розіслав гінців в усі кінці, шукаючи звісток, де могла б перебувати королева Кеттрікен

і ненароджений спадкоємець престолу. Підозрюючи, що вона могла шукати притулку у свого батька Ейода, правителя Гірського королівства, він вимагав її повернення. Ейод відповів, що місце проживання королеви Шести герцогств не обходить народ Гір. Зі злості Регал розірвав зв'язки з Гірським королівством, перетявши торгівлю і заклавши перехід через кордон навіть для простих подорожніх. У той самий час почав кружляти поголос, напевне, пущений з наказу Регала, – що дитина Кеттрікен не походить від Веріті, отже, не має жодних законних прав на престол Шести герцогств.

То був гіркий час для простих бакайців. Покинутий королем, під захистом нечисленних і погано забезпечених солдатів, посполитий люд був наче корабель без стерна, пущений у відкрите море. Чого не вкрали і не знищили пірати-напасники, те забрали за податки люди лорда Брайта. На дорогах роїлося від розбійників, бо коли чесній людині годі заробити на життя працею, то мусить робити те, що може. Колишні власники дрібних господарств утратили всяку надію вижити і тікали з узбережжя, поповнюючи лави жебраків, злодіїв та повій у внутріземських містах. Торгівля завмерла, бо вислані в море кораблі рідко поверталися.

Ми з Чейдом сиділи на лавці перед хатиною і розмовляли. Не говорили про віщі речі, про значні події з минулого. Не згадували мого повернення з могили чи поточної політичної ситуації. Натомість він розповідав про спільні для нас обох дрібниці, наче я виїжджав був у далеку подорож. Слінк, його ласка, постарівся, минула зима відібрала в нього гнучкість суглобів, і навіть весна не додала йому жвавості. Чейд боявся, що тваринка не доживе до наступного року. Чейдові нарешті вдалося засушити листя золотопрапорника так, щоб воно не пліснявіло, але він виявив, що сила сушеного зілля невелика. Нам обом бракувало тістечок кухарки Сари. Чейд спитав, чи в моїй кімнаті немає нічого, що я хотів би повернути. З наказу Регала її обшукано й покинуто в стані цілковитого безладу, та він не думає, що звідти багато забрано і не можна знайти те, чого б я захотів. Я спитав, чи пам'ятає він гобелен з королем Вайздомом, який розмовляє зі Старійшинами. Чейд відповів, що пам'ятає, але гобелен для нього надто великий, годі його принести. Я глянув на нього з таким болісним виразом, що він одразу ж зм'як. Сказав, що, мабуть, зуміє щось придумати. Я усміхнувся.

– Чейде, я пожартував. Від цього гобелена я не мав нічого, крім кошмарів у дитинстві. Ні. Тепер у моїй кімнаті немає нічого для мене важливого.

Чейд глянув на мене ледь не сумно.

– Покидаєш давнє життя і що з нього виносиш? Одяг на тілі та сережку у вусі? І не кажеш нічого собі принести? Хіба це не здається тобі дивним?

Якусь мить я сидів, міркуючи. Меч, який дав мені Веріті. Срібний перстень від короля Ейода, що до того належав принцу Раріску. Шпилька від леді Грації. У моїй кімнаті був морський рижок Пейшенс, я сподівався, що він повернувся до неї. Мої фарби і папери. Скринька, яку я вирізав, щоб тримати там отрути. Ми з Моллі ніколи не обмінювалися речами на пам'ять. Вона нізачо не прийняла б від мене жодного подарунка, а я не здогадався вкрасти стрічку з її волосся. Якби я...

– Ні. Може, найкраще почати все з чистого аркуша. Хоча одне ти забув. – Я відвернув комір своєї грубої сорочки і показав йому маленький рубін, оправлений сріблом. – Цю шпильку дав мені колись Шрюд, щоб позначити як свою людину. Я й далі її маю.

Пейшенс скріпила шпилькою смертний саван, у який мене загорнула. Я відкинув цю думку.

- Я досі дивуюся, що Регалові стражники не ограбували твого тіла. Мабуть, у Віту така страшна репутація, що боялися тебе мертвого не менше, ніж живого.

Я торкнувся пальцями носа там, де його зламано.

- Не скажу, щоб вони мене боялися.

Чейд криво мені посміхнувся.

- Цей ніс тебе дратує, чи не так? Думаю, він робить твоє обличчя виразнішим.

Я глянув на нього, примружившись від сонця.

- Справді?

- Ні. Я сказав це з чемності. Але й насправді все не так погано. Скидається на те, що хтось намагався його вправити.

Я здригнувся від уколу зазубреного спогаду.

- Не хочу про це думати, - широко сказав я йому.

Уболівання за мене раптом затьмарило його обличчя. Я відвів очі, не в спроможності витримати його співчуття. Спогади про зазнані побої легше було б стерпіти, якби я міг вдавати, що ніхто більше про них не знає. Я сперся потилицею об нагріту сонцем хатню стіну і глибоко вдихнув.

- Ну так. То що діється там, де й досі живуть люди?

Чейд кашлянув, погодившись зі зміною теми.

- Добре. Скільки ти знаєш?

- Небагато. Кеттрікен і блазень утекли. Пейшенс начебто чула, що Кеттрікен безпечно дісталася гір. Регал розлютився на короля Ейода Гірського і перетяв торгові шляхи. Веріті досі живий, але ніхто про нього не чув.

- Гей! Гей! - Чейд випростався. - Поголос про Кеттрікен... ти пам'ятаєш його з того вечора, коли ми з Баррічем про це розмовляли.

Я відвів від нього погляд.

- Наче сон, який колись бачив. Кольори розмиті, події перемішані. Тільки й чув, як ти щось про це казав.

- А як із Веріті? - Через раптову напругу в його голосі мені по спині пробігли мурашки страху.

- Він скіллів мені того вечора, - тихо пояснив я. - Я вам тоді казав, що він живий.

- ПРОКЛЯТТЯ! - Чейд схопився на рівні ноги і шалено застрибав. Я ніколи досі не був свідком такого видовища, тож дивився, переходячи від здивування до страху. - Ми з Баррічем не повірили твоїм словам. О, ми з радістю почули, що ти їх вимовив, а коли ти втік, Барріч сказав: «Пусти

хлопця, це все, що він може зараз зробити, він пам'ятає свого принца». Це й усе, що ми подумали. Прокляття, прокляття! – Зненацька він зупинився і вказав на мене пальцем. – Звітуй. Розкажи мені все.

Я подумки перебрав усе, що міг згадати. Це було нелегко, я наче бачив ту картину вовчими очима.

– Він змерз. Але живий. Або дуже втомлений, або поранений. Якийсь уповільнений. Він намагався пробитися до мене, а я його відштовхував. Тож він наполіг, щоб я випив. Думаю, щоб зруйнувати мої стіни...

– Де він?

– Не знаю. Сніг. Ліс. – Я навпомацки шукав примарних спогадів. – Не думаю, що він сам знав, де він.

Чейд уп'яв у мене зелені очі.

– А ти взагалі можеш до нього дістатися, почути його? Можеш мені сказати, чи він і досі живий?

Я хитнув головою. Серце закалатало мені в грудях.

– Можеш зараз поскіллити йому?

Я знову хитнув головою. Мій живіт стиснувся від напруги.

Чейдове роздратування наростало з кожним моїм заперечним рухом.

– Прокляття, Фітце, ти мусиш!

– Я не хочу! – різко скрикнув я.

Зірвався на ноги.

Тікай! Швидко тікай!

Я втік. Зненацька це стало так просто. Втік від Чейда, від хатини, наче за мною гналися всі дияволи з пекельних Зовнішніх островів. Чейд мене кликав, але я не хотів чути його слів. Я біг, а тільки-но опинився під захистом дерев, як біля мене з'явився Нічноокий.

Не туди, там Серце зграї, – перестеріг він мене.

Тож ми помчали на вершину узгір'я, геть від потоку, вгору до великої гущавини ожини, що звисала над улоговиною, де Нічноокий ховався у грозові ночі.

Що це було? Яка небезпека? – спитав Нічноокий.

Він хотів повернути мене назад, – по якомусь часі зізнався я. Намагався сформулювати це так, щоб Нічноокий міг зрозуміти. – Він хотів, щоб я... ніколи більше не був вовком.

Зненацька мою спину наче обсіпало холодом. Пояснюючи це Нічноокому, я став віч-на-віч із правдою. Вибір простий. Бути вовком, без минулого і майбутнього, жити тільки сучасним. Чи людиною, покрученою своїм минулим, чие серце разом із кров'ю помпувало страх. Я міг ходити на двох, знати страх, жити скуленим. Або бігати на чотирьох, забути все, тоді навіть Моллі буде лише спогадом про приємний запах. Я нерухомо сидів під ожиною, моя рука легко спиралася на плечі Нічноокого, очі вдивлялися в

місце, яке міг побачити тільки я. Світло повільно змінювалося, вечір переходив у сутінки. Мое рішення росло так само повільно і невблаганно, як наповзала темрява. Серце криком кричало, опираючись, але альтернативи були нестерпними. Скріпивши серце, я відважився.

Коли я повернувся, було вже темно. Підкрався до хати підібгавши хвоста. Дивно було повертатися додому, знову ставши вовком, вдихати запах диму, що цівкою здіймався вгору, як щось людське, кліпати, коли вогонь зблискував крізь шпарини у віконницях. Я неохоче звільнив свідомість від Нічноокого.

Ти не волів би полювати зі мною?

Я волів би полювати з тобою. Але цієї ночі не можу.

Чому?

Я труснув головою. Край рішення був таким тонким і свіжим, що я не смів випробувати його словами. Зупинився на узліссі, щоб змахнути з одягу листя і бруд, відкинути волосся назад і зв'язати його у хвіст. Сподівався, що мое обличчя не брудне. Випростав плечі, змусив себе підступити до хати, відчинити двері, ввійти і глянути на них. Я почувався страшенно беззахисним. Вони ділилися відомостями про мене. Обидва знали майже всі мої таємниці. Моя пошарпана гордість звисала зараз шматтям. Хіба можу я стати перед ними і сподіватися, що вони сприйматимуть мене як чоловіка? Але я не міг їх у цьому звинувачувати. Вони намагалися мене врятувати. Від мене самого, правда, але, попри все, врятувати. Не з їхньої провини те, що вони врятували, не варте клопоту і ні на що не додатне.

Коли я ввійшов, вони сиділи при столі. Якби я так утік кілька тижнів тому, то після повернення Барріч схопився б, добряче мною струснув та ще й дав доброго стусана. Я знав, що таке відійшло в минуле, але пам'ять змусила мене до обережності, яку я не міг цілковито приховати. Однак на його обличчі малювалося лише полегшення, тимчасом як Чейд дивився на мене засоромлено і стурбовано.

- Я не хотів так сильно на тебе тиснути, - широко сказав він, перш ніж я встиг озватися.

- Ти не тиснув, - тихо відповів я. - Лише вклав пальця туди, де я сам собі тиснув найсильніше. Інколи людина не знає, як тяжко вона поранена, доки хтось інший не промацає рану.

Я присунув стілець до столу. Після тижнів простої їжі було майже шоком побачити на столі сир, мед і вино з чорної бузини. Був іще буханець хліба, а на додачу піймана Баррічем форель. Якийсь час ми просто їли, не кажучи нічого, крім прохання щось передати. Здавалося, що це зменшило напругу. Але, коли вечеря закінчилася, а її рештки прибрано, напруга повернулася.

- Тепер я збагнув твоє запитання, - зненацька сказав Барріч. Ми з Чейдом здивовано на нього глянули. - Кілька днів тому, коли ти спитав, що ми робитимемо далі. Розумієш, я вважав тоді, що Веріті зник. Кеттрікен виношує його спадкоємця, але вона у безпеці в Гірському королівстві. Я більше нічого не можу для неї зробити. Якби ж я втрутився якимось, то міг би зрадити її іншим. Найкраще дозволити їй залишатися у безпечній схованці, між людьми її батька. Аж до часу, коли дитина досягне такого віку, що зможе сягнути по престол... ну, як не лежатиму ще тоді в могилі, то зроблю, що зможу. Так я собі думав. Я вважав тоді, що служба моему

королю на сьогодні для мене скінчилася. Тож коли ти мене спитав, я бачив лише потребу подбати про нас самих.

- А тепер? - тихо промовив я.

- Якщо Веріті досі живий, то трон посів узурпатор. Я клявся служити своєму королю. Як Чейд. Як і ти.

Вони обидва дуже пильно на мене дивилися.

Тікай знову.

Не можу.

Барріч здригнувся, наче я дзюгнув його шпилькою. Я міркував, чи кинувся б він за мною, щоб зупинити, коли б я рушив до дверей? Але він не подав ні слова, ні жесту. Просто чекав.

- Я ні. Той Фітц помер, - прямо сказав я.

Барріч мав такий вигляд, наче я його вдарив. Але Чейд спокійно спитав:

- Чого ж ти досі носиш шпильку короля Шрюда?

Я сьгнув до шпильки й витяг її з коміра. Мав у ту мить намір сказати: забирай і це, і все, з ним пов'язане. Я з цим покінчив. Не маю на це охоти. Натомість сів, дивлячись на шпильку.

- Бузинового вина? - запропонував Чейд, але не мені.

- Ніч холодна. Зроблю чаю, - заперечив Барріч.

Чейд кивнув. Я й досі сидів, тримаючи в руці шпильку. Червоне і срібне. Я згадав руки мого короля, коли він пришпиляв її до хлоп'ячої сорочки. «Ось, - сказав він. - Тепер ти мій». Але тепер він мертвий. Чи це звільняло мене від обітниць? А останні слова, які він мені сказав? «Що я з тобою зробив?» Я знову відштовхнув це запитання. Куди важливіше, хто я тепер? Чи я тепер те, що зі мною зробив Регал? Чи можу я від цього втекти?

- Регал сказав колись, - задумливо промовив я, - наче досить мені почухатися, щоб видряпати безіменного хлопця-псаря. - Я підвів голову і змусив себе глянути Баррічу в очі. - Це було б добре життя.

- Справді? - спитав Барріч. - Був час, коли ти думав інакше. Хто ж ти, Фітце, якщо не людина короля? Чим займешся? Куди підеш?

Куди я пішов би, коли б був вільним? «До Моллі!» - скрикнуло мое серце. Я труснув головою, відкидаючи цю думку, перш ніж вона мене пронизала. Ні. Я втратив її навіть раніше, ніж утратив життя. Я обмірковував свою порожню гірку свободу. Насправді було тільки одне місце, куди я міг податися. Я стис волю в кулак, підвів голову й рішуче глянув Баррічу в очі.

- Йду геть. Куди завгодно. До Держав Чалседу, до Вінгтауна. Я вмію поводитися з тваринами, з мене добрий писар. Зароблю на прожиток.

- Тут сумнівів нема. Але прожиток - це не життя, - зауважив Барріч.

- То що ж тоді життя? - з натиском спитав я, раптово й насправді розгнівавшись. Чого завжди робити все таким тяжким? Слова й думки зненацька полилися з мене, наче отрута з гнійної рани. - Ти хотів би, щоб

я присвятив себе моему королю і приніс у жертву все інше, як і ти. Покинув жінку, яку кохаю, пішов слідом за королем, наче пес за його ногами, як і ти. А коли цей король тебе покинув? Ти проковтнув це, виховував для нього його бастарда. Потім у тебе геть усе відібрали: стайні, коней, собак, людей, якими ти командував. Нічого тобі не залишили, навіть і даху над головою, – ті королі, яким ти присягав. І що ти зробив? Не маючи вже нічого іншого, ти вчепився в мене, витяг бастарда з домовини і змусив його повернутися до життя. Життя, яке я ненавиджу, якого не хочу!

Я зі звинуваченням глянув на нього. Він видивився на мене, неспроможний і слова сказати. Я хотів зупинитися, але щось штовхало мене вперед. Гнів був добрим, як очисний вогонь. Я стис долоні в кулаки і пристрасно вів далі:

– Чого ти завжди тут? Чого завжди ставиш мене на ноги, щоб мене знову звалили на землю? Навіщо? Щоб я став твоїм боржником? Дав тобі право на мое життя, бо сам не маєш хребта, щоб жити власним? Все, що ти хочеш, – це зробити мене таким самим, як і ти, людиною без власного життя, людиною, що віддасть усе за свого короля. Хіба ж ти не бачиш, що бути живим – це щось більше, ніж віддавати все за когось іншого?

Я глянув йому в очі й відвів погляд, побачивши там болісне здивування.

– Ні, – глухо сказав я, перевівши подих. – Не бачиш, не можеш знати. Не можеш навіть уявити, що ти в мене відібрав. Я мав бути мертвим, але ти не дозволив мені померти. Все з найкращими намірами, завжди певний, що робиш так, як слід, хай скільки болю це мені завдає. Але хто ж дав тобі це право наді мною? Хто вирішив, що ти можеш це зі мною робити?

У кімнаті не було жодного іншого звуку, крім мого голосу. Чейд завмер, а вираз Баррічевого обличчя тільки додав мені гніву. Я бачив, як він зосереджується. Зачерпнувши зі своєї гордості та гідності, він тихо промовив:

– Це твій батько доручив мені, Фітце. Я зробив усе для тебе якнайкраще, як міг, хлопче. Останнє, що сказав мені Чівелрі, мій принц, це слова: «Добре його виховай». І я...

– Поклав наступні десять літ свого життя на виховання чужого бастарда, – перебив я його з диким сарказмом. – Взяв мене під свою опіку, бо це те єдине, що ти насправді вмів робити. Баррічу, ти все своє життя опікувався кимось іншим, ставлячи на перший план когось іншого, промінявши будь-який нормальний спосіб життя на благо когось іншого. Вірний, як пес. Чи ж ти ніколи не думав, як це – належати самому собі й ухвалювати власні рішення? А може, страх перед цим штовхає тебе до пляшки?

Мій голос перетворився на крик. Коли мені забракло слів, я втупився в нього, груди мені здіймалися й опускалися, видихуючи так мій гнів.

Лютуючи в дитинстві, я часто обіцяв собі, що одного дня він заплатить за кожного стусана, якого мені вліпив, за кожне стійло, яке я мусив почистити, хоч думав, що через утому звалюся з ніг. Мої останні слова стали виконанням тієї дів'яцької обітниці, ще й сторицею. Барріч широко розплющив очі, онімівши від болю. Я бачив, як його груди раз у раз здіймаються, наче йому забило подих. У його очах було таке потрясіння, наче я зненацька встромив у нього ніж.

Я витріщався на нього. Не знаю достеменно, звідки взялися ті слова, але було надто пізно, щоб забрати їх назад. Сказавши «вибач», я не міг їх

скасувати, не міг хоч трохи змінити. Зненацька у мене з'явилася надія, що він мене вдарить, що зробить принаймні це для нас обох.

Він невпевнено підвівся, ніжки крісла човгнули по дерев'яній підлозі. Зробив крок уперед, а крісло тим часом перекинулося і з груканням упало. Барріч, що так рівно тримався, налившись бренді по вінця, тепер хитався, наче п'яний. Дістався дверей і вийшов у ніч. Я просто сидів, відчуваючи, як щось у мені затихає. Сподівався, що це мое серце.

Якийсь час панувало мовчання. Довгий час. Тоді Чейд зітхнув.

- Чому? - тихо спитав він за мить.

- Не знаю. - Як добре я вмів брехати. Чейд сам мене навчив. Я глянув у вогонь. Був такий момент, коли я майже зважився все йому пояснити. Але вирішив, що не можу. Отямившись, виявив, що кажу щось не те, ходжу околяса. - Мабуть, я мусив від нього звільнитися. Від усього, що він для мене зробив, навіть коли я цього не хотів. Він мусить припинити робити те, за що я ніколи з ним не розплачуся. Те, що ніхто не повинен робити для іншого, жертви, які ніхто не повинен приносити іншим. Не хочу більше бути його боржником. Не хочу бути нічим боржником.

Озвавшись, Чейд говорив спокійно і по суті. Його довгопали долони лежали на колінах, спокійні, майже розслаблені. Проте зелені очі набрали кольору мідної руди, у них з'явився гнів.

- Відколи ти повернувся з Гірського королівства, то поводився так, наче постійно рвався до бою. Байдуже з ким. Коли в дитинстві ти супився чи сердився, я приписував це тому, що ти ще хлопець із хлоп'ячими судженнями та роздратуваннями. Але ти повернувся... розгніваним. Наче збунтувався проти всього світу, підбурюючи його вбити тебе, якщо зможе. Йдеться не лише про те, що ти став Регалові вперек дороги: ти занурився у стихію, що була для тебе найнебезпечнішою. Не сам лиш Барріч це помітив. Озирніся на останній рік. Коли я так роблю, то щоразу бачу: ось Фітц балансує на самому краю, ось він лається зі світом, то в центрі кулачної бійки, то всередині битви, то весь забинтований, то п'яний, як рибалка, то в'ється шнурком і канючить ельфійську кору. Чи був ти колись спокійним і замисленим, веселився колись із друзями чи просто мирно жив? Як не кидав виклик своїм ворогам, то відштовхував геть своїх друзів. Що трапилося між тобою і блазнем? Де тепер Моллі? Щойно ти викинув за поріг Барріча. Хто буде наступним?

- Думаю, ти.

Ці слова самі вирвалися в мене. Я не хотів їх промовляти, але не міг і стримати. Час настав.

- Ти вже близенько до цього підійшов, розмовляючи так із Баррічем.

- Я знаю, - прямо сказав я. Глянув йому в очі. - Давно вже все, що я роблю, не подобалося тобі. Чи Баррічу. Чи ще комусь. Скидається на те, що останнім часом я не можу ухвалити жодного доброго рішення.

- Я ладен це підтвердити, - немилосердно погодився Чейд.

І тут жар мого гніву повернувся, спалахнувши полум'ям.

- Може, це тому, що мені ніколи не давали шансу ухвалювати власні рішення. Може, тому, що я надто довго був для всіх «хлопцем». Стаєним пахолком Барріча, твоїм учнем-убивцею, улюбленцем Веріті, пажем Пейшенс. Коли ж я стану своїм і собою? - несамовито кинув я.

- А коли ж було інакше? - з таким самим палким натиском спитав Чейд. - Ти нічого іншого не робив, відколи повернувся з Гір. Пішов до Веріті та заявив йому, що тобі обридло вбивати тихцем, - саме тоді, коли така тиха робота була необхідною. Пейшенс намагалася перестерегти тебе від надмірної близькості з Моллі, але ти й там краще знав, що робити. Це перетворило Моллі на мішень. А Пейшенс ти втягнув у змови, які наразили її на небезпеку. Ти пов'язався з вовком, попри все, що казав тобі Барріч. Ставив під сумнів кожне моє рішення щодо здоров'я короля Шрюда. А передостанньою твоєю дурістю в Оленячому замку була добровільна згода на участь у повстанні проти корони. Через тебе ми опинилися так близько до громадянської війни, як не були впродовж століття.

- Якою ж була моя остання дурість? - з гіркою цікавістю спитав я.

- Убивство Джастіна й Серени, - спокійно звинуватив мене він.

- Вони саме вичерпали до смерті мого короля, Чейде, - крижаним тоном зауважив я. - Убили його в мене на руках. Що я мав зробити?

Він підвівся і якимсь дивом йому вдалося височіти наді мною, як колись.

- Стільки літ навчаючись у мене, з усією моєю наукою тихої роботи, ти бігав по замку з оголеним ножом, одній перерізав горлянку, другого заколов на смерть у Великій залі, на очах усієї зібраної там шляхти... Мій чудовий учень-убивця! То був єдиний спосіб, яким ти міг цього досягти?

- Я був розлючений! - ревновав я йому.

- Саме так! - ревновав він у відповідь. - Ти був розлючений. Тож знищив усю нашу владну підпору в Оленячому замку. Ти мав довіру Прибережних герцогів, але вирішив постати перед ними в подобі шаленця! Ти знищив рештки їхньої віри в династію Провісників.

- Ти щойно докоряв мені за те, що я здобув довіру цих герцогів.

- Ні. Я докоряв тобі за те, що ти їх очолив. Ти ніколи не повинен був дозволити, щоб вони запропонували тобі правління Оленячим замком. Якби ти належно виконував свої завдання, їм би таке й на думку не спало. Ти раз у раз забуваєш своє місце. Ти не принц, ти таємний убивця. Ти не гравець, ти гральна фігура. А коли робиш власні ходи, то змінюєш всяку іншу стратегію і ставиш під загрозу кожну фігуру на дошці.

Не надумати, що відповісти, - не те саме, що погодитися з чужими словами. Я зиркнув на нього. Він не відступив назад. Просто стояв непорушно, дивлячись на мене згори вниз. Під пильним поглядом зелених Чейдових очей сила мого гніву зненацька мене покинула, залишаючи по собі тільки гіркоту. Таємна й глибинна течія страху знову впливла на поверхню. Рішучість розвіялася. Я не міг цього зробити. Не мав сили протистояти їм обом. За кілька хвилин почув власний похмурий голос:

- Гарзд. Дуже добре. Ви з Баррічем, як завжди, маєте рацію. Я обіцяю, що ніколи більше не думатиму, просто слухатимусь. Що я маю зробити?

- Ні. - Коротко і ясно.

- Що ні?

Чейд повільно похитав головою.

- Сьогодні ввечері повністю з'ясувалося, що я не можу ні в чому на тебе покладатися. Не дістанеш від мене жодного доручення, не будеш більше втаємничений у мої плани. Ці дні минули. - Мені було тяжко усвідомити, що це його остаточне рішення. Він відвернувся від мене, глянув кудись далеко. Коли заговорив знову, був не моїм учителем, а Чейдом. - Я люблю тебе, хлопче. Не відбираю в тебе цієї любові. Але ти небезпечний. А те, що ми мусимо спробувати, досить небезпечне і без твоїх берсерківських нападів.

- І що ви пробуєте? - мимоволі спитав я.

Він повільно похитав головою, його очі зустрілися з моїми. Зберігаючи цю таємницю, Чейд розірвав те, що нас пов'язувало. Раптом я почувся покинутим напризволяще. Приголомшено дивився, як він бере свою торбу і плащ.

- Надворі вже темно, - зауважив я. - А дорога до Оленячого замку тяжка й далека, навіть удень. Зостанься принаймні на ніч, Чейде.

- Не можу. Ти лише колупатимеш цю сварку, як струп на рані, доки вона знову не закривавить. Уже сказано доволі тяжких слів. Найкраще мені піти просто зараз.

І він пішов.

Я сидів і дивився, як вогонь самотньо гасне. Я задалеко зайшов з ними обома, значно далі, ніж будь-коли збирався. Хотів, щоб наші дороги розійшлися; натомість отруїв кожен їхній спогад про мене. Це вже зроблено. Цього неможливо виправити. Я підвівся і почав збирати свої речі. Це зайняло дуже небагато часу. Я зав'язав їх у вузол, зроблений з мого зимового плаща. Замислився, що мною керує, - дитяча образа чи раптова рішучість. Подумав, чи є між ними різниця. Якийсь час сидів перед каміном, стискаючи вузол у руках. Я хотів, щоб Барріч повернувся. Хай би він побачив, що мені шкода, що я жалкував, відходячи. Я змусив себе ретельно це обміркувати. Тоді розв'язав свій вузол, простелив покривало перед каміном і ліг на нього. Відколи Барріч вирвав мене у смерті, він спав між мною і дверима. Може, йшлося про те, щоб мене втримати. У деякі ночі здавалося, що лише він стоїть між мною і темрявою. Зараз його там не було. Попри стіни хатини, я відчував, що самотньо кулюся на голому й дикому лику світу.

Ти завжди маєш мене.

Я знаю. А ти завжди маєш мене.

Хоч я й намагався, мені не вдалося виразити цими словами жодного справжнього почуття. Всі мої емоції вилилися, зараз я був порожній. І такий втомлений. А стільки ще слід зробити...

Сивий веде розмову із Серцем зграї. Мені послухати?

Ні. Їхня розмова належить їм.

Я їм заздрив: вони разом, а я сам. Але це мене й утішило. Може, Барріч умовить Чейда повернутися, почекати до ранку. Може, Чейд зуміє виссати дрібку цієї отрути, яку я вилив на Барріча. Я дивився у вогонь. Не мав про себе високої думки.

Буває вночі мертва година, найхолодніший, найчорніший час, коли світ забуває про вечір і ніщо не обіцяє ще світанку. Час, коли надто рано

вставати, але й надто пізно, щоб був сенс лягати в ліжку. Саме тоді ввійшов Барріч. Я не спав, але не ворухнувся. Це його не обмануло.

- Чейд пішов, - тихо сказав він.

Я чув, як Барріч поправив перевернуте крісло. Сів на нього і почав знімати чоботи. Я не чув з його боку ні ворожості, ні неприязні. Наче мої гнівні слова ніколи не були сказані. Або наче гнів і біль змусили його задерев'яніти.

- Надто темно для дороги, - мовив я до вогню.

Я говорив обережно, боячись зламати закляття спокою.

- Я знаю. Але він мав із собою ліхтар. Сказав, що більше боїться залишитися, боїться, що відступить від свого рішення. Рішення відпустити тебе.

Те, чого я раніше прагнув, тепер здалося мені вигнанням. Мене охопив страх, підриваючи мою рішучість. Я різко підвівся, охоплений панікою. Зробив довгий тремтливий вдих.

- Баррічу. Те, що я казав раніше, це через гнів. Я просто..

- Поцілів у яблучко. - Звуки, які він видав, могли б здатися сміхом, якби не було в них стільки гіркоти.

- Тільки ті, що знаються найближче, вміють найсильніше одне одного вразити. Лишень тому, - твердив я.

- Ні. Все так і є. Мабуть, цьому псові потрібен хазяїн.

Коли він говорив про себе, глузлива нотка в його голосі була ідкішою за будь-яку отруту, що я на нього виплюнув. Я не міг сказати й слова. Барріч сів, скинув чоботи на підлогу. Глянув на мене.

- Я не хотів, щоб ти був таким, як я, Фітце. Такого я нікому не побажав би. Я хотів, щоб ти був таким, як твій батько. Та інколи мені здавалося, - хай що б я робив, ти вперто брав собі за взірць мое життя.

Якийсь час він вдивлявся в жар. Врешті-решт тихо заговорив до вогню. Наче розповідав сонній дитині стару легенду.

- Я народився в Державах Чалседу. У малому приморському містечку, риболовному й корабельному порту. На самому дні. Мати прала, щоб утримати мою бабу і мене. Батько помер до того, як я народився, його забрало море. За мною доглядала баба, але вона була дуже стара і часто нездужала. - Я швидше почув, ніж побачив його гірку посмішку. - Невільниче життя не додає жінці здоров'я. Вона мене любила і виховувала найкраще, як могла. Та я був не з тих хлопців, що тихо граються собі в хаті. А вдома не було нікого досить сильного, щоб опиратися моїй волі.

Тож я ще дуже малим пов'язався з єдиною сильною істотою в моєму світі, що мною зацікавилася. Це був вуличний пес. Шолудивий. Покритий шрамами. Вся його цінність - уміння виживати, вся його вірність належала мені. Як моя вірність належала йому. Його світ, його звичаї були всім, що я знав. Бери, що хочеш, коли хочеш, і не переймайся, взявши. Я певен, - ти знаєш, про що я. Сусіди думали, що я німий. Мати думала, що я недоумкуватий. Баба, я певен, дещо підозрювала. Намагалася прогнати пса, але я, як і ти, керувався у цих справах власною волею. Мені було, мабуть, літ вісім, коли

він пробіг між конем і возом, кінь його хвицьнув, і він помер. Саме крав шматок бекону.

Барріч підвівся зі стільця, підійшов до покривал.

Він відібрав у мене Нюхача, коли я був молодшим цього віку. Я вважав його мертвим. Але Барріч справді пережив раптову смерть свого товариша по зв'язку. Це не надто відрізнялося від власної смерті.

- Що ти зробив? - тихо спитав я.

Я чув, як Барріч стелить ліжко і вкладається в нього.

- Навчився говорити, - за мить відповів він. - Баба змусила мене пережити смерть Різуна. У певному сенсі я переніс цей зв'язок на неї. Не те щоб я забув Різунові уроки. Я став злодієм, навіть і непоганим. Завдяки моему новому ремеслу життя матері та баби трохи покращало, хоч вони ніколи не здогадувалися, чим я займався. За кілька літ Чалседом пройшла кривава зараза: я тоді вперше її побачив. Вони обидві померли, я залишився сам. Тож завербувався в солдати.

Я вражено слухав. Усі ці роки я знав його як маломовного. Питво не розв'язувало Баррічу язика, а робило його ще мовчазнішим. Зараз же з нього потоком текли слова, змиваючи роки моїх роздумів і підозр. Я не знав, чого він зненацька заговорив так відверто. В освітленій вогнем кімнаті не було жодного іншого звуку, крім його голосу.

- Спершу я бився за якогось дрібного чалседського вождя. Джекто. Я не знав, за що ми воюємо, не переймався, що в цьому доброго чи лихого. - Він тихо пирхнув. - Як я тобі казав, прожиток - це не життя. Але я непогано впорався. Здобув репутацію жорстокого. Ніхто не очікує, що хлопець битиметься зі зв'язкою люття і хитрістю. То був єдиний мій клуч до виживання з людьми, між якими я тоді служив. Але одного дня ми програли кампанію. Я провів кілька місяців, ні, майже рік, навчаючись тієї ненависті до работоргівців, яку мала моя баба. Утікши, зробив те, про що вона сама завжди мріяла. Вирушив до Шести герцогств, де немає ні рабів, ні работоргівців. Герцогом Шокзу був тоді Грізел Неспокійний. Якийсь час я бився за нього. Та врешті-решт якось вийшло так, що я зайнявся кінями свого підрозділу. Мене це цілком влаштовувало. Солдати Грізела були шляхетним товариством, як рівняти з тою голотою, що служила в Джекто, та я однаково волів компанію коней, аніж їхню.

Коли війна за Сендзедж закінчилася, герцог Грізел забрав мене додому, до своїх стаень. Там я пов'язався з молодим жеребцем Неко. Я за ним доглядав, але він мені не належав. Грізел їздив на ньому на полювання. Часом його використовували як плідника. Але Грізел не був по-справжньому шляхетним чоловіком. Інколи виставляв Неко на бій з іншими жеребцями, як дехто влаштовує собачі або півнячі бої для розваги. Кобила в охоті та найкращий жеребець, що її здобуде. І я... був із ним пов'язаний. Жив його життям так само, як своїм власним. Так я виріс на чоловіка. Чи принаймні здавався дорослим чоловіком.

Кілька хвилин Барріч мовчав. Мені не треба було більше пояснювати. За якийсь час він зітхнув і повів далі:

- Герцог Грізел продав Неко й шістьох кобил, а я пішов разом із ними. Вгору узбережжям, до Ріппону. - Він прокашлявся. - До стаень нового господаря прийшла якась кінська зараза. Неко помер, прохворівши хіба день. Мені вдалося врятувати двох тамтешніх кобил. Утримування їх при житті не дало мені накласти на себе руки. Але потім я геть розкис. Не подився ні на що, крім п'ятики. До того ж у конюшні зосталося надто мало

тварин, щоб можна було її так називати. Тож мене звільнено. Врешті-решт я знову став солдатом, цього разу в молодого принца на ім'я Чівелрі. Він прибув до Ріппону, щоб розсудити суперечку за кордон між Шокзом та Ріппоном. Не знаю, як це його сержант мене прийняв. Це був відбірний загін, його особиста гвардія. Мені скінчилися гроші, і три дні я був такий тверезий, що аж хворий. Не відповідав їхнім стандартам ні як чоловік, ні, тим паче, як солдат. Першого ж місяця я двічі постав перед Чівелрі у дисциплінарній справі. За бійку. Подібно до пса чи жеребця, я не знав іншого способу утвердити свою позицію серед інших.

Коли мене вперше волокли до принца, закривавленого і ще не охололого після бійки, я був шокований, побачивши, що ми однолітки. Майже всі його солдати були старшими за мене. Я сподівався зіткнутися з чоловіком середнього віку. Я став перед ним, глянув йому в очі. І між нами пройшло щось наче розпізнання. Немов ми обидва побачили... ким могли стати за інших обставин. Це не зробило його поблажливим до мене. Я втратив платню і заробив додаткові обов'язки. Коли таке трапилося вдруге, всі очікували, що Чівелрі мене вижене. Я стояв перед ним, готовий його зненавидіти, а він тільки дивився. Схилив голову, мов пес, коли щось здалеку почує. Знов урізав мою платню і додав мені ще обов'язків, але залишив. Перед цим усі казали мені, що мене проженуть. Тепер усі сподівалися, що я втечу. Не можу сказати, чого я так не зробив. Що це за служба без платні та з додатковими обов'язками?

Барріч знову прокашлявся. Я чув, як він совгає плечем, глибше зариваючись у постіль. Якусь мить мовчав. Тоді продовжив, майже неохоче:

– Третього разу мене притягли до нього за бійку в таверні. Міська варта приперла мене перед його очі все ще закривавленого, все ще п'яного, все ще готового до бійки. На той час мої колеги по службі не хотіли мати зі мною нічого спільного. Сержант відчував до мене огиду. Я не мав жодних друзів серед рядових солдатів. Отак мене затримала міська варта. Сказали Чівелрі, що я кулачними ударами збив з ніг двох, а ще від п'ятьох відбивався палицею, аж доки не втрутилася варта і не розборонила нас.

Чівелрі відпустив варту, заплативши корчмареві за шкоду з власного гаманця. Він сидів за столом, перед ним лежали незакінчені записи. Оглянув мене згори донизу. Тоді, не кажучи й слова, встав і відштовхнув стола назад, у куток кімнати. Зняв сорочку, взяв із кутка піку. Я думав, що він збирається побити мене до смерті. Натомість метнув мені іншу піку. І сказав: «Гаразд, покажи мені, як ти відбивався від п'ятьох чоловіків». І кинувся на мене в атаку. – Барріч укотре кашлянув. – Я був утомлений, напівп'яний. Але не спасував. Нарешті йому вдалося. Звалив мене так, що мені забило памороки.

Коли я отямився, пес знову мав господаря. Іншого роду. Знаю, ти чув, як люди казали, що Чівелрі був холодним, штивним і правильним, аж нудно. Це не так. Був таким, яким, на його думку, має бути чоловік. Узяв злодія, занедбаного негідника і... – Він завагався, зненацька зітхнув. – Другого дня підняв мене вдосвіта. Вправлятися зі зброєю, доки жоден із нас не стоятиме на ногах. Я ніколи досі не пройшов жодного формального вишколу. Просто дали мені піку й послали до бою. Він тренував мене, навчив битися з мечем. Сокири він ніколи не любив, зате мені таке подобалося. Тож він показав мені все, що вмів, і влаштував так, щоб я навчався в чоловіка, який знав про сокиру геть усе. Решту дня тримав мене при собі. Як пса, ти правду казав. Не знаю чому. Може, був самотнім, бракувало йому товариства однолітків. Може, сумував за Веріті. Може... я не знаю.

Спершу навчив мене чисел, тоді читати. Довірив мені догляд за своїм конем. Тоді додалися його собаки і яструб. Тоді загальний нагляд за в'ючними і тягловими тваринами. Але навчав мене не тільки праці. Чистоти.

Чесності. Цінував те, що мої мати з бабою намагалися прищепити мені багато років тому. Він показав мені все це як чоловічі цінності, а не тільки звичаї в жіночому домі. Навчив мене бути людиною, а не твариною в людській подобі. Показав мені, що це все більше за правила, що це спосіб життя. Життя, а не прожитку.

Барріч замовк. Я чув, як він встає. Підійшов до столу, взяв пляшку бузинового вина, залишену Чейдом. Я дивився, як він кілька разів крутнув її в руці. Тоді відклав. Сів на один зі стільців і втупився у вогонь.

- Чейд казав, що завтра я повинен тебе залишити, - тихо промовив він. - Думаю, він має рацію.

Я сів і глянув на нього. Світло дедалі слабшого вогню кидало тіні на його обличчя. Я не міг нічого відчитати в його очах.

- Чейд каже, що ти надто довго був моїм хлопцем. Хлопцем Чейда, хлопцем Веріті, навіть хлопцем Пейшенс. Ми затримали тебе у хлоп'ячому віці, надміру за тобою наглядали. Він вважає, що, коли настав твій час ухвалювати чоловічі рішення, ти робив це як хлопець. Імпульсивно. З наміром мати рацію, з наміром бути добрим. Але самих намірів не досить.

- То мене посилали вбивати людей, щоб затримати у хлоп'ячому віці? - з недовірою спитав я.

- Ти взагалі мене слухав? Я вбивав людей, коли був хлопцем. Мене це не зробило мужчиною. Тебе теж.

- То що ж я маю робити? - саркастично спитав я. - Пошукати принца, який би мене навчав?

- Ось. Бачиш? Хлоп'яча відповідь. Ти не розумієш, тому стаєш сердитим. І ідким. Ставиш мені запитання, наперед знаючи, що відповідь тобі не сподобається.

- Яка саме?

- Я міг би тобі сказати: можеш зробити щось гірше, ніж шукати принца. Але не казатиму, що тобі робити. Чейд відрадив мене від цього. Думаю, він має рацію. Не в тому річ, що я вважаю твоє мислення хлоп'ячим. Не більше, ніж у мене у твоєму віці. Гадаю, ти мислиш, як тварина. Завжди живеш сучасним, не думаєш про завтра, не пам'ятаєш, що було вчора. Знаю, - ти розумієш, про що я. Ти перестав жити по-вовчому, бо я тебе до цього присилював. А тепер я мушу дати тобі спокій, щоб ти вирішив, як хочеш жити. Як вовк чи як людина.

Він зустрівся зі мною поглядом. У його очах було аж надто багато розуміння. Мене злякала думка, що він справді знає, перед лицем чого я постав. Я заперечив цю можливість - цілковито відкинув її. Повернувся до нього плечем, майже сподіваючись, що мене знов охопить гнів. Та Барріч сидів мовчки.

Врешті-решт я глянув на нього. Він вдивлявся у вогонь. Минув довгий час, доки я проковтнув гордість і спитав:

- Що ти збираєшся робити?

- Я вже казав. Завтра вранці йду звідси.

Ще тяжче було поставити наступне запитання.

- Куди ти підеш?

Він кашлянув. Здавався зниковілим.

- Є одна людина, мій друг. Вона самотня. Там, де вона живе, може придатися чоловіча сила. Слід полагодити дах, і в полі є робота. Я побуду там якийсь час.

- Вона? - зважився спитати я, звівши брову.

Його голос був рівним.

- Нічого такого. Просто друг. Можливо, ти сказав би, що я знайшов іще когось, про кого можу подбати. Може, й так. Може, настав час подбати про того, кому це справді потрібно.

Тепер я втупився у вогонь.

- Баррічу. Мені це справді було потрібно. Ти повернув мене з краю прірви, знову зробив людиною.

Він пирхнув.

- Якби я з самого початку зробив усе правильно, ти ніколи б не опинився на краю прірви.

- Ні. Натомість лежав би в могилі.

- Хіба? Регал ніяк не міг би звинуватити тебе у вживанні магії Віту.

- Знайшов би інший привід мене вбити. Чи просто нагоду. Він справді не потребує жодної вимовки, аби робити те, що хоче.

- Можливо. А можливо, й ні.

Ми сиділи, дивлячись, як гасне вогонь. Я потягся до вуха, намацав застібку моєї сережки.

- Хочу віддати її тобі.

- Я волів би, щоб ти її зберіг. Носи її. - Звучало майже як просьба. Це було дивно.

- Я не заслуговую на те, що означає для тебе ця сережка. Я її не заробив, не маю на неї права.

- Те, що вона означає, не можна заслужити. Я дав тобі цю річ. Байдуже, чи заслужив ти її. Носитимеш чи ні, - однаково тримай у себе.

Я залишив сережку у вусі. Маленька срібна сіточка з пійманим блакитним самоцвітом усередині. Колись Барріч дав її моему батькові. Пейшенс, не знаючи значення сережки, передала її мені. Я не знав, чого він хотів, щоб я її носив. З тієї ж причини, через яку віддав сережку моему батькові? Я відчував, що за цим стоїть щось більше, але він нічого мені не сказав, а я не питав. Попри те, я чекав ще якогось запитання від нього. Та Барріч лише підвівся. Я чув, як він вкладається в ліжку.

Я шкодував, що він не поставив мені того запитання. Мені було боляче, що він цього не зробив. Хай там як, я відповів.

- Не знаю, що зроблю, - сказав я у темряву кімнати. - Все життя, завжди я мав завдання, яке мусив виконати, вчителів, яких мусив задовольнити. А тепер не маю... це дивне відчуття.

Якусь мить я думав, що він взагалі не відповість. Тоді він зненацька промовив:

- Я теж його знав.

Я глянув на темну стелю.

- Я думав про Моллі. Часто. Ти знаєш, куди вона пішла?

- Так.

Коли він більше нічого не сказав, я зрозумів, що краще не просити.

- Я знаю, що наймудріше рішення - це дати їй піти. Вона вірить, що я мертвий. Сподіваюся, той, до кого вона пішла, піклується про неї краще, ніж це робив я. Сподіваюся, він любить її так, як вона цього заслуговує.

Покривала Барріча зашелестіли.

- Що ти маєш на увазі? - обережно спитав він.

Промовити це було тяжче, ніж я думав.

- Того дня, коли вона мене покинула, сказала, що є хтось інший. Хтось, про кого вона дбала, як я дбав про свого короля. Хтось, кого вона цінує понад усе і всіх у своєму житті. - Горло мені раптово стиснулося. Я глибоко зітхнув, намагаючись позбутися цієї конвульсії. - Пейшенс мала рацію, - сказав я.

- Так, мала, - погодився Барріч.

- Не можу винуватити за це нікого, крім себе самого. Дізнавшись, що Моллі в безпеці, я мав дозволити їй піти власною дорогою. Вона заслуговує чоловіка, що віддасть їй увесь свій час, усю свою вірність...

- Так, заслуговує, - немилосердно погодився Барріч. - Шкода, що ти не зрозумів цього, перш ніж із нею зблизився.

Зізнатися собі у провині - це одне. Геть інше - мати друга, який не тільки з тобою погоджується, а ще й покаже всю глибину твого падіння. Я не заперечив і не спитав, звідки він це знає. Якщо від Моллі, то не хотів знати, що ще вона йому сказала. Якщо він здогадався сам, то не хотів знати, що був таким прозорим. Я відчув приплив якогось почуття, такої люті, що ледь не загарчав на нього. Натомість прикусив язика і присилував себе задуматися, що саме я відчуваю. Провину і сором, що це закінчилося для неї болем, що змусило її засумніватися у своїй вартості. І певність, що хай якою помилкою було наше кохання, воно було також і правильним. Знову запанувавши над своїм голосом, я тихо промовив:

- Ніколи не шкодуватиму, що я кохав її. Лишень за тим, що не зміг зробити її своєю дружиною перед очима всіх так само, як була нею в моєму серці.

Барріч нічого на це не відповів. Та за якийсь час тиша, що нас розділяла, стала оглушливою. Через неї я не міг спати. Нарешті озвався:

- Отож. Здається, завтра кожен із нас піде власною дорогою.

- Я теж так думаю, - відповів Барріч. За якийсь час додав: - Удачі тобі.

Це справді звучало так, наче він розумів, скільки удачі я потребуватиму.

Я заплющив очі. Був зараз такий втомлений. Дуже втомлений. Втомлений тим, що завдавав болю людям, яких любив. Та це вже сталося. Завтра Барріч піде, а я буду вільний. Вільний рушити туди, куди прагне мое серце і ніхто ззовні не втрутиться.

Вільний піти до Трейдфорда і вбити Регала.

Розділ 3. Ціль

Скілл - традиційна магія королівського роду Провісників. Хоча й скидається на те, що найсильнішим він є у королівській кровній лінії, однак нерідко прояви Скіллу, нехай і слабшого, трапляються в осіб, лише віддалено споріднених з династією Провісників або ж у чиїх жилах водночас плине кров як люду Шести герцогств, так і мешканців Зовнішніх островів. Це магія розуму, яка дає скіллеру змогу безмовно спілкуватися на відстані. Можливості Скіллу різноманітні; у своїй найпростішій формі він може бути використаний для передачі звісток, для впливу на думки ворогів (чи друзів), щоб скерувати їх у потрібному напрямку. Вади Скіллу двоїсті: часте його вживання вимагає великої кількості енергії, а ще він стає для скіллерів привабою, яку помилково називають задоволенням. Правильніше б назвати її ейфорією, що збільшується разом із силою та тривалістю Скіллу. Вона може викликати у скіллера залежність, яка врешті-решт підточує психічні та фізичні сили, перетворивши мага на велике заслинене немовля.

Барріч пішов наступного ранку. Коли я прокинувся, він уже встав, одягнувся і ходив по хатці, пакуючи речі. Це не зайняло йому багато часу. Зібрав своє майно, але залишив мені більшу частку запасів. Хоча звечора ми не пили, проте обидва розмовляли так тихо, а рухалися так обережно, наче переживали ранкове похмілля. Так уклінно зверталися один до одного, що це здалося мені гіршим, ніж якби ми зовсім між собою не розмовляли. Я хотів попрохати у нього пробачення, благати його змінити своє рішення, зробити щось, однаково що, тільки б наша дружба не закінчилася саме так. Водночас я хотів, щоб він уже пішов, щоб це вже закінчилося, щоб уже було завтра, світанок нового дня, а я зостався сам. Тримався свого рішення так, як хапаються за гостре вістря ножа. Підозрюю, що Баррічеві почуття були подібними, бо інколи він зупинявся і дивився на мене, наче бажаючи щось сказати. Тоді наші погляди зустрічалися, і так тривало якусь мить, аж доки хтось не відводив очей. Між нами витало надто багато безсловесного.

Страшенно швидко він був готовий до відходу. Закинув клунок на плече, взяв дорожню палицю, що чекала біля дверей. Я стояв, дивлячись на нього і думаючи, який незвичний вигляд він має. Барріч, затятий вершник, йде пішки. Сонце раннього літа, проміння якого лилося крізь відчинені двері, показало мені чоловіка, що наближався вже до схилю середнього віку. Біле пасмо волосся, яке відмічало його шрам, провіщало сивину, та вона й почала вже проявлятися в його бороді. Був сильним і справним, але його молодість, без сумніву, проминула. Дні повноти сил він провів, доглядаючи мене.

- Що ж, - грубувато сказав він. - Прощавай, Фітце. Щастя тобі.

- І тобі щастя, Баррічу. - Я швидко перейшов кімнату та обійняв його, перш ніж він устиг відступити.

Він теж мене обійняв швидким стисканням, яке ледь не поламало мені ребер, а тоді відкинув волосся з мого обличчя.

- Іди й причешися. Скидаєшся на дикуна.

Йому майже вдалось усміхнутися. Відвернувся від мене й пішов. Я стояв і дивився, як він іде. Думав, що не озирнеться, але на другому кінці пасовища він обернувся і підняв руку. У відповідь я підняв свою. Затим він зник, поглинутий лісом. Якийсь час я сидів на приступці, вдивляючись туди, де бачив його востаннє. Якщо триматимусь свого плану, можуть пройти роки, перш ніж я знову його побачу. Якщо взагалі побачу. Відколи мені виповнилося шість літ, Барріч завжди був у моєму житті. Я завжди міг розраховувати на його силу, навіть якщо й не хотів цього. Тепер його не стало. Як Чейда, як Моллі, як Веріті, як Пейшенс.

Я подумав про все, що сказав йому минулого вечора, і затремтів від сорому. «Це було необхідно», - сказав собі. Я хотів відіслати його геть. Але надто багато промовленого вибухнуло зі старих образ, які віддавна ятрилися в мені. Я не хотів казати йому всього цього. Хотів лише прогнати його, а не завдати тяжкої рани. Як і Моллі, він пішов, забравши з собою сумніви, які я в нього вселив. Уразивши у своєму шаленстві гордість Барріча, я доценту зруйнував ту невелику повагу, яку й досі мав до мене Чейд. Припускаю, що якась дитинна моя частка сподівалася: одного дня я зможу до них повернутися, одного дня ми знову заживемо спільним життям. Тепер я знав, що цього ніколи не буде.

- Кінець, - тихо сказав я собі. - Те життя минуло, відпусти його.

Тепер я був вільний від них обох. Вільний від накладених ними обмежень, вільний від їхніх ідей честі та обов'язку. Вільний від їхніх сподівань. Ніколи більше не повинен буду дивитися їм в очі та пояснювати, що я зробив. Вільний зробити ту єдину річ, на яку я мав запал та відвагу, єдину річ, яку міг зробити, щоб остаточно залишити позаду своє давнє життя.

Я вб'ю Регала.

Зрештою, це справедливо. Він убив мене першим. Переді мною ненадовго з'явилася примара обітниці, яку я дав колись королю Шрюду, що ніколи не вб'ю нікого з його людей. Я відштовхнув її, згадавши, що Регал убив того, хто дав цю обітницю, так само як і того, кому я її дав. Того Фітца більше не було. Ніколи вже я не постану перед королем Шрюдом і не складу йому звіту про результат місії, ніколи більше не буду людиною короля, щоб позичати силу Веріті. Леді Пейшенс ніколи більше не смикатиме мене десятками дріб'язкових доручень, украй важливих для неї самої. Вона оплакала мене як мертвого. І Моллі. Сльози запекли мені очі, коли я змірив глибину свого болю. Вона покинула мене ще до того, як Регал мене вбив, але я поклав на нього відповідальність і за цю втрату. Якщо вже я не маю нічого, крім тієї шкарлупи життя, яку Барріч із Чейдом для мене зберегли, то принаймні матиму помсту. Я обіцяв собі, що Регал бачитиме мене, помираючи, і знатиме, що це я його вбив. Це не буде ні тихим убивством, ні мовчазною пригодою з безіменною отрутою. Сам приведу смерть до Регала. Я хотів уразити його, як самотня стріла, як кинутий ніж, йдучи просто до мети, не зв'язаний страхом за близьких мені людей. Коли провалюся, то що ж. Я й так уже мертвий на кожний лад, який мав для мене значення. Моя спроба нікому не зашкодить. Якщо загину, вбивши Регала, то

воно того варте. Беретиму власне життя лише до хвилини, коли відберу Регалове. Байдуже, що трапиться пізніше.

Нічноокий ворухнувся, занепокоєний якимсь натяком у моїх думках.

Ти колись думав, що було б зі мною, якби ти помер? – спитав він мене.

Я на мить міцно заплющив очі. Але я вже міркував про це.

А що було б, якби я жив як здобич?

Нічноокий зрозумів.

Ми мисливці. Ніхто з нас не народжений, щоб бути здобиччю.

Не можу бути мисливцем, якщо завжди чекатиму, що стану здобиччю. Тож мушу його полювати, перш ніж він уполує мене.

Він аж надто спокійно прийняв мої плани. Я старався, аби він зрозумів усе, що я збирався зробити. Не хотів, щоб він просто пішов за мною наосліп.

Я збираюся вбити Регала. І його групу Скіллу. Збираюся вбити їх усіх за те, що вони зі мною зробили і що в мене відібрали.

Регала? Це м'ясо, яке ми не зможемо з'їсти. Не розумію полювання на людей.

Я взяв свій образ Регала і поєднав його з образом торговця тваринами, що тримав Нічноокого в клітці та бив обкованим кием. Він задумався над цим.

Коли я від нього забрався, то мав досить розуму, щоб триматися від нього подалі. Полювати на нього так само мудро, як полювати на дикобраза.

Нічноокий, я не можу так цього облишити.

Розумію. Так само, як я дикобраза.

Тож він вбачав у моїй вендеті проти Регала еквівалент власної слабкості щодо дикобразів. Я помітив, що приймаю визначену мною ціль з меншим самовладанням. Поставивши її, я не міг уже уявити, як зайнятися чимось іншим. Мої слова, сказані минулої ночі, повернулися до мене як докір. Куди поділися всі мої блискучі промови до Барріча про те, щоб жити власним життям? Що ж, я застеріг собі право і на це, та спершу слід подбати про свою незавершену справу і вижити. Не в тому річ, що я не можу жити власним життям. Насправді я не можу змиритися з думкою, як Регал вирішить, що він мене переміг. Ну й так, – він украв трон Веріті. «Помста, так помста», – сказав я собі. Якщо я хочу переступити через страх і сором, залишити їх позаду, то мушу це зробити.

Тепер ти можеш увійти, – запропонував я.

Чого б мені цього хотіти?

Мені не треба було обертатися, щоб знати, – Нічноокий уже підійшов до хатки. Наблизився, сів біля мене, тоді оглянув хатину.

Фуу! Ти засмородив нору. Не дивно, що твій ніс так погано нюшить.

Він обережно зайшов досередини і почав там мишкувати. Я сидів на порозі, стежачи за ним. Доволі давно я не дивився на нього, як на щось відмінне

від мого власного продовження. Він був уже дорослим, у розквіті сил. Хтось інший міг би назвати його сірим вовком. Але я бачив у нього кожну барву, яку тільки міг мати вовк. Темноокий, темномордий, при основі вух і шиї половий, шерсть всяяна твердими чорними волосками, особливо на запліччі та пласкому крупі. І так великі стопи ставали ще ширшими, коли він біг по снігу, покритому кіркою. Мав хвіст виразніший, ніж багато жіночих облич, зуби і щелепи, які легко дробили кості оленячої ноги. Рухався з економною силою, притаманною ідеально здоровим тваринам. Від самого споглядання за ним моє серце заспокоїлося. Вгамувавши більшу частку своєї цікавості, Нічноокий сів біля мене. За кілька хвилин простягся на сонці та заплющив очі.

Постережеш?

- Пильнуватиму тебе, - запевнив я.

Його вуха здригнулися від звуку моїх слів. Потім він поринув у сон, просяклий сонцем.

Я повільно підвівся та зайшов до хатини. Мені знадобилося напрочуд мало часу, щоб зібрати все своє майно. Два покривала і плащ. Я мав переміну одягу, теплі вовняні речі, геть невідповідні для літньої подорожі. Щітка для волосся. Ніж і точило. Кремій. Праща. Кілька малих виправлених шкірок із упольованої нами дичини. Нитка зі сухожилля. Ручна сокирка. Баррічеве дзеркальце. Малий чайник і кілька ложок. Ложки вистругав Барріч, це була одна з його останніх робіт. Мішечок житнього борошна, і ще один пшеничного. Залишки меду. Пляшка бузинового вина.

Небагато на початок цієї пригоди. Мене чекала довга сухопутня подорож до Трейдфорда. Я мав її пережити, перш ніж зумію запланувати, як оминати Регалових охоронців і його групу Скіллу та вбити його. Я ретельно все обдумав. Літо не дійшло ще до середини. Був час назбирати й висушити зілля, накопити риби та м'яса в дорогу. Може, мені й не доведеться голодувати. Наразі я мав вбрання і всі потрібні речі. Але з часом потребуватиму грошей. Я сказав Чейдові та Баррічу, що можу йти своїм шляхом, заробляючи на життя моїм умінням поводитися з тваринами та моїм писарським хистом. Можливо, ці навички доведуть мене до Трейдфорда.

Було б легше, якби я міг подорожувати як Фітц Чівелрі. Я знав човнярів, що плавали річковим шляхом, і міг би працювати у них в обмін на подорож до Трейдфорда. Але Фітц Чівелрі мертвий. З тієї ж причини я не міг шукати роботи на пристанях. Не міг навіть відвідати пристані зі страху, щоб мене не розпізнали. Я підніс руку до обличчя, згадуючи те, що показало мені дзеркало. Сиве пасмо у волоссі нагадало, де стражники Регала розсікли мені шкіру на голові. Пробіг пальцями по носі з його новою формою. На правій щоці під оком, де колись Регалів кулак розколов моє обличчя, - тонкий шов. Дивлячись на ці шрами, ніхто не згадає Фітца. Я міг би відпустити бороду. А коли зголю волосся над чолом за звичаєм писарів, цього може вистачити, щоб відігнати випадковий погляд. Та я не збирався навмисне пускатися між тих, хто знав був мене.

Йтиму пішки. Я ще ніколи не відбував такої довгої подорожі на своїх двох.

Чого ми не можемо просто залишитися тут? - Сонне запитання Нічноокого. - Риба у струмку, здобич у лісі за хаткою. Що ще нам треба? Чого мусимо йти?

Я мушу. Мушу це зробити, щоб знову стати людиною.

Ти справді хочеш знову стати людиною? – Я відчув його недовіру, але й прийняття того, що я спробую. Він ліниво потягся, не підводячись, широко розчепіривши кігті передніх лап. – Куди ми підемо?

Трейдфорд. Регал там. Далека подорож вгору по річці.

Там є вовки?

Я певний, що не в самому місті. Але у Ферроу є вовки. У Баку теж досі є вовки. Але не тут і не близько.

Крім нас двох, – зауважив Нічноокий. І додав: – Я хотів би знайти вовків там, куди ми йдемо.

Тоді він простягся і знову заснув. «Це частина того, що означає бути вовком», – подумав я. Він більше не перейматиметься, доки ми не рушимо звідси. Тоді просто піде за мною і покладеться на те, що виживе завдяки нашим навичкам.

Але я вже занадто став людиною, аби чинити так, як він. Уже наступного дня почав громадити провізію. Попри протести Нічноокого, я намагався впольовувати більше, ніж нам потрібно було на щодень. Коли ж нам таланило, не дозволяв йому об'їдатися, а відбирав у нього частину м'яса та коптив його. Завдяки вічному лагодженню Баррічевої упряжі я вмів поводитися зі шкірою досить управно, щоб зробити собі м'яке літне взуття. Старі чоботи добре змастив жиром і відклав їх на зиму.

Днями, коли Нічноокий дрімав на сонці, я збирав різні рослини. Деякі з них були лікарськими, і я хотів мати їх наповхаті: вербова кора від пропасниці, корінь малини від кашлю, подорожник від зараження, кропива від кровотечі й таке інше. Інші були не такими невинними. Я змайстрував кедрову шкатулку і наповнив її. Наготував і склав туди отрути, як учив мене Чейд. Цикута, бліда поганка, паслін, серцевина бузини, чернець і серцестиск. Вибирав найкраще, як умів: одні тому, що вони не мали ні смаку, ні запаху, інші тому, що їх легко було переробити на дрібний порошок чи прозору рідину. Ще я зібрав ельфійську кору, потужний стимулятор, до якого вдавався Чейд, щоб допомогти Веріті витримати сеанс скіллєння.

Регала має оточувати й охороняти його група Скіллу. З усіх них я найбільше боявся Вілла, але не легковажив жодного. Я пам'ятав Барла як сильного рослого хлопця, а Каррод між дівчатами мав славу фертика. Але ті дні давно минули. Я бачив, на що Скілл перетворив Вілла. З Карродом і Барлом я давно вже не стикався і не міг робити жодних припущень щодо них. Усі вони пройшли вишкіл у Скіллі, і, хоч мій природний дар здавався колись значно сильнішим за їхній, я на власній шкурі впевнився: знають способи використання Скіллу, незрозумілі навіть Веріті. Якби я зазнав Скілл-атаки з їхнього боку й вижив, то потребував би ельфійської кори, щоб відновити сили.

Я змайстрував інший ящик, доволі великий, щоб помістити туди шкатулку з отрутами, а водночас схожий на скриньку писаря. Хотів прикинутися мандрівним писарем. Помітивши скриньку, якийсь випадковий знайомий мав би набрати такого враження. Пера для письма я здобув у пійманої нами дикої гуски. Деякі порошкові барвники зробив сам, а щоб їх зберігати, наготував кістяні трубочки із затичками. Нічноокий неохоче вділив мені кілька волосків на грубі пензлі. Тонші пензлі я намагався зробити зі шерсті кролика, але наслідки вдовольнили мене лише частково. Це було недобре. Люд чекав від писаря, що він матиме чорнило, пензлі та пера для свого ремесла. Я мимоволі визнав слушність Пейшенс. Колись вона сказала, що я маю гарний почерк, але не можу претендувати на повне писарське вміння. А

втім, я сподівався, що моїх запасів вистачить на кожну роботу, за яку я міг би взятися на шляху до Трейдфорда.

І от настав час, коли я був певен, що спорядився найкраще, як умів, а невдовзі мушу рушати, щоб подорожувати за літньої погоди. Я прагнув помсти, але дивно неохоче покидав цю хатину і життя в ній. Вперше, відколи себе пам'ятаю, я прокидався добре виспаним і їв, коли був голодний. Не мав жодних завдань, крім тих, які поставив собі сам. Напевне не зашкодить, якщо я виділю якийсь час на зміцнення свого фізичного здоров'я. Хоча здобуті у підземеллях синці давно вже зблякли, а єдиними зовнішніми знаками зазнаних мною ушкоджень були шрами, інколи вранці я почувався дивно скутим. Час від часу тіло пронизував несподіваний біль, коли я надто різко стрибав чи надто швидко повертав голову. Особливо виснажливе полювання викликало в мене тремтіння, і я боявся нападу. Тому я вирішив, що перед мандрівкою доречно було б повністю одужати.

Тож ми затрималися на якийсь час. Погода була теплою, полювання вдалим. Минали дні, і я змирився зі своїм тілом. Не був уже тим фізично загартованим воїном з минулого літа, але не відставав від Нічноокого при нічному полюванні. Коли стрибав, щоб завдати смерть, мої рухи були швидкими і впевненими. Тіло зцілилося, і я залишив позаду минулі болі. Я знав, що вони були, але не думав про них надто довго. Кошмари, які мене мучили, злиняли, мов залишки зимової шуби Нічноокого. Ніколи я не знав настільки простого життя. Нарешті був у мирі із самим собою.

Та жоден мир не триває довго. Мене розбудив сон. Ми з Нічнооком встали до світанку, полювали і разом убили кількох жирних кроликів. Обране нами узгір'я було продірявлене лабіринтами їхніх нір, а полювання на них швидко виродилося у дурну розвагу – стрибки та розкопування. Коли ми вполювали достатньо, уже добре розвиднілося. Ми збігли вниз, у плямисту березову тінь, знову підживилися здобиччю і заснули. Щось, – може, нерівне сонячне світло на заплющених повіках, – занурило мене в цей сон.

Я повернувся в Оленячий замок. Лежав у старій вартівні, простягнувшись на холодній підлозі, мене обступали чоловіки з твердими поглядами. Підлога під моєю щогою була липкою від напівзастиглої крові. Я тяжко дихав, розтуливши рота, а запах і смак тієї крові злилися разом, заповнивши мої чуття. Знову прийшли по мене, не тільки чоловік із кулаками у шкіряних рукавичках, але й Вілл, невловимий невидимий Вілл тихо пробрався крізь мої стіни, щоб вкрастися у мій розум. «Прошу, зачекайте, прошу, – благав я їх. – Зупиніться, молю вас. Я не той, кого вам слід боятися чи ненавидіти. Я тільки вовк. Просто вовк, нічим вам не загрожую. Не заподію вам жодної шкоди, тільки відпустіть мене. Я для вас ніхто. Ніколи більше не завдам вам клопотів. Я тільки вовк». – Здійняв морду до неба й завив.

Мене розбудило власне виття.

Я перекотився, сперся на руки й коліна, струснувся і встав. «Сон, – сказав собі. – Це тільки сон». Страх і сором затопили мене з головою, каляючи своїми хвилями. Уві сні я благав пощади, чого не робив насправді. «Я не був боягузом», – запевнив себе. Чи був? Здавалося, я й досі відчуваю запах і смак крові.

Куди ти? – ліниво спитав Нічноокий.

Лежав глибоко в тіні, літня масть напрочуд добре його маскувала.

До води.

Я пішов до струмка, сполоснув липку кролячу кров з обличчя і рук, тоді жадібно напився. Знову помив обличчя, нігтями видряпав кров із бороди.

Раптом вирішив, що не терпітиму бороди. Однаково не збираюся йти туди, де хтось міг би мене розпізнати. Повернувся до вівчарської хатки, щоб поголитися.

У дверях я наморщив носа, почувши затхлий запах. Нічноокий мав рацію: спання у чотирьох стінах ослаблювало мій нюх. Тяжко повірити, що я це витримував. Я неохоче ввійшов досередини, видуваючи з носа людські запахи. Кілька днів тому падав дощ. Волога дісталася до мого сушеного м'яса, і частина зіпсувалася. Я перебрав його, морщачи носа від того, як сильно воно зіпсувалося. У деяких шматках з'явилися черв'яки. Ретельно перевіривши решту свого м'яс-ного запасу, я відштовхнув надокучливе відчуття неспокою. Лише витягнувши ніж і зчистивши з нього дрібний пил іржі, я зізнався собі в тому, що відчував.

Минуло багато днів, відколи я був тут.

Можливо, тижнів.

Я й гадки не мав про біг часу. Глянув на зіпсоване м'ясо, на куряву, що покрила мої порозкидвані речі. Відчув свою бороду, був вражений тим, наскільки вона віросла. Барріч та Чейд залишили мене тут не кілька днів тому. Минули тижні. Я підійшов до дверей хати і визирнув назовні. Там, де колись через луг бігли стежки до струмка і рибальських місць Барріча, росла висока трава. Весняні квіти давно зникли, кущі були всипані зеленими ягодами. Я глянув на свої долоні, на бруд, що в'івся у шкіру зап'ясть, на стару кров, що запеклася й засохла у мене під нігтями. Колись вживання в їжу сирого м'яса викликало б у мене огиду. Тепер сама думка про готування м'яса здавалася дивною й чужою. Моя свідомість відсахнулася, я не хотів суперечності з самим собою. «Пізніше, – чув я власні благання, – пізніше, завтра, пошукаю Нічноокого».

У тебе клопоти, менший братчику?

Так. – Я змусив себе додати: – Ти не можеш мені допомогти. Це людські клопоти, я мушу сам їх розв'язати.

Краще будь вовком, – ліниво порадив він.

Я не мав сили відповісти на це згодою чи запереченням. Тож відкинув його пораду. Глянув на себе вниз, на поплямлені сорочку та штани. Мій одяг покривали бруд і стара кров, штани нижче колін подерті, як ганчір'я. Я здригнувся, згадавши перекованих і їхне подерте шмаття. Ким я став? Я потяг сорочку за комір і відвернув обличчя від власного смороду. Вовки були куди чистішими. Нічноокий щодня вилизувався. Я заговорив уголос, і власний заіржавілий голос налякав мене.

– Тільки-но Барріч покинув мене тут самого, я скотився до чогось гіршого за звіра. Ні почуття часу, ні чистоти, ні цілей, ні усвідомлення чогось, крім їжі та сну. Саме від цього він намагався мене застерегти впродовж усіх цих років. Я зробив те, чого він завжди боявся.

Я взявся за роботу. Розпалив вогонь у каміні, багато разів збігав до струмка по воду, а затим зігрів стільки, скільки зумів. Вівчарі залишили в хатці тяжкий казан для витоплювання лою, достатній, щоб наполовину наповнити дерев'яне корито надворі. Доки вода грілася, я зібрав мильної трави і польового хвоща. Не міг згадати, щоб я колись раніше був таким брудним. Жорсткий хвощ здирав із брудом цілі верстви шкіри, я довго тер себе, перш ніж вдовольнився і вирішив, що досить чистий. У воді плавало чимало бліх. Ще я знайшов кліща в себе на карку і спалив його головешкою з вогнища. Вимивши волосся, я розчесав його і знову зав'язав у вояцький

хвіст. поголився перед дзеркальцем, яке залишив мені Барріч, а тоді оглянув обличчя. Засмаглий лоб, бліде підборіддя.

За час, потрібний щоб знову нагріти води, намочити й дочиста випрати одягу, мені стала зрозумілою фанатична й незмінна пристрась Барріча до чистоти. Єдиним способом порятувати те, що залишилося з моїх штанів, було обрізати їх до колін. Але й тоді вони мало на що надавалися. Я поширив свою шалену діяльність також на постіль і зимовий одяг, змиваючи з них затхлий запах. Виявив, що миша позичила клапоть мого зимового плаща собі на гніздо. Я залатав його, як умів. Розвісивши мокрі штани на куші, я підвів голову і помітив, що Нічноокий за мною спостерігає.

Ти знову пахнеш, як людина.

Це добре чи погано?

Краще, ніж здобич, вбита тиждень тому. Гірше, ніж вовк. – Він встав і потягся, наче низько переді мною кланяючись, широко розчепірів кігті. – Так. Зрештою, ти хочеш бути людиною. Скоро рушаємо?

Так. Йдемо на захід, вгору по Оленячій ріці.

Ох. – Зненацька він чхнув, тоді звалився на бік і почав качатися на спині у куряві, наче щеня. Тішився, збираючи куряву шерстю, а тоді підвівся, щоб знову всю її струсити. Те, як безтурботно Нічноокий прийняв моє раптове рішення, стало для мене тягарем. Куди я його втягнув?

Впала ніч, а весь мій одяг і вся постіль досі були вогкими. Я послав Нічноокого на самотнє полювання. Знав, що він не швидко повернеться. Місяць був уповні, а нічне небо чисте. Такої ночі буде сила-силенна здобичі. Я зайшов до хатки і розпалив вогонь у каміні, такий, щоб можна було спекти коржиків із залишків житнього борошна. У пшеничному вже завелися довгоносики та зіпсували його. А це краще з'їсти зараз, ніж дати і йому змарнуватися. Прості коржиків з рештками зцукрілого меду смакували напрочуд. Я знав, що не зашкодить розширити свій раціон, включивши туди ще щось, крім щоденного м'яса та пригорщі зелені. Зробив собі незвичний чай з дикої м'яти і вершечків молоді кропиви, він теж добре смакував.

Тим часом покривало майже висохло, я приніс його і постелив перед каміном. Ліг на нього, то дрімаючи, то дивлячись на вогонь. Пошукав Нічноокого, але він не хотів до мене приєднатися, волів свіже м'ясо і м'яку землю під дубом на краю луку. Я був настільки самотнім, настільки людиною, як не був уже давно. Трохи дивне відчуття, але добре.

Перевернувшись і потягнувшись, я побачив на стільці клунок. Я знав напам'ять кожну річ у хатині. Коли був тут востаннє, його не було. Я взяв клунок, обнюхав, відчув слабкий запах Барріча і свій власний. За мить усвідомив, що зробив, і дорікнув собі за це. Слід почати поводитися так, наче при кожній моїй дії є свідки, якщо не хочу знову бути вбитий як віттер.

Клунок був невеликим. Там була одна з моїх сорочок, якимось добутою зі старої скрині з моїм одягом, світло-брунатна, – я завжди її любив. І пара обтислих штанів. У сорочку загорнуто маленький глиняний горщик з маззю Барріча, якою він гоїв порізи, опіки та синяки. Добрий шкіряний пояс. Чотири срібні монетки у маленькому шкіряному капшучі з вишитим оленем. Я сидів, вдивляючись в оленя. Він опустив роги, готуючись до бою, як на гербі, обраному для мене Веріті. На поясі такий же олень проганяв вовка. Таке послання тяжко не збагнути.

Я вдягнувся перед вогнем. Сумував, бо не зустрівся з ним, а водночас відчував полегшення через це. Знаючи Барріча, я здогадувався, що він почувався так само, коли примандрував сюди і виявив, що мене нема. Приніс мені те пристойне вбрання, бо хотів умовити повернутися разом із ним? Чи щоб побажати щасливої дороги? Я намагався не замислюватися над тим, якими були його наміри чи як він зреагував на покинуту хатку. Знову вдягнувшись, я почувався куди більше людиною. Капшук і свій ніж у піхвах я повісив на пояс, обгорнув його довкола стану. Підтяг стільця ближче до вогню і сів на нього.

Я дивився у полум'я. Нарешті дозволив собі подумати про свій сон. Почував дивне стискання у грудях. Я боягуз? Не був цього певен. Я ж іду до Трейдфорда, щоб убити Регала. Хіба боягуз зробив би так? Може, й так, підказав мій зрадницький розум, може, саме так і зробив би боягуз, якби це було легше, ніж шукати свого короля. Я викинув цю думку з голови.

Та вона повернулася. Чи є вбивство Регала слушною річчю, чи просто тим, що я хотів зробити? Чому це має значення? Во має. Може, я мав би, замість цього, шукати Веріті.

Нерозумно про це думати, доки я не знаю, чи Веріті досі живий. Якби я спромігся поскіллити до нього, то міг би й довідатися. Та мій Скілл завжди був непередбачуваним. Про це подбав Гален, коли силоміць відібрав мій сильний природний талант до Скіллу, перетворивши його на щось змінне й непевне. Можна це змінити? Я мушу добре послуговуватися Скіллом, якщо хочу прорватися до Регала крізь його групу. Мушу навчитися керувати ним. Чи був Скілл чимось таким, чого можна навчитися самотужки? Як можна навчитися чогось, коли навіть не знаєш повного обсягу його дії? Усі здібності, які Гален колись не вбив у мене і не вибив із мене, усі знання, яких Веріті не міг мене навчити через брак часу, як я маю дійти до них сам? Це неможливо.

Я не хотів думати про Веріті. Це найсильніше й підказувало мені, що саме так я маю зробити. Веріті. Мій принц. А тепер і мій король. Поєднаний з ним кров'ю та Скіллом, я знав його краще, ніж будь-кого іншого. Він казав мені, що відкритися на Скілл просто: лише не закриватися від нього. Війна Скіллом з піратами стала його життям, відібравши в нього молодість і сили. Веріті ніколи не мав достатньо часу, щоб навчити мене керувати моїм талантом, але дав мені стільки уроків, скільки зумів, коли тільки випадала рідкісна можливість для цього. Його сила Скіллу була такою великою, що він міг торкнутися мене, а тоді бути поєднаним зі мною впродовж кількох днів, а то й тижнів. Колись, сидячи у кріслі мого принца, в його кабінеті, за його робочим столом, я поскіллів до нього. Переді мною лежали приладдя, якими він рисував карти, і той дрібний особливий безлад, характерний для людини, що чекає, коли стане королем. Тоді я думав про нього, тужив за ним, прагнув, щоб він був удома та правив своїм королівством. І просто потягся назовні й поскіллів до нього. Так легко, без жодної підготовки і жодного попереднього наміру. Я намагався ввійти у той самий душевний стан. Я не мав ні стола Веріті, ні того безладу, щоб краще згадати мого принца, але, заплющивши очі, міг його побачити. Я глибоко вдихнув і спробував прикликати його образ.

Веріті був ширший за мене в плечах, але трохи не сягав мого зросту. Обидва ми мали темні очі та волосся роду Провісників, але його очі були посаджені глибше, ніж мої, а неслухняне волосся й бороду переткала сивина. За моїх дитячих літ він був мускулистим і міцним, кремезним чоловіком, що орудував мечем так само добре, як пером. Це пізніші роки виснажили його. Він був змушений проводити більшу частину часу без фізичних дій, силою Скіллу захищаючи наше узбережжя від піратів. Але навіть коли фізичні сили принца слабшали, то його аура Скіллу зростала, тож урешті постати перед ним було однаково що перед палючим полум'ям.

Коли був поруч нього, то куди сильніше відчував його Скілл, ніж його тіло. Намагаючись відтворити його запах, я згадав гостроту кольорового чорнила, яким він рисував свої карти, аромат добре виробленого пергаменту, а ще повів ельфійської кори, так часто відчутний у його диханні.

- Веріті, - тихо мовив я вголос і відчув, як це слово розходить у мене в луною, відбиваючись від моїх стін.

Я розплющив очі. Не міг вийти із себе назовні, не опустивши своїх стін. Скільки б я не малював подумки Веріті, це нічого мені не дасть, доки я не відкрию дороги, щоб мій Скілл міг вийти з моєї свідомості, а його - ввійти туди. Дуже добре. Це досить легко. Просто розслабитися. Вдивлятися у вогонь, спостерігати за маленькими іскрами, що здіймаються вгору над камином, танцюють і плавають. Послабити пильність. Забути, як Вілл ударив силою свого Скіллу в ці стіни і замалим їх не звалив. Забути, як мій мозок повністю зосередився на підтримуванні цих стін, тимчасом як моє тіло гамселили. Забути про огидне почуття насилля, коли Джастін силоміць вривався у мене. Як Гален пошрамував і покалічив мій талант до Скіллу, надуживши своїм становищем майстра Скіллу, щоб взяти під контроль мій розум.

Так виразно, наче Веріті був поруч зі мною, я почув слова свого принца:

- Гален тебе покалічив. У тебе є стіни, за які я не можу проникнути, хоч і добре володію Скіллом. Тобі треба навчитися відкриватися. Це важко.

Він промовив мені ці слова торік, до вторгнення Джастіна, до атак Вілла. Я гірко посміхнувся. Чи знали вони, що їм вдалося вибити з мене Скілл? Мабуть, навіть не подумали про це. Хтось колись має це записати. Якийсь король-скіллер може визнати це корисним. Якщо завдати свідомості скіллера значної шкоди, можна змусити його закритися в собі і так позбавити магичних сил.

Веріті завжди бракувало часу, щоб навчити мене зруйнувати ці стіни. Наче на глум, знайшов змогу показати мені, як їх зміцнити, щоб приховати від нього свої приватні думки, якими я не хотів ділитися. Може, я аж надто добре цього навчився. Я задумався, чи матиме він колись час відучити мене від цього вміння.

Час, не час, - втомлено перебив мене Нічноокий. - Час - це річ, яку люди вигадали, щоб завдавати собі клопоту. Ти стільки про це думаєш, що мені голова йде обертом. Чого ти взагалі ходиш старими стежками? Занюхай нові, може, наприкінці них знайдеться трохи м'яса. Якщо тобі потрібна здобич, мусиш її вистежити. Це й усе. Не можеш сказати: вистежування надто довге, а я просто хочу їсти. Це все - одне. Вистежування - початок їжі.

Ти не розумієш, - так само втомлено відповів я. - Час - це скільки годин має день і скільки є днів, коли я можу щось зробити.

Чого ти розрізаєш своє життя на шматки і надаєш їм назви? Години, дні. Це як кролик. Як убиваю кролика, то з'їдаю кролика. - Сонне зневажливе пирхання. - Ти не з'їдаєш кролика, а розрізаєш його та називаєш кістками, м'ясом, хутром і нутрощами. Тому тобі ніколи не досить.

То що ж я маю зробити, о мудрий учителю?

Як маєш щось зробити, то перестань через це скавуліти, а просто зроби його. Щоб я собі спав.

Подумки він дав мені штурхана, як можна штурхонути ліктем у ребра сусіда в таверні, що надто близько присунувся. Зненацька я усвідомив, яким близьким був наш контакт упродовж останніх кількох тижнів. Колись я дорікнув йому за те, що він завжди сидів мені в голові. Я не хотів його товариства, коли був із Моллі, намагався тоді пояснити йому, що такі хвилини належать лише мені. Зараз його штурхан змусив мене зрозуміти, що я наблизився до нього так тісно, як він до мене, коли був щеням. Я рішуче відкинув порив ухопитися за нього. Натомість зручніше всівся, відхилився назад і глянув у вогонь.

Я трохи опустив стіни. Якийсь час сидів із пересохлим ротом, чекаючи атаки. Коли нічого не трапалося, я зосереджено подумав і ще трохи опустив їх. «Вони вірять, що я помер, – нагадав я собі. – Не сидітимуть у засідці, щоб підстерегти мертвого». Опускання моїх стін усе ще було нелегким. Куди легше не мружити очі, дивлячись на яскраві спалахи сонця на воді, чи стояти непорушно, коли на тебе падає удар. Але коли я врешті це зробив, то відчув, як Скілл обпливає мене, мов течія річки камінь. Досить мені в нього зануритися, і я зможу знайти Веріті. Чи Вілла, чи Барла, чи Каррода. Я затремтів, і ріка відступила. Я зібрав сили і повернувся до неї. Довго стояв на березі, вагаючись, не відважуючись пірнути. Скілл – не вода, його неможливо спробувати. Туди чи звідти. Туди.

Туди, всередину, – і я закрутився, перекидаючись, відчуваючи, як моя самість розпадається на шматки, наче уривок гнилого конопляного шнурка. Нитки злущувалися, обвивалися довкола мене, одна за одною відшаровувалися зовнішні оболонки, що робили мене самим собою, спогади, емоції, глибокі значущі думки, проблески поезії, яких зазнаєш і які проникають глибше, ніж сягає розуміння, випадкові спогади про звичні дні – все це спало, мов рам'я. Як це добре. Досить лише відпустити.

Але це означало б, що Гален правильно мене оцінив.

Веріті?

Жодної відповіді. Нічого. Його там не було.

Я повернувся у власну свідомість, зосередився довкола неї. Впевнився, що можу це зробити, можу втриматися в потоці Скіллу, зберігши при цьому власне я. Чому досі це завжди було так складно? Я відкинув геть це запитання і замислився про найгірше. Найгірше те, що Веріті був живим і розмовляв зі мною кілька коротких місяців тому. «Скажи їм, що Веріті живий. І це все». Я їй сказав, але вони не зрозуміли, і ніхто нічого не зробив. Тоді чим же могло бути це послання, як не проханням допомоги? Поклик про поміч від мого короля зостався без відповіді.

Зненацька все стало зовсім легким, я відчув, як із мене вирвався крик Скіллу, – наче це життя вирвалося з грудей, сягаючи назовні.

ВЕРІТІ!

...Чівелрі?

Не більше, ніж шепіт, який торкнувся моєї свідомості, легкий, мов метелик, що вдаряється у віконну завісу. Цього разу була моя черга: сягнути, вхопитися і втримати рівновагу. Я кинувся в його бік і знайшов його. Присутність Веріті мерехтіла, наче полум'я свічки, що стікає в калюжу з власного воску. Я знав, що невдовзі його не стане. У мене було до нього з тисячу питань. Я спитав лише про одне, найважливіше.

Веріті. Можете взяти в мене силу, не торкаючись мене?

Фітц? – Запитання ще слабше, ще хисткіше. – Я думав, Чівелрі повернувся... – Він балансував на краю темряви... – щоб зняти з мене цей тягар...

Веріті, будьте уважним. Думайте. Можете взяти в мене силу? Можете зробити це зараз?

Я не... не можу... Сягнути... Фітце?

Я згадав Шрюда, як він черпав у мене силу, щоб Скіллом попрощатися з сином. І як Джастін та Серена напали на нього, висмоктали в нього всю силу і вбили його. Як він помер, наче луснула бульбашка. Наче згасла іскра.

ВЕРІТІ! – Я кинувся до нього, обвився довкола нього, усталив його, як він часто усталював мене при Скілл-зв'язку. – Веріть її в мене, – наказав я йому і відкрився перед ним. Я намагався повірити, що він справді торкається рукою мого плеча, намагався згадати, як це було, коли він або Шрюд черпали в мене силу. Полум'я, що було Веріті, зненацька здійнялося, а за мить знову вже горіло сильно і яскраво.

Досить, – перестеріг він мене, а тоді, вже сильніше: – Хлопче, будь обережний!

Ні, зі мною все гаразд, я можу це зробити, – запевнив я його і хотів дати йому силу.

Досить! – на поліг він і відсахнувся від мене.

Це було майже так, наче ми розступилися на кілька кроків, почали розглядати один одного. Я не міг побачити його тіла, але відчував у ньому страшну втому. Не здорову втому наприкінці дня праці, а втому, що пронизує до костей, коли один день, перемоловши людину, накладається на інший, а між ними немає ні достатньої кількості їжі, ні досить відпочинку.

Я дав йому силу, та не здоров'я, а він швидко спалить взятую в мене життєву енергію, бо це не була справжня сила, як чай з ельфійської кори не був справжньою їжею.

Де ви? – зажадав я від нього.

У горах, – неохоче відповів він і додав: – Більше говорити небезпечно. Ми взагалі не повинні скіллити. Дехто може намагатися нас підслухати.

Але контакту не обірвав, а я знав, що він так само прагне поставити запитання, як і я. Я намагався надумати, що хотів би йому розповісти. Відчував, що ніхто не стоїть між нами, але не був певен, чи розпізнав би я, якби за нами шпигували. Довгий час наш контакт був просто взаємним усвідомленням. Затим Веріті мене перестеріг:

Мусиш бути обережнішим. Стягаєш на себе клопоти. А все-таки це мене втішило. Я так довго жив без дружнього дотику.

Тоді це для мене вартє будь-якого ризику. – Я на мить завагався, відчуваючи, що не можу зачати цієї думки. – Мій королю. Є дещо, що я мушу зробити. Коли це станеться, прийду до вас.

Тоді я щось від нього відчув. Вдячність, яка присоромлювала своєю інтенсивністю.

Сподіваюся, я ще буду тут, коли ти прийдеш. – Тоді суворіше: – Не називай жодних імен. Не скіллй без необхідності. – Потім м'якше: – Бережи себе, хлопче. Будь дуже обережним. Вони нещадні.

А тоді він зник.

Веріті цілковито розірвав Скілл-зв'язок. Я сподівався, що, хай де він був, використає частину взятих у мене сил, щоб знайти трохи їжі чи безпечне місце для відпочинку. Відчув, що він живе, мов цькована дичина, завжди насторожі, завжди голодний. Здобич, як і я. І ще щось. Поранення, пропасниця? Я відкинувся на спинку крісла, злегка тремтячи. Знав, що краще не вставати. Вже просте скіллення забрало в мене сили, а я ще й відкрився Веріті та дозволив йому взяти їх ще більше. За кілька хвилин, коли тремтіння вгамується, зроблю чай з ельфійської кори і відновлю сили. Тим часом я сидів, дивився у вогонь і думав про Веріті.

Він покинув Оленячий замок минулої осені. Здавалося, що відтоді минула вічність. Коли Веріті виїжджав, король Шрюд був ще живим, а дружина, Кеттрікен, – вагітною. Він вирушав у похід заради пошуку. Пірати на червоних кораблях із Зовнішніх островів три роки нападали на наше узбережжя, а всі наші зусилля позбутися їх виявилися даремними. Тож Веріті, король-в-очікуванні, спадкоємець престолу Шести герцогств, вирушив у гори, щоб знайти там наших майже легендарних союзників – Старійшин. Традиція запевняла, що багато поколінь тому король Вайздом відшукав їх і вони допомогли Шістьом герцогствам прогнати подібних напасників. Ще вони обіцяли повернутися, якщо колись будуть нам необхідними. Тож Веріті покинув трон, дружину й королівство, щоб їх розшукати і нагадати їм про їхню обітницю. Вдома зоставався його старий батько, король Шрюд, і молодший брат, принц Регал.

Майже відразу ж після від'їзду Веріті Регал виступив проти нього. Улещував внутріземських герцогів, ігноруючи потреби Прибережних герцогств. Я підозрював, що це з його почину розпущено плітки, які глузували з подорожі Веріті, а його самого виставляли безвідповідальним дурнем, якщо не безумцем. Група Скіллу, що склала присягу Веріті, давно вже служила Регалу. Він використав їх, аби сповістити, наче Веріті загинув на шляху до гір, а тоді проголосив себе королем-в-очікуванні. Короля Шрюда Регал тримав під повним контролем. Заявив, що перенесе двір у глибину суходолу, а Оленячий замок цілком покидав на ласку червоних кораблів. Коли ж він проголосив, що король Шрюд і королева Кеттрікен повинні від'їхати з ним, Чейд вирішив, що ми мусимо діяти. Ми знали, що Регал не дозволить нікому з них стати між ним і троном. Отож ми склали план, згідно з яким обое, король і королева, мали втекти того вечора, коли Регал проголосить себе королем-в-очікуванні.

Та все пішло не так, як ми запланували. Прибережні герцоги були близькі до повстання проти Регала і намагалися втягти й мене до свого бунту. Я погодився допомогти їхній справі, сподіваючись утримати Оленячий замок як опорний пункт для Веріті. Та, перш ніж ми встигли вивезти короля Шрюда, двоє членів групи Скіллу вбили його. Утекла тільки Кеттрікен, і хоча я вбив тих, що стали причиною смерті короля, та самого мене піймано, піддано тортурам і визнано винним у використанні магії Віту. Леді Пейшенс, дружина мого батька, марно клопотала за мене. Якби Баррічу не вдалося потайки пронести до мене отруту, мене повісили б над водою і спалили. Але отрути вистачило, щоб правдоподібно інсценізувати смерть. Тим часом, як моя душа перебувала з Нічнооким, у його тілі, Пейшенс забрала мої останки з тюремної камери й поховала їх. Барріч із Чейдом без її відома викопали мене з могили, тільки-но змогли це зробити.

Я закліпав і відвів очі від полум'я. Вогонь пригасав. Як і мое колишне життя, – від нього залишився лише попіл. Не було змоги повернути жінку, яку я кохав. Тепер Моллі вважала мене мертвим і, без сумніву, з огидою сприймала те, що я вдавався до магії Віту. На додачу покинула мене за кілька днів до того, як залишки мого життя розсипалися на друзки. Я знав її з дитинства, ми разом гралися на вулицях і біля доків Баккіпа. Вона називала мене Новачком і вважала одним із дітей Твердині – стаєним пахолком чи писарчуком. Закохалася в мене раніше, ніж довідалася, що я бастард, нешлюбний син, через якого Чівелрі зрікся престолу. Коли ж дізналася про це, я ледь її не втратив. Але вмовив довіритися мені, вона повірила, і близько року ми були разом, попри всі численні перепони, які нас розділяли. Раз у раз мене змушували ставити свої обов'язки перед королем понад наші з Моллі бажання. Вона змиралася з тим, що король не дав мені згоди на одруження. Стерпіла навіть те, що він заручив мене з іншою. Їй погрожували, з неї глузували, називаючи «бастардовою шльондром». Я не міг її захистити. Та вона була непохитною... аж доки просто не сказала одного дня, що в неї є хтось інший, хтось, кого вона може любити і ставити понад усе у своєму житті, як я – свого короля. І покинула мене. Я не міг її за це звинувачувати. Міг лише тужити за нею.

Я заплющив очі. Був змучений, майже виснажений. Веріті перестерігав мене, щоб я не скіллів без необхідності. Та, мабуть, не трапиться нічого поганого, якщо я спробую глянути на Моллі. Тільки щоб її побачити, на мить, упевнитися, що в неї все добре... Найімовірніше, мені навіть не вдасться її побачити. Та кому зашкодить, якщо я спробую, просто на мить?

Це повинно бути легко. Я без зусиль згадав усе про неї. Так часто вдихав її запах, що складався з трав, якими вона ароматизувала свої свічки, і свіжих пахоців її теплої шкіри. Я знав кожен відтінок її голосу, як він глибшав, коли вона сміялася. Міг достеменно згадати лінію її щелепи, те, як вона зводила вгору підборіддя, коли гнівалася на мене. Знав глянцевого поліска її розкішного каштанового волосся, сяйво темних очей. Цілуєчи мене, прикладала долоні мені до щік і притискала до себе мое обличчя... Я сам підвів долоню до обличчя, прагнучи торкнутися її руки, піймати і вже не відпускати. Натомість я відчув рубець шраму. Дурні сльози напливли до очей. Я кліпнув, змахуючи їх, полум'я розпливлося, на мить, аж доки зір знову не погострішав. «Я втомився», – сказав собі. Надто втомився, щоб намагатися знайти Моллі своїм Скіллом. Мушу спробувати трохи подрімати. Я намагався відділитися від цих надто людських емоцій. Але ж це їх я вибрав, вирішивши знову стати людиною. Може, розумніше було б зостатися вовком. Тварини, напевне, ніколи нічого такого не відчувають.

У цю мить під небом ночі самотній вовк підвів носа вгору і завив, пронизуючи темряву своєю самотністю та розпачем.

Розділ 4. Річкова дорога

Бак – найстаріше з Шести герцогств. Має берегову лінію, що тягнеться відразу ж від Високих Пагорбів на півдні, огинає гирло Оленячої ріки та Оленячу затоку. Острів Оленячого Рогу теж є частиною герцогства Бак. Заможність цього герцогства походить із двох джерел: багатих ловецьких угідь, де завжди рибалили місцеві мешканці, та морської торгівлі, що Оленячою рікою постачала внутрішнім герцогствам усе їм потрібне. Оленяча ріка широка, вона вільно звивається у своєму руслі, а навесні часто заливає прибережні низини. Течія така сильна, що завжди лишається вільна

від криги судноплавна смуга води. Повністю ріка замерзала лише під час чотирьох найсуворіших зим. У верхів'я ріки пливуть товари не лише із герцогства Бак, а й із Ріппону та Шокзу, не згадуючи вже про більш екзотичні вантажі з Держав Чалседу чи від Вінгтаунських Купців. У низ ріки пливе все, що можуть запропонувати внутрішні герцогства, а ще коштовні хутра і бурштин, які продає Гірське королівство.

Я вирвався зі сну від того, що Нічноокий ткнув мене у щок холодним носом. Та навіть і тоді не прокинувся цілковито, а раптом почав усвідомлювати світ довкола себе. У голові мені стукотіло, обличчя задерев'яніло. Коли я змусив себе сісти на підлозі, від мене відкотилася порожня пляшка з-під бузинового вина.

Дуже міцно спиш. Ти хворий?

Ні. Просто дурний.

Я ніколи не помічав, щоб ти через це міцно спав.

Він знову штурхонував мене носом, а я його відштовхнув. На мить сильно заплющив очі, тоді знову їх розплющив. Жодних змін на краще. Я докинув ще кілька хмизин до жару від вчорашнього вогню.

- Вже ранок? - сонно спитав я вголос.

Щойно почало сіріти. Нам треба повернутися на кроляче місце.

Йди першим. Я не голодний.

Дуже добре. - Він рушив, тоді затримався у проймі дверей. - Не думаю, що спання в хаті пішло тобі на користь.

Потім зник за порогом, як розмитий сірий рух. Я повільно вклався наново та заплющив очі. Хотів ще трохи поспати.

Коли я знову прокинувся, крізь відчинені двері лилося денне світло. Трохи пошукавши Вітом, я знайшов ситого вовка, що дрімав на поплямованому тіннями осонні між двома могутніми коренями дуба. Нічноокий не вважав ясных сонячних днів вдалими. Сьогодні я з ним погодився, проте змусив себе повернутися до вчорашнього рішення. Почав прибирати в хатині. Тут мені спало на думку, що я, мабуть, ніколи більше не побачу цього місця. І все-таки за звичкою закінчив підмітання. Вичистив попіл із каміна, наклав туди свіжих дров. Якщо хтось прийде сюди, шукаючи притулку, знайде все наготовленим. Я зібрав свій уже сухий одяг і виклав на стіл усе, що мав забрати з собою. Жалюгідно мало, тим паче що це й усе мое майно. Та коли я подумав, що мушу нести все це на власних плечах, то речі здалися мені аж надто численними. Я пішов до струмка, щоб напиться і вмитися, а тоді вже братися за складання свого добра у спідручний пакунок.

Повертаючись від струмка, я міркував, як нарікатиме Нічноокий на денну подорож. Помітив, що запасні штани якось упали і тепер лежать на порозі хатки. Я схилився, підняв, зайшов, кинув їх на стіл. Раптом зрозумів, що був не сам.

Штани на порозі мали б мене перестерегти, але я став необережним. Минуло надто багато часу, відколи мені щось загрожувало. Я почав надміру покладатися на своє Віт-чуття, певний, що завдяки йому знатиму, коли поблизу з'явиться хтось чужий. Але перекованих неможливо так помітити. Ні Віт, ні Скілл не допоможуть мені проти них. Їх було двоє. Обидва - молоді чоловіки, судячи з їхнього вигляду, перековано їх недавно. Вбрання більш-

менш ціле, а хоча вони й були брудними, це не був той зашкарублий бруд і сплутане у ковтуни волосся, які в'язалися мені з перекованими.

Досі я переважно бився з перекованими взимку, і вони були ослаблені браком їжі. Одним із моїх обов'язків як королівського вбивці було не допускати їх до Оленячого замку. Ми так і не відкрили, яку магію використовують пірати червоних кораблів проти наших людей, вириваючи їх у сімей та повертаючи за кілька годин, – уже тваринами, позбавленими почуттів. Знали тільки те, що єдиними ліками була милосердна смерть. Перековані були найгіршим із жахів, напущених на нас піратами. Залишали наших кривних, щоб ті полювали на нас, коли їхні кораблі давно вже зникли. Що було гірше: стати перед власним братом, знаючи – тепер крадіжка, вбивство й насилля цілковито для нього прийнятні, якщо так він може здобути бажане? Чи взяти ножа, вистежити нещасного і вбити?

Я перебив їхнє заняття: перековані рилися у моєму майні. Цілими жменями гребли і поїдали сушене м'ясо, пильно стежачи один за одним. Хоча перековані могли подорожувати разом, вони не мали жодного поняття вірності. Можливо, товариство інших людських істот було для них тільки звичкою. Я бачив, як затаєто вони змагаються між собою за здобич, коли достатньо зголодніють. Та зараз глянули на мене, роздумуючи. Я завмер на місці. Якусь мить ніхто не ворухився.

Забрали їжу і все мое добро. Не мають причини нападати на мене, доки я не кину ім виклику. Я позадкував до дверей, ступаючи повільно та обережно, опустивши руки і тримаючи їх нерухомо. Наче я наблизився до ведмедя, що саме вполював дичину. Тож намагався не дивитися на них прямо, обережно вибираючись з їхньої території. Майже вийшов за двері, коли один із них підняв брудну руку і вказав на мене:

– Бачить надто гучні сни! – розлючено гукнув він.

Обидва покинули здобич і рвонули за мною.

Я відвернувся і кинувся навтьоки, сильно, груди в груди, зіткнувшись зі ще одним, що саме входив у двері. Мав на собі мою запасну сорочку і мало що, крім неї. Майже рефлекторно обхопив мене руками. Я не вагався. Зумів дотягтися до ножа за поясом і кілька разів вбив йому в живіт, перш ніж він устиг відступити. Перекований скорчився, ревучи від болю, а я пропхався повз нього.

Брате! – почув я і знав, що Нічнооский наближається, та він був надто далеко, на узгір'ї. Один із перекованих сильно вдарив мене ззаду, я впав. Качався у його затиску, пронизливо зойкаючи від хрипкого жаху, в мені зненацька прокинулися всі пекучі спогади про Регалові підземелля. Паніка заволоділа мною, наче швидка отрута. Я знову провалився у кошмар. Був надто нажаханий, щоб ворухнутися. Серце калатало, я не міг перевести подиху, руки оніміли, я не знав, чи й досі тримаю ножа. Його рука торкнулася моєї горлянки. Я гарячково молотив перекованого, думаючи лише про те, як утекти, як уникнути його дотику. Тут третій перекований несамохіть урятував мене. Зібрався завдати мені дикого копняка, але промахнувся, бо я надто кидався. Злегка зачепив мій бік, зі всієї сили гримнувши в ребра перекованого на мені. Я чув, як той тяжко сапнув, і шаленим поштовхом відірвав його від себе. Перекотився, схопився на ноги і кинувся тікати.

Я біг, гнаний страхом, – таким сильним, що не міг думати. Почувши одного з чоловіків одразу ж позаду мене, вирішив, що чую ще одного, позаду першого. Та зараз я знав ці пагорби й пасовища так, як їх знав мій вовк. Повів їх на стрімке узгір'я за хаткою, але, перш ніж вони встигли дістатися вершини, змінив напрямок і впав на землю. Тут останній із

шалених зимових штормів звалив дуба. Він упав, здійнявши своїм сплетеним корінням справжню земляну стіну і потягши з собою менші дерева. Утворилася густа плутанина стовбурів та гілок, а довкола – лісова галявина, освітлена сонцем. Радісно нароста ожина, з верхом закривши поваленого гіганта. Я кинувся на землю поруч із ним. Проповз на животі під ожиновими гілками, густо всіяними колючками, забрався у темряву під стовбуром дуба і лежав там, цілком нерухомо.

Чув гнівні крики, з якими вони шукали мене. У паніці я знову підняв свої ментальні стіни. «Бачить надто гучні сні», – звинуватив мене той перекований. Що ж, Чейд і Веріті підозрювали, що Скілл притягує перекованих. Можливо, гострота почуттів, якої він вимагав, і переростання цих почуттів у Скілл щось у них розворушували та нагадували їм про все, ними втрачене.

І змушували їх бажати смерті того, хто ще міг відчувати? Можливо.

Брате?

Це озвався Нічноокий, чимось притишений або з дуже далекої відстані. Я відважився трішки відкритися перед ним.

Зі мною все гаразд. Де ти?

Просто тут. – Я почув шелест – і зненацька він уже майже поруч, повзе до мене. Торкнувся носом моєї щоки. – Ти поранений?

Ні. Я втік.

Мудро, – зауважив він, і я відчув, що він справді так думає.

Але я також відчув, що він здивований. Нічноокий ніколи досі не бачив, щоб я тікав від перекованих. Раніше я завжди стояв і бився, а він стояв і бився поруч зі мною. Що ж, тоді я зазвичай був добре озброєним і ситим, а вони виснажені голодом та холодом. А тут трое проти одного, коли єдина твоя зброя – запоясний ніж. Мало шансів перемагти, навіть коли знаєш, що вовк поспішає на допомогу. У цьому не було жодного боягузтва. Кожен би так зробив. Я кілька разів подумки повторив це.

Все гаразд, – заспокоїв мене Нічноокий. Тоді додав: – Не хочеш вилізти?

Пізніше. Коли вони підуть, – утихомирив я його.

Їх давно вже нема, – відповів він мені. – Пішли, коли ще сонце було високо.

Я хотів би впевнитися.

Я певен. Я бачив, як вони йдуть. Ішов слідом за ними. Вилазь, менший братчику.

Я дозволив Нічноокому витягти мене з ожинових хашів. Вибравшись, я зауважив, що сонце майже сіло. Скільки ж годин я провів там, з омертвілими чуттями, наче равлик, що забився у свою мушлю? Струснув спереду бруд зі свого одягу, ще недавно такого чистого. Була там і кров, кров молодика у дверях. «Доведеться знову прати вбрання», – по-дурному подумав я. Якусь мить міркував про те, що слід наносити води, підігріти її та змити кров, а тоді збагнув, що не зможу повернутися до хатки і знову опинитися у пастці.

Але все-таки там було мое вбоге майно. Чи принаймні те, що перековані від нього залишили.

Коли зійшов місяць, я набрався відваги, щоб підійти до хатки. Це була добра місячна повня, вона освітила широку леваду перед хатиною. Якийсь час я сидів навпочіпки на вершині пагорба, дивлячись униз і шукаючи тіней, що могли там ворухнутися. Один чоловік лежав у глибокій траві біля дверей хатки. Я довго стежив за ним, виглядаючи якогось руху.

Він мертвий. Понюш своїм носом, - порадив мені Нічноокий.

Це був той, з ким я зіткнувся у дверях. Мій ніж мусив завдати йому серйозної рани, перекований не зайшов далеко. А втім, у темряві я стежив за ним так ретельно, наче він був пораним ведмедем. Та невдовзі почув солодкавий запах мертвого тіла, що весь день пролежало під сонцем. Він простягся на траві долілиць. Я не перевернув його, а обійшов широкою дугою.

Крізь вікно зазирнув до хати, кілька хвилин вивчав темряву всередині.

Нікого там нема, - нетерпляче нагадав мені Нічноокий.

Ти певен?

Так само, як певен, що маю вовчого носа, а не ту марну грудку під очима. Мій брате...

Він не закінчив цієї думки, та я відчув його безсловесний неспокій за мене. Я майже поділяв це почуття. Частина мене знала, що боятися нічого, бо перековані забрали, що хотіли, і пішли собі. Інша частина не могла забути тягаря того чоловіка на мені і сили того копняка. Колись мене так само притисли до кам'яної підлоги підземелля, били кулаками й ногами, а я нічого не міг зробити. Тепер, коли цей спогад повернувся, я міркував, як житиму з ним.

Нарешті я ввійшов до хатки. Навіть змусив себе запалити світло, навпомацки знайшовши кремій. Поспіхом, тремтливими руками зібрав те, що перековані мені залишили, і загорнув у плащ. Відчинені двері за мною скидалися на грізну чорну щілину, крізь яку вони щомиті могли ввійти. Та, зачинивши їх, я міг би потрапити у пастку всередині. Навіть Нічноокий, що стеріг порога, не міг мене заспокоїти.

Вони взяли тільки те, що могли використати відразу. Перековані не планували на довше, ніж одна поточна мить. Усе сушене м'ясо з'їдено або порозкидувано. Я не хотів брати з собою те, чого вони торкалися. Відкрили мою писарську скриньку, але втратили інтерес до її вмісту, не знайшовши там нічого істивного. Що ж до меншої шкатулки з отрутами і зіллям, то, мабуть, вирішили, що там писарські горщики з кольоровим чорнилом. Навіть не зачепили її. З мого вбрання взяли тільки одну сорочку, а я не мав жодної охоти повертати її собі. Сам добряче продірявив її на животі. Тож забрав те, що зосталося, і пішов геть. Перетнув луг, вибрався на вершину узгір'я, звідки міг оглянути все внизу з усіх боків. Там я сів і тремтливими руками спакував майно, взяте в дорогу. Загорнув усе у свій зимовий плащ, туго обв'язав шкіряними ремінцями. Ще один ремінець дозволив мені закинути клунок на плече. Як матиму більше світла, зможу вигадати кращий спосіб нести його.

- Готовий? - спитав я Нічноокого.

Зараз ми полюємо?

Ні. Рушаємо в дорогу. – Я завагався. – Ти голодний?

Трохи. Тобі так спішно йти звідси?

Мені не довелося обдумувати відповідь.

– Так.

То не переймайся. Можемо і йти, і полювати заодно.

Я кивнув, тоді глянув на нічне небо. Знайшов там Орача, зорієнтувався по ньому.

– Туди, – сказав я, вказавши по той бік узгір'я. Вовк не відповів, а просто встав і рішуче потрюхав у вказаному мною напрямку. Я пішов слідом за ним, нашорошивши вуха та нагостривши чуття на все, що могло рухатися поночі. Рухався я тихо, ніхто не йшов слідом за нами. Ніхто, крім мого страху.

Нічні подорожі стали нашим звичаєм. Я планував подорожувати вдень і спати вночі. Та після першої ночі трюхання крізь ліси за Нічноокиим мисливськими звіриними стежками, що вели у більш-менш годящому напрямку, я вирішив, що так буде краще. Однаково не міг спати вночі. Кілька перших діб мені складно було заснути навіть удень. Я знаходив спостережний пункт, який водночас давав нам притулок і місце, щоб полежати. На ту мить був певним, що цілковито знемігся. Згортався клубком, заплющував очі, а тоді лежав, страждаючи від гостроти власних чуттів. Кожен звук, кожен запах пробуджував мою чуйність, і я не міг знову розслабитися, аж доки не вставав, щоб перевірити, чи немає небезпеки. З часом навіть Нічноокий почав нарікати на мій неспокій. Коли врешті я засинав, то лише для того, щоб невдовзі прокинутися, тремтячи і обливаючись потом. Через брак сну вдень я цілковито вибився з сил і ледве встигав, слідуючи вночі за Нічноокиим.

І все-таки й ті безсонні години, і час, коли я намагався дотримати кроку Нічноокому, а голова мені пульсувала від болю, не були втраченими. Впродовж цих годин я плекав свою ненависть до Регала і його групи Скіллу. Я відточив це почуття до краю. От що він зробив зі мною. Не досить, що відібрав у мене життя, кохану, не досить, що мушу уникати дорогих мені людей і місць, не досить шрамів, які я носив, і судом, що час від часу мене корчили. Ні. Перетворив мене з людини на тремтливого переляканого кролика. Мені бракувало навіть відваги згадати все, що він зі мною скоїв, та я знав: при першому ж натиску ці спогади здіймуться і опанують мене, відібравши всю мою мужність. Спогади, яких я не міг зібрати до купи вдень, виринали фрагментами звуків, кольорів і дотиків, що мучили мене вночі. Відчуття шоки, яка торкається холодного каменю, слизького від тонкого шару моєї теплої крові. Спалах світла, що супроводжував удар, завданий кулаком мені в скроню. Хрипкі звуки, що виходили з горлянок Регалових стражників, улюлюкання і рохкання, з яким вони стежили за тим, як мене б'ють. Ці забулені краї рвали на шмаття всі мої зусилля заснути. З відчуттям піску в очах, тремтячи, я лежав поруч із вовком і думав про Регала. Колись я кохав і думав, що це кохання проведе мене крізь усі випробування. Регал відібрав його в мене. Тепер я плекав таку ж сильну ненависть.

Дорогою ми полювали. Мое рішення завжди готувати м'ясо швидко виявилось даремним. Розпалити вогонь вдавалося хіба що в одну ніч із трьох, якщо я знаходив улоговину, де він не привернув би нічий уваги. А все-таки я не дозволив собі скотитися нижче тваринного рівня. Дотримувався чистоти і дбав про своє вбрання, наскільки дозволяло наше грубе життя.

План, який я склав для нашої подорожі, був простим. Ми перетнемо весь край, доки не дістанемося Оленячої ріки. Рівнобіжно з нею йшла дорога до Турлейка. Цим шляхом подорожувала сила-силенна людей. Вовку складно буде зостатися непоміченим, але це найшвидша дорога. Звідти недалеко до Трейдфорда над Синьою рікою. У Трейдфорді я вб'ю Регала.

Ось і весь мій план. Я уникав обмірковувань, як цього доп'ясти. Уникав переживань через усе, чого не знав. Просто йшов уперед, день за днем, доки не досягну своєї мети. Цього я навчився, коли був вовком.

Я знав узбережжя з літа, коли орудував веслом на військовому кораблі Веріті, званому «Раріск», але не мав ближчого знайомства з краєм у глибині Баку. Щоправда, якимось я проїхав ним, дорогою в Гори, на церемонію зашлюбин Кеттрікен. Тоді я був одним із учасників весільної валки, мав доброго коня і добре спорядження. Тепер я подорожував сам, пішки, тож мав час обдумати побачене. Ми перетинали якісь дикі землі, та багато з них колись були літніми пасовищами для стад овець, кіз і більшої худоби. Час від часу переходили луги, зарослі некошеною травою по груди заввишки, і натикалися там на вівчарські хатини, холодні й покинуті з минулої осені. Стада, які траплялися нам по дорозі, були малими і близько не такими, як я згадав з минулих років. Я бачив куди менше свинопасів і гусячих пастушок, ніж їх було під час моєї першої подорожі цими землями. Підійшовши ближче до Оленячої ріки, ми проминули поля зі збіжжям, теж значно менші, ніж я пам'ятав. Багато доброї землі лежало облогом, зарісши дикими травами.

Я не міг цього збагнути. Я бачив, як таке діялося на побережжі, де часті піратські наїзди нищили селянські стада і посіви. Останніми роками все, що вціліло від вогню чи грабежів піратів червоних кораблів, йшло на податки, на військові кораблі та солдатів, що насилу могли захистити узбережжя. Але я гадав, що у верхів'ях ріки, куди пірати не добиралися, мешканцям ведеться краще. Побачене мене засмутило.

Невдовзі ми дісталися шляху, що вів уздовж Оленячої ріки. Рух тут був куди меншим, ніж я пам'ятав, як на дорозі, так і на воді. Подорожні, з якими ми зустрічалися, були грубими та неприязними, навіть коли Нічноокого не було видно. Раз я зупинився біля сільського дворища, щоб спитати, чи можна витягти холодної води з їхньої криниці. Мені дозволено, але ніхто не відкликав собак, які гарчали, доки я набирав воду, а коли я наповнив свій бурдюк, жінка сказала, що краще б мені піти собі. Таке ставлення до подорожніх здавалося загальним.

Що далі я йшов, то гірше ставало. Мандрівники, з якими я перетинався, не були ні купцями з возами, повними добра, ні селянами, що везли вирощене на ринок. Натомість траплялися вдягнуті в дрантя родини, усе їхнє майно поміщалося в один-два ручні візки. Очі дорослих були суворими й непривітними, а в дітей часто хворобливо порожніми. Усі мої надії знайти поденну працю по дорозі швидко зійшли нанівець. Ті, що й далі мали дома і господарства, ревно їх стерегли. На подвір'ях валували собаки, а коли сутеніло, парубки з ферм стерегли новий урожай полів і садів від злодіїв. Ми проминули кілька «жебрачих міст», зборища сяк-так склепаних хатчин і наметів при дорозі. По ночах там яскраво палали багаття, а похмурі дорослі з палицями й піками стояли на варті. За дня діти сідали край шляху і жebraли у подорожніх милостиню. Я починав розуміти, чому нечисленні купецькі вози, які ми зустрічали, мали таку сильну охорону.

Так ми йшли дорогою кілька ночей, тихо, мов привиди, минаючи численні хутори, доки не дісталися якогось більшого містечка. Коли наближалися до передмість, нас наздогнав світанок. Коли ж із нами порівнялися якісь ранні купці з возом курчат у клітках, ми зрозуміли, що настав час забратися всім з очей. День пересиділи на невеликому пагорбі, звідки

відкривався вид на місто, наполовину збудоване над водою. Я не міг заснути, тож сидів і дивився на торгівлю, що йшла на дорозі вниз. До міських пристаней були прив'язані малі та великі човни. Час від часу вітер доносив до мене крики залог, що сходили з кораблів. Якимось я почув навіть уривок пісні. Самому на подив, мене потягло до власного роду. Я залишив Нічноокого спати, але спустився лише до струмка біля підніжжя пагорба. Взявся прати свою сорочку і штани.

Нам слід уникати цього місця. Як підеш туди, спробують тебе вбити, – послужливо озвався Нічноокий.

Сидів біля мене на березі струмка і дивився, як я обмиваюся, а небо тим часом сповивало вечірня темрява. Мої сорочка та штани майже висохли. Я намагався пояснити йому, чому хочу, щоб він почекав, доки я сходжу до міста, до тамтешнього заїзду.

Чого б ім хотіти мене вбити?

Ми тут чужі, входимо на їхню мисливську територію. Чого б ім не спробувати нас убити?

Люди не такі, – терпляче пояснив я.

Ні. Твоя правда. Радше посадять тебе до клітки і поб'ють.

Ні, вони так не зроблять, – твердо наполягав я, приховуючи цим власні побоювання, чи ніхто мене не розпізнає.

Вони вже так робили, – нагадав він. – З нами обома. І це була твоя власна зграя.

Я не мав чим заперечити, тож пообіцяв:

Буду дуже, дуже обережним. Це довго не триватиме. Я просто хочу трохи послухати їхні розмови, аби знати, що відбувається.

Чого нас має турбувати, що з ними відбувається? З нами відбувається те, що ми не полжемо, не спимо, не подорожуємо. Вони – не наша зграя.

Це може підказати нам, чого очікувати від дальшої подорожі. Я можу довідатися, чи на дорозі завізно, чи є робота для мене на день-два, щоб роздобути кілька монет. Ось так.

Можемо просто піти далі і подивитися самі, – вперто зауважив Нічноокий.

Я натяг сорочку і штани на вогке тіло. Пальцями відкинув назад волосся, витиснув із нього воду. За звичкою зв'язав його у вояцький хвіст. Тоді прикусив губу і замислився. Я ж мав видавати себе за мандрівного писаря. Розв'язав хвоста, пустив волосся вільно. Сягало мені майже по плечі. Трохи задовге, як для писаря. Більшість із них коротко обтинала волосся, навіть зголювала його над чолом, щоб не падало на очі і не заважало при роботі. Що ж, із моєю відрослою бородою та розкуйовдженим волоссям я міг би зійти за писаря, який давно сидить без роботи. Погана рекомендація моїх умінь, але, зважаючи на вбогість моїх припасів, це, може, й на краще.

Я обтяг сорочку, щоб додати собі презентабельності. Застебнув пояса, впевнився, що ніж надійно сидить у піхвах, тоді зважив у руці свого капшука. Кремінь у ньому важив більше, ніж гроші. Я мав чотири срібні монети, які залишив мені Барріч. Кілька місяців тому я вважав би це дріб'язком. Зараз це всі мої кошти, тож я вирішив не витратити їх без

крайньої потреби. Єдині інші мої цінності – це Баррічева сережка, яку він дав мені, та шпилька від Шрюда. Моя рука рефлекторно потяглася до сережки. Хоч як вона могла заважати, коли ми дерлися крізь густі хащі, дотик до неї завжди мене заспокоював. Як і шпилька в комірці моєї сорочки.

Шпилька, якої там не було.

Я зняв сорочку, перемацав увесь комір, тоді перевіряв решту одєжини. Методично розпалив маленьке вогнище, щоб краще бачити. Розв'язав свій клунок і переглянув усе, що в ньому було, і то не раз, а двічі. Робив це все, хоча й так майже напевне знав, де шпилька. Маленький червоний рубін у срібному гніздечку був пришпилений до комірка сорочки, а ту сорочку мав на собі мертвий чоловік, який лежав під вівчарською хатиною. Я був майже певен цього, а все ж не міг собі в цьому зізнатися. Весь час, доки я шукав, Нічноокий описував неправильні кола довкруг мого вогнища і повискував, трохи схвильований через неспокій, який він відчував, але не міг зрозуміти.

– Цить! – роздратовано сказав я йому і змусив свої думки повернутися до минулих подій, наче б мав скласти звіт Шрюдові.

Востаннє я бачив шпильку тієї ночі, коли прогнав Барріча та Чейда. Тоді я витяг її з комірка сорочки й показав їм обом, а пізніше сидів, дивлячись на неї. Затим пришпилив її назад. Не пам'ятаю, щоб я пізніше мав її в руках. Не пригадую, чи вийняв її, коли прав сорочку. Здавалося б, що я мусив би вколотися об неї під час прання, якби вона й далі там була. Але зазвичай я встромляв шпильку у шов, де вона трималася б міцніше. Так мені здавалося безпечнішим. Годі було довідатися, чи я загубив її під час полювання з вовком, чи вона й досі була пришпилена до сорочки, одягненої на мертвого. Може, я залишив її на столі, а один із перекованих забрав цю блискітку, коли вони рилися у моєму майні.

«Це ж просто шпилька», – нагадав я собі. А проте із хворобливою тугою мріяв, що неждано її побачу. Може, вона застрягла за підкладкою плаща або ж впала у чобіт. У раптовому проблиску надії я перевіряв обидва чоботи. Її там не було. Просто шпилька, просто шматочок обробленого металу і блискучий камінець. Просто знак, який дав мені король Шрюд, коли брав мене до себе, коли створював між нами зв'язок – взамін кровного, якого не можна було визнати законно. Просто шпилька, і все, що мені зосталося від мого короля та діда. Нічноокий знову вискnuв, а я відчув ірраціональну потребу відповісти йому на це гарчанням. Він мусив знати про це, та все одно підійшов, піднявши носом мій лікоть, а тоді – впихаючи голову мені під пахву, аж доки ця велика сіра голова не опинилася в мене на грудях, а моя рука обвилася довкола його плеча. Раптом він підвів носа, боляче вдаривши мордою мене по підборідді. Я міцно його обійняв, а він обернувся, щоб потертися підгорлям мені об лице. Жест найвищої довіри одного вовка до іншого – це відкрити горло на можливе гарчання. За мить я зітхнув, і біль моєї втрати послабшав.

Це була просто вчорашня річ? – невпевнено міркував Нічноокий. – Річ, якої більше нема? Це не колючка у тебе в лапі, не біль у животі?

– Просто вчорашня річ, – мусив погодитись я.

Шпилька, подарована хлопцеві, якого більше не було, чоловіком, що вже помер. «Може, це й на краще», – сказав я собі подумки. Менше на одну річ, що могла поєднати мене з Фітцом Чівелрі, віттером. Я погладив хутро на вовчому карку, а тоді почухав його за вухами. Нічноокий сів поруч зі мною, а тоді штурхонував мене, щоб я знову потер йому вуха. Я так і зробив, міркуючи собі. Може, мені слід зняти Баррічеву сережку і сховати її в

капшук. Але я знав, що не вчиню цього. Хай це буде єдиною ланкою зв'язку між тим і цим життям.

- Дай мені встати, - сказав вовкові, а він неохоче відсунувся від мене.

Я ретельно спакував своє майно у клунок, зв'язав його і затоптав маленьке вогнище.

- Мені повернутися сюди, чи ми зустрінемося по той бік міста?

По той бік?

Якщо ти обійдеш місто по колу, а тоді повернешся до річки, знайдеш продовження дороги, - пояснив я. - Відшукаємо там один одного?

Це було б добре. Чим менше часу ми проведемо біля цієї людської нори, тим краще.

То добре. Знайду тебе перед ранком, - сказав я йому.

Радше я тебе знайду, дубовий носе. І коли це зроблю, матиму повне черево.

Я мусив погодитися, що це більше скидається на правду.

Бережися собак, - перестеріг я його, перш ніж він зник у хащах.

А ти стережися людей, - відповів Нічноокий і щез із моїх чуттів, окрім нашого Віт-зв'язку.

Я закинув клунка на плече і спустився до дороги. Було вже зовсім темно. Я збирався дістатися міста до сутінків, затриматися в таверні, щоб побалакати і, можливо, перехилити куваль, а тоді рушати в дорогу. Хотів прогулятися ринком і послухати купецьких розмов. Натомість увійшов до міста, яке вже переважно спало. На ринку не було нікого, крім кількох псів, що нюшили біля порожніх яток, шукаючи решток. Я вийшов із ринку та повернув до ріки. Внизу знайшлося багато заїздів і таверн, де зупинялися річкові купці. Де-не-де на міських вулицях горіли смолоскипи, але переважно світло сочилася з нещільно завішених вікон. Вулиці, покриті грубою бруківкою, були в поганому стані. Я кілька разів плував яму з тінню і ледь не падав, спотикнувшись. Врешті зупинив міського вартовця, перш ніж він зумів зупинити мене, і попросив поради заїзд на набережній. Він відповів, що «Терези» такі ж чесні та сумлінні з подорожніми, як і підказує їхня назва. Знайти їх легко. Суворо мене попередив, що там не терплять жебракування, а кишеньковим злодіям пощастить, якщо обійдеться самими лише побоями. Я подякував йому за пересторогу й пішов своєю дорогою.

«Терези» знайшлися так легко, як і казав вартовий. Зсередини кризь відчинені двері було видно світло і чути два жіночі голоси, що співали веселу пісеньку-рондель. Мое серце радо привітало приятні звуки, і я увійшов, не вагаючись. Опинився у великій просторій кімнаті, оточеній товстими стінами з глиняної цегли і тяжких дерев'яних балок, з низькою стелею. Всередині густо пахло м'ясом, повно було диму і річкового люду. Полум'я у пащі кухонного вогнища в одному з кінців кімнати облизувало розкішний шматок м'яса, але більшість гостей зібралася в прохолоднішому кінці, бо літній вечір був гарним і теплим. Там дві менестрельки виставили крісла на стіл і співали, сплітаючи разом голоси. Сивий чоловік з арфою, очевидячки, член їхньої трупи, пітнів за сусіднім столом, прилаштовуючи нову струну до свого інструмента. Я вирішив, що це старший та дві мандрівні співачки, і разом були, мабуть, сімейною групою. Стояв і дивився, як вони співають. Подумки я повернувся до Оленячого замку,

коли востаннє чув музику і бачив зібраних укупі людей. Не усвідомлював, що надто витріщаюся, аж доки одна з жінок не штовхнула іншу ліктем і не зробила легкий жест у мій бік. Друга жінка повела очима, відповіла мені поглядом. Почервонівши, я спустив очі. Здогадався, що повівся негречно, тож відвів погляд.

Я стояв скраю групи глядачів і приєднався до оплесків, коли пісня закінчилася. Чоловік з арфою був уже готовий і потішив усіх лагіднішою мелодією, у ритмі, з яким здіймаються й опускаються весла. Тим часом жінки сиділи спиною до спиною при краю стола і співали, а їхнє довге чорне волосся перемішалось. Люди посідали вниз, слухаючи пісню, а кілька підійшло до столиків під стіною, щоб тихо порозмовляти. Я дивився, як пальці арфіста перебирають струни, та захоплювався їхньою вправністю. За мить біля мого ліктя з'явився червонощокий хлопець-кельнер і спитав, чого б я хотів. Я відповів, що тільки кухоль елю. Невдовзі він повернувся з елем та жменею мідяків – рештою з мого шматочка срібла. Я знайшов столик поблизу менестрелів і мав певну надію, що хтось виявиться доволі цікавим, аби до мене приєднатися. Але, як не рахувати кількох поглядів, кинутих тими, що, очевидно, були тут завсідниками, ніхто не проявляв особливого інтересу до незнайомця. Менестрелі довели пісню до кінця і почали розмову між собою. Погляд старшої з жінок змусив мене здогадатися, що я знову надто витріщаюся. Я втупив очі у столик.

На половині кухля я зрозумів, що встиг уже відвикнути від елю, надто ж натщесерце. Махнув кельнерові повернутися до мого столика і попросив вечерю. Він приніс мені шмат м'яса просто з рожня, а до нього тушковані коренеплоди, политі зверху м'ясним відваром. Це і повторне наповнення кухля відібрали більшість моїх мідяків. Коли я звів брови, дивуючись із цін, для хлопця це виявилось несподіванкою.

– Це половина того, що від вас вимагали б у «Морському вузлі», сер, – обурено промовив він. – І це м'ясо – добра баранина, не з якоїсь там старої бродячої кози, котрій і так було три чисниці до смерті.

Я спробував залагодити суперечку, сказавши:

– Що ж, думаю, за срібняк більше не купиш стільки, як раніше.

– Може, й ні, але це не моя провина, – зухвало відповів хлопець і повернувся на кухню.

– Тож срібняк розійшовся швидше, ніж я сподівався, – дорікнув я собі.

– Тепер це пісня, знайома нам усім, – зауважив арфіст. Він сидів спиною до свого столика, відверто прислухаючись до моїх слів, а дві його партнерки обговорювали якусь проблему з їхньою дудою. Я кивнув їм і всміхнувся, а тоді сказав уголос, помітивши, що його очі затуманені сірою імлою:

– Я певний час не бував на річковій дорозі. Насправді давно вже, літ зо два. Коли я був тут востаннє, заїзди та їжа не коштували так дорого.

– Та боюся, що це можна сказати про кожен закуток Шести герцогств, принаймні Прибережних. Кажуть, що нові податки з'являються у нас частіше, ніж новий місяць. – Арфіст оглянувся довкола, наче був видющим, і я здогадався, що чоловік осліп недавно. – А ще кажуть, що половина цих податків йде на утримання свиней із Ферроу, які їх збирають.

– Джоше! – дорікнула йому одна з жінок, а він повернувся до неї, усміхаючись.

- Не кажи мені, що хтось із них поблизу, Гоні. Мій ніс занюхає ферровця за сто кроків.

- І ти можеш занюхати, з ким зараз розмовляєш? - терпко спитала вона.

Гоні була старшою з двох жінок, приблизно мого віку.

- З хлопцем, від якого відвернулася удача, сказав би я. Отже, це не якийсь товстий феровець, що прийшов збирати податки. Я й так знав, що він не з Брайтових збирачів, коли він розвів шмарклі через ціну обіду. Ти колись чула, щоб хтось із них заплатив бодай мідяк у заїзді чи таверні?

Я насупився, почувши це. Коли на троні сидів Шрюд, ніхто з його солдатів чи збирачів податків нічого не брав, не запропонувавши плати. Ця деталь уникла уваги лорда Брайта, принаймні в Баку. Але це нагадало мені про власні манери.

- Можу я наповнити ваш кухоль, арфісте Джоше? І кухлі ваших супутниць теж?

- Що це? - спитав старий з міною, середньою між посмішкою та здійняттям брів. - Ти нарікаєш, витративши гроші на власний живіт, але охоче їх тринькаєш, щоб наповнити наші кухлі?

- Ганьба лордові, що слухає пісні менестреля і залишає його горло висушеним від співу, - з усмішкою відповів я.

Жінки обмінялися поглядами за Джошевою спиною, а Гоні спитала мене з легеньким насміхом:

- Коли ж ви востаннє були лордом, юначе?

- Це просто такий вислів, - недоладно відповів я за мить. - Та я не пожалів би монети за пісні, які почув, надто ж якщо ви маєте до них якісь новини. Йду вгору річковою дорогою, може, ви саме спускаєтесь звідти?

- Ні, ми й самі підіймаємось тією дорогою, - радісно втрутилася молодша жінка.

Мала десь чотирнадцять літ і дивовижно блакитні очі. Я побачив, що старша дала їй знак помовчати. Вона відрекомендувалася за решту.

- Як ви вже чули, добрий сер, це арфіст Джош, а я звусь Гоні Любка. Це моя сестра у перших Пайпер Дударка. А ви?..

І тут я зрозумів, що зробив одразу дві помилки у такій короткій розмові. По-перше, говорив, наче я й досі мешканець Оленячого замку, а вони гості-менестрелі, по-друге, не придумав собі імені. Понишпорив у пам'яті, шукаючи імені, тоді, після дещо задовгої паузи, випалив:

- Коб.

Потім із дрижанням подумав, чого я назвався іменем чоловіка, якого знав і якого вбив.

- Добре... Кобе, - як і я раніше, Гоні помовчала, перш ніж вимовити це ім'я. - Можемо поділитися з тобою жменькою новин і радо приймемо від тебе кухоль будь-чого, байдуже, був ти останнім часом лордом чи ні. Тільки скажи, чи сподіваєшся ти по дорозі зустріти когось, хто б шукав тебе?

- Перепрошую? - тихо спитав я, а тоді підняв свого порожнього кухля, давши знак хлопцеві-кельнеру.

- Це учень, який утік від майстра, батьку, - з цілковитою певністю сказала Гоні. - Має скриньку писаря, прив'язану до клунка, але волосся йому відросло, а на пальцях жодної чорнильної плямки. - Вона засміялася, побачивши, як змінилося від досади мое обличчя, але не вгадала причини. - Ой, ну... Кобе. Я менестрелька. Коли ми не співаємо, то пильно стежимо за всім довкола: ану ж зуміємо знайти сюжет пісні? Не можеш сподіватися, щоб ми чогось не завважили.

- Я не учень-утікач, - тихо сказав я, але не мав напихваті брехні, щоб підкріпити це твердження. Чейд надавав би мені по пальцях за такий промах.

- Та нам однаково, хто ти, хлопче, - заспокоїв мене Джош. - Хай там як, ми не чули жодного розлюченого писаря, який горланив би про збіглого учня. Тепер більшість майстрів тішилася б, коли б їхні учні повтікали... на один голодний рот менше в такі тяжкі часи.

- І учень писаря рідко має зламаний ніс та пошрамоване обличчя, як у тебе, якщо його майстер терплячий, - співчутливо додала Пайпер. - Невелика провина, що ти втік.

Нарешті прийшов кельнер, і вони пошадили мій худий гаманець, замовивши для себе тільки по кухлю пива. Спершу Джош, а потім і жінки пересіли за мій столик. Здається, добре ставлення до менестрелів змусило кельнера краще про мене подумати, бо, принісши їхні кухлі, хлопець наповнив і мій, не порахувавши за це плати. Утім, розміняти срібну монетку на мідяки, щоб заплатити за їхнє питво, таки довелось. Я спробував прийняти це по-філософськи і нагадав собі, що, коли йтиму, слід залишити мідяка і хлопцеві теж.

- Отож, - розпочав я, коли той пішов, - які новини з низу ріки?

- А хіба ж ти не звідти прийшов? - ущипливо спитала Гоні.

- Ні, міледі, насправді я вертаюся з гостини у своїх друзів-вівчарів, - експромтом вигадав я.

Поведінка Гоні почала мене втомлювати.

- Міледі, - тихо повторила вона до Пайпер і закотила очі. Та захихотіла. Джош проігнорував їх обох.

- У низов'ї ріки тепер усе подібно як у верхів'ї, тільки ще гірше, - сказав він мені. - Часи тяжкі, а будуть ще тяжчі, надто ж для тих, хто господарює на землі. Те зерно, яке мали з'їсти, пішло на податки, тож зерно на насіння пішло, щоб прогостувати дітей. А на поля лише те, що зосталося, а ніхто не виростить більше, посіявши менше. Так само з худобою і стадами. І ніщо не вказує, щоб після цих жнив податки зменшилися. Навіть гусячі пастушки, що не можуть полічити власних літ, знають: якщо з меншого забрати більше, то на столі не залишиться нічого, крім голоду. А найгірше діється при солоній воді. Рибалки, впливаючи в море, не знають, що трапиться з домом до їхнього повернення. Фермер засіює поле, знаючи, що врожаю не вистачить на податки та для його родини і що залишиться не більше половини, якщо в гості навідаються червоні кораблі. Складено мудру пісеньку про фермера. Там він каже збирачу податків, що червоні кораблі вже зробили за нього його роботу.

- Мудрі менестрелі такого не співають, - терпко нагадала йому Гоні.

- Тож червоні кораблі наїжджають і на бакійське узбережжя, - тихо сказав я.

Джош гiрко реготнув.

- І на Бак, і на Бернс, і на Ріппон, і на Шокз... Сумніваюся, щоб червоні кораблі дбали про те, де закінчується одне герцогство і починається інше. Якщо тільки землю омиває море, вони на неї наїжджають.

- А що з нашими кораблями? - тихо поцікавився я.

- З тими, які у нас відібрали пірати, все гаразд. Ті, що zostалися, аби нас захищати, такі ж удатні, як комарі проти стада биків.

- То зараз ніхто не захищає Бак? - спитав я і почув у власному голосі розпач.

- Пані Оленячого замку. Не тільки твердо, а й голосно. Дехто запевняє, що вся її робота - це кричати і ляяти, та інші знають: не закликає нікого зробити те, чого ще не зробила сама, - сказав арфіст Джош так впевнено, наче знав це з перших рук.

Я був здивований, але не хотів здатися цілковитим невігласом.

- Що, наприклад?

- Усе, що може. Взагалі не носить коштовностей. Усі вони продані, щоб оплатити патрульні кораблі. Продала свої родові землі, за ці гроші найняла залогу сторожових веж. Кажуть, що продала кільце, подароване їй принцом Чівелрі, рубіни його бабці, самому королю Регалові, щоб купити зерно і деревину для відбудови спалених сіл.

- Пейшенс, - прошепотів я.

Колись давно я бачив ці рубіни, ми тоді щойно познайомилися. Вона вважала їх надто коштовними, щоб носити самій, але показала мені кільце і сказала, що одного дня його надягне моя наречена. Дуже давно. Я відвернув голову і намагався запанувати над власним обличчям.

- Де ти прослав увесь минулий рік... Кобе, що нічого про це не знаєш? - саркастично спитала Гоні.

- Я був далеко звідси, - тихо відповів я.

Знову обернувся до столу, і мені вдалося зустрітися з її поглядом. Я сподівався, що мое обличчя нічого не покаже. Вона схилила голову вбік і посміхнулася мені.

- Де? - блискавично кольнула вона.

Гоні геть мені не подобалася.

- Я жив сам, у лісі, - врешті відповів я.

- Чому? - усміхалася вона, тиснувши на мене.

Я не сумнівався, що вона знає, в яке незручне становище заганяє мене.

- Очевидно, тому, що мені так хотілося, - відповів я.

Це прозвучало так по-Баррічевому, що я ледь не озирнувся за ним через плече.

Гоні безсоромно надула губи, однак арфіст Джош дещо різкувато грюкнув кухлем об стіл. Нічого не сказав, а погляд сліпих очей, який він кинув доньці, був лише коротким спалахом, але вона зненацька піддалася. Склала руки на краю столика, як висварена дитина. На якусь мить вона здалася мені пригашеною, аж доки не стрільнула на мене очима з-під вій. Подивилася мені просто в очі, а легенька посмішка, яку мені послала, була зухвалою. Я відвернув від неї погляд, геть здивований, чого це вона так мене дзьобає. Зиркнув на Пайпер і виявив, що її обличчя яскраво-червоне від стримуваного сміху. Я втупився у власні долоні на столі, соромлячись рум'янцю, який залляв мое обличчя.

Намагаючись знову завести розмову, я спитав:

- А є якісь інші новини з Оленячого замку?

Арфіст Джош відповів коротким сміхом.

- Що там казати, біда скрізь одна. Всі розповіді такі самі, міняються лише назви сіл і містечок. О, але є ще дещо, і це ласий шматок. Кажуть, наче король Регал збирається повісити самого Рябого чоловіка.

Я саме ковтав ель. Від несподіванки вдавився, а прокашлявшись, перепитав:

- Що?

- Це дурний жарт, - заявила Гоні. - Король Регал звелів проголосити, що винагородить золотом того, хто передасть у його руки чоловіка, дуже побитого віспою, чи сріблом усякого, хто сповістить, де можна його знайти.

- Чоловік, побитий віспою? І це весь опис? - обережно спитав я.

- Кажуть, що він худий, сивоволосий, інколи перевдягається жінкою. - Джош весело засміявся, не здогадуючись, що від цих слів мої нутрощі скрижаніли. - А його злочин - це державна зрада. Поголос каже, що король звинувачує його у зникненні королеви-в-очікуванні Кеттрікен та її ненародженої дитини. Дехто стверджує, що це просто збожеволілий від горя старий, який запевняє, наче був радником Шрюда і з цього права написав листи герцогам Прибережних герцогств. Наказував їм бути відважними, запевняв, що Веріті повернеться, а його дитина успадкує престол Провісників. Але так само мудрий поголос розповідає, наче король Регал сподівається, що, повісивши Рябого чоловіка, покладе край усім нещастям Шести герцогств.

Він знову засміявся, а я приклеїв до обличчя бліду посмішку і по-простацьки кивнув.

«Чейд», - сказав собі подумки. Регал якимось натрапив на слід Чейда. Якщо знає про сліди віспи, то що ще може знати? Очевидячки, пов'язав його з маскарадною леді Тайм. Я замислився, де зараз Чейд і чи все з ним гаразд. Із раптовим відчаєм пошкодував, що не знаю, якими були його плани, з якої змови він мене виключив. Серце мое впало, коли дотеперішне сприйняття власних моїх вчинків завалилося. Я відштовхнув Чейда, щоб захистити його від моїх планів, чи покинув саме тоді, коли він потребував свого учня?

- Ти ще там, Кобе? Я й досі бачу твою тінь, але щось при твоєму місці за столом стало дуже тихо.

- О, я тут, арфісте Джоше! - Я намагався вдихнути трохи життя у свої слова. - Просто задумався над усім, що ти мені розповів, це й усе.

- Судячи з його обличчя, задумався, якого рябого старця міг би продати королю Регалові, - ущипливо вкинула Гоні.

Зненацька я здогадався, що ці постійні шпички та причіпки вона вважає різновидом флірту. Швидко вирішив, що досить з мене розмов і товариства, як на один вечір. Я надто відвик від контактів з іншими людьми. Зараз мені б піти. Хай краще вважають мене дивним і грубим, ніж я маю зостатися на довше, викликавши їхню цікавість.

- Що ж, дякую за ваші пісні та розмову, - сказав я так гречно, як тільки вмів. Витяг мідяка, залишив його під кухлем для кельнера. - Час мені повернутися на дорогу.

- Але ж надворі зовсім стемніло! - здивовано заперечила Пайпер.

Вона відставила кухоль і глянула на Гоні, а та здавалася геть шокованою.

- І прохолодно, міледі, - безтурботно зауважив я. - Я віддаю перевагу нічним подорожам. Місяць майже повний, на дорозі такій широкій, як річкова, світла достатньо.

- І ти не боїшся перекованих? - збентежено спитав арфіст Джош.

Тепер настала моя черга дивуватися.

- Так далеко вглиб суходолу?

- Ти точно жив у дикій пущі, - скрикнула Гоні. - На всіх дорогах їх повно. Деякі мандрівники наймають охоронців, лучників і мечників. Інші, як ми, подорожують групами, якщо тільки можемо, і тільки вдень.

- А патрулі не можуть принаймні не допускати їх до доріг? - вражено спитав я.

- Патрулі? - Гоні зневажливо пирхнула. - Більшість із нас воліє зустріти перекованих, ніж зграю ферровців із піками. Їм перековані не заважають, тож вони не заважають перекованим.

- То нащо ж тоді патрулюють? - сердито спитав я.

- Здебільшого ловлять контрабандистів, - це Джош випередив Гоні. - Принаймні їм хотілося б, щоб у це вірили. Перепиняють багатьох чесних подорожніх, обшукують їхню поклажу та відбирають усе, що забажають, називаючи це контрабандою або запевняючи, наче в сусідньому місті ці речі оголошено краденими. Здається, лорд Брайт не платить їм так щедро, як вони розраховували, тож добирають, що можуть.

- А принц... король Регал, він нічого не робить? - І титул, і питання насилу ледь не застрягли мені в горлі.

- Ну, як зумієш дійти звідси аж до Трейдфорда, можеш сам йому поскаржитися, - саркастично порадила мені Гоні. - Я певна, що він тебе вислухає, так само, як вислухав десятки інших вісників, котрі приходили раніше. - Зробила паузу і, здається, замислилася. - Хоча я чула, що коли якісь перековані заходять надто далеко вглиб суходолу і завдають йому клопотів, то у нього є способи впоратися з ними.

Я почувався хворим і нещасним. Король Шрюд завжди пишався тим, що у герцогстві Бак майже нікому не загрожувало пограбування, якщо триматися головних доріг. Тож тепер почути, що ті, хто мав стерегти королівських доріг, самі не краді за злодіїв, було для мене як гострий ніж. Не досить, що Регал узурпував престол, а тоді покинув Оленячий замок. Не підтримував навіть видимості мудрого правління. Я отупіло міркував, чи не карає він усе герцогство за те, що його сходження на престол прийняли так неприхильно. Дурна гадка – це він і робив.

– Ну що ж, хоч там перековані, хоч ферровці, та боюся, що мені однаково час у дорогу, – сказав я їм.

Допив рештки з кухля і поставив його на стіл.

– Чого б тобі не зачекати принаймні до ранку, хлопче, а тоді вирушити з нами? – зненацька запропонував Джош. – Дні тут не надто спекотні для подорожі, бо від ріки завжди віє вітер. А за таких часів, як зараз, учотирьох безпечніше, ніж утьрьох.

– Красно дякую за пропозицію, – почав я, та Джош не дав мені договорити.

– Не дякуй, бо я роблю не пропозицію, а просьбу. Я сліпий чи майже сліпий. Ти, звичайно, це зауважив. Зауважив також, що мої супутниці – дві привабливі молоді жінки, хоча з того, якою ущипливою була з тобою Гоні, ти, здається, частіше усміхався Пайпер, ніж їй.

– Батьку! – обурилася Гоні, та Джош уперто вів далі:

– Не пропоную тобі захист нашого гурту, а прошу подумати, чи не позичив би ти нам свою правицю. Ми не з багатих, не маємо грошей, щоб найняти охорону. Та все-таки подорожувати мусимо, з перекованими чи без.

Притьмарені очі Джоша безпомилково зустрілися з моїми. Гоні зиркала вбік, міцно стиснувши губи, зате Пайпер відверто стежила за мною, а на її обличчі малювався благальний вираз. Перековані. Притиснутий до землі, обсипаний стусанами. Я втупився у поверхню стола.

– З мене не бозна-який боець, – широко зізнався я.

– Ти принаймні побачиш, куди замахнувся, – вперто відповів він. – І, напевне, побачиш, як вони наближаються, раніше, ніж це вдасться мені. Дивися, йдеш ти у тому ж напрямку, що й ми. Чи було б тобі аж так складно кілька діб йти не вночі, а вдень?

– Батьку, не благай його! – дорікнула йому Гоні.

– Краще я благодатиму його піти з вами, ніж перекованих – відпустити вас живими-здоровими! – різко сказав Джош. Знову повернувся до мене обличчям і додав:

– Тижнів зо два тому ми зустріли кількох перекованих. Дівчатам вистачило здорового глузду, щоб утекти, коли я їм наказав, бо сам не міг за ними встигнути. Та перековані відібрали нашу їжу, пошкодили мою арфу і...

– І побили його, – тихо сказала Гоні. – Тож ми з Пайпер поклялися, що наступного разу не тікатимемо від них, хай скільки б їх було. Ні, якщо нам доведеться через це покинути татка.

З її голосу зникли всі грайливі та глузливі нотки. Я знав: вона справді думає те, що каже.

Я затримаюся, – зітхнув я до Нічноокого. – Чекай мене, стеж за мною, йди слідом невидимим.

– Мандруватиму з вами, – погодився я. Не можу сказати, що це була добровільна згода. – Хоча я не з тих, хто добре б'ється.

– Наче ми не могли здогадатися про це з його обличчя, – кинула Гоні в бік Пайпер. Звичне кепкування знову проявилось в її голосі, та навряд чи вона знала, як глибоко її слова мене поранили.

– Моя подяка – це все, чим я можу тобі заплатити, Кобе. – Джош потягся до мене через стіл, а я стис його руку у древньому жесті укладення угоди. Зненацька він усміхнувся з помітним полегшенням. – Тож прийми мою подяку і розділи з нами те, що ми можемо запропонувати як менестрелі. Нам бракує грошей на кімнату в заїзді, та господар уділив нам притулку в стодолі. Тепер не те, що колись, тоді менестрель діставав кімнату й притулок, варт йому попросити. Та принаймні в стодолі є двері, що постануть між нами і ніччю. Господар має добре серце, не пошкодує притулку й тобі, якщо я запевню, що ти подорожуєш з нами як охоронець.

– Це буде кращий притулок, ніж я знав уже багато ночей, – промовив я, намагаючись бути чемним. Та серце мені скрижаніло і провалилося в глибину нутрощів.

У що ти знову встряв? – поцікавився Нічноокий.

Я теж хотів би це знати.

Розділ 5. Протистояння

Що таке Віт? Дехто сказав би, що це перверзія, улягання духовному збоченню, завдяки якому люди здобувають знання про життя та мову тварин, щоб урешті самим стати не надто кращими за звірів. Але мої дослідження Віту і тих, що його практикують, привели мене до іншого висновку. Скидається на те, що Віт – це різновид розумового зв'язку, зазвичай з певною твариною, який відкриває дорогу до розуміння думок та почуттів цієї тварини. Віт не дає людям знання мов птахів і звірів, хоч дехто таке запевняє. Віттер усвідомлює життя у всій ширині його спектра, від людей і навіть до деяких могутніших і старіших дерев. Але віттер не може втягти вибрану навмання тварину в «розмову». Може відчутти присутність тварини поблизу, інколи довідатися, чи ця тварина обережна, ворожа чи зацікавлена. Та це не дає йому влади над земними звірами і небесними птахами, як наказують нам вірити деякі фантастичні оповіді. Віт може бути прийняттям людиною тваринної природи у ній самій, а отже, усвідомленням елементів людяності, які має кожна тварина. Легендарна вірність, яку пов'язана тварина відчуває до свого віттера, – не те саме, що вірна тварина чуває до господаря. Це радше віддзеркалення вірності самого віттера тварині-побратиму. Подібне за подібне.

Я спав погано, і річ не в тім, що відвик спати вночі. Розповіді менестрелів про перекованих дуже мене стривожили. Усі музи?ки піднялися на горище і вклялися спати на соломі, але я знайшов куток, де міг спертися спиною об стіну, маючи заодно добрий огляд дверей. Дивно було вночі перебувати у стодолі. Це була добра міцна стодола, збудована з

річкового каменю, вапняного розчину і деревини. Господар тримав тут корову і зграйку курчат – на додачу до коней, яких винаймав гостям, та їхніх власних верхівців. Домашні звуки, запахи сіна і тварин гостро нагадали мені Баррічеві стайні. Раптом я затужив за ними так, як ніколи не тужив за власною кімнатою у Твердині.

Я міркував, що діялося з Баррічем, чи знав він про жертвовність Пейшенс. Думав про кохання, що було колись між ними, і як воно затонуло під тягарем Баррічевого почуття обов'язку. Пейшенс вийшла за мого батька, того самого чоловіка, якому Барріч прирік усю свою вірність. Чи думав він колись про те, щоб піти до неї і спробувати здобути її наново? Ні. Я збагнув це миттю і без вагань. Привид Чівелрі відразу ж постав би між ними. А тепер і мій.

Від цих міркувань недалеко було до думок про Моллі. Вона вирішила за нас двох те саме, що Барріч вирішив для себе і Пейшенс. Як сказала мені Моллі, моя всепоглинна вірність моему королю означає, що ми ніколи не належатимемо одне одному. Тож знайшла когось, про кого могла дбати так, як я дбав про Веріті. Все в цьому рішенні було мені ненависним, крім того, що воно врятувало їй життя. Вона мене покинула. Пішла з Оленячого замку, тож не поділила зі мною мого падіння та ганьби.

Я з ваганням потягся до неї Скіллом, а тоді різко дорікнув собі. Чи справді хотів побачити її у цю ніч? Мабуть, спить в обіймах іншого чоловіка, якому вона за дружину. Від цієї думки я відчув майже фізичний біль у грудях. Я не смів шпигувати за щастям, на яке вона мала право. Та, засинаючи, я думав про неї і безнадійно тужив за тим, що було колись між нами.

Натомість якийсь підступний фатум приніс мені сон про Барріча, яскравий, хоч безсенсовний. Я сидів навпроти нього. Він сидів при столі біля вогню і лагодив упряж, як часто робив увечері. Але місце бренді заступило горнятко чаю, а та шкіра, з якою працював, – то була не упряж, а м'який черевичок, дуже замалий на нього. Проколов шилом м'яку шкіру, надто сильно натиснув і вгородив його собі в руку. Вилаявся, побачивши кров, а тоді різко підвів голову і перепросив за вживання такої мови при мені.

Я прокинувся зі сну, спантеличений і приголомшений. Як я був малим, Барріч часто робив для мене взуття, але не можу згадати, щоб він колись перепрошував за лайку при мені, хоча часто давав ляща, якщо я, ще хлопець, посмів лаятися при ньому. Кумедно. Я відігнав те сонне видіння, але й сон зникнув разом із ним.

Я тихо пошукав Вітом довкола себе, та знайшов лише туманні образи, які уві сні бачили тварини. Усі спокійні, крім мене. Думки про Чейда почали мене шарпати і терзати. Він був із багатьох точок зору старим чоловіком. Доки король Шрюд жив, то дбав про всі Чейдові потреби, щоб його таємний убивця міг жити в безпеці. Чейд рідко покидав свою приховану кімнату, хіба що для виконання «тихої роботи». Тепер зостався сам, робив Ель знає що, а Регалові солдати полювали на нього. Жодного сенсу від цих терзань не було, та я не міг їх позбутися.

Тут я почув чотири легкі кроки, тоді глухий стук, наче хтось спускався з горища і пропустив останній щабель драбини. Мабуть, одна з жінок йшла до віддаленого кутка у своїх справах. Але за мить я почув, як голос Гоні прошепотів:

– Кобе?

– Що? – неохоче спитав я.

Гоні обернулася на звук мого голосу, і я почув, як вона підходить у темряві. Час, проведений з вовком, загострив мої чуття. Крізь нещільно причинені віконниці сочилось слабе місячне світло. Я розгледів її постать у темряві.

- Я тут, - сказав їй, коли вона завагалася, і помітив, як вона здригнулася, почувши мій голос так зблизька. Навпомацки дісталася до мого кутка, а тоді невпевнено сіла біля мене на соломку.

- Боюся знову заснути, - пояснила Гоні. - Нічні кошмари.

- Знаю, як це, - відповів я, сам здивований співчуттям, яке відчував до неї. - Щойно заплющиш очі - і знову туди провалюєшся.

- Саме так, - погодилася вона і замовкла, чекаючи.

Та мені більше нічого було сказати, тож я мовчки сидів у темряві.

- Які кошмари ти бачиш? - тихо спитала вона.

- Недобрі, - сухо відповів я. Не хотів накликати їх, згадавши про них.

- Мені сниться, що мене переслідують перековані, але мої ноги обертаються на воду, і я не можу бігти. Та однаково намагаюся, а вони підходять усе ближче і ближче.

- Гмм, - видобув я. Це краще, ніж бачити сни, як тебе б'ють, б'ють і б'ють. Я прогнав це з голови.

- Так самотньо прокидатися вночі й боятися.

Думаю, вона хоче стати тобі парочку. Вони так легко приймуть тебе до своєї зграї?

- Що? - вражено спитав я, але відповіла мені дівчина, а не Нічноокий.

- Я сказала, що так самотньо прокидатися вночі й боятися. Так хочеться знайти спосіб, щоб почуватися у безпеці. Під захистом.

- Не знаю нічого, що могло б постати між людиною і снами, які приходять уночі, - скуто мовив я.

Раптом мені захотілося, щоб вона пішла собі.

- Інколи це може зробити дрібка ніжності, - тихо промовила Гоні. Простягла руку, погладила мою долоню. Я мимоволі відвів її.

- Ти соромишся, хлопчику-учню? - несміливо спитала вона.

- Я втратив близьку мені людину, - відверто сказав я. - Боюся тепер поставити когось на її місце.

- Ясно. - Вона різко підвелася, струсила соломку зі спідниці. - Добре. Даруй, що тебе потурбувала.

Це звучало так, наче вона не перепрошує, а ображається.

Обернулася і навпомацки повернулася назад, до драбини на горище. Я знав, що образив її. Але не відчував через це провини. Вона поволі підіймалася шаблями, здається, чекала, що я її покличу. Та я не покликав. Шкодував, що прийшов до міста.

То нас уже двоє таких. Полквання погане, надто близько до всіх цих людей. Ти ще довго там будеш?

Боюсь, мені доведеться кілька днів мандрувати з ними, принаймні до наступного міста.

Ти не став її парою, вона не з твоєї зграї. Чого ти мусиш це робити?

Я не намагався передати йому це словами. Все, що міг послати, – це почуття обов'язку, а Нічноокий не міг збагнути, як моя вірність Веріті зобов'язує мене допомагати цим подорожнім. Були моїм народом, бо були народом мого короля. Навіть я вважав таке поєднання настільки ж слабким, наскільки й смішним, але так воно й було. Пильнуватиму їхньої безпеки принаймні до наступного міста.

Після того я знову заснув, але спав погано. Здається, розмова з Гоні відчинила двері нічним кошмарам. Лець провалившись у сон, я відчував, що за мною спостерігають. Я кулився у своїй камері, молячись, щоб стати невидимим, застигши так непорушно, як тільки міг. Міцно заплющував очі, мов дитина, що вірить: як вона не може бачити, то не бачать і її. Та очі, які мене шукали, дивилися так пронизливо, що я їх відчував. Відчував, як Вілл мене шукає, наче я сховався під покривалом, а він його обмацує. Був так близько. Я так сильно боявся, що задихався через це. Не міг перевести подиху, не міг ворухнутися. У паніці я вийшов із себе самого, кудись назовні, прослизнувши у чийсь чужий страх, чийсь чужий кошмар.

Я присів навпочіпки за барильцем маринованої риби у крамниці старого Гука. Темряву надворі розірвали дедалі вищі язички полум'я та крики полонених і поранених. Я знав, що мушу вибратися назовні. Пірати червоних кораблів, напевно, пограбують і підпалять крамницю. Це недобре місце для схованки. Але доброго місця для схованки не було, а мені лишень одинадцять, ноги піді мною тремтять, сумніваюся, чи зумію втриматися на них, не те що бігти. Десь там надворі майстер Гук. Коли залунали перші крики, він ухопив свого старого меча й кинувся за двері. «Стережи крамницю, Чеде», – гукнув через плече так, наче просто йшов у гості до сусіда-пекаря. Спершу я радо виконував цей наказ. Гамір був десь далеко, в нижній частині міста, біля затоки, а крамниця здавалася безпечною і надійною.

Та це було годину тому. Тепер вітер з порту ніс сморід диму, і ніч не була більше темрявою, а сутінками, осяяними жажливими смолоскипами. Полум'я і крики наближалися. Майстер Гук не повернувся.

«Геть звідси, – звелів я хлопцеві, в чиєму тілі сховався. – Геть звідси, тікай, якомога далі, якомога швидше. Рятуйся». Він мене не чув.

Я підповз до дверей, усе ще відчинених навстіж, як їх залишив майстер Гук. Визирнув назовні. Вулицею пробіг чоловік, я кинувся назад, зіщулився. Та це, здається, був містянин, а не пірат, бо біг, не озираючись, з єдиною думкою втекти якомога далі. У роті мені пересохло. Я насилу встав, тримаючись за одвірок. Глянув униз, на місто й на пристань. Половина міста палала. Лагідна літня ніч задихалася від диму й попелу, гнаних гарячим вітром з пожарища. Біля пристані горіли кораблі. При світлі полум'я я бачив постаті людей, що кидалися, тікали й ховалися від піратів, які крокували містом, майже не зустрічаючи опору.

Хтось наблизився до гончарної крамниці при кінці вулиці. Ніс ліхтар і йшов так невимушено, що я відчув раптовий приплив полегшення. Якщо він такий спокійний, то, мабуть, перебіг битви змінився на нашу користь. Я наполовину підвівся, та відразу ж знову припав до землі, коли незнайомиць

безтурботно вдарив олійним ліхтарем по дерев'яній вітрині крамниці. Лампа розбилася, олія розбризкала й запалала, по сухому дереві весело помчав вогонь. Я відсахнувся від світла вогненного танцю. Зненацька набрав цілковитої певності, що схованка не дасть мені безпеки, що єдиний порятунок – це втеча, і я мусив так зробити, тільки-но забили тривогу. Це рішення трохи додало мені відваги, настільки, що я схопився на рівні ноги, вискочив на вулицю і рвонув за ріг крамниці.

Якусь мить я усвідомлював себе як Фітца. Не думаю, що хлопець міг мене відчутти. Це не я до нього поскіллив, це він потягся до мене власним зародковим Скіллом. Я не мав жодної влади над його тілом і був замкнений у його переживаннях. Я прилучився до цього хлопця, чув його думки й поділяв його відчуття, як колись до мене прилучався був Веріті. Та я не мав часу подумати ні як я це зробив, ні чого я так несподівано прилучився до незнайомця. Бо не встиг Чед кинутися у безпечну темряву, як груба рука вхопила його за комір і потягла назад. На коротку мить страх паралізував його, і ми разом глянули вгору на задоволену бородату пику пірата, який нас піймав. Збоку до нього підійшов інший пірат, напівглузливо, напівзлобно виширившись. Від страху Чед обм'як у стиску напасника. Безпорадно глянув на змах ножа, на клин яскравого світла, що прослизнув по вістрі, яке наближалося до його обличчя.

Якусь хвилину я поділяв з ним пекучо-холодний біль, коли ніж протяв мені горло й тепла мокра кров потекла мені по грудях, а тоді болісну мить розуміння, що це вже кінець, що вже запізно, що я вже мертвий. Коли вже безтямний Чед, відпущений піратом, упав на закурену вулицю, моя свідомість звільнилася від нього. Я витав там, на одну страшну хвилину відчувши думки пірата. Чув грубий гортанний голос його компаньйона, який копнув мертвого хлопця ногою в чоботі, і знав, що він докоряє вбивці – змарнував того, кого можна було перекувати. Убивця зневажливо пирхнув і кинув якусь відповідь. Вона мала означати, що хлопець був надто юний, прожив не досить багато, щоб витратити на нього час Володарів. З нудотним виром емоцій я дізнався, що вбивця прагнув двох речей: виявити хлопчині милосердя й насолодитися, завдавши смерть власною рукою.

Я заглянув у серце свого ворога. Та однаково не розумів його.

Я плив над вулицею слідом за ними, безтілесний і нематеріальний. Ще мить тому відчував якусь нагальну потребу. Зараз не міг її згадати. Натомість вирував, наче імла, ставши свідком падіння і пљондрування міста Грімсмайр у герцогстві Бернс. Мене раз у раз притягало до когось із мешканців, і я ставав свідком боротьби, смерті, дрібної перемоги завдяки втечі. Я й досі можу, заплуштивши очі, пізнати ту ніч, згадати десятки страхітливих моментів із життів, які ненадовго поділяв. Під кінець я дістався до якогось чоловіка, що з великим мечем у руках стояв перед своїм домом, охопленим вогнем. Стримував трьох піратів, а його дружина з дочкою тим часом намагалися підняти балку і звільнити пійманого в пастку сина, щоб потім усім разом утекти. Ніхто з них не покинув би решту, а втім, я знав: чоловік надто втомлений і ослаблений втратою крові, він не може навіть підняти свого меча, не те що орудувати ним. Я відчував, як пірати з ним граються, заманюють, щоб виснажити, а тоді вони зможуть захопити й перекувати всю сім'ю. Смертний холод охоплював чоловіка, а я поділяв це відчуття. На мить його голова схилилася, опустившись до грудей.

Зненацька оточений ворогами чоловік підвів голову. В його очах з'явилося дивно знайоме світло. Обіруч стиснув меча і з ревом плигнув на нападників. Двое впало від його першої атаки, помираючи зі здивуванням, що й досі малювалося на їхніх обличчях. Третій зустрів його меча своїм, вістря до вістря, але не зміг протистояти його шаленству. Кров крапала з ліктя містянина, блищала в нього на грудях, та меч його бринів, наче дзвін, пробиваючи захист противника, а тоді раптовим танцювальним рухом,

легким, мов пір'інка, нарисовав червону лінію на горлі пірата. Коли розбійник упав, чоловік обернувся і кинувся до дружини. Вхопив балку, не зважаючи на полум'я, що вже бігло по ній, і підняв її з синового тіла. Востаннє його очі зустрілися з очима дружини.

- Біжи! - гукнув він їй. - Бери дітей і тікай!

Тоді впав на землю неживий.

Коли жінка із закам'янілим обличчям ухопила дітей за руки та помчала з ними, я відчув, як із тіла мертвого чоловіка здіймається якийсь дух. «Це ж мій», - подумав я, та відразу збагнув, що це не так. Він зауважив мене і обернувся, його обличчя так скидалося на моє. Або ж скидалося, коли він був у моєму віці. Я здригнувся, дізнавшись, яким досі сприймає себе Веріті.

Ти? Тут? - Він докірливо похитав головою. - Це небезпечно, хлопче. Навіть я вчинив по-дурному, зважившись на це. Та що ще можемо зробити, коли вони кличуть нас до себе? - Пильно мене оглянув, а я стояв перед ним, зацікавившись. - Коли це ти набрав сил і таланту для Скїлл-ходіння?

Я промовчав. Не мав ні відповіді, ні жодних власних думок. Почувався як мокре простирадло, що тріпоче на нічному вітрі, не матеріальнішим за підхоплений вихором листок.

Фітце, це небезпечно для нас обох. Повертайся. Повертайся негайно.

Чи в називанні людського імені справді є якась магія? Древня мудрість часто запевняє, що так воно й є. Несподівано я згадав, хто я і що я не звідси. Та гадки не маю, як тут опинився, не кажучи вже про те, як повернутися до власного тіла. Я безпорадно глянув на Веріті, неспроможний навіть сформулювати прохання допомоги.

Він зрозумів. Простяг до мене примарну руку. Я відчув його дотик, наче він поклав долоню мені на чоло й легенько підштовхнув.

Моя голова лупнула об стіну стодоли, і зненацька в очах мені зблибли іскри від удару. Я сидів у стодолі заїзду «Терези». Довкола мене була тільки мирна темрява, сонні тварини, лоскітна солома. Я поволі зсунувся на бік, голова паморочилася, нудота підступила до самісінького горла. Слабкість, яка часто опановувала мене після скїллення, накочувалася хвиля за хвилиною. Я розтулив було рота, щоб покликати на допомогу, але з моїх губ зірвалося лише безсловесне каркання. Я заплющив очі та провалився в забуття.

Прокинувся аж перед світанком. Доповз до свого клунка, понишпорив у ньому, а тоді потягся, хитаючись, до задніх дверей заїзду, де майже виблагав у тутешньої кухарки горнятко гарячої води. Вона недовірливо дивилася на те, як я кришив туди ельфійську кору.

- Чи ти не знаєш, що це для тебе недобре? - перестерегла вона мене, а потім з осудом дивилася, як я, обпікаючись, пив гірку настоянку. - Таке дають рабам, там, у Бінгтауні. Примішують до їхньої їжі та води, щоб трималися на ногах. Вганяє їх у розпуку, хоч і збільшує силу, так принаймні я чула. Відбирає в них охоту опиратися.

Я ледве її чув. Чекав, коли напар подіє. Я зібрав кору з молодих дерев і боявся, що вона заслабка. Так воно й було. Минув певний час, перш ніж я відчув, як крізь моє тіло пропливає теплий потік, додає мені енергії, припиняє тремтіння рук і очищує зір. Я встав зі східців позаду кухні, на яких сидів досі, щоб подякувати кухарці й повернути їй горнятко.

- Погана звичка для чоловіка, такого молодого, як ти, - вилаяла вона мене й повернулася до свого куховарства.

Я вийшов із заїзду погуляти містом. Над узгір'ями саме здіймався світанок. Якийсь час я майже очікував побачити спалені вітрини крамниць, випотрошені будиночки та перекованих, що з порожніми очима тиняються вулицями. Та літній ранок і річковий вітер розвіяли наслани Скіллом нічні кошмари. Натомість при денному світлі було ще помітніше, наскільки занедбане це місто. Здавалося, що жебраків тут більше, ніж у Баккіпі, але я не знав, чи це нормально для прирічкового міста. Ненадовго замислився, що трапалося зі мною минулої ночі, тоді, здригнувшись, відкинув ці думки. Я не знав, як це зробив. Так само не знав, чи повториться таке знову. Те, що Веріті досі живий, додало надій, навіть якщо мене проймало морозом від того, як нерозсудливо він використовує свою Скілл-силу. Я намагався здогадатися, де він перебуває цього ранку, і чи він, як і я, зустрічає світанок з гіркотою ельфійської кори на вустах. Якби я опанував Скілл, не мусив би здогадуватися. Не була це втішна думка.

Коли я повернувся до заїзду, менестрелі були вже на ногах, сиділи в заїзді й снідали вівсяною кашею. Я приєднався до них за столом, а Джош відверто зізнався: боявся, що я їх покинув. Гоні не сказала мені жодного слова, але я кілька разів помітив, що Пайпер кидає на мене оцінливі погляди.

Коли ми виходили із заїзду, було ще дуже рано, а хоч і не марширували, як солдати, все одно арфіст Джош завдав нам пристойного темпу. Я думав, що його доведеться вести, але він ішов сам, маючи за поводири лише свого ціпка. Інколи справді клав руку на плече Гоні чи Пайпер, але скидалося, що це радше по-товариському, ніж із потреби. Дорогою ми не нудьгували, бо, йдучи, він, переважно звертаючись до Пайпер, розповідав історію цієї місцевості. Глибина Джошевих знань мене вразила. Ми ненадовго зупинилися, коли сонце вже піднялося високо, менестрелі розділили зі мною свої прості харчі. Я почувався ніяково, беручи їх, але годі було відпроситися пополювати з вовком. Коли місто залишилося далеко позаду, я відчув, що Нічноокий йде за нами, ховаючись у тінях. Його близькість мене тішила, але я волів би, щоб ми з ним подорожували тільки вдвох. Того дня нас кілька разів минали інші подорожні на конях чи мулах. Крізь прогалини між деревами ми неодноразово бачили човни, що долали свій шлях, пливучи вгору по річці, проти течії. Коли ранок минув, нас почали випереджати добре стережені вози. Джош щоразу гукав до них, питаючи, чи не могли б ми під'їхати на возі. Двічі нам чемно відмовили. Іншими разами не відповідали взагалі. Рухалися поквапом, а з одною валкою їхали чоловіки суворого вигляду в однаковому одязі. Я запідозрив у них найману варту.

Пополуднева дорога проминула нам під декламацію «Пожертви Кроссфаера», довгої поеми про групу Скіллу королеви Віжен Прозорливої, як скіллери віддали своє життя, щоб королева змогла виграти вирішальну битву. Я вже кілька разів чув цю поему в Оленячому замку. Та до кінця дня почув її ще разів сорок, бо Джош надзвичайно терпляче працював із Пайпер, аби впевнитися, що вона бездоганно її заспіває. Я був вдячний за нескінченні речитативи, бо це звільняло мене від необхідності розмовляти.

Та, хоч як швидко ми йшли, вечір застав нас далеко від наступного прирічкового міста. Я бачив, що всі почулися незатишно, коли почало сутеніти. Врешті я перейняв команду. Сказав їм, що біля наступного струмка зійдемо з дороги і знайдемо собі місце на нічліг. Гоні та Пайпер ішли позаду нас із Джошем, я чув, як вони стривожено перешіптуються. Я не міг їх заспокоїти, як це зробив зі мною Нічноокий, сповістивши, що не чує поблизу навіть запаху іншого подорожнього. Натомість при першому ж

потічку я повів їх угору проти течії та знайшов там сховану під кедром улоговину, де ми могли зупинитися на ніч.

Я залишив їх, пославшись на природну потребу, насправді ж – щоб провести час із Нічнооком та запевнити його, що все гаразд. І це був добре проведений час, бо він знайшов місце, де вода потічка, вируючи, підмила берег. Він пильно дивився, як я ліг на живіт, опустив руки спочатку у воду, а тоді, повільно, під завісу водоростей, де ховалася – вона! З першої ж спроби я піймав гарну жирну рибу. Кількома хвилинами пізніше подібне зусилля принесло мені меншу рибину. Коли я скінчив, бо вже геть посутеніло, то мав три рибини, які збирався віднести в табір, а дві, хоч це й не зовсім справедливо, залишив Нічноокому.

Риболовля і чухання за вухами. От дві причини, чого людям дано руки, – радісно проголосив він, узявшись за них. Уже заковтнув потрохи з моїх, тільки-но я їх почистив.

Обережно з кістками, – перестеріг я його ще раз.

Мати вигодувала мене з лососевого косяка, – нагадав Нічноокий. – Кості мені не завадять.

І з виразним задоволенням розірвав рибу. Я залишив його за цим заняттям та повернувся до табору. Менестрелі розвели маленьке вогнище. На звук моїх кроків уся трійця схопилася на рівні ноги й замахала ціпками.

– Це я! – трохи запізно гукнув ім.

– Дякувати Еді, – зітхнув Джош, тяжко сідаючи, а Гоні лише зиркнула на мене.

– Тебе довго не було, – пояснила Пайпер.

Я підняв рибу, насилена за зябра на вербову гілку.

– Роздобув вечерю, – сказав я ім. – Рибу, – додав спеціально для Джоша.

– Звучить чудово, – промовив той.

Гоні вийняла дорожній хліб та мішечок солі, а я тим часом знайшов великий плаский камінь і вкинув його у присок. Рибу загорнув у листя й поклав її на камінь пектися. Запах печеної риби завдавав мені мук, я не міг дочекатися, коли вона вже буде готова, та ще й побоювався, чи цей аромат не притягне до нашого вогнища якихось перекованих.

Я весь час пильную, – нагадав мені Нічноокий, а я йому подякував.

Доки перевертав рибу, Пайпер бурмотіла мені під ліктем рядки з «Пожертви Кроссфаера».

– Гіст кульгав, а Клів був сліпим, – розсіяно поправив її я, стараючись, щоб шматок риби не переламався під час перевертання.

– Я правильно сказала! – обурено заперечила вона.

– Боюсь, що ні, моя дівчинко. Коб має рацію. У Гіста була кінська стопа, а Клів народився сліпим. Можеш назвати п'ятьох інших, Кобе?

Точнісінько як Федврэн під час уроку.

Я обпік пальця об вуглину, вклав його в рот і лише потім відповів:

- Кроссфайер обпечений був на чолі сильних не тілом, а серцем - як він. Усі мали праведні душі. Дозвольте ж мені їх назвати. Отож: Гіст кульгав, а Клів був сліпим, у Кевіна розум непевний, Джойнт мав заячу губу, був Север глухим, а Портера ворог кинув на смерть, без рук і очей. Та коли б ви хотіли зневажити їх, то дозвольте мені перш розказати...

- Оце так! - задоволено вигукнув Джош, а тоді спитав: - Ти навчався у барда, Кобе, коли був малим? Добре відтворюєш і фразування, і слова. Хоча твої паузи не досить виразні.

- Я? Ні, не навчався. Але завжди мав добру пам'ять. - Тяжко було втриматися від усмішки, почувши його похвалу, хоча Гоні пирхнула і труснула головою.

- Як думаєш, міг би ти продекламувати поему цілком? - з викликом спитав Джош.

- Може, й так. - Я волів не ризикувати, хоча й знав, що зможу.

І Барріч, і Чейд часто тренували мене, виробляючи навички запам'ятовування. А сьогодні я чув цю поему так часто, що не міг викинути її з голови.

- То спробуй. Але не промовляй. Співай.

- Я не маю голосу для співу.

- Як можеш говорити, то можеш і співати. Спробуй. Зроби старому ласку.

Може, послух перед старшими людьми надто в'ївся мені в душу, щоб опиратися йому. А може, причиною був вираз обличчя Гоні, з якого було видно: вона сумнівається, що я зумію це зробити.

Я прокашлявся і почав. Співав потихеньку, доки Джош жестом не наказав мені підняти голос. Кивав головою, коли я змагався з поемою, час від часу кривився, якщо я брав не ту ноту. Я майже дістався середини, коли Гоні сухо зауважила:

- Риба пригорає.

Я облишив пісню та кинувся відсовувати камінь і загорнуту рибу з вогню. Хвості й справді обгоріли, але решта була чудова, гаряча та пружна. Ми поділили рибу на порції, свою я їв надто швидко. Навіть подвійна порція мене не наситила б, а все-таки я мусив вдовольнитися тим, що мав. Дорожній хліб напрочуд добре смакував із рибою, а потім Пайпер заварила нам чаю. Ми вклялися на своїх покривалах навколо вогню.

- Кобе, чи з тебе добрий писар? - зненацька спитав мене Джош.

- Не такий добрий, як хотілося б, - заперечив я. - Але яюсь справляюся.

- Не такий добрий, як хотілося б, - пробурмотіла Гоні до Пайпер, передражняючи мене.

Арфіст Джош пропустив її слова повз вуха.

- Ти вже надто дорослий, але можеш навчитися співу. Голос у тебе не такий і поганий, ти співаєш по-хлоп'ячому, не знаючи, що маєш тепер голос чоловічої глибини й відповідні легені. Пам'ять у тебе чудова. Граєш на якихсь інструментах?

- На морському ріжку. Але не дуже добре.

- Я міг би навчити тебе грати на ньому добре. Якщо ти залишишся з нами...

- Батьку! Ми ж ледь його знаємо! - запротестувала Гоні.

- Я міг би сказати те саме тоді, коли минулої ночі ти спускалася з горища, - м'яко зауважив він їй.

- Батьку, ми лише розмовляли. - Глянула на мене так, наче я її зрадив. Язик у мене в роті набрав смаку шкіри.

- Знаю, - погодився Джош. - Сліпота загострила мій слух. Але якщо ти визнала когось людиною, з якою можна безпечно розмовляти вночі, сам на сам, то я можу визнати його настільки безпечним, щоб запросити в наше товариство. Що ти на це, Кобе?

Я повільно хитнув головою, тоді заговорив уголос:

- Ні. Попри все, дякую. Я ціную те, що ви пропонуєте мені, чужинцеві. Піду з вами до наступного міста й зичу вдало знайти інших товаришів, які подорожуватимуть із вами далі. Але... Я справді не хочу...

- Ти втратив когось тобі дорогого. Я це розумію. Але повна самотність не є доброю для жодної людини, - тихо сказав Джош.

- Кого ти втратив? - прямо спитала Пайпер.

Я спробував надумати, як це пояснити, щоб не відповідати на дальші запитання.

- Свого діда, - сказав я нарешті. - І дружину.

Промовити ці слова було однаково що роз'ятрити рану.

- Що трапилося? - спитала Пайпер.

- Дід помер. Дружина мене покинула. - Я сказав це коротко, бажачи, щоб вони від мене відчепилися.

- Старі люди вмирають, як приходить їхній час, - лагідно зауважив Джош, але Гоні грубувато перебила його мову:

- Це те кохання, яке ти втратив? Що ти винен жінці, яка тебе покинула? Хіба що ти дав їй привід це вчинити?

- Йдеться радше про те, що я не дав їй приводу залишитися, - неохоче зізнався я. Потім відверто додав: - Прошу. Я не хочу про це розмовляти. Взагалі. Доведу вас до наступного міста, але після цього піду своїм шляхом.

- Добре. Сказано недвозначно, - з жалем промовив Джош. Щось у його тоні змусило мене почувитися грубіяном, але я не хотів забрати назад жодного слова.

Решту вечора ми мало розмовляли, і я був за це вдячний. Пайпер запропонувала, що візьме на себе першу варту, а Гоні другу. Я не заперечував, бо знав, що Нічноокий кружлятиме поблизу всю ніч. Мало що мине його уваги. Я краще спав просто неба, тож швидко прокинувся, коли Гоні схилилася і розштурхала мене. Я сів, потягся, тоді кивнув їй головою

на знак, що заступаю на варту, а вона може йти спати. Підвівся, розворушив вогонь, сів біля нього. Гоні сіла поруч.

- Я тобі не подобаюсь, правда? - тихо спитала вона. Її тон був лагідним.

- Я тебе не знаю, - відповів я настільки тактовно, наскільки міг.

- Угу. І не хочеш знати, - зауважила вона. Зміряла мене поглядом. - Але я хотіла краще тебе пізнати, відколи побачила, як ти почервонів у заїзді. Ніщо так не збуджує моєї цікавості, як чоловік, що червоніє. Мало я знала чоловіків, які так сильно червоніють лише тому, що їх застукано, коли вони витріщалися на жінку. - Її голос став низьким і гортанним, вона довірчо схилилася вперед. - Я дуже хотіла б знати, про що ти думав, коли стільки крові припливло тобі до обличчя?

- Лише те, що я грубо повівся, так витріщаючись, - широко відповів я.

Вона всміхнулася мені.

- А я подумала щось інше, дивлячись на тебе.

Облизнула губи кінчиком язика і присунулася ближче. Я зненацька затужив за Моллі, так сильно, що аж болісно.

- Мені не до серця така гра, - просто сказав я Гоні. І підвівся. - Думаю, піду зберу трохи дров для вогнища.

- Думаю, що знаю, чого дружина тебе покинула, - ідко промовила Гоні. - Кажеш, не до серця? Думаю, твоя проблема трохи нижче.

Підвелася і повернулася до покривал. Я почув тільки полегшення, що вона дала мені спокій. Як і казав, пішов зібрати більше хмизу.

Першим, про що я спитав Джоша вранці, коли той устав, було:

- Скільки звідси до наступного міста?

- Коли йтимемо так швидко, як учора, то будемо там завтра ополудні, - відповів він мені.

Я відвернувся, почувши в його голосі розчарування. Коли ми закинули свої клунки на плечі й рушили в дорогу, я з гіркотою подумав, що покинув знайомих мені людей, аби уникнути саме такої ситуації, в якій опинився тепер з відносно незнайомими. Міркував, як жити між людьми так, щоб не бути зв'язаним їхніми сподіваннями та залежностями.

День стояв теплий, але не спекотний. Був би я сам, приємно було б іти цією дорогою. В лісі по один бік від неї перекликалися птахи. З другого боку дороги між негустих дерев видно було річку, вниз по течії час від часу пропливали баржі, вгору проти течії повільно рухалися веслові судна. Ми мало розмовляли, і за якийсь час Джош знову змусив Пайпер декламувати «Пожертву Кроссфаера». Коли вона помилялася, я мовчав.

Мої думки вільно витали. Все було куди легшим, коли я не мусив перейматися наступною трапезою або чистою сорочкою. Я вважав себе таким спритним у контактах з людьми, таким умілим у своєму ремеслі. Але тоді я мав Чейда, з яким міг складати плани змов, і час, аби обдумати те, що скажу та зроблю. Не так добре йшло, коли я мусив обходитися власною клепкою і тим, що міг нести на плечах. Позбавлений усього, на що колись бездумно покладався, я засумнівався не лише у своїй відвазі. Тепер я ставив під питання всі свої здібності. Таємний убивця, людина короля,

воїн, чоловік... чи був я далі кимось із них? Я намагався згадати того поривчастого молодика, що орудував веслом на військовому кораблі Веріті «Раріск» і, не замислюючись, кидався з сокирою в битву. Не міг повірити, що це був я.

Ополудні Гоні розділила залишки дорожнього хліба. Було його небагато. Жінки йшли попереду, тихо перемовлялися, гризли сухий хліб і запивали його водою з бурдюків. Я відважився натякнути Джошеві, що цього вечора ми могли б розбити табір раніше, давши мені змогу трохи пополювати чи порибалити.

- Це означатиме, що ми не дістанемося наступного міста завтра ополудні, - поважно сказав він.

- Завтрашній вечір - це теж досить скоро, - тихо запевнив я його.

Він повернув голову в мій бік, можливо, тільки для того, щоб краще мене почути, але його покриті полудню очі, здавалося, заглядали мені всередину. Тяжко було витримати прохання, яке я там бачив, але я йому не відповів.

Коли повіяло прохолодою, я почав шукати годяще місце для табору. Нічноокий рушив уперед, на розвідку, і тут зненацька я відчув, як його шерсть стає дибки.

Там люди, від них тхне падлом і їхніми власними нечистотами. Я чую їхній запах, бачу їх, але не відчуваю їх інакше.

Мені передалася тривога, яку він завжди відчував у присутності перекованих. Я поділяв її. Знав, що колись вони були людьми, мали ту іскру Віту, що й усі живі істоти. Мені дивно було бачити, як вони рухаються й говорять, і не відчувати, що вони живі. А для Нічноокого це було так, наче камені ходять і ідять.

Скільки їх? Старі, молоді?

Більше за нас і більші за тебе. - Вовчий погляд на дійсність. - Полкють на дорозі, відразу за поворотом перед вами.

- Зупиняємось тут, - різко наказав я. Три голови здивовано повернулися до мене.

Запізно. Занюхали вас, підходять.

Н?коли кидатися врозтіч, н?коли вигадувати правдоподібну брехню.

- Перед нами перековані. Їх більше ніж двоє. Пильнують дорогу, а зараз рушили в наш бік. - Стратегія? - Приготуйтеся, - наказав я супутникам.

- Звідки ти це знаєш? - з викликом спитала Гоні.

- Тікаймо! - скрикнула Пайпер.

Її не обходило, звідки я це знаю. З того, як розширилися її очі, я зрозумів силу її страху.

- Ні. Вони нас доженуть, а коли це зроблять, ми будемо задихані. А навіть якщо зуміємо втекти, однаково завтра мусимо їх проминути.

Я кинув свого клунка на дорогу, копняком відштовхнув його геть. Ніщо в ньому не було ціннішим за мое життя. Якщо ми переможемо, зумію знову його

підібрати. Але Гоні, Пайпер і Джош – музи?ки. Несли у вузлах свої інструменти. Ніхто з них і не подумав позбутися ноші. Я не витрачав дихання, переконуючи їх це зробити. Пайпер і Гоні майже інстинктивно стали обабіч старого. Надто сильно стиснули свої ціпки. Мій легко ліг мені в долоню, я тримав його в рівновазі та напogотові, чекаючи. На мить усі мої думки завмерли. Здається, руки самі знали, що їм робити.

– Кобе, подбай про Гоні та Пайпер. Мною не переймайся, просто не дозволь їх скривдити, – стисло наказав мені Джош.

Його слова прокотилися крізь мене, і зненацька мене залляв жах. Тіло втратило позу легкої готовності, і все, про що я думав, – це біль, який принесе мені поразка. Я почувався хворим, розгубленим, більше, ніж будь-чого іншого, хотів просто повернутися і втекти, не думаючи про менестрелів. «Чекай, чекай, – хотів я скрикнути навздогін дню. – Я не готовий до цього, не знаю, битимусь, утечу чи просто зомлію на місці». Та час не знав милосердя.

Проходять крізь чагарник, – передав мені Нічноокий. – Двое йдуть швидко, один відстає. Думаю, він дістанеться мені.

Будь обережний, – перестеріг я його.

Чув, як вони з хрускотом долають чагарник, відчував їхній огидний запах. За мить Пайпер скрикнула, помітивши їх, а потім вони з-поміж дерев кинулися на нас. Якщо моя стратегія зводилася до того, щоб стояти й битися, то їхня – просто підбігти й напасти. Обидва були більшими за мене, і скидалося на те, що не мають жодних вагань. Вбрання брудне, але більш-менш ціле. Гадаю, вони недовго були перекованими. Обидва мали тяжкі киї. Мені забракло часу роздивитися щось більше.

Перековування не робить людей ні дурними, ні повільними. Не маючи власних почуттів, вони не здогадувалися ні про емоції інших людей, ні про те, до чого емоції спонукають їхніх ворогів. Тому їхні дії часто були майже незбагненними. Це не робило їх ні менш розумними, ніж тоді, коли вони були цілісними, ні менш вправними в поведженні зі зброєю. А все-таки змушувало негайно вдовольняти свої прагнення, цілковито по-тваринному. Коня, вкраденого сьогодні, могли з'їсти вже завтра просто тому, що голод був безпосереднішим відчуттям, ніж зручність їзди верхи. У битві вони не підтримували одне одного. Всередині їхніх груп не було вірності. Могли як обернутися одне проти одного, змагаючись за здобич, так і кинутися разом проти спільного ворога. Разом подорожували й разом нападали, але не узгоджували своїх зусиль. А втім, перековані зоставалися брутально підступними, немилосердно хитрими у своїх намаганнях здобути бажане.

Я все це знав. Тож не здивувався, коли обидва мене оминули, щоб спершу напасти на слабших. Боягузливе полегшення, яке я відчув, виявилось несподіванкою для мене самого. Воно паралізувало мене, наче один із моїх снів, і я дозволив їм промчати повз мене.

Гоні та Пайпер били ціпками так, як на це спроможні розлючені й перелякані менестрелі. Жодного вміння, жодного вишколу, навіть досвіду, щоб битися як команда, замість зачіпати палицями одна одну чи Джоша. Їх навчено музики, а не боротьби. Джош був затиснений усередині, він міцно тримав свого ціпка, але не міг замахнутися ним без ризику вразити Гоні чи Пайпер. Шал спотворив його обличчя.

Тоді я міг утекти. Міг ухопити свого клунка й тікати дорогою, не оглядаючись назад. Перековані не гналися б за мною, вдовольнившись легшою здобиччю. Та я не зробив цього. У мені все ще зоставалися якісь уривки відваги чи гордості. Я напав на одного з чоловіків, меншого, хоча він

здавався вправнішим в орудуванні кием. Залишив Гоні та Пайпер дубасити більшого, а сам змусив другого зайнятися мною. Мій перший удар влучив йому по щиколотках. Я хотів його скалічити чи принаймні збити з ніг. Він заревів від болю, обернувся, кинувся на мене, але здавалося, що удар геть його не вповільнив.

Це ще одне, що я зауважив у перекованих: вони, здається, менше відчували біль. Я знав, що коли самого мене піддано страшним побоям, то значна частка цього страху полягала у тривозі через нищення мого тіла. Дивно було усвідомити, що я емоційно прив'язаний до власної плоті. Мое глибоке прагнення втримати її в доброму стані було сильнішим за звичайне уникання болю. Людина пишається власним тілом. Коли воно ушкоджене, то це щось більше, ніж просто фізична шкода. Регал знав це. Знав, що кожен удар, завданий мені його стражником, разом із синцем залишав по собі страх. Невже я знову перетворюся на хворобливу істоту, яка дрижала від найменшого зусилля і боялася нападів, що відбирали в мене владу і над тілом, і над розумом? Цей страх скалічив мене так само, як їхні удари. Здається, що перековані не знають такого страху. Можливо, втративши прив'язаність до всього іншого, вони втратили також усі теплі почуття до власного тіла?

Мій супротивник обернувся і завдав удару кием. Гримнув так, що коли я піймав цей удар на свій ціпок, то мені аж рамена загули. Невеликий біль, тіло сповістило мені про поштовх і наготовувалося на більше. Він знову вдарив, я знову відбив. Коли я вже втяг його в бійку, не було жодного безпечного способу відвернутися і втекти. Перекований добре орудував своїм кием, можливо, був колись вояком і тренувався з сокирою. Я розпізнав рухи і блокував, ловив чи відбивав кожен із них. Я надто його боявся, щоб перейти в наступ, боявся несподіваного удару, який міг обминути мого ціпка, якщо постійно не стерегтимусь. Навпаки, відступав я з такою готовністю, що він озирнувся через плече, можливо, думаючи, що може просто відвернутися від мене й піти до жінок. Мені вдалося боязко відповісти на один із його ударів, перекований заледве здригнувся. Не був утомлений, не дав мені змоги відступити так, щоб використати перевагу моєї довшої зброї. На відміну від мене, його не відволікали крики менестрелів, що намагалися захищатись. Позаду, між деревами, я чув приглушену лайку й тихе гарчання. Нічноокий підкрався до третього чоловіка й кинувся на нього, намагаючись перекусити йому підколінний суглоб. Це йому не вдалося, і тепер він кружляв довкола, тримаючись за межею досягу меча, який був у перекованого.

Не знаю, чи вдасться мені проскочити повз його вістря, брате. Та думаю, що зможу його затримати. Він не відважиться повернутися до мене спиною і піти вниз, щоб напасти на тебе.

Будь обережний!

Це й усе, що я встиг сказати, бо чоловік із кием поглинав усю мою увагу. На мене сипався удар за ударом, і невдовзі я зрозумів, що він подвоїв зусилля, вкладаючи тепер більше моці у свої удари. Вирішив, що більше йому не потрібно захищатися від можливої атаки з мого боку, натомість спрямував усю енергію в пробивання моєї оборони. Кожен поштовх, який я ловив на свій ціпок, стрясав мене до самих рамен. Удари розбудили старі болі та зцілені рани, про які я майже забув. Моя витривалість як вояка була вже не та, що раніше. Полювання та піша хода не робили тіло дужчим і не нарощували мускули так, як цілоденне орудування веслом. Наплив сумнівів не давав мені зосередитися. Я підозрював, що вже подоланий, і так боявся болю, що не міг вигадати, як його уникнути. Відчайдушне намагання уникнути болю – не те саме, що рішучість здобути перемогу. Я постійно намагався відступити від перекованого, щоб здобути місце для свого ціпка. Та той невблаганно на мене натискав.

Я кинув погляд на менестрелів. Джош рівно стояв посеред дороги, з ціпком наготові, але бій відкотився деінде. Гоні відступала, кульгаючи, а перекований переслідував її. Вона намагалася відбивати удари його кия, а Пайпер тим часом ішла слідом, даремно молотячи чоловіка по плечах своїм тонким ціпком. Він просто горбився під її ударами, зосередивши всі сили на пораненій Гоні. Щось у мені прокинулося.

- Пайпер, підбий йому ноги! - гукнув я їй, а тоді перемкнувся на власні проблеми, бо кий супротивника зачепив мені плече. Я завдав кілька швидких ударів, яким бракувало сили, і відскочив від нього.

Меч розтяв мені плече і проїхав уздовж грудей.

Я скрикнув від здивування і майже випустив ціпка з рук. Тільки тоді зрозумів, що це не моя рана. Я почув її, а разом із нею - вражений і болісний крик Нічноокого. А потім удар чоботом по голові. Приголомшений, загнаний у кут.

Допоможи мені!

Були ще й інші, глибші спогади, поховані під пам'яттю про побої, завдані мені стражниками Регала. Багато років тому я відчув удар ножом і копняк чоботом. Та не мое тіло було мішенню цих ударів. Ковалик, тер'єр, з яким я пов'язався, ще й не досягши повноліття, бився у темряві з чоловіком, що напав на Барріча за моєї відсутності. Бився, а пізніше помер від завданих ран ще до того, як я зумів до нього дотягтися. Раптом я збагнув, що існує загроза, потужніша за власну смерть.

Страх за себе відступив перед моїм страхом за Нічноокого. І я зробив те, що мусив. Змінив позицію, ступив уперед, прийняв удар на плече, щоб наблизитися до противника. Від удару моє плече аж отерпло, якусь мить я зовсім не відчував руки. Сподівався, що не випустив із неї ціпка. Скоротив захват, різко викинув угору кінець ціпка, влучив перекованому в підборіддя. Він геть не сподівався такої різкої зміни тактики. Підборіддя піднялося, відкривши горлянку, а я різко ткнув ціпком у заглибину біля основи шиї. Відчув, як піддалися дрібні кістки. З раптовим болісним видом він бухнув кров'ю, а я танцювальним рухом відступив, змінив захват ціпка та обернув його іншим кінцем. Луснув чоловіка по черепу. Він звалився на землю, а я відвернувся і побіг до лісу.

Гарчання Нічноокого і хрокання, з яким змагався перекований, привели мене до них. Нічноокий був у скрутному становищі. Передню лапу підгорнув під груди, по лівому плечі текла кров і, немов червоні самоцвіти, виблискувала на охоронних волосках з лівого боку. Відступив у глибину густих і поплутаних ожинових хащів. Гострі колючки й чіпкі пагони, серед яких він шукав захисту, тепер оточили його, перекривши можливість утечі. Втискався між них так глибоко, як тільки міг, уникаючи ударів меча. Я відчув, що його лапи поранилися об колючки. Але водночас ті колючки тримали на відстані нападника, а пружинисті лози поглинули багато ударів меча, коли чоловік намагався прорубатися крізь них і дістатися до вовка.

Побачивши мене, Нічноокий зібрав усю свою відвагу й раптом обернувся, з диким вибухом гарчання кинувшись на напасника. Перекований підняв меча для удару, що мав прошити наскрізь мого вовка. Кінець мого ціпка був тупим, але я з безсловесним криком люті вгородив його чоловікові в спину, з такою силою, що пробив тіло аж до легень. Перекований вибухнув червоними бризками й шалом. Намагався обернутися до мене лицем, але я тримав ціпка. Натискав на противника, змушуючи хитьма відступати в ожинові хащі. Він простягав руки, але не міг ухопитися ні за що, крім колючої ожини. Я пришилив його до пружних гілок, усією своєю вагою

навалившись на ціпок, а Нічноокий, осмілівши, плигнув йому на спину. Щелепи вовка стислися довкола товстого карка перекованого і рвали його, доки кров не оббризкала нас обох. Придушені крики чоловіка поступово перетворилися на безвольне булькотіння.

Я геть забув про менестрелів, доки крик глибокого болю не нагадав мені про них. Схилившись, я ухопив меча, якого випустив перекований, і бігом повернувся до дороги, залишивши Нічноокого втомлено лежати й вилизувати поранене плече. Вискочивши з лісу, побачив жахливе видовище. Перекований навалився на Гоні та зривав з неї одяг. Вона відбивалася, а Пайпер стояла навколішках у дорожній куряві, трималася за передпліччя і дико кричала, у її лементі годі було розібрати хоч слово. Розпатланий і покритий пилом Джош звівся на ноги, намагаючись навпомацки, без ціпка, йти на крик Пайпер.

За мить я опинився поміж них. Копнув чоловіка, щоб стягти його з Гоні, а потім встромив у нього меча, тримаючи обіруч і вдаряючи згори вниз. Він дико шарпався, хвицаючи й намагаючись учепитися за мене, але я натис на вістря, вганяючи меча перекованому в груди. Змагаючись із металом, що пришили до землі, він тільки ширше розірвав рану. Його уста проклинали мене нерозбірливим криком, а потім придушеними зітханнями. Разом із криком виривалися краплі крові. Його долоні охопили мою праву литку, він намагався підбити мені ногу. Я просто сильніше наліг на вістря. Мені хотілося витягти меч і завдати йому швидкої смерті, але він був таким сильним, що я не відважувався його відпустити. Остаточо його прикінчила Гоні, нищівним ударом устромивши кінець свого ціпка прямісінько в центр його обличчя. Він раптово замовк, і це було милосердям і для нього, і для мене. Я з останніх сил витяг з його тіла меча і, заточившись назад, сів на дорогу.

Мій зір тьмарився, прояснювався і знову тьмарився. Крики болю Пайпер могли бути далекими криками морських птахів. Зненацька всього стало надто багато, а я був усюди. У лісі я вилизував плече, розсовуючи язиком густе хутро, пильно придивляючись до розтину й покриваючи його слиною. А все-таки я сидів під сонцем на дорозі, вдихаючи запах куряви, крові й екскрементів, що виллялися з нутрощів убитого чоловіка. Відчував кожен удар, якого завдав сам і якого завдано мені, рвучкий біль від ударів кия. Той дикий спосіб, яким я убивав, зненацька набрав для мене іншого значення. Я знав, що означає відчувати той біль, якого я завдавав. Знав, що відчували ті повалені, ті, що билися без надії, а смерть була для них єдиною можливістю уникнути ще більшого болю. Моя свідомість вібривала між крайнощами, між убивцею та жертвою. Я був ними обома.

І самотнім. Самотнішим, ніж будь-коли досі. Раніше в такі хвилини поруч зі мною завжди хтось був. Приятелі-моряки під кінець битви, Барріч, що приходив залатати мене й відтягти додому, і дім, який чекав на мене, і Пейшенс, що прибігала й метушилася навколо мене, або Чейд і Веріті, які напучували мене, наказуючи бути обережнішим. А разом із тишею та темрявою приходила Моллі, ніжно мене торкаючись. Цього разу битва закінчилася, я залишився живим, але це не обходило нікого, крім вовка. Я любив його, однак зненацька збагнув, що так само тужу за людським дотиком. Розлука з тими, що були дорогими для мене, виявилася непосильною ношею. Якби я справді був вовком, підвів би вгору морду й завив. Натомість потягся назовні. Не можу розповісти, як я це зробив. Не Вітом, не Скіллом, а якимось еретичним поєднанням їх обох, у страшному пошуку когось, однаково де, кому небайдуже знання про те, що я живий.

Я майже відчув щось. Чи це Барріч підвів десь голову, оглянув поле, де працював, почувши на мить сморід крові та куряви, замість густого аромату родючої землі, з якої викопував урожай коренеплодів? Чи це Моллі відірвалася від прання, випросталася, притисла руки до болючого попереку

та озирнулася довкола, дивуючись, звідки взявся раптовий укол самотності? Чи я зачепив змучену свідомість Веріті, на мить відволік Пейшенс від розкладання зілля на підносах для сушіння, змусив Чейда насупитися та відкласти сувій? Я калатав у стіни їхньої свідомості, мов метелик, що б'ється об вікно. Прагнув повернути собі почуття, яке вважав колись неодмінним. Подумав, що майже дотягся до них, але тільки для того, щоб, виснажившись, провалитися всередину себе самого, того, що сидів самотньо в дорожній куряві, забризканий кров'ю трьох чоловіків.

Вона копняком жбурнула на мене болото.

Я глянув угору. Спершу Гоні була темним силуетом на тлі призахідного сонця. Тоді я закліпав і побачив вираз огиди та злості на її обличчі. Вбрання подерте, запилене волосся безладно звисає.

- Ти втік! - звинуватила вона мене. Я відчував, що вона обурена моїм боягузством. - Утік, залишив його, і він зламав руку Пайпер, повалив мого батька, а мене намагався згвалтувати. Що з тебе за мужчина? Який мужчина може таке зробити?

Було тисяча відповідей на це запитання, - і жодної. Внутрішня порожнеча запевнила мене, що розмова з нею нічого не розв'яже. Натомість я підвівся. Вона дивилася, як я йду дорогою до місця, куди закинув свого клунка. Здавалося, минули години, відколи я відштовхнув його ногою. Забрав, пішов туди, де Джош сидів у куряві біля Пайпер і намагався її заспокоїти. Прагматична Гоні вже розв'язала їхні власні клунки. Джошева арфа перетворилася на плутанину уламків і порваних струн. Пайпер кілька тижнів не зможе грати на дуді, доки не загоїться її рука. Що сталося, те сталося, а я зробив, що міг.

Небагато й міг, хіба що розпалити вогнище край дороги, принести з річки води та закип'ятити її. Я вибрав зілля, що могло б заспокоїти Пайпер і пом'якшити біль її руки. Знайшов сухі рівні палиці та обстругав їх, щоб зробити з них лубки. А що ж там на узгір'ї, в лісі позаду?

Болить, брате, але розрізано неглибоко. Утім, відкривається, коли я пробую йти. А тих колючок у мені, як мух над стервом.

Зараз я прийду до тебе і всі повибираю.

Ні. Я й сам можу. А ти займися іншими. - Він замовк. - Мій брате. Нам слід було втекти.

Знаю.

Чому так тяжко було піти до Гоні і спитати, чи має вона якусь шматину, якою можна обв'язати лубки довкола руки Пайпер? Не зволила мені відповісти, але сліпий Джош мовчки подав мені клаптик м'якої тканини, в який була колись загорнута його арфа. Гоні мене зневажала, Джош здавався онімілим від шоку, а Пайпер настільки була поглинута болем, що майже не помічала мене. Але мені якось вдалося змусити їх підійти до вогнища. Я підвів туди Пайпер, одною рукою обіймаючи дівчину, а другою підтримуючи її пошкоджене передпліччя. Посадив її, дав їй першій випити чаю, якого заварив. Звертаючись більше до арфіста Джоша, ніж до неї, я сказав:

- Я можу скласти кістку і взяти її в лубки. Я вже робив таке для поранених у битві. Але я не цілитель. Коли дістанемося наступного міста, може, доведеться складати наново.

Джош повільно кивнув. Ми обидва знали, що справжньої альтернативи нема. Тож він став навколішки біля Пайпер і взяв її за плечі, а Гоні міцно

тримала її руку. Твердо налаштований упоратися з болем, який вона відчувала, я рішуче випростав її передпліччя. Вона, звісно, кричала, бо такого болю не втамує жоден чай. Але водночас змусила себе не опиратися. По щоках Пайпер текли сльози, дихання було уривчастим. А я тим часом наклав лубки та обв'язав її передпліччя. Показав, як носити руку на перев'язі, частково сховавши під сорочкою, щоб зменшити тягар і зафіксувати. Тоді дав їй наступне горнятко чаю й зайнявся Джошем.

Той дістав кием по голові, це на мить його приголомшило, але він залишився при тямі. Набігла гуля, він кривився, коли я обмацував, але рани не було. Я обмив Джошеві голову холодною водою та запевнив, що чай допоможе і йому. Він подякував, і це чогось мене засоромило. Тоді я глянув угору. Гоні по той бік вогнища стежила за мною котячими очима.

- Ти поранена? - тихо спитав я.

- На гомілці, де він мене вдарив, гуля у сливу завбільшки. І залишив сліди кігтів на шиї та грудях, коли намагався до мене дістатися. Втім, я сама можу цим зайнятися. Але дякую тобі... Кобе. Хоч невелика твоя заслуга, що я залишилася живою.

- Гоні, - грізно озвався Джош притишеним голосом. У ньому було стільки ж утоми, скільки й злості.

- Він утік, батьку. Звалив свого противника, а потім обернувся і втік. Якби допоміг нам тоді, нічого цього не було б. Ні поламані руки Пайпер, ні твоєї розбитої арфи. Він утік.

- Але він повернувся. Навіть не думаймо, що трапилося б, якби він цього не зробив. Може, нам і дісталось, та однаково можеш йому подякувати, що ти ще жива.

- Нема за що дякувати! - грірко відповіла вона. - Мить відваги - і він зберіг би наші засоби до життя. А що ми тепер маємо? Арфіста без арфи й дударку, яка не підніме руки, аби втримати свій інструмент.

Я підвівся і відійшов геть. Раптом відчув надмірну втому, щоб слухати Гоні, і надмірну нехоть якось виправдовуватися. Натомість стягнув два тіла з дороги та поволік їх до дерну над річкою. У надвечірньому світлі повернувся в ліс і знайшов Нічноокого. Він уже подбав про свої рани краще, ніж це зробив би я. Я пробігся пальцями по його хутрі, витягаючи колючки й уламки ожинкових лоз. Трохи посидів біля нього. Він ліг, поклавши голову мені на коліна, а я почухав йому вуха. Це й усе спілкування, якого ми потребували. Тоді я встав, знайшов третє тіло, вхопив його за плечі й потяг крізь ліс до двох інших. Без жодних докорів сумління обнищпорив їхні кишені та капшук. У двох знайшлося лише по жмені дріб'язку, але третій, з мечем, мав у капшукці дванадцять срібняків. Я взяв його капшук і додав туди решту монет. Узяв також його пошарпаний мечовий пояс, піхви, підняв з дороги меч. Тоді, доки повністю не стемніло, збирав річкове каміння і складав його спершу довкола тіл, а потім поверх них. Закінчивши, спустився до краю річки, вимив долоні та руки, сполоснув водою обличчя. Зняв сорочку, змив з неї кров, тоді натяг знову, холодну й мокру. На якусь мить мої синці перестали щеміти, але пізніше через холод м'язи почали заклякати.

Я повернувся до маленького вогнища. Зараз воно осявало обличчя людей, що сиділи довкола нього. Діставшись туди, я взяв Джоша за руку і вклав у неї капшук.

- Може, цього вистачить, щоб допомогти вам, доки не зможеш замінити свою арфу, - сказав я йому.

- Гроші мертвих для очищення совісті? - пирхнула Гоні.

Мое розсмикане терпіння остаточно урвалося.

- Вважаймо, що вони вижили. Тоді, за бакійськими законами, мали б щонайменше сплатити вам відшкодування, - підказав я їй. - А якщо це й далі тебе не влаштовує, кинь ті гроші в річку, мені байдуже.

Я ігнорував її куди завзятіше, ніж вона мене. Попри біль і судоми, розстебнув мечовий пояс. Нічноокий мав рацію: мечник був значно більший від мене. Я поклав пояс на шматок дерева і ножем пробив у шкірі нову дірку. Закінчивши, встав і прип'яв меча. Приємно було відчувати його вагу при боці. Я вийняв клинок і оглянув його при світлі вогнища. Не те щоб розкішний, але практичний і міцний.

- Звідки це в тебе? - спитала Пайпер. Її голос був трішки непевним.

- Я забрав це у третього чоловіка, в лісі, - коротко відповів їй.

Знову сховав меча в піхви.

- Що це? - спитав арфіст Джош.

- Меч, - відповіла Пайпер.

Джош повернув до мене затуманені очі.

- У лісі був третій чоловік із мечем?

- Так.

- І ти вбив його, а меча взяв собі?

- Так.

Він тихо пирхнув і сам собі кивнув головою.

- Коли ми потисли один одному руки, я й тоді вже знав, що тримаю не писарську долоню. Перо не залишає таких слідів, як у тебе, і не робить кисть руки такою мускулистою. Бачиш, Гоні, він не втік. Він пішов до...

- Зробив би розумніше, якби спершу вбив того, що напав на нас, - вперто заперечила вона.

Я розшморгав свого клунка, витрусив звідти покривало. Ліг на нього. Був голодним, але з цим нічого не вдієш. Зате можна щось вдіяти з утомою.

- Лягаєш спати? - спитала Пайпер.

На її обличчі малювався такий неспокій, на який їй тільки дозволяв одурманений стан.

- Так.

- А якщо прийдуть інші перековані? - зажадала вона.

- То хай Гоні їх повбиває в такій послідовності, як зміркує сама, - іронічно порадив я.

Мостився на покривалі, аж доки меч не опинився на належному місці, саме під рукою. Заплющив очі. Почув, що Гоні повільно встає і стелить постіль іншим.

- Кобе? - тихо спитав Джош. - Ти взяв собі якісь гроші?

- Не думаю, що вони мені згодяться, - тихо відповів я. Не пояснював, що не планую надалі мати багато справ із людьми. Та й узагалі не хотів надалі нікому нічого пояснювати. Мені байдуже, чи розуміють вони мене.

Я заплющив очі й почав шукати Нічноокого. Ненадовго торкнувся його. Він був голодний, як і я, але, замість втамовувати голод, вирішив відпочити.

Завтра ввечері я знову вільно полюватиму з тобою, - пообіцяв я йому.

Він був поблизу. Мое вогнище було для нього іскрою між дерев унизу. Спер морду на передні лапи.

Я втомився більше, ніж очікував. Мої невиразні думки блукали. Я відпустив їх усі та вільно поплив, геть від болю, що непокоїв моє тіло. «Моллі, - тоскно подумав я. - Моллі». Та не знайшов її. Барріч спав десь на сіннику, простеленому перед каїном. Я бачив його й почував це майже так, наче б скіллів до нього, але не міг утримати видіння. При світлі вогню риси його обличчя здавалися ламаними гранями, він схуд і засмаг до чорноти, працюючи в полі. Я повільно відвернувся від нього. Скілл хвилями бився об мене, але я не міг його опанувати.

Коли мої сонні видіння обтерлися об Пейшенс, я був шокований, заставши її в особистих покоях з лордом Брайтом. Він скидався на зацьковану тварину. Молода жінка в гарній сукні була, здається, так само, як і він, вражена вторгненням Пейшенс. А та тримала в руках карту й, говорячи, відштовхувала водночас тацю з ласощами та вином, щоб розстелити її на столі.

- Я не вважаю вас ні дурнем, ні боягузом, лорде Брайте. Тож припускаю, що ви просто невіглас. Маю намір зайнятися вашою освітою, бо годі далі її занедбувати. Як покаже вам карта покійного принца Веріті, якщо ви негайно не почнете діяти, невдовзі все бакійське узбережжя буде здане на ласку червоних кораблів. А вони не мають ласки.

Підвела на нього гострі карі очі та зиркнула так, як часто зиркала на мене, вимагаючи послуху. Я замалював не пожалів його. І тут втратив слабке пов'язання з цією сценою. Полетів геть від них, кружляючи, наче листок, несений вітром.

Не знаю, злетів я вище чи опустився глибше, відчував лише, що з власним тілом мене пов'язує тільки благоденська нитка. Обернувся і закрутився в течії, що тягла мене, заохочуючи покинути все і пливати вільно. Десь неспокійно скавчав вовк. Примарні пальці торсали мене, наче вимагаючи моєї уваги.

Фітце. Будь обережний. Повертайся.

Веріті. Але його скіллення було не сильнішим за легенький вітерець, хоч я знав, скількох зусиль воно йому коштує. Між нами щось було, якийсь холодний туман, ніби серпанок, але незламний, і він обвивав усе, мов ожинава лоза. Я намагався стривожитись, прикликати достатньо страху, щоб він повернув мене до власного тіла. Та це було так, наче уві сні потрапити до пастки й намагатися прокинутись. Я не міг вигадати, як із неї вирватися. Не міг набратися волі, щоб спробувати.

У повітрі тхне собачою магією, і гляньте, що я знайшов, – це Вілл загачив мене, мов кіт пазурами, притяг до себе. – Здоров, бастарде. – Його глибоке задоволення пробудило всі мої страхи, з найдрібнішими нюансами. Я почув його цинічний сміх. – То вони обидва живі: і бастард зі своєю збоченою магією, і Веріті-претендент. Такс, такс. Регал засмутиться, довідавшись, що не досяг успіху, як гадав. А втім, тепер я зроблю все напевно. Власним методом.

Я відчув, як він підступно випробовує мою оборону, рухом, інтимнішим за поцілунок. Шукав у мені слабкості так, начеб обмацував тіло продажної дівки. Я метлявся в його затиску, як кролик, чекаючи тільки, як він скрутить мені шию і рвоне, поклавши край моему життю. Я відчув, що він наростив і силу, і хитрість.

Веріті, – зойкнув я, але мій король не чув і не відповідав.

Вілл зважував мене, тримаючи у затиску.

Навіщо тобі та сила, якщо ти так і не навчився панувати над нею? Нінащо. Але мені, о, мені вона дасть і крила, і кігті. Зробиш мене досить сильним, щоб розшукати Веріті, хай де він сховався.

Зненацька я почав втрачати силу, наче продірявлений бурдюк. Гадки не мав, як він пробив мою оборону, і не знав, як від нього відгородитися. Жадібно присмоктався своїм розумом до мого й почав ссати, як п'явка. Колись так Джастін і Серена вбили короля Шрюда. Він швидко згас, ніби луснула бульбашка. Коли Вілл руйнував усі стіни між нами, я не міг знайти ні волі, ні сили для боротьби. Чужі думки, його думки тиснули на мою свідомість, він шукав мої таємниці, висмоктуючи з мене і Скілл, і життєві сили.

Та всередині мене його підстерігав вовк. «Мій брате!» – гукнув Нічноокий і метнувся на нього, впився зубами й пазурами. Десь далеко Вілл заверещав від жаху й паніки. Хоч яким сильним він міг бути у Скіллі, геть нічого не знав про Віт. Був так само безсилим перед нападом Нічноокого, як я перед ним. Колись, як Джастін атакував мене Скіллом, йому відповів Нічноокий. Я бачив, як Джастін упав, наче був фізично скалічений вовком. Втратив усю концентрацію і контроль над своїм Скіллом, а я зумів звільнитися від нього. Цього разу я не бачив, що діється з Віллом, але відчув, як клацають щелепи Нічноокого. Сила Віллового страху вдарилася об мене. Він утік, розриваючи Скілл-зв'язок між нами так різко, що якусь мить я не був певен, чи я – це я. Потім, цілковито отямившись, повернувся у власне тіло.

Я сів на покривало, по спині в мене стікав піт. Звів усі захисні стіни довкола себе, про які тільки пам'ятав.

– Кобе? – трохи стривожено озвався Джош, і я побачив, як він сонно сідає. Гоні дивилася на мене зі свого покривала, на якому сиділа, тримаючи варту. Я стримав придушене схлипування.

– Кошмар, – прохрипів я. – Просто нічний кошмар.

Я невпевнено підвівся, нажаханий тим, наскільки ослаб. Світ довкола мене ходив ходором. Я ледве тримався на ногах. Мене підігнав страх перед власною слабкістю. Я вхопив свого казанка та пішов із ним до річки. «Чай з ельфійської кори», – пообіцяв я собі, сподіваючись, що він буде досить сильним. Далеко обійшов купу каміння, якою присипав був тіла перекованих. Перш ніж я дістався берега річки, Нічноокий уже був біля мене, пришкандибавши на трьох лапах. Я обхопив його руками, пам'ятаючи про його поранене плече, і сховав обличчя в хутрі на його карку.

Я так боявся. Ледь не помер.

Тепер я розумію, чого ми мусимо всіх їх повбивати, – неспішно сказав він. – Як цього не зробимо, ніколи не дадуть нам спокою. Мусимо вислідити їх у їхньому лігві й усіх повбивати.

Це була єдина розрада, яку він міг мені дати.

Розділ 6. Віт і Скілл

Менестрелі та мандрівні писарі посідають особливе місце в суспільстві Шести герцогств. Вони – сховища знань, не лише про власне ремесло, але куди ширших. Менестрелі зберігають історію Шести герцогств, не тільки загальну історію, що формує королівство, а й дрібнішу – історію малих містечок, навіть сімейств, що їх заселяють. Хоча кожен менестрель мріє стати єдиним свідком якоїсь великої події та, завдяки цьому, скласти нову сагу, їхнє справжнє і тривке значення полягає в тому, що вони постійно спостерігають за дрібними подіями, з яких тчеться матерія життя. Коли постають питання успадкування власності, родоводу чи навіть довгострокової угоди, запрошують менестрелів, аби вони додали деталей, про які інші могли забути. Мандрівні писарі підтримують їх у цьому, хоча й не заступають. За плату роблять письмові записи, в яких ідеться про одруження, народження, перехід земельної власності з рук у руки, здобутий спадок чи обіцяне віно. Такі записи можуть бути складною справою, оскільки кожну зацікавлену сторону слід ідентифікувати так, щоб це виключало помилки, вказати не тільки їхні імена та ремесло, а й походження, замешкання, вигляд. Нерідко менестрелів просять поставити свій знак, засвідчивши те, що написав писар. Тож немає нічого незвичайного, коли вони подорожують разом або ж одна людина поєднує обидві ці професії. Зазвичай менестрелів і писарів гостинно приймають у шляхетських домах, там вони знаходять помешкання на зиму, харч і притулок на старші літа. Жоден лорд не хоче, щоб оповіді менестрелів і писарів зберегли недобрі згадки про нього чи, що ще гірше, не зберегли жодних згадок. Тож щедрість до них вважається звичайною чемністю. Всі знають: якщо за столом замку немає менестрелів, то гостей приймає скупий господар.

Наступного пополудня я попрощався з музи?ками під дверима заїзду в поганенькому містечку, званому Кровснеком. Точніше кажучи, я попрощався з Джошем. Гоні зайшла до заїзду, не озираючись на мене. Пайпер озирнулася, але її погляд був таким дивним, що я нічого з нього не збагнув. Тоді вона зайшла всередину, слідом за Гоні. Ми з Джошем zostалися стояти на вулиці. Прийшли ми сюди разом, його рука досі лежала на моєму плечі.

– Перед дверима сходинка, – тихо перестеріг я його.

Він подякував кивком.

– Добре. Тепла іжа піде нам на користь, – зауважив Джош і рухом підборіддя вказав на двері. Я хитнув головою, а затим відмовив уголос:

– Дякую, але я з вами не ввійду. Рушаю в дорогу.

- Просто зараз? Ходи, Кобе, принаймні випий кухоль пива і щось перекуси. Я знаю, що Гоні часом тяжко витримати. Але не вважай, наче вона говорить від імені нас усіх.

- Не в тім річ. Я просто мушу зробити одну справу. Таку, що відкладав дуже, дуже довгий час. А вчора збагнув, що не знатиму спокою, доки її не зроблю.

Джош тяжко зітхнув.

- Вчорашній день видався жакливим. Я б нічого важливого не вирішував, виходячи з нього. - Повернув голову, наче щоб глянути на мене. - Хай що тебе гризе, Кобе, вірю, час допоможе. Робить таке з більшістю речей, знаєш.

- З деякими речами, - неуважно пробурмотів я. - Іншим речам ніщо не зарадить, доки їх... не виправиш. Так чи інакше.

- Добре. - Чоловік подав мені руку, а я потис її. - Тож щасті тобі. Принаймні ця рука воіна тепер може тримати меч. Це вже непогано.

- Ось двері, - сказав я і відчинив їх перед ним. - Щасті й вам, - мовив на прощання, коли Джош мене проминув, і зачинив двері.

Знову вийшовши на відкриту вулицю, я почувся так, наче скинув із плечей тягар. Знову вільний. Не хотів би я найближчим часом іще раз брати на себе щось таке.

Я йду, - сказав Нічноокому. - Цього вечора полжемо.

Я тебе чекатиму.

Я підтяг клунок на плечі трохи вище, міцніше взявся за ціпок та рушив вулицею. Не міг надумати нічого, що б мені знадобилося у Кровснеку. Проте дорога вела мене крізь ринкову площу, а життєві навички тяжко відмирають. Я нашоросив вуха, почувши скарги й нарікання тих, що прийшли на торг. Покупці прагнули знати, чого ціни так вирости. Продавці відповідали, що товарів, які прибувають із низу ріки, небагато, від гирла до Кровснека далеко, от вони й дорогі. Запевняли, що вгору по річці ціни ще вищі. Не менше за тих, що нарікали на високі ціни, було й тих, хто зовсім не знайшов потрібних товарів. Не лише морська риба й грубі вовняні тканини з Баку не пливли більше річкою. Як і передбачав колись Чейд, не стало шовку, брєнді, коштовних прикрас бінгтаунської роботи, нічого з Прибережних герцогств чи із земель ген за ними. Регалові спроби перекрити торгівлю з Гірським королівством відібрали у кровснєкських купців гірський бурштин, хутро та інші товари. Колись Кровснєк був торговим містом. Тепер він завмер, захлинаючись надлишком власних товарів, яких не було на що обмінати.

Принаймні один пияк, що ледь волочив ногами, знав, кого звинувачувати. Плентався по ринку, вдаряючись об ятки й топчучись по краму, який дрібніші купці розклали на веретах. Розкудлане чорне волосся спадало йому до пліч, зливаючись із бородою. На ходу він співав чи, краще сказати, гудів, бо голос у нього був радше гучним, ніж музикальним. Мелодія була надто вбогою, щоб закарбуватися мені в пам'яті, рими, які колись були в тій пісні, він геть спартачив, але зміст її був ясним. Коли королем Шести герцогств був Шрюд, ріка спливала золотом, але тепер, коли корону носить Регал, усе узбережжя спливає кров'ю. Був там і другий куплет, що краще платити податки на боротьбу з червоними кораблями, ніж віддавати гроші королю, який ховається від напасників, але виконання цієї строфи перебила

міська варта. Прибулих було двоє. Я очікував, що вони затримають пияка й витрясуть із нього достатньо грошей, щоб сплатити за завдані шкоди. Мене мала б перестерегти тиша, що запанувала на ринку разом із появою вартових. Торгівля припинилася, люди вступилися з дороги чи притислися до яток, щоб пропустити їх. Усі очі проводжали їх і витріщалися на них.

Вони швидко наблизилися до пияка, а я разом із рештою мовчазного натовпу дивився, як його хапають. Пияк розгублено глипав на вартовців, а натовп оббігав поглядом із благанням допомоги, таким пекучим, аж морозом обсіпало. Тут один із вартових відвів назад кулака у шкіряній рукавиці та затопив ним сердегу в живіт. Пияк здавався дужим дядьком, хоч і череватим, як це трапляється з віком багатьом дебелим чоловікам. Хтось слабкий безтямно упав би від цього удару. Він натомість зігнувся, схилився вперед над кулаком вартовця, зі свистом видихнув, а тоді різко виблював кисле пиво. Вартові з огидою відступили, один із них штовхнув пияка, і той утратив рівновагу. Гримнув об ятку, перекинувши на землю два кошики яець. Продавець нічого не сказав, тільки відступив у глибину ятки, наче прагнув, щоб його взагалі не помітили.

Вартові кинулися на бідолаху. Перший ухопив його за сорочку спереду й підняв на ноги. Завдав йому прямого короткого удару в обличчя, що кинув чоловіка в обійми другого вартовця. Той піймав його й підтримав, підставивши живіт битого під кулак свого спільника. Цього разу пияк упав на коліна, а вартовець позаду знічев'я його копнув.

Я не усвідомлював, що кинувся вперед, доки чиясь рука не вхопила мене за плече. Я озирнувся і побачив висохлу стареньку з поморщеним обличчям. Це вона тримала мене.

– Не доводь їх до шаленства, – шепнула вона. – Як ніхто їх не роздратує, поб'ють його і відпустять. А як розлютяться, то вб'ють. Чи й гірше, заберуть до Королівського кола.

Я втупився жінці в очі, зустрівшись з її втомленим поглядом. Вона спустила очі долу, мов засоромившись, та не прибрала руки з мого плеча. Як і вона, я відвів очі від цього видовища, намагаючись не чути звуку ударів, зойків та здушених криків битого чоловіка.

День був спекотним, а вартові носили тяжкий обладунок, ніж я звик бачити в міській варті. Може, саме це і врятувало пияка. Ніхто не любить обливатися потом в обладунку. Я глянув на них саме в ту мить, як один із них схилився, зрізав у чоловіка капшук, підняв його і сховав до кишені. Другий вартовець оббіг поглядом натовп і проголосив:

– Чорного Рольфа оштрафвано й покарано за зрадницьке діяння, себто глузи з короля. Хай це буде прикладом для всіх.

Вартові залишили чоловіка лежати у бруді й смітті ринкової площі та продовжили обхід. Один із них озирнувся через плече, але ніхто не ворухнувся, доки вони не звернули за ріг. Потім ринок поступово ожив. Стара жінка прибрала руку з мого плеча і знову взялася торгуватися за ріпу. Власник ятки з яйцями вийшов перед свій крам, схилився, підібрав кілька вцілілих яець і замальовані жовтками кошики. Ніхто не дивився прямо на побитого.

Якийсь час я стояв нерухомо, чекаючи, коли зникне тремкий холод у мене всередині. Я хотів розпитати, чого міська варта так переймається пияцькою пісенькою, та всі уникали мого запитального погляду. Зненацька я зрозумів, що у Кровснеку мені не потрібен ніхто й ніщо. Тож підтяг свого клунка вище й рушив, прагнучи вибратися з міста. Але коли наблизився до побитого чоловіка, що жалісно стогнав, його біль накопився на мене. Що

ближче я підходив, то сильніше це відчував, начеб опускав руку все далі у вогонь. Він підвів голову і глянув на мене. Бруд обліпив його обличчя, приклеївшись до крові та блякотиння. Я намагався йти далі.

«Допоможи йому». Так мій мозок витлумачив раптовий ментальний виклик, який я відчув.

Я зупинився, мов ударений ножем, майже заточившись. Це благання вислав не Нічноокий. Пияк оперся на руку і трохи припіднявся. Його очі втупилися в мої, з німим благанням і мукою. Я бачив уже такі очі, у хворих тварин.

Може, нам слід допомогти йому? – невпевнено спитав Нічноокий.

Цить, – перестеріг я його.

Прошу, допоможи йому. – Благання ставало дедалі нагальнішим і сильнішим. – Стара кров просить Стару кров.

Голос у моїй свідомості промовляв виразно, не словами, а образами. Вітом я збагнув їхнє значення. Заклик виконати обов'язок клану.

Хіба вони з нашої зграї? – здивовано спитав Нічноокий.

Я знав, що він відчув мое збентеження, і не відповів.

Чорному Рольфу вдалося спертися на другу руку. Піднявся, став на одне коліно, мовчки простяг до мене руку. Я вхопив його за кисть і допоміг повільно звестися на ноги. Уже підвівшись, він злегка похитнувся. Я тримав його за передпліччя, тож йому вдалося встояти на ногах. Так само безмовно, як і він, запропонував йому свій дорожній ціпок. Узяв його, але не відпустив моєї руки. Ми повільно покинули ринок, пияк сильно на мене налягав. Аж занадто багато осіб цікаво придивлялися до нас. Коли ми йшли вулицями, люди зиркали на нас, а тоді зникали. Чоловік нічого мені не казав. Я сподівався, що він бодай покаже мені, в якому напрямку хотів би йти, назве своїм якийсь будинок, але він мовчав.

Так ми дісталися околиці міста. Дорога звивинами спускалася до ріки. Крізь прогалину між деревами просвічувало сонце, сріблом виблискуючи у воді. Тут річкова мілина підходила до трав'янистого берега, оброслого по краях вербовим гаєм. Звідти саме йшло кілька людей, несучи кошики з мокрим пранням. Чорний Рольф легко потяг мене за руку, показуючи, що хоче дістатися краю ріки. Там він опустився навколішки і схилився вперед, зануривши у воду не лише обличчя, а всю голову й шию. Виринув, обтер обличчя руками і схилився знову. Витягнувши голову вдруге, енергійно нею трусив, як мокрий пес, розприскуючи воду на всі боки. Тоді сів рівно і глянув на мене, його очі зайшли сльозами.

– Як прийду до міста, то завжди забагато вип'ю, – глухо сказав чоловік.

Я кивнув.

– А тепер усе гаразд?

Він відповів мені кивком. Я бачив, як язик рухається йому в роті, перевіряючи, чи немає крові та розхитаних зубів. Спогад давнього болю неспокійно перекотився у мені. Я хотів опинитися подалі від усіх нагадувань про це.

– Як так, то щастя, – сказав я йому.

Підійшов до річки трохи вище за нього, схилився, випив води й наповнив бурдюк. Тоді встав, знову підтяг клунок і обернувся, щоб піти собі. Зненацька укол Віту змусив мене повернути голову в бік лісу. Там ворухнувся пеньок, піднявся вгору, і раптом виявилось, що це тварина. Бура ведмедиця. Вона втягла носом повітря, тоді опустила на чотири лапи й рушила до нас.

- Рольфе, - тихо озвався я, повільно задкуючи. - Рольфе, там ведмідь.

- Вона моя, - так само тихо відповів він. - Тобі нічого її боятися.

Я завмер на місці, а ведмедиця тим часом вийшла з лісу, човгаючи, і рушила до трав'янистого берега. Наближаючись до Рольфа, скрикнула низьким голосом, і звук дивно скидався на ревіння корови до свого теляти. Тоді буцнула його великою головою. Він підвівся, спираючись рукою на її похилі передні рамена. Я відчував, що вони обмінюються посланнями, але гадки не мав про їхній зміст. Тоді ведмедиця підвела голову і прямо глянула на мене.

Стара кров, - пізнала вона мене.

Її малі очі були глибоко посаджені над мордою. Коли йшла, сонячне проміння лисніло на її гладкій блискучій шкурі. Вони разом рушили до мене. Я не ворухився.

Коли підійшли дуже близько, вона піднесла носа, міцно притисла до мене морду й почала нюшити, сильно вдихаючи повітря.

Мій брате? - з певною тривогою спитав Нічноокий.

Гадаю, що все гаразд. - Я ледве смів дихати. Ще ніколи не був так близько до живого ведмеда.

Голова її була в бушельну корзину завбільшки. Її гарячий подих на моїх грудях гостро відгонило річковою рибою. За мить ведмедиця відступила від мене, з посопуванням і горловим звуком ух, ух, ух, наче обмірковувала все, що в мені занюхала. Знову сіла на задні лапи, втягаючи відкритою пащею повітря, ніби випробовувала мій запах на смак. Повільно похитала головою з боку на бік, тоді, здається, щось вирішила. Знову опустила на чотири лапи й покотилася геть.

- Ходи, - коротко сказав Рольф і кивнув мені йти слідом за ними. Вони рушили в бік лісу. Додав через плече:

- Маємо їжу для всіх. Вовка теж запрошуємо.

Трохи повагавшись, я подався за ними.

Це розумно? - Я відчував, що Нічноокий недалеко звідси і так швидко, як тільки може, наближається до мене, звиваючись між деревами, спускаючись пагорбом униз.

Я мушу зрозуміти, хто вони такі. Вони такі, як ми? Я ніколи не розмовляв з такими, як ми.

Глузливе пирхання.

Тебе виростив Серце зграї. Він більше схожий на нас, ніж вони. Я не певен, чи хочу наближатися до ведмеда або до людини, що думає разом із ведмедем.

Я хочу знати більше, – наполягав я. – Як вона мене відчула, як до мене дотяглася?

Попри всю мою цікавість, я тримався осторонь від цієї дивної пари. Чоловік і ведмедиця незграбно тупали попереду. Простували крізь вербовий гай, оминаючи дорогу. У місці, де ліс близько підступив до протилежної сторони дороги, поквапом її перетнули. Я йшов слідом. Деревина ставала дедалі вищими. У їхній найгустішій тіні ми натрапили на звірину стежку, що перетинала схил пагорба. Я відчув Нічноокого ще до того, як він матеріалізувався переді мною. Квапився так, що задихався. Серце мені кольнуло через те, що він біг на трьох ногах. Надто часто зазнавав ран, захищаючи мене. Яке право я мав просити в нього про це?

Усе не так погано.

Він не любив іти позаду мене, але стежка була надто вузькою для нас обох. Я відступив йому дорогу, а сам ішов поруч, оминаючи гілки та пеньки, пильно стежачи за нашими провідниками. Ми обидва почувалися незатишно в сусідстві ведмедиці. Одного помаху її лапи достатньо, щоб покалічити, а то й убити, а мій малий досвід спілкування з ведмедами якось не свідчив про їхню надмірну терплячість. Хода у струмені її запаху змусила шерсть Нічноокого здибитися, а я відчував поколювання шкіри.

За якийсь час ми дісталися маленької хатини, притуленої до схилу пагорба. Її було збудовано з каменю й деревини, щілини заткнута мохом і землею. Крокви даху додатково покрито дерном. На даху хатини росли трави, а навіть малі кущі. Незвичайно широкі двері відчинено навстіж. Чоловік і ведмедиця зайшли першими. Після хвилини вагання я підійшов ближче, щоб заглянути досередини. Нічноокий зостався позаду, шерсть йому й досі дибилася, вуха нашорошилися.

Чорний Рольф повернувся до дверей, глянув на нас.

– Заходьте, і вітаю вас удома, – запросив він нас. Помітивши, що я вагаюся, додав: – Стара кров не обертається проти Старої крові.

Я повільно ввійшов. Посеред кімнати стояв низький стіл, весь вирізаний з одного стовбура дерева, обабіч стола лавки, у кутку, між двома зручними кріслами, – камін, викладений з річкового каменю. Ще одні двері вели до меншої кімнати, вочевидь, спальні. У хатині пахло як у ведмежому барлозі: згірклим жиром та землею. В одному з кутків порозкидувано кості, на стінах сліди від пазурів.

Жінка, яка підмітала долівку, саме відклала мітлу. Була одягнена в коричневе, волосся тієї ж барви щільно прилягало до голови, як шапочка жолудя. Швидко повернула голову в мій бік і, не кліпнувши, глянула карими очима. Рольф вказав на мене:

– Ось гості, про яких я розповідав тобі, Голлі, – заявив він.

– Дякую за вашу гостинність, – сказав я.

Вона, здається, здивувалася.

– Стара кров завжди вітає Стару кров, – заповнила мене.

Я відвів погляд, зіткнувшись натомість із блискучою чорнотою Рольфових очей.

– Ніколи досі не чув про цю «Стару кров», – ризикнув зізнатись я.

- Але ти знаєш, що це. - Чоловік усміхнувся, і це скидалося на ведмежу посмішку. Він мав ведмежу поставу: тяжку ходу, манеру повільно похитувати головою з боку на бік, схилити підборіддя та дивитися вниз, наче його очі розділяла морда. Жінка позаду повільно кивнула. Підвела очі та обмінялася з кимось поглядом. Я подивився туди ж і побачив малого яструба, що сидів на поперечній балці. Він утупив у мене очі. Балки були поплямовані його послідом.

- Ти маєш на думці Віт? - спитав я.

- Ні. Так називають його ті, хто не знає, що це. Ця назва викликає презирство. Ті з нас, що належать до Старої крові, не називають його так.

Він повернувся до кухонної шафи, приставленої до масивної стіни, і почав виймати з неї їжу. Довгі товсті брили копченого лосося. Буханець хліба, важкий від запечених у ньому горіхів і фруктів. Ведмедиця звелася на задні лапи, тоді знову опустилася на чотири, схвально посапуючи. Повернула голову вбік і взяла зі столу шмат риби - в її щелепах він здавався малим. Подалася до свого кутка, повернулася спиною і зайнялася їжею. Жінка мовчки сіла на крісло, звідки могла спостерігати за всією кімнатою. Коли я глянув на неї, вона всміхнулася і жестом запросила мене за стіл. Тоді знову завмерла й спостерігала.

Від вигляду їжі мені потекла слинка. Минуло багато днів, відколи я їв досита, а останні два дні то й майже нічого не мав у роті. Легке повискування знадвору нагадало мені, що Нічноокий у такому ж стані.

- Ні сиру, ні масла, - поважно попередив Чорний Рольф. - Міська варта відібрала всі вторговані гроші, перш ніж я взявся купувати масло й сир. Але маємо вдосталь риби та хліба, а до хліба стільник меду. Бери, що хочеш.

Мої очі майже ненавмисне скерувалися до дверей.

- Це стосується вас обох, - пояснив він мені. - Між Старою кров'ю заведено трактувати двох як одного. Завжди.

- Ми з Інеєм теж вас запрошуємо, - лагідно сказала жінка. - Я Голлі Гостролист.

Я відповів на її запрошення вдячним кивком голови й потягся до свого вовка.

Нічноокий? Увійдеш?

Підійду до дверей.

За мить повз відчинені двері промайнула сіра тінь. Я відчув, як він кружляє довкола хатини, поглинаючи запахи цього місця, знову і знову виявляючи ведмедицю. Ще раз проминув двері, ненадовго зазирнув досередини, вкотре оббіг хатину. Недалеко від неї знайшов напівобгризений оленячий кістяк, покритий листям і брудом. Типова ведмежа схованка. Я навіть не мусив перестерігати його, що не слід її чіпати. Нарешті Нічноокий повернувся до входу й сів у дверях, насторожений, вуха сторчма.

- Винеси йому їжу, якщо він не хоче ввійти, - наполог Рольф. І додав: - Ніхто з нас не вірить, що побратима можна змусити піти проти своїх природних інстинктів.

- Дякую, - мовив я трохи скуто, не знаючи, які звичаї тут заведені.

Взяв зі столу шматок лосося. Кинув його Нічноокому, а він вправно піймав. Якусь мить сидів, тримаючи рибу в зубах. Не міг одночасно їсти і зберігати повну готовність. Так і сидів, затиснувши рибу, а з рота йому стікали дві цівки слини.

Їж, - умовляв я його. - Не думаю, щоб вони затівали проти нас щось лихе.

Більшого заохочення він не потребував. Випустив рибу, передньою лапою пришпилів її до землі, тоді відірвав чималий шматок. Ковтнув його, ледь прожувавши. Коли я побачив, як він їсть, мій досі пригнічуваний голод прокинувся. Я відвернувся від вовка й побачив, що Чорний Рольф укрояв мені товсту скибку хліба та намазав її медом. Налив собі великий кухоль медухи. Мій кухоль уже чекав біля тарілки.

- Їж, не чекай мене, - припрошував він, а коли я скося зиркнув на жінку, вона усміхнулася.

- Прошу, - тихо сказала вона. Підійшла до столу, взяла собі тарілку, але поклала туди лише шматочок риби та крайчик хліба. Я відчував, що вона зробила це радше щоб мене заспокоїти, ніж через голод. - Смачного, - побажала мені й додала: - Знаєш, ми ж відчуваємо твій голод.

Не приєдналася до нас за столом, забрала їжу до свого крісла біля каміна.

Я радо її послухався. Мої застільні манери були не кращі, ніж у Нічноокого, - я їв так само жадібно. Він уминав третій шматок лосося, а я прикінчив стільки ж скибок хліба і брався за другий шматок риби. Тільки тоді згадав про нашого господаря. Рольф долив мені медухи й зауважив:

- Колись я пробував тримати козу. Для молока, сиру і всякого такого. Та вона так і не звикла до Гільди. Сердега завжди була надто налякана, щоб доїтися. Тож п'ємо медуху. З Гільдиним носом до меду маємо вдосталь цього трунку.

- Дуже смачно, - зітхнув я.

Відставив кухоль, уже на чверть спорожнений, і перевів подих. Я ще не закінчив трапези, але гострий голод зник. Чорний Рольф узяв зі столу ще один шматок риби і знічев'я кинув Гільді. Вона піймала його лапами і щелепами, тоді відвернулася від нас і продовжила їсти. Наступний шмат Рольф кинув Нічноокому, який досі забув уже про всяку пильність. Плигнув по рибу, тоді влігся, поклавши лосося між передніми лапами, повернув голову боком, відкушував і ковтав. Голлі кльовала свою трапезу, відриваючи смужки сушеної риби і схиляючи голову, коли їла. Щоразу поглядаючи на неї, я бачив звернутий у мій бік позирк гострих карих очей. Я озирнувся на Гільду.

- Як трапилося, що ви з ведмедицею пов'язалися? - спитав я, а тоді додав: - Якщо це не грубе запитання. Я ніколи не розмовляв ні з ким іншим, хто пов'язався б із твариною, а принаймні ні з ким, хто б відверто у цьому зізнавався.

Рольф відкинувся на спинку крісла і склав руки на животі.

- Я не всім «відверто у цьому зізнаюсь». Здогадуюся, що ти відразу збагнув, хто я, як і ми з Гільдою завжди відчуваємо, коли поблизу є хтось Старої крові. А щодо твого запитання... моя мати була Старої крові, двоє її дітей успадкували це. Вона, звісно, відчула це в нас і належно виховала. Коли ж я досяг дорослого віку, то вирушив у мандрівку.

Я глянув на нього, нічого не розуміючи. Він труснув головою, а його вуст торкнулася співчутлива усмішка.

- Я самотньо вирушив у світ на пошуки тварини-побратима. Хтось шукає у містах, хтось у борах, дехто, як я чув, навіть впливає в море. Та мене тягло до лісу. Тож я подався туди сам, широко розкривши чуття. Я постився, не вживав нічого, крім холодної води та трав, що оживляють Стару кров. Знайшов місце, саме тут, сів серед коренів старого дерева й чекав. Минув якийсь час, - і до мене прийшла Гільда, шукаючи, як і я шукав. Ми випробували одне одного, знайшли довіру, і от ми тут, сім літ по тому. - Рольф глянув на Гільду так ніжно, начеб говорив про дружину чи дитину.

- Свідомий пошук того, з ким можеш пов'язатися, - задумливо мовив я.

Я вірю, що того дня ти шукав мене, а я кликав за тобою. Хоч ніхто з нас не знав тоді, чого ми шукаємо, - замислився Нічноокий, кинувши нове світло на те, як я порятував його від торгівця тваринами.

Я так не думаю, - з жалем відповів я. - До того я вже двічі пов'язався з собаками й аж надто добре вивчив біль через втрату такого товариша. Я вирішив ніколи більше не в'язатися.

Рольф дивився на мене з недовірою. Майже з жахом.

- Ти двічі в'язався перед вовком? І втратив обох товаришів? - Заперечно труснув головою. - Ти надто молодий навіть для першого пов'язання.

Я стеновав плечима.

- Я був ще малою дитиною, коли пов'язався з Нюхачем. Його відібрав у мене один чоловік, він дещо знав про пов'язання і не вважав його добрим для жодного з нас. Пізніше я ще раз зустрів Нюхача, але це вже було при кінці його днів. А інше собача, з яким я пов'язався...

Рольф дивився на мене майже з такою ж огидою, яку Барріч відчував до Віту. Голлі тим часом мовчки хитала головою.

- Ти пов'язався дитиною? Даруй мені, але це збочення. Це як дозволити маленькій дівчинці вийти за дорослого чоловіка. Дитина не готова поділяти все життя тварини, всі батьки Старої крові, яких я знаю, ретельно стережуть своїх дітей від таких контактів. - На його обличчі майнув вираз співчуття. - У кожному разі це, напевне, було болісно, коли вас із пов'язаним побратимом розлучили. Але хай хто це зробив, він вчинив слушно, незважаючи на причину.

Чоловік уважніше до мене придивився.

- Дивуюся, що ти вижив, нічого не знаючи про звичаї Старої крові.

- Там, звідки я походжу, про це рідко говорять. А коли вже згадують, то називають це Вітом і вважають чимось ганебним.

- Невже твої батьки теж так казали? Бо хоч я добре знаю, як ставляться до Старої крові та які брехні про неї розповідають, та все-таки від власних батьків їх зазвичай не чують. Батьки плакають наші родинні лінії, а як настане час, допомагають знайти відповідних партнерів, щоб наша кров не розріджувалася.

Я глянув на його ширий позирк, перевів очі на відкритий погляд Голлі.

- Я не знав своїх батьків. - Навіть без називання імен ці слова нелегко мені далися. - Мати віддала мене в батьківську сім'ю, коли мені було шість літ. А батько вирішив, що йому не варто... бути поруч зі мною. Втім підозрюю, що Стара кров передалася мені саме з материнського боку. Я нічого не пам'ятаю ні про матір, ні про її сім'ю.

- Шість літ? І нічого не пам'ятаєш? Вона ж, напевне, навчила тебе чогось, перш ніж відпустила від себе, дала якесь знання, щоб захиститися...

Я зітхнув.

- Нічого про неї не пам'ятаю.

Мені давно вже обридло, як люди кажуть, що я повинен щось про неї пам'ятати, що більшість має спогади з такого віку чи й ще молодшого.

Чорний Рольф видав гортанний звук, середній між гарчанням і зітханням.

- Ну, хтось тебе чогось таки навчив.

- Ні, - відповів я безбарвним голосом, втомившись від цієї суперечки. Хотів її закінчити, тож вдався до найстарішої відомої мені тактики, що мала відвернути увагу людей, які ставили мені надто багато запитань. - Розкажи мені про себе. Чого навчала тебе мати і як?

Рольф усміхнувся, довкола чорних очей зібралися грубі складки, зробивши їх меншими.

- Мое навчання зайняло їй двадцять літ. Маєш стільки ж часу, щоб усе вислухати? - Зустрівшись із моїм поглядом, додав: - Я знаю, ти спитав це, щоб перемінити тему. Та я пропоную тобі те, чого ти потребуєш. Зостанься з нами ненадовго. Навчимо тебе того, про що повинні знати ви обое. Але цього не навчишся за годину чи день. Це займе місяці. Може, роки.

Зі свого кутка тихо озвалася Голлі:

- Ми могли б знайти йому пару. От хоча б дочка Оллі. Вона трохи старша, але допоможе йому устаткуватися.

Рольф широко всміхнувся.

- Жінки! Знають тебе п'ять хвилин, а вже сватають.

Голлі заговорила просто до мене. Її усмішка була стриманою, але теплою.

- Віта пов'язана з вороною. Вам добре полювалося б разом. Залишайся з нами. Зустрінеш її та вподобаєш. Стара кров має поєднуватися зі Старою кров'ю.

Чемно відмов, - негайно ж підказав Нічноокий. - Уже досить зле барложитися між людьми. Як спатимеш поруч із ведмедицею, смердітимеш так, що ми ніколи не зможемо добре полювати. І я не хочу полювати з набридливою вороною. - Він помовчав. - Хіба що вона знає жінку, пов'язану з вовчицею?

У кутиках губ Чорного Рольфа з'явилася усмішка. Я запідозрив, що він почув з нашої розмови більше, ніж показує по собі, і сказав про це Нічноокому.

- Це одна з речей, яких я міг би тебе навчити, якщо вирішиш зостатися, - запропонував чоловік. - Коли ви двоє розмовляєте при комусь зі Старої

крові, то здається, наче ви горлаєте, щоб перекричати торохтіння воза лудильника. Нема потреби бути... так широко відкритими. Ти звертаєшся до конкретного вовка, а не до всього вовчого племені. Чи й більше. Сумніваюся, чи хтось із м'ясоїдів іще не знає вас обох. Скажи мені. Коли ви востаннє зустрічали великого хижака?

пси гнали мене кілька ночей тому, - сказав Нічноокий.

- пси завжди гавкають, охороняючи свою територію, - зазначив Рольф. - Я мав на увазі дикого хижака.

- Думаю, я жодного не бачив, відколи ми пов'язалися, - неохоче зізнався я.

- Вони уникатимуть тебе так само певно, як перековані йтимуть слідом, - спокійно сказав Чорний Рольф.

Мені по спині пробіг холод.

- Перековані? Але ж вони, здається, зовсім не мають Віту. Я взагалі не сприймаю їх своїм Віт-чуттям, лише очима, носом чи...

- Твоє чуття Старої крові помічає, що всі створіння виділяють тепло споріднення. Усі, крім перекованих. Правда?

Я неспокійно кивнув.

- Вони його втратили. Не знаю, як його у них відібрано, але саме це і є перековуванням. Залишає в них порожнечу. Ми, Старої крові, добре це знаємо, а також те, що перековані з високою ймовірністю полжватимуть і нападуть на нас. Надто ж якщо ми необережно використовуємо свої здібності. Ніхто не може напевне сказати, чого це так. Можливо, тільки перековані це знають, якщо вони справді щось «знають». Але це дає нам ще одну причину бути обережними з самими собою і своїми талантами.

- Ти натякаєш, що нам із Нічноокиим слід утриматися від використання Віту?

- Я натякаю, щоб ти зостався бодай ненадовго, навчився опанувати здібності Старої крові. А то опинишся ще не в одній битві на кшталт тієї, в якій побував учора.

Рольф дозволив собі ледь усміхнутися.

- Я нічого не казав про цей напад, - тихо промовив я.

- І не мусив, - зауважив він. - Я певен, що всі Старої крові на кілька ліг довкола чули тебе, коли ти з ними бився. Доки не навчишся контролювати ваше спілкування, жодне слово, яким ви обмінюєтесь, не належатиме тільки вам. - Він замовк, а тоді додав: - Ти ніколи не дивувався, чого перековані гаяли час, атакуючи вовка, якщо така атака, вочевидь, нічого їм не дасть? Вони зосереджуються на ньому лише тому, що він з тобою пов'язаний.

Я кинув на Нічноокого короткий погляд, прохаючи вибачення.

- Дякую за твою пропозицію. Але ми мусимо дещо зробити, і це невідкладна справа. Думаю, що далі вглиб суходолу ми зйдемо, то менше перекованих зустрінемо. Якимсь воно буде.

- Можливо. Тих перекованих, що так далеко відходять від берега, прибирає король. Попри те, всі, хто зостанеться, потягнуться до тебе. Та навіть

якщо не зустрінеш більше перекованих, ймовірно, зустрінеш королівських стражників. Тепер вони особливо цікавляться людом Віту. Останнім часом багато кого зі Старої крові продано королю, коли сусідами, коли й родиною. Його золото добре, а він навіть не вимагає багато доказів того, що вони й справді Старої крові. Вже багато літ вендета проти нас не палала так яскраво.

Я незграбно відвів очі, чудово розуміючи, чого Регал ненавидить усіх, обдарованих Вітом. А королівська група Скіллу підтримувала б його в цій ненависті. Мені стало зле на думку про невинних людей, проданих Регалові, щоб він мстився їм через мене. Я намагався стримати лють, аби не видати себе.

Гільда повернулася до столу, оглянула його, а тоді вхопила передніми лапами горщик з медовими стільниками. Обережно відійшла від столу, всілася в кутку і взялася ретельно вилизувати горщик. Голлі далі спостерігала за мною. Я нічогосінько не міг вичитати з її очей.

Чорний Рольф почухав підборіддя, тоді скривився – зачепив пальцями болюче місце. Сумно й жалісливо всміхнувся мені.

– Я співчуваю твоєму прагненню вбити короля Регала. Але не думаю, що це так просто, як тобі здається.

Я тільки глянув на нього, зате Нічноокий злегка рикнув, – звуком, видобутим із глибини горлянки. Гільда подивилася на нього, опустила на чотири лапи, горщик із медом покотився від неї по долівці. Чорний Рольф послав їй погляд, і вона знову сіла, але не зводила очей із мене та Нічноокого. Тяжко знайти щось, від чого нутрощі стискалися б сильніше, ніж від сердитого погляду бурого ведмеда. Я не ворушився. Голлі випросталася на крислі, але зберегла спокій. Інїй на крові над нами затріскотів пір'ям.

– Як відкриваєш свої плани і скарги нічному місяцю, то не дивуйся, що й інші про них знають. Не думаю, що серед Старої крові зустрінеш багатьох, хто був би прихильником короля Регала... чи бодай хоч когось. Насправді знайшлося б чимало охочих допомогти. А все-таки для виконання такого заміру наймудріше мовчати.

– Судячи з пісні, яку ти співав раніше, здогадуюся, що ти поділяєш мої почуття, – тихо сказав я. – І дякую за пересторогу. Ми з Нічноокими і раніше мусили дбати про обережність, коли йдеться про те, чим ми обмінюємося між собою. Тепер знаємо про існування небезпеки, що хтось нас підслухає, тож постараємося якимось це компенсувати. Та все одно поставлю тобі одне запитання. Яке діло міській варті Кровснека до того, що хтось трохи переп'є і заспіває глузливу пісню про... короля?

Це слово насилу вийшло мені з горла.

– Жодного, якщо це люди з Кровснека. Та це вже не так – ні у Кровснеку, ні в інших прирічкових містечках. Це королівські стражники у формі Кровснека. Їм платять із міської скарбниці, але вони люди короля. Регал запровадив цю зміну, не пробувши королем і двох місяців. Твердив, що правосуддя чинитиметься справедливіше, коли міська варта складатиметься з присяжних людей короля, які ставлять закон Шести герцогств понад усе інше. Гаразд. Ти бачив, що вони ставлять понад усе... Переважно відбирають усе, що зможуть, у кожного бідняка, який наступить королю на мозоль. Та ці двоє у Кровснеку не такі ще погані, як інші, про кого я чув. Кажуть, наче в Сендбенді злодії та грабіжники живуть собі привільно, коли діляться з вартою. Міська влада не має права змістити вартових, призначених королем. Не може навіть доповнити сторожу власними людьми.

Це звучало цілком по-Регаловому. Я міркував, як далеко зайде його одержимість владою та контролем. Приставить шпигунів до шпигунів? Може, вже так і зробив? Це не вішувало всьому королівству Шести герцогств нічого доброго.

Чорний Рольф вирвав мене із задуми.

- А зараз і я хотів би поставити запитання.

- Питай вільно, - запросив я його, але не став уточнювати, чи я так само вільно відповім.

- Вчора пізньої ночі... коли ти вже покінчив із перекованими. На тебе напав інший. Я не міг відчутти, хто це, тільки що твій вовк тебе захищав і що він якось пішов... кудись. Що він метнув свою силу в канал, якого я не розумію і не можу простежити. Знаю тільки, що ви з ним здобули перемогу. Що це було?

- Це був королівський слуга, - обережно відповів я.

Я не хотів цілковито ухилитися від відповіді, а така здалася мені безпечною. Скидалося, що він і так це знає.

- Ти змагався з ним тим, що називають Скіллом. Так? - Рольфові очі зіткнулися з моїми. Коли я не відповів, він однаково продовжував. - Багато хто з нас хотів би знати, як це відбувається. В минулому скіллери не раз полювали на нас, начеб ми були заразою. Серед Старої крові нема нікого, чия родина не постраждала б від їхніх рук. І от знову настали такі дні. Якщо існує спосіб використовувати таланти Старої крові проти тих, хто володіє Скіллом Провісників, то це знання дуже для нас цінне.

Голлі бокон висунулася зі свого кутка, підійшла до Рольфа, вхопилася за спинку його крісла і глянула на мене над його плечем. Я відчував важливість моєї відповіді для них обох.

- Я не можу навчити тебе цього, - чесно промовив я. Його очі втупилися в мої з виразною недовірою.

- Цього вечора я двічі запропонував навчити тебе всього, що знаю про Стару кров, щоб відчинити перед тобою усі двері, замкнені лише через твоє невігластво. Ти відмовився, але, на Еду, я пропонував, і то з доброї волі. Та про ту єдину річ, якої я прошу, єдину, що може порятувати стільки життів нашого роду, ти кажеш, що не можеш навчити мене?

Я швидко зиркнув на Гільду. Її очі знову стали ясними і блискучими. Здається, Чорний Рольф не розумів, наскільки його постава скидалася на поставу ведмедиці. Поведінка їх обох змусила мене оцінити відстань до дверей. Тим часом Нічноокий був уже на ногах і готовий до втечі. Голлі позаду Рольфа по-пташиному схилила голову набік і дивилася на мене. Яструб над нами обернувся і пильно за нами спостерігав. Я змусив себе розслабити м'язи, поводитися куди спокійніше, ніж почувався. Це була тактика, якої я навчився від Барріча, коли він стикався з якоюсь знервованою твариною.

- Кажу тобі правду, - обережно промовив я. - Не можу навчити того, чого й сам гаразд не розумію.

Я втримався від згадки про те, що і в моїх жилах тече ненависна кров Провісників. Тепер я впевнився в тому, про що раніше тільки здогадувався. Віт може бути використаний для атаки на скіллера лише тоді, коли між ними

відкритий Скїлл-канал. Навіть якби я спромігся описати, що зробили ми з Нічнооким, ніхто інший не зумів би цього скопіювати. Щоб змагатися Вітом проти Скїллу, слід володіти водночас і Скїллом, і Вітом. Я спокійно дивився в очі Чорного Рольфа, знаючи, що сказав йому правду.

Чоловік поволі розслабив згорблені плечі, а Гільда знову опустила на чотири лапи й почала нюшити за розлитим медом.

- Можливо, - сказав він із тихою впертістю. - Можливо, якби ти зостався з нами і навчився того, чого я можу тебе навчити, ти почав би розуміти, що сам робиш. Тоді міг би навчити цього мене. Що ти про це думаєш?

Я відповів, намагаючись, щоб мій голос був спокійним і рівним.

- Ти став свідком того, як один із королівських слуг напав на мене минулої ночі. Думаєш, вони дозволять мені зостатися тут і краще навчитися того, що я можу використати проти них? Ні. Єдиний мій шанс - виступити проти них у їхньому власному лігві, перш ніж вони відшукають мене деінде. - Я повагався, тоді сказав: - Хоч я не можу навчити тебе того, що роблю, можеш бути певен, - воно буде використане проти ворогів Старої крові.

Це, врешті, було міркування, яке він міг прийняти. Кілька разів замислено пирхнув крізь ніс. Я із не дуже приємним відчуттям намагався здогадатись, чи в мене стільки ж вовчих звичок, як у нього ведмежих, а в Голлі яструбиних.

- Принаймні на ніч залишишся? - зненацька спитав Рольф.

- Нам краще подорожувати вночі, - перепросив я. - Так зручніше для нас обох.

Він із розумінням кивнув головою.

- Добре. Зичу тобі всього найкращого й удачі в досягненні твоєї мети. Якщо хочеш, запрошую відпочити тут у безпеці до сходу місяця.

Я порозмовляв із Нічнооким, і ми зі вдячністю погодилися. Я перевірів рану на плечі Нічноокого і впевнився, що з нею не все гаразд, та я про це і здогадувався. Змазав її Баррічевою маззю, а потім ми простяглися надворі в тіні і продрімали аж до вечора. Нам обом було приємно розслабитися отак цілковито, знаючи, що нас стережуть інші. То був найкращий наш сон, відколи ми рушили в подорож. Коли прокинулися, я виявив, що Чорний Рольф приніс рибу, мед і хліб, які ми могли забрати з собою. Яструба не було і сліду. Я вирішив, що він полетів на своє нічне сідало. Голлі стояла в тіні біля дому, сонно дивлячись на нас.

- Йдіть обережно, йдіть легко, - напучував нас Рольф після того, як ми подякували і спакували його подарунки. - Йдіть дорогами, які відкрила для вас Еда.

Він помовчав, немов чекаючи відповіді. Я відчув, що це якийсь незнайомий мені звичай. Просто побажав йому «Щасти», а він кивнув головою.

- Знай, що ти повернешся, - додав він.

Я поволі похитав головою.

- Навряд чи. Та дякую за все, що ти дав мені.

- Ні. Я знаю, що ти повернешся. Не в тім річ, чи хочеш ти того, чого я можу тебе навчити. Впевнився, що цього потребуєш. Ти не такий, як звичайні люди. Думають, що мають право до всіх тварин; полювати на них, їсти їх або підпорядкувати собі та розпоряджатися їхнім життям. Ти знаєш, що не маєш права панувати. Кінь, що несе тебе, робить так, бо цього бажає. Так само вовк, який полже поруч із тобою. Ти маєш глибше почуття свого місця у світі. Вважаєш, що маєш право не керувати ним, а бути його частиною. Хижак чи здобич; немає жодного сорому в тому, щоби бути одним із них. З часом перед тобою постануть нагальні запитання. Що тобі робити, коли твій побратим захоче бігати зі зграєю справжніх вовків? Обіцяю, що цей час настане. Що йому робити, коли ти одружишся і матимеш дитину? Коли настане час і один із вас помре, а це мусить бути, як тоді другому заповнити посталу порожнечу та жити далі самому? З часом ти прагнутимеш товариства інших зі свого роду. Потребуватимеш знання, як їх розпізнавати і як шукати. На всі ці запитання є відповіді, відповіді Старої крові, такі, яких я не зможу викласти за день, яких ти не зможеш збагнути за тиждень. Ти потребуєш цих відповідей. І повернешся по них.

Я глянув на втоптану лісову стежку. Втратив усю дотеперішню певність, що ніколи не повернуся до Рольфа. Голлі тихо, але виразно заговорила з тіні:

- Я вірю в те, що ти задумав зробити. Зичу успіху й допоможу, чим зумію. - Її очі помандрували до Рольфа, наче це була справа, про яку вони розмовляли, але не дійшли порозуміння. - Коли матимеш потребу, гукни, як ти гукаєш до Нічноокого, прохаючи кожного зі Старої крові, що тебе почує, переслати звістку Голлі та Інею з Кровснека. Ті, хто тебе почує, можуть прийти на допомогу. А навіть як цього не зроблять, то перешлють мені звістку, а я зроблю, що мені до снаги.

Раптом Рольф роздратовано зітхнув.

- Зробимо, що нам до снаги, - поправив він її. - Та розумніше було б тобі зостатися тут і спершу навчитися краще захищатися.

Я кивнув на його слова, але подумки вирішив, що не втягуватиму нікого з них у свою помсту Регалові. Коли я глянув на Рольфа, він криво посміхнувся і здвигнув плечима.

- Тож іди. Але будьте обережні обидва. Перш ніж зайде місяць, залиште Бак позаду і ввійдете у Ферроу. Як думаєш, що Регал тут нас притис, почекай, коли дістанетеся туди, де люди вважають, наче він має на це повне право.

Я похмуро кивнув, і ми з Нічноокиим знову рушили в дорогу.

Розділ 7. Ферроу

Пані Оленячого замку, як прозвано леді Пейшенс, прийшла до влади унікальним шляхом. Народилася у шляхетній сім'ї і була леді від народження. Завдяки несподіваному одруженню з королем-в-очікуванні Чівелтрі піднеслася до вищого стану королеви-в-очікуванні. Ніколи не претендувала на владу, яку могли б їй запевнити народження і подружжя. Лише зоставшись самотньою, майже покинутою в Оленячому замку, ексцентрична леді Пейшенс перебрала до своїх рук повід правління. Як

і все у своєму житті, зробила це неповторним, особливим чином, цілковито непридатним для жодної іншої жінки.

Не вдавалася ні до аристократичних родинних пов'язань, ні до тих впливів, які могла мати з огляду на статус її покійного чоловіка. Почала натомість із найнижчого шабля влади, так званих людей зброї, серед яких було багато жінок. Нечисленні залишки особистої охорони короля Шрюда і сторожі королеви Кеттрікен потрапили у своєрідне становище вартових, яким уже нікого було вартувати. Обов'язки гвардії Оленячого замку перейшли до особистих військ лорда Брайта, привезених із Ферроу, а на гвардійців покладено менш відповідальні завдання на кшталт прибирання Твердині та її обслуговування. Платили колишнім гвардійцям нерегулярно, вони втратили пошану сторонніх і самоповагу, надто часто або взагалі залишалися без діла, або ж були зайняті невідповідними роботами. Леді Пейшенс, під претекстом того, що в них немає інших справ, почала домагатися їхньої служби. Спершу попросила супроводу, коли зненацька відновила виїзди на своєму старенькому верховому коні Шовковому. Пополудневі прогулянки поступово переросли в цілоденні вилазки, а потім у відвідини з нічлігом сіл, які або зазнали наїзду, або ж він їм загрожував. У поруйнованих селах вона та її служниця Лейсі робили, що могли, для поранених, складали списки вбитих та перекованих, приставляли своїх гвардійців до розчищення вулиць і побудови тимчасових притулків для тих, що стали бездомними. Хоч це й не було справжньою вояцькою роботою, стало для цих гвардійців гострим нагадуванням про те, що їх вишколено до бою, і про те, що трапляється, коли бракує захисту. Вдячність людей, яким вони допомогли, повернула їм гордість і внутрішню згуртованість. А в селищах, що уникли наїзду, гвардійці були невеликою демонстрацією сили й того, що Оленячий замок та гордість Провісників існують і досі. У кількох селах та містечках збудовано провізоричні укріплення, за якими люди могли сховатися від піратів і мати бодай незначні шанси захиститися.

Бракує записів про ставлення лорда Брайта до вилазок леді Пейшенс. Вона ніколи жодним офіційним чином не проголошувала цих експедицій. Це були її розважальні прогулянки, гвардійці, що її супроводжували, зголосилися до цього добровільно, так само як і до завдань, які вона покладала на них у селищах. Деякі, до кого вона набрала довіри, виконували її «доручення». Такі доручення могли включати перевезення послань далеко до Ріппону, Бернсу чи й Шокзу з проханням новин про те, як ведеться у прибережних містах, і передачі звісток про Бак. Посланці перетинали окуповані території, що було вкрай небезпечно. Часто вони отримували гілочку плюща, аби адресати послань та допомоги від леді Пейшенс уміли їх розпізнати. Цей плющ вона цілорічно вирощувала у своїх кімнатах. Про так званих Посланців Плюща навіть складено кілька балад, які розповідають про їхню відвагу та дотепність і нагадують нам, що навіть найпотужніші мури з часом переходять під зверхність плюща. Можливо, найвідомішим їхнім вчинком є подвиг Пенсі Фіалки, наймолодшої з посланців. У віці одинадцяти літ вона дійшла аж до місця, де герцогиня Бернсу переховувалася у Бернських Крижаних печерах, і передала їй звістку про те, коли й куди припливе судно з припасами. Частину цього шляху Пенсі таємно здолала, сховавшись між мішками зерна на возі, реквізованому піратами. Втекла з самого серця табору напасників, щоб продовжити свою місію. Та спершу підпалила намет, в якому спав їхній ватажок, помстившись так за своїх перекованих батьків. Пенсі не дожила до тринадцяти, але її звершення пам'ятатимуть довго.

Ще інші допомагали Пейшенс вимінювати її коштовності та спадкові землі на гроші, які вона використовувала «за власним розсудом і з власного права», – так заявила колись лордові Брайту. Купувала зерно та овець у глибині суходолу, а її «волонтери», зі свого боку, займалися їхнім перевезенням та розподілом. Невеликі суденця з припасами додавали надії оборонцям у битвах. Робила символічні виплати каменярям і теслям, що

допомагали відбудовувати зруйновані селища. І звісно ж, винагороджувала монетою, – небагато, але долучивши до цього свої найщиріші подяки, – усіх гвардійців, що добровільно зголосилися допомагати їй.

Коли з часом серед гвардії Оленячого замку відзнака Плюща ввійшла до загального вжитку, вона лише підтвердила доконаний факт. Ці чоловіки та жінки були гвардією леді Пейшенс, і якщо хто їм і платив, то це вона. Але, що найважливіше для них, – вона їх цінувала й використовувала, лікувала, коли їх поранено, захищала своїм гострим язичком, якщо хтось посмів їх зневажити. Такими були підвалини її впливу й підстави сили, якою вона володіла. «Вежа рідко валиться знизу вгору», – не раз казала вона й запевняла, що це вислів принца Чівелрі.

Ми добре виспалися, а наші животи були повними. Не потребуючи полювати, йшли всю ніч. Трималися осторонь від дороги і були куди обережніші, ніж досі, але не зустріли жодного перекованого. Великий білий місяць сріблом малював стежку між деревами. Ми двоє рухалися як одна істота, майже не думаючи, хіба щоб розпізнати й затямити всі зустрінуті запахи, всі почуті звуки. Крижана рішучість, яка мене опанувала, передалася й Нічноокому. Я не сурмив йому легковажно про свій намір, але ми могли думати про це, не зосереджуючись на цьому. Це був інший різновид мисливської спонуки, гнаний іншим голодом. Тієї ночі ми здолали не одну милю під пильним поглядом місяця.

У цьому була солдатська логіка, стратегія, яку схвалив би Веріті. Вілл знав, що я живий. Невідомо, чи відкрив він це іншим членам групи Скіллу або навіть Регалові. Я здогадувався, що він хоче висмоктати з мене Скілл-силу, як Джастін із Сереною висмоктали її з короля Щрюда. Підозрював, що така крадіжка енергії може викликати шалений екстаз і що Вілл хоче насолодитися ним сам. Я не мав жодних сумнівів, що він мене шукатиме, що він твердо вирішив вистежити мене, хай де б я сховався. Ще він знав, що я його дуже боюся. Тож не очікуватиме, що я піду просто до нього, з непохитним наміром убити не тільки його та всю їхню групу, а й Регала. Мій швидкий марш до Трейдфорда міг виявитися найкращою стратегією, яка б дала мені змогу сховатися від нього.

Про Ферроу кажуть, що воно настільки ж відкрите, наскільки Бак скелястий і лісистий. Той перший світанок застав нас у лісі нового різновиду, яснішому й переважно листяному. На день ми влаштувалися у березовому гаю, на пологому пагорбі з видом на просторе пасовище. Вперше від часу бійки з перекованими я зняв сорочку і при денному світлі оглянув плече там, де по ньому вдарено кием. Плече було чорно-синім і боліло, коли я пробував підняти руку вище голови. Та це й усе. Марниця. Три роки тому я подумав би, що це серйозне ушкодження. Обмив би його холодною водою і обклав травами, щоб швидше загоїлося. Тепер, хоч усе плече було фіолетовим і рвало болем, коли я ним ворушив, це був лише синець, і я залишив його гоїтися самому. Криво посміхнувся сам собі, знову надягаючи сорочку.

Нічноокий не був таким терплячим, коли я оглядав розтин на його плечі. Рана почала вже змикатися. Коли я відвів шерсть із країв розтину, він різко відсахнувся і захопив мене за зап'ястя. Не грубо, але твердо.

Облиш. Заживе.

Там бруд.

Він втягнув носом повітря і задумливо лизнув.

Небагато.

Дозволь мені глянути.

Ти ніколи не дивишся просто так. Ти штрикаєш.

То сядь спокійно й дозволь мені поштрикати.

Нічноокий поступився, але неохоче. Туди потрапили шматочки трави, які слід було вибрати. Кілька разів він піймав мене за зап'ястя. Врешті гарикнув на мене так, аби дати зрозуміти, що з нього досить. Я був незадоволений. Він ледве дозволив мені накласти трохи Баррічевої мазі.

Ти надто цим переймаєшся, – роздратовано сповістив він мене.

Мені дуже прикро, що тебе поранено через мене. Це недобре. Це не таке життя, яке має вести вовк. Ти не можеш бути самотнім, мандрувати з місця на місце. Маєш бути зі зграєю, полювати на своїй території, може, колись знайти собі пару.

Колись це колись, і, може, так буде, а може, й ні. Це людська річ – перейматися справами, які можуть трапитися або ні. Не можеш з'їсти м'ясо, поки його не вполюєш. До того ж я не сам. Ми разом.

Це правда. Ми разом. – Я ліг біля Нічноокого й заснув.

Подумав про Моллі. Рішуче викинув її з голови і спробував заснути. Даремно. Я неспокійно вертівся, аж поки Нічноокий не рикнув, тоді підвівся, відійшов від мене і вклався знову. Я ненадовго сів, вдивляючись у лісисту долину. Знав, що я близький до дурного рішення. Не хотів обдумувати, наскільки воно дурне й легковажне. Глибоко вдихнув, заплющив очі та потягся до Моллі.

Я боявся, що знайду її в обіймах іншого чоловіка. Боявся почути, що вона говорить про мене з огидою. Натомість узагалі не міг її знайти. Раз у раз зосереджував думки, збирав усі сили й тягся до неї. Врешті я був нагороджений Скїлл-образом Барріча, що покривав солом'яною дахом хати. Був без сорочки, а літне сонце спалило його до кольору полірованого дерева. По його карку стікав піт. Глянув на когось унизу, і на його обличчі з'явився роздратований вираз. «Я знаю, міледі. Ти могла б зробити це сама, дуже дякую. А ще знаю, що в мене й так досить клопотів. Обійдуся хоч без страху, що ви обое впадете».

Я десь осторонь тяжко дихав і знову почав усвідомлювати власне тіло. Відштовхнувся і потягся до Барріча. Принаймні скажу йому, що я живий. Мені вдалося знайти Барріча, але бачив я його як крізь туман.

– Баррічу! – гукнув я до нього. – Баррічу, це Фітц!

Та його розум був закритий і замкнений переді мною. Я не міг піймати навіть проблиску його думок. Прокляв свій некерований Скїлл і знову потягся до вировища хмар.

Переді мною постав Веріті, схрестивши руки на грудях, похитуючи головою. Його голос був не гучнішим за шепіт вітру, а стояв він так нерухомо, що я ледь його бачив. А все-таки я відчув, що він вдався до величезних сил, аби до мене дістатися.

– Не роби цього, хлопче, – тихо перестеріг він мене. – Це лише тебе поранить.

Раптом я опинився в іншому місці. Він сперся спиною об велику плиту чорного каменя, а на його обличчі малювалася втома. Веріті потер скроні, наче від болю.

- Я теж не повинен цього робити. Але інколи так сильно прагну... Ну, гаразд. Не переймайся. А все-таки знай. Певних речей краще не знати, а скіління зараз дуже ризиковане. Якщо я можу тебе відчутити та відшукати, то й інший може. Атакуватиме тебе всіма доступними шляхами. Не привертай його уваги до них. Він без жодних докорів сумління використає їх проти тебе. Покинь їх, щоб захистити.

Раптом він здався трохи сильнішим. Гірко посміхнувся.

- Я знаю, що це таке, - покинути їх задля їхньої безпеки. Так вчинив твій батько. Ти маєш достатньо сил для цього. Облиш це все, хлопче. Просто йди до мене. Якщо й досі маєш такий намір. Йди до мене, і я покажу тобі, що можна зробити.

Я прокинувся опівдні. Полуденне сонячне світло, що падало мені на обличчя, викликало в мене головний біль, я відчував легке тремтіння. Розвів маленьке вогнище, щоб заварити трохи ельфійської кори для заспокоєння. Я змусив себе ощадливо витратити запаси, тож використав лише шматочок кори, доповнивши її кропивою. Не сподівався, що так часто її потребуватиму. Я здогадувався, що мушу її берегти; можу потребувати її, зіткнувшись із Регаловою групою. Тепер ця думка здавалася оптимістичною. Нічноокий розплющив очі, глянув на мене і знову задрімав. Я сидів, попивав гіркий чай та оглядав околицю. Через той химерний сон я засумував за домом, за часом, коли були люди, що дбали про мене. Я залишив усе це позаду. Що ж, видно, не зовсім. Я сів поруч із Нічноокимом, поклав руку йому на плече. Від дотику його шерсть злегка здрибилася.

Спи давай, - сказав він сварливо.

Ти все, що я маю, - мовив я вкрай меланхолійно.

Він ліниво позіхнув.

І я - це все, що тобі потрібно. А зараз іди спати. Спання - серйозна річ, - поважно сказав він.

Я всміхнувся і знову простягся поруч зі своїм вовком, поклавши руку йому на хутро. Нічноокий випромінював просте задоволення, дароване повним животом і сном під теплим сонцем. Він мав рацію. Слід сприймати це серйозно. Я заплющив очі й решту дня проспав без сновидінь.

Упродовж наступних днів і ночей характер місцевості змінився, перейшовши в ясні ліси, перемежовані розлогими левадами. Довкола містечок розкидалися сади й поля зі збіжжям. Колись давно я вже подорожував через Ферроу. Мандрував тоді з валкою, ми, замість пливти річкою, перетнули весь цей край. Я був тоді молодим самовпевненим убивцею по дорозі до важливого вбивства. Ця подорож закінчилася моїм першим реальним досвідом Регалової зради. Я ледве її пережив. Тепер знову подорожував через Ферроу, при кінці подорожі мене знову чекало вбивство. Та цього разу я подорожував самотньо, у верхів'я ріки, тим, кого я мав убити, був мій рідний дядько, а наказ про вбивство я віддав сам. Інколи це приносило мені глибоке задоволення. Інколи тривожило.

Я дотримав даної самому собі обітниці й витривало уникав людського товариства. Ми непомітно прокрадалися між дорогою та рікою, а коли діставалися міст, то далеко їх обходили. На такій відкритій місцевості це було складніше, ніж могло б здаватися. Одна річ - обійти якийсь

бакійський хутір, втиснутий у річковий вигин і оточений густим лісом. Геть інша – перетинати поля зі збіжжям чи пробиратися крізь сади, так щоб не пробудити ні собак, ні чиеїсь цікавості. Мені сяк-так вдавалося заспокоїти собак, запевнивши, що ми не маємо проти них злих замірів. Якщо ці собаки були довірливими. Більшість домашніх собак має стосовно вовків підозри, яких не заспокоїш жодними запевненнями. А старші собаки часто неприхильно дивляться на кожну людину, що подорожує у вовчому товаристві. Не раз за нами гналися. Віт міг дарувати мені змогу спілкуватися з деякими тваринами, але не гарантував, що мене почують чи мені повірять. Собаки не дурні.

Полювання на цих відкритих просторах теж було іншим. Дрібна дичина переважно жила групами в норах, а більші тварини легко випереджали нас на великих рівних ділянках. Ми не могли полювати й подорожувати заодно. Час від часу я знаходив нестерезені курники й тихцем пробирався туди, крадучи у сплячих птахів яйця. Без докорів сумління крав сливи та вишні в садах, крізь які ми проходили. Нашою найбільшою, хоч цілком випадковою здобиччю був молодий недосвідчений гарагар, різновид диких свиней, яких певні пастуші народи розводять на м'ясо. Нас не цікавило, звідки він сюди забрів. Повалили його мечем та іклами. Тієї ночі я дозволив Нічноокому нажертися досхочу, а тоді, йому на роздратування, порізав м'ясо на смужки та шматки, які сушив на сонці над маленьким вогнем. Це зайняло мені більшу частину дня, лише тоді я вдовольнився, впевнившись, що жирне м'ясо достатньо висушилось і добре збережеться. Зате наступними днями ми подорожували швидше. Коли з'являлася дичина, полювали і вбивали, але, якщо її не було, поверталися до в'яленого гарагара.

Таким робом ми мандрували вздовж Оленячої ріки на північний захід. Наблизившись до великого торгового міста над Турлейком, ми далеко обійшли його і певний час орієнтувалися тільки по зорях. Це значно більше подобалося Нічноокому, бо в таку пору року простори, крізь які ми йшли, покривала суха трава осоки. Ми часто бачили здалеку стада овець і кіз чи більшої худоби, зрідка гарагарів. Мій контакт із пастушими народами, що йшли за цими стадами, був обмеженим, зводився до коротких оглядин того, як вони пролітають верхи на конях, або того, як палають їхні вогнища, обрисовуючи конічні намети. Вони віддавали перевагу таким наметам, коли розбивали нічні стійбища.

У ті ночі довгого чвалу ми знову ставали вовками. Я ще раз відступив до тваринного стану, але усвідомлював це й казав собі, що воно мені не завадить, доки я його розумію. Насправді ж я вважав, що таке життя пішло мені на користь. Якби я подорожував у людському товаристві, все було б куди складніше. Ми б обговорювали маршрут, забезпечення і тактику дій після приходу до Трейдфорда. Але ми з вовком попросту трюхали, ніч за ніччю, а наше життя було таким простим, як це тільки можливо. Наше братерство ставало дедалі глибшим.

Слова Чорного Рольфа глибоко закарбувалися мені в пам'яті і спонукали до роздумів. У якомусь сенсі я вважав пов'язання між мною та Нічнооким чимось самоочевидним. Колись він був вовчуком, але тепер став мені рівним. І моїм другом. Дехто каже «собака» чи «кінь», наче всі вони однаковісінькі. Я чув, як чоловік називав кобилу, що пробула в нього сім літ, «це», нібито кажучи про крісло. Я ніколи такого не розумів. Не треба бути віттером, аби пізнати дружбу з твариною і збагнути, що ця дружба така ж багата і складна, як із чоловіком чи жінкою. Коли Нюхач був моїм, то був дружельюбним, цікавським псом із хлоп'ячою вдачею. Ковалик був затятим, агресивним, мав схильність вивищуватися над кожним, хто давав йому таку змогу, його почуття гумору було досить грубуватим. Нічноокий так само відрізнявся від них, як від Барріча або Чейда. Для жодного з них не було б образою зізнання, що саме вовк був мені найближчим.

Він не міг лічити. Зате я не міг прочитати запах оленя в повітрі й відрізнити самця від самиці. Хоч і не міг планувати більше ніж на день наперед, то й я не був спроможний на вперту концентрацію при висліджуванні здобичі. Між нами були відмінності, ніхто з нас не проголошував своєї вищості. Ніхто не віддавав іншому наказів і не очікував безумовного послуху. Мої руки були придатними до усунування голок дикобраза, кліщів та колючок, а ще до чухання тих місць на спині, що сильно свербіли й були особливо недоступними. Мій зріст давав мені певну перевагу під час висліджування дичини чи огляду території. Тож навіть співчуваючи мені через мої «коров'ячі зуби», слабке нічне бачення і ніс, який Нічноокий називав дерев'яною грудкою між очима, він не дивився на мене зверхньо. Ми обидва знали, що його ловецькі здібності забезпечували нам більшість м'яса, яке ми їли. Та він ніколи не шкодував мені рівної пайки. Знайдіть таке в людини, якщо зумієте.

- Сидіти, собако! - сказав я йому колись жартома.

Я саме обережно білував дикобраза-голкошерста, якого вбив палицею, коли Нічноокий уперся його піймати. Так спішно йому було дістатися до м'яса, що ми дивом не набралися голок. Він знову сів, його клуби нетерпляче смикалися.

Чого люди так говорять? - спитав мене, коли я обережно тяг за край колючу шкіру.

Як?

Наказово. Що дає людям право наказувати псові, якщо вони не згряя?

- Інколи вони згряя чи майже згряя, - задумливо сказав я вголос. Я сильно потяг шкірку, тримаючи її за пучок шерсті на животі, де не було голок, і надрізаючи вздовж відкритого шкірного покриву. Шкірка зі звуком відірвалася від жирного м'яса. - Деякі люди вважають, що мають на це право, - продовжив я за мить.

Чого? - натискав Нічноокий.

Мене здивувало, що я ніколи досі над цим не замислювався.

- Деякі люди вважають, що вони кращі за тварин, - повільно промовив я. - Що мають право їх використовувати чи наказувати їм, як забажають.

І ти так думаєш?

Я не відразу відповів на це запитання. Просунув вістря ножа вздовж лінії між шкірою і жиром, постійно натягуючи довкола лопатки тварини. Хіба ж я не їздив на коні, коли мав його? Чи ж я був кращим за коня, що змушував його підкорятися моїй волі? Полював із собаками, а зрідка з соколами. Яке право я мав їм наказувати? Врешті повільно сказав:

- Хіба ми кращі за того дикобраза, якого збираємося з'їсти? Чи це лише тому, що сьогодні ми перемогли?

Нічноокий схилив голову набік, дивлячись на ножа й руки, що очищали йому м'ясо.

Думаю, я завжди розумніший від дикобраза. Але не кращий. Мабуть, ми вбиваємо і їмо, бо можемо. З цієї ж причини, - і він ліниво витяг перед собою передні лапи, - з цієї ж причини я маю добре вимуштрувану людину, яка зчищає для мене ті колючки, щоб мені краще було їсти.

Показав мені язика. Ми обидва знали, що це лише частина відповіді на загадку. Я провів ножем уздовж хребта дикобраза, і нарешті вся шкіра знялася.

- Я маю розвести вогнище і приготувати трохи того жиру, перш ніж їсти, - мовив я, подумавши. - Інакше розхворюся.

Просто дай мені мое, а зі своїм роби що хочеш, - велично повчив він мене.

Я зробив надріз довкола задніх лап, вивільнив зі суглобів і відтяв. Там було цілком досить м'яса для мене. Я залишив його на шкірці, а Нічноокий відтяг свою пайку та взявся трошити кості. Тим часом я розвів маленьке вогнище, насадив лапи дикобраза на рожен і залишив їх пектися.

- Не думаю, що я кращий за тебе, - тихо сказав я. - Насправді не думаю, що я кращий за будь-яку тварину. Хоча, як ти кажеш, я розумніший від декого.

Може, від дикобраза, - поблажливо зауважив він. - Але від вовка? Навряд чи.

Ми дедалі краще розуміли кожен нюанс поведінки один одного. Інколи ми несамовито вміло полювали, знаходячи найвищу радість у переслідуванні та вбиванні, цілеспрямовано й грізно прошиваючи простір. А інколи борюкалися, мов цуценята, спихаючи один одного з утоптані стежки в чагарник, щипаючись і кусаючись на ходу, полохаючи здобич ще до того, як її побачили. Іншими днями лежали й дрімали до надвечірніх годин, тоді вставали пополювати, а вже потім рушали в дорогу. Сонце гріло нам животи чи спину, комахи бриніли, наче самі спали. Великий вовк перевертався на спину, мов цуценя, просячи, щоб я почухав йому черево та перевірів, чи у вухах немає кліщів або бліх. Чи й просто добре вичухав йому підгорля та загривок. Свіжими туманними ранками ми тулилися один до одного, зігриваючись перед сном. Часом мене будив жорсткий штурхан холодного писка у мій ніс; намагаючись сісти, я виявляв, що він навмисне став мені на волосі, пришпилюючи мою голову до землі. Іншим разом я прокидався сам і бачив, як Нічноокий сидить віддалік, оглядаючи околицю. Пам'ятаю, як бачив його таким на тлі призахідного сонця. Легкий вечірній вітерець розвівав йому хутро. Вуха нашорошені, погляд втуплений у далечінь. Тоді я відчув у ньому самотність, непідвладну нічому, що я міг йому дати. Це мене принизило, я дозволив йому залишатися, як був, навіть не потягся до нього. З певної точки зору, я для нього був не кращим за вовка.

Оминувши Турлейк і довколишні міста, ми знову повернули на північ і вийшли до Синьої ріки. Вона відрізнялася від Оленячої, як корова від баского румака. Сіра і спокійна, пливла між відкритими полями, перевалюючись сюди-туди в широкому кам'янистому річищі. З нашого боку ріки паралельно до неї біг гостинець, але йшли по ньому здебільшого кози та худоба. Ми завжди могли почути, що переганяють череду, і легко її уникали. Синя ріка не була такою судноплавною, як Оленяча, була маловоднішою і з численними піщаними мілинами, але й нею човнами перевозили товари на торг. По той бік Синьої, де містився Тілт, тяглася дорога зі жвавим рухом, було багато селищ, а навіть містечок. На деяких відтинках річки ми бачили баржі, які проти течії тягли за собою мули. Я здогадувався, що таким способом вантаж переправляють через мілини. Поселення на нашому березі ріки, здається, зводилися до поромних переправ та нечисленних торгових селищ пастухів-кочівників. Тут траплялися заїзди, кілька крамниць і жменька домів на самій околиці, але не набагато більше. Ми з Нічноокими цих поселень уникали. Кілька сіл, які ми проминули по наш бік ріки, о цій порі року стояли пусткою.

Пастухи-кочівники, які в тепліші місяці мешкали в наметах, випасали тепер свої стада на центральних рівнинах, повільно переміщаючись багатими пасовищами від водопою до водопою. Вулиці сіл і стіни збудованих із дерну домів поросли травом. У таких закинутих містечках панував мир, а все ж ця порожнеча постійно нагадувала мені про села, що зазнали піратського наїзду. Ми ніколи не зупинялися поблизу жодного з них.

Ми обидва схудли і зміцніли. Я протер своє взуття і мусив залатати його невичиненою шкірою. Так само протерті знизу холоші штанив укоротив до литок. Мені обридло часто прати сорочку; та й тепер спереду і на манжетах її вкривали брунатні плями, що залишилися від крові перекованих та нашої здобичі. Була латана і драна, як у жебрака, а нерівний колір робив її ще жалюгіднішою. Якось я запхнув сорочку до клунка і далі йшов без неї. Дні були доволі теплими, так що брак її не відчувався, а під час холодніших ночей ми постійно рухалися, і моє тіло виділяло власне тепло. Під сонцем я так засмаг, що став майже таким самим темним, як і мій вовк. Фізично я почувався добре. Не був ні таким дужим, ні таким м'язистим, як тоді, коли орудував веслом. Зате почувався здоровим, гнучким і підтягнутим. Міг цілу ніч невтомно бігти нарівні з вовком. Був швидкою скрадливою твариною, не раз довів собі власну витривалість. Відновив значну частку віри у власні сили, зруйнованої Регалом. Не те щоб моє тіло вибачило й забуло все, що зробив із ним Регал, але я пристосувався до своїх судом і шрамів. Майже залишив підземелля позаду. Не дозволяв похмурій меті затьмарити ті золоті дні. Ми з Нічноокиим подорожували, полювали, спали і знову подорожували. Все було таким простим і добрим, що я забувся його цінувати. Доки не втратив.

Якось увечері ми спустилися до річки, щоб добре напитися перед початком нічної подорожі. Але, коли ми підійшли до води, Нічноокий зненацька завмер, припавши животом до землі, а водночас наставивши вуха вперед. Я пішов за його прикладом, а тоді навіть мій нечутливий ніс уловив незнайомий запах.

Що і де? – спитав я його.

Перш ніж він устиг відповісти, я вже їх побачив. Маленькі олені граціозно спускалися до води. Були не надто вищі за Нічноокого, а замість оленьчих мали спіральні козячі роги, що при світлі повні глянцево виблискували чорнотою. Я знав таких створінь лише зі старого бестіарію Чейда і не міг згадати, як вони насправді називаються.

Їжа? – стисло припустив Нічноокий, а я відразу погодився.

Стежка, якою вони йшли, мала швидко привести їх до нас. Ми з Нічноокиим стали на свої позиції, чекаючи. Олені наблизилися, ціла дюжина, квапливо, необережно, зачувши холодну воду. Ми пропустили вожака, чекаючи головної частини стада, де вони найбільше скупчилися. Та коли Нічноокий напружився до стрибка, то крізь ніч прокотилося довге тремке виття.

Нічноокий сів, у нього вирвалося схвильоване скавуління. Олені розпорошилися, тікаючи від нас, хоч ми обидва були надто зайняті, щоб за ними гнатися. Наша вечеря швидко перетворилася на далеке легке тупотіння. Я розгублено глянув ім услід, але Нічноокий навіть не помітив цього.

Роззявивши пащу, він видав звуки, середні між завиванням і ревом, його щелепи дрижали і працювали, наче він намагався згадати, як це подавати голос. Через струс, який передався мені від нього на звук далекого вовчого виття, моє серце ледь не вискочило з грудей. Якби це моя мати раптом покликкала мене з ночі, потрясіння було б не меншим. З пологої височини на північ від нас долинула відповідь: виття і дзявкіт. До них приєднався перший вовк. Голова Нічноокого поверталася назад-уперед, він

низько, гортанно скавчав. Зненацька відкинув голову назад і сам хрипко завив. Після цього оголошення запанувала раптова тиша, потім згряя знову видала поклик, не мисливський крик, а повідомлення про свою присутність.

Нічноокий поглядом попросив у мене пробачення й пішов. Я недовірко дивився, як він біжить до пагорба. Після хвилинного здивування я схопився на ноги й рушив за ним. Він далеко мене випередив, але, помітивши це, уповільнив біг, а тоді обернувся.

Мушу йти сам, – широко сказав він мені. – Чекай мене тут.

Обернувся, щоби бігти далі. Мене охопила паніка.

Чекай! Не можеш іти сам. Вони не наша згряя. Ми чужі, вони на тебе нападуть. Краще зовсім не йти.

Я мушу! – повторив він.

Не було сумнівів у його рішучості. Клусом побіг геть. Я кинувся слідом.

Нічноокий, прошу! – Раптом я злякався за нього, злякався того, до чого він так одержимо рвався.

Він зупинився, глянув на мене, його очі зустрілися з моїми, і цей погляд тривав дуже довго, як на вовка.

Ти розумієш. Знаєш, що так. Тепер час тобі повірити мені, як я повірив тобі. Це те, що я мушу зробити. І мушу зробити це сам.

А якщо ти не повернешся? – з раптовим відчаєм спитав я.

Ти повернувся з того міста. І я повернуся до тебе. Йди далі понад річкою. Я знайду тебе. А зараз іди. Повертайся.

Я більше не біг за ним. Він рушив далі.

Будь обережний! – послав я в ніч, услід за ним, благання, власний різновид виття. Тоді стояв і дивився, як він віддаляється від мене, могутні м'язи перекочувалися під густим хутром, хвіст рішуче витягнутий. Мені потрібні були всі мої сили, щоб стриматися і не гукнути до нього, бажаючи не залишати мене самого. Я стояв, тяжко віддихуючись від бігу, і дивився, як він меншає вдалині. Він так зосередився на своєму пошуку, що я почувся покинутим і закинутим. Уперше пережив образу й ревності, які він відчував під час моїх занять із Веріті чи коли я бував з Моллі й наказував йому забиратися геть із моїх думок.

Це був його перший дорослий контакт із представниками власного виду. Я розумів, що він мусить їх розшукати, побачити, хто вони такі, навіть якщо ті нападуть на нього і проженуть. Це було слушно. Але всі мої страхи за нього скавуліли в мені, вимагаючи бігти за ним, бути при ньому на випадок, якби його атаковано, чи принаймні бути на належній відстані, якби він мене потребував.

Але він попросив не робити цього.

Ні. Він наказав мені не робити цього. Наказав, користаючи з того самого права на власне життя, яким користувався і я щодо нього. Коли я відвернувся і рушив у бік ріки, серце ледь не розірвалося мені в грудях. Раптом я почувся напівсліпим. Він не біг поруч зі мною чи попереду, передаючи інформацію, що мала доповнити здобутки моїх тупих органів чуття. Натомість я почув його здалеку. Відчув тремтіння очікування,

страху та цікавості, яке охопило його. У цю мить він був надто зайнятий власним життям, щоб ділитися зі мною. Раптово я почав міркувати, чи не були схожими почуття Веріті, коли я на «Раріску» ганявся за піратами, а він мусив сидіти у своїй вежі, вдовольняючись тією інформацією, яку міг зібрати через мене. Я звітував якомога детальніше, чинив свідомі зусилля, щоб забезпечити йому інформаційний потік. А все-таки він мусив відчувати щось із того болісного виключення, яке зараз викликало в мене млості.

Я дістався краю річки. Зупинився там, сів і чекав його. Він сказав, що повернеться. Я дивився, як тече темна вода. Життя всередині мене скрутилося у маленький клубочок. Я поволі обернувся, глянув угору ріки. Вся охота до полювання зeszла разом із Нічнооким.

Я довго сидів і чекав. Нарешті встав і пішов крізь ніч, не зважаючи ні на себе, ні на довкілля. Тихо йшов піщаним берегом річки в супроводі шуму води.

Десь далеко Нічноокий занюхав інших вовків, занюхав досить виразно й сильно, щоб знати, скільки їх і якої вони статі. Десь далеко він показався їм, не погрожуючи їй не входячи між них, а просто повідомляючи, що він тут. Якийсь час вони спостерігали за ним. Великий самець зі зграї наблизився і помочився на трав'янисту купину. Тоді пазурами задніх лап проорав глибокі борозни, копняком відкинувши землю. Самиця підвелася, потяглася і позіхнула, потім сіла, зеленими очима дивлячись на Нічноокого. Двоє недорослих вовчків перестали кусати один одного на час достатньо довгий, щоб його оглянути. Один із них рушив у бік прибульця, але низьке материнське гарчання змусило його поквапом повернутися. Знову взявся кусати свого братчика. Нічноокий сів на задні лапи, аби показати, що не має ворожих намірів, і дозволив їм оглянути себе. Худа молода самичка вискнула, напіввагаючись, тоді урвала цей звук чханням.

За якийсь час більшість вовків підвелася, і вони рушили разом. Полювати. Худа самичка зосталася з вовчєнєтєтєми, пильнуючи їх, доки інші не повернуться. Нічноокий завагався, тоді скромно, на належній відстані, поспішив за зграєю. Час від часу один із вовків озирався на нього. Вожак зграї часто зупинявся, щоб помочитися, а потім задніми лапами відкидав землю.

А я тим часом ішов берегом річки, вдивляючись у довколишню ніч. Місяць поволі долав свою дорогу в нічному небі. Я вийняв із клунка сушене м'ясо й жував його на ходу. Раз зупинився, щоб напитися вапнистої води. Річка у своєму кам'янистому річищі колихнулася мені назустріч. Довелось відійти від краю і йти вище, зарослим осокою берегом. Коли на овиді почало світати, я оглянувся довкола, шукаючи місце для сну. Вмостився на трохи вищому прибережному пагорбі, згорнувся клубком між густих трав. Так я зоставався невидимим, хіба що хтось наступив би просто на мене. Місце не гірше за будь-яке інше.

Я почувався дуже самотнім.

Спалося мені погано. Частина мене сиділа, спостерігаючи все ще з відстані за іншими вовками. Вони так само знали про мене, як і я про них. Не приймали мене до себе, але й не відганяли: я не наближався настільки, щоб вони мусили щось про мене вирішувати. Бачив, як вони вполювали оленя з невідомого мені різновиду. Здавався замалим, щоб усі могли наїстися. Я був голодним, але не до такої міри, щоб самому полювати. Моя зацікавленість цією зграєю була сильнішою за голод. Я сидів і дивився, як вони вкладалися до сну.

Тут мої сні покинули Нічноокого. Я знову відчув незв'язне знання, що сплю, але неспроможний прокинутися. Щось мене прикликало, зі страшною

потугою тягнуци до себе. Я відповів на цей виклик, неохоче, але безсилий ухилитися. Опинився десь посеред іншого дня, пізнав до нудоти знайомий дим і крики, що хором здіймалися у блакитне небо над океаном. Ще одне місто в герцогстві Бернс змагалося і впало під ударами піратів. Я вкотре був прикликаний за свідка. Тієї ночі і майже кожної наступної війна з червоними кораблями силоміць поверталася до мене.

Ця битва і всі наступні закарбовані у глибині мого серця з невблаганними деталями. Запах, звук і дотик, я жив ними всіма. Щось у мені прислухалося, і щоразу уві сні невблаганно тягло мене до місця, де люді Шести герцогств змагався та гинув за свої домівки. Я пережив більше падінь селищ Бернсу, ніж будь-хто, що справді жив у цьому герцогстві. День за днем, намагаючись заснути, я міг у кожен мить бути прикликаним за свідка. Я не розумів логіки цього. Можливо, схильність до Скіллу дрімала в багатьох людях Шести герцогств, а перед лицем смерті та болю вони кричали до Веріті й до мене голосами, про які й не знали, що володіють ними. Я не раз відчував, що мій король теж крокує містами з нічних кошмарів, хоча ніколи більше не бачив його так виразно, як першого разу. Пізніше я згадав, як ділив сонне видіння з королем Шрюдом, коли його покликане за свідка падіння Сілбея. Відтоді я міркував, наскільки часто він мучився, ставши свідком наїздів на міста, яких не в змозі був захистити.

Якась частина мене знала, що я сплю над Синьою рікою, далеко від тієї пекельної битви, серед високої річкової трави, обвіяний чистим вітром. Та це не здавалося важливим. Істотною була нагальна реальність безперервних битв, у яких королівство Шести герцогств змагалося з напасниками. Те безіменне мале селище в Бернсі, ймовірно, не мало великого стратегічного значення, але воно впало на мої очі, ще одна цеглина, вибита зі стіни. Коли напасники-пірати опанують узбережжя Бернсу, королівство Шести герцогств уже ніколи від них не звільниться. І вони займали те узбережжя містечко за містечком, хутір за хутором, а тим часом король сидів собі в безпечному Трейдфорді. Реальність нашої боротьби проти червоних кораблів була неминучою і невідкладною, коли я орудував веслом на «Раріску». Впродовж кількох останніх місяців, усунутий та ізольований від війни, я дозволив собі забути про людей, які щодня переживали цей конфлікт. Я став майже таким нечулим, як Регал.

Врешті-решт я прокинувся. Вечір починав уже красти барви у річки й рівнини. Я не почувався спочилим, а все ж прокинувся з полегшенням. Сів, озирнувся довкола. Нічноокий не повернувся до мене. Я ненадовго потягся до нього. «Брате», – пізнав він мене, але я відчув, що мое вторгнення його роздратувало. Він дивився, як борюються двоє вовчуків. Я втомлено повернувся до власної свідомості. Контраст між нашими двома життями зненацька став надто різким, щоб навіть міркувати про нього. Напасники з червоних кораблів, перековані, Регалова зрада, навіть мій план убивства Регала раптом зробилися огидними людськими справами, які я накинув вовкові. Яким правом я дозволяв цій бридоті формувати його життя? Він був там, де йому слід бути.

Хоч як це мені не подобалося, проте завдання, яке я собі поставив, було тільки моім.

Я намагався відпустити Нічноокого. А все-таки зоставалася вперта іскра надії. Він сказав, що повернеться. Якщо так, то це має бути його власним рішенням. Не стану кликати його до себе. Я підвівся і попрямував далі. Сказав собі, що коли він захоче до мене приєднатися, то легко мене дожене. У доланні великих відстаней вовчий клус не має собі рівних. І я не надто швидко подорожував без нього. Мені дуже бракувало його нічного бачення. Я дійшов до місця, де берег ріки опускався, перетворюючись на щось не надто краще за болото. Спершу я не міг вирішити: перетинати його

чи намагатися обійти. Знав, що воно може тягтися милями. Зрештою надумав триматися якомога ближче до відкритої ріки. Я провів кепську ніч, продираючись крізь очерет і рогіз, спотикаючись об їхні переплетені корені, мої ноги частіше були мокрими, ніж сухими, і мене наполегливо переслідували комарі.

Я питаю сам себе, який недоумок намагається перетнути незнайоме болото в темряві? Якщо провалюся у трясовину та втону в ній, то так мені й треба. Наді мною були тільки зорі, довкола незмінні стіни рогозу. Праворуч я бачив проблиски широкої темної ріки. Йшов проти течії. Світанок застав мене посеред маршу. Маленькі однолисті рослини з висячими коренями обліпили мої штани і взуття, груди покриті комариними укусами. На ходу я їв сушене м'ясо. Не було де відпочити, тож я йшов далі. Вирішивши взяти з цього болота хоч щось добре, я набрав кореневищ рогозу, крізь який пробирався. Було вже пополудні, коли в річки почав з'являтися справжній твердий берег, а я ще годину підганяв себе до руху, тікаючи від мошок і комарів. Тоді змив зеленкуватий слиз зі штанів, взуття і власної шкіри та провалився в сон.

Десь далеко стояв Нічноокий. До нього підступала худа самичка, а він не рухався і не демонстрував погрози. Коли вона наблизилася, він опустився на черево, перевернувся на бік, тоді на спину й відкрив горлянку. Вона підступала ще ближче, крок за кроком. Тоді раптом зупинилася, сіла і втупилася в нього. Він легенько заскавчав. Вона відвела вуха назад, виширилася на всі зуби, тоді відвернулася і відскочила геть. За якийсь час Нічноокий підвівся й рушив полювати на лугових мишей. Здавався задоволеним.

І знову, коли його присутність віддалилася, мене вдруге прикликано до Бернсу. Палало ще одне село.

Я прокинувся знеохоченим. Замість іти далі, розвів маленьке вогнище з плавника. Закип'ятив воду в казанку, щоб зварити кореневища, тим часом покраяв на шматки частину сушеного м'яса. Потушкував його з крохмалистими кореневищами, додав дрібку солі зі свого дорогоцінного запасу і трохи дикої зелені. На жаль, переважав вапнистий смак води. Наповнивши живіт, я витрусив свого зимового плаща, загорнувся в нього для захисту від нічних комах і знову задрімав.

Нічноокий та вожак зграї стояли, дивлячись один на одного. Їх розділяла достатня відстань, щоб у цьому не було жодного виклику, але Нічноокий тримав хвіст опущеним. Вовчий вожак був вищим і худішим за Нічноокого, мав чорне хутро. Не такий вгодований, покритий шрамами, залишеними йому боями та полюваннями. Поводився самовпевнено. Нічноокий не ворухився. За якийсь час другий вовк трохи відійшов, задер лапу на пучок трави й помочився. Потер передні лапи об траву, тоді пішов, не оглядаючись. Нічноокий сів і так і зостався, наче розмірковував.

Наступного ранку я встав і рушив далі. Нічноокий покинув мене два дні тому. Тільки два дні. Однак мені здавалося, що я вже дуже довго сам. Цікаво, а як Нічноокий мірить час нашої розлуки? Не днями і ночами. Він пішов, аби чогось довідатися, а як довідається, його час перебування вдалині від мене добігне кінця, і він повернеться. Але про що ж насправді він хотів довідатися? Як це – бути вовком між вовків, членом зграї? Якщо вони його приймуть, то що буде далі? Бігатиме з ними день, тиждень, кілька місяців? Скільки часу мине, перш ніж я зникну йому з пам'яті, загубившись у його нескінченних вчорашніх днях?

Чого б йому хотіти повертатися до мене, якщо зграя його прийме?

З часом я дозволив собі усвідомити, що моє серце зболіло і зранене так само, начеб це людський приятель проміняв мене на товариство інших. Мені хотілося завити, потягтися до Нічноокого, вилити йому свою самотність. Напруживши волю, я цього не зробив. Він не був домашнім псом, якого можна покликати свистом. Він був другом, і якийсь час ми подорожували разом. Яким правом я міг просити його відмовитися від шансу мати пару, справжню власну зграю, лише для того, щоби бути при мені? Жодного такого права не було.

Опівдні я втрапив на стежку, що бігла вздовж берега. Пізнього пополудня минув кілька малих селянських обійсть. На полях переважали дині та збіжжя. Річкова вода надходила на поля через мережу каналів. Криті дерном доми збудовано віддалік од берега ріки, мабуть, щоб уникнути повені. На мене гавкали пси, готіли зграї товстих білих гусей, але я не бачив жодної людини поблизу, щоб привітатися з нею. Стежка розширилася, перетворилася на гостинець, на ньому з'явилися сліди возів.

Сонце з чистого синього неба било мені по спині й по голові. Високо вгорі я почув пронизливий крик яструба – кі, кі! Глянув на нього – його крила були розпростерті й нерухомі, наче він перепливав небо. Знову крикнув, склав крила і впав униз, мені назустріч. Мабуть, запримітив якогось малого польового гризуна і пірнув за ним. Я дивився, як він наближається до мене, і лише в останню мить збагнув, що справжня його мета – я сам. Коли він розклав крила, я підняв руку, щоб затулити обличчя. Відчув потік повітря, коли він уповільнював політ. Як на птаха такого розміру, він досить легко сів на моє підняте передпліччя. Його кігті болісно вп'ялися мені в тіло.

Першою моєю думкою було те, що це навчений, але здичавілий птах, який побачив мене й чогось вирішив повернутися до людей. Смуга шкіри, що звисала з однієї з його лап, могла бути залишком пут. Він, кліпаючи, сидів у мене на передпліччі, чудовий птах, хоч куди глянь. Я відвів руку, на якій він сидів, подалі, щоб краще роздивитися. Шкіряна смуга на його лапі притримувала маленький сувій пергаменту.

– Можна подивитися? – вголос спитав я.

Він повернув голову на мій голос і глянув на мене блискучим оком. Це був Іній.

Стара кров.

Я не міг вивідати в нього нічого іншого, але цього вистачило.

В Оленячому замку я так і не навчився добре вправлятися з птахами. Нарешті Барріч наказав мені дати ім спокій, бо моя присутність їх непокоїла. Втім, я обережно потягся до його палюче-яскравого розуму. Він здавався спокійним. Мені вдалося витягти маленький сувій. Птах ворухнувся на моєму передпліччі, вбиваючи кігті у свіжу плоть. Тоді без попередження здійняв крила і стрімко рвонувся вгору. Піднявся спіраллю, сильно б'ючи крилами, щоб набрати висоти, знову скрикнув своє високе «кі, кі» та ковзким рухом шез із неба. На пам'ять про нього мені зостався кривавий слід у місці, де кігті впивалися в тіло, та дзвін у вусі від биття його крил. Я глянув на своє проколоне передпліччя. Тоді цікавість змусила мене зазирнути в сувій. Звістки розносили голуби, а не яструби.

Письмо було старосвітським – дрібним, тонким і плутаним, як павутина. Блиск сонця ще утруднював читання. Я сів край дороги і притінив сувій рукою, щоб придивитися. Перші слова змусили моє серце завмерти: «Стара кров вітає Стару кров».

Решту було тяжче розібрати. Сувій був подертий, орфографія химерна, слів якомога менше. Пересторога походила від Голлі, хоча писав, здається, Рольф. Король Регал полже тепер на Стару кров. Пійманим обіцяє гроші, якщо вони допоможуть у пошуках пари з вовка і людини. Вони підозрюють, що королю потрібен я і Нічноокий. Тим, хто відмовляється, Регал погрожує смертю. Далі ще щось, наче вони передали мої прикмети іншим зі Старої крові та просили допомогти, чим зуміють. Решта сувою була надто пошарпана, аби її прочитати. Я сховав сувій за пояс. Здавалося, що ясний довколишній день миттю оточила темрява. Отже, Вілл доповів Регалові, що я й досі живий. Регал настільки мене боявся, що пустив усі засоби в рух. Може, й добре, що ми з Нічнооким на якийсь час розлучилися.

Як посутеніло, я піднявся на невисокий пагорб на березі річки. Переді мною, втиснувшись у закрут ріки, світили якісь не надто численні вогні. Мабуть, чергове торгове селище чи поромна переправа, що дає змогу хліборобам і чередникам легко перетнути річку. Я дивився на ці вогники, йдучи їм назустріч. Попереду гаряча їжа, люди і притулок на ніч. Якби я хотів, то міг би зупинитися і перекинутися словом з тамтешнім людом. Усе ще мав кілька монет, які міг назвати власними. Позаду мене не було жодного вовка, який міг би викликати питання, Нічноокий не ховався б надворі, сподіваючись, що жоден пес його не занюхає. Я не мав ким клопотатися, крім себе самого. Що ж, може, я так і зроблю. Може, зупинюся, вип'ю чарчину і трохи порозмовляю. Може, довідаюся, як далеко звідси до Трейдфорда, послухаю пліток, що там діється. Настав час скласти справжній план, як учинити з Регалом.

Настав час поклатися лише на себе.

Розділ 8. Трейдфорд

Коли літо добігало кінця, напасники подвоїли свої зусилля, щоб захопити якомога більше узбережжя герцогства Бернс до приходу зимових бур. Знали, що, здобувши головні порти, можуть завдати удару по решті узбережжя Шести герцогств, куди тільки побажають. Отож, хоча того літа їхні наїзди сягали аж до Шокзу, коли погожі дні почали скорочуватися, вони кинули всі сили на здобуття узбережжя Бернсу.

Їхня тактика була своєрідною. Не намагалися займати міста чи підпорядковувати собі людей. Були налаштовані тільки на знищення. Здобуті міста палили дощенту, мешканців, які не встигли втекти, убивали або перековували. З тими нечисленними, котрих тримали як робітників, поводитися гірше, ніж із тваринами, перековували їх, коли вони ставали тягарем або просто для розваги. Закладали власні грубі халупи, вважаючи нижче власної гідності користуватися будівлями, які могли перейняти, замість нищити їх. Не докладали жодних зусиль для заснування власних поселень, натомість залишали гарнізони в найкращих портах, аби мати певність, що їх не буде відбито.

Хоча герцогства Шокз і Ріппон уділяли допомогу Бернсу, де це було можливо, вони мусили стерегти власне узбережжя й мали небагато ресурсів, з яких могли користатися. Герцогство Бак борсалось, як уміло. Лорд Брайт нарешті зрозумів, наскільки безпека герцогства залежала від захисту віддалених володінь, але вирішив, що вже запізно рятувати ту лінію оборони. Натомість зосередив усі людські сили та кошти на фортифікації самого Оленячого замку. Решту герцогства було полишено на власне

населення і на нерегулярні відділи, віддані леді Пейшенс, як на бастіон проти напасників. Бернс не сподівався жодної допомоги з цього боку, але вдячно приймав усе, що приходило до нього під знаком плюща.

Герцог Бронді Вернський, що давно залишив позаду часи свого вояцького розквіту, відповів на виклик напасників сталлю такою ж сивою, як його волосся та борода. Його рішучість не знала меж. Не вагався сягати до власної скарбниці чи ризикувати життям своїх рідних, кидаючи останні сили на захист свого герцогства. Зустрів свій кінець, намагаючись захистити родовий замок Ріплкіп. Та ні смерть Бронді, ні падіння Ріплкіпа не змусили його дочок припинити опір напасникам.

Моя сорочка цілковито змінила форму, так довго пролежавши у клунку. Попри це, я натягнув її, трохи кривлячись від затхлого запаху. Слабкий дух диму й куди сильніший – плісняви. Вона відвологла. Я переконав себе, що просто неба запах розвіється. Зробив, що зміг, з волоссям і бородою. Себто зачесав волосся і зв'язав його ззаду у хвіст, а бороду пригладив пальцями. Борода була мені ненависною, та ще ненависнішою думка про щоденне гоління. Я покинув берег річки, спершу влаштувавши собі коротке обмивання, і рушив у бік міських вогнів. Цього разу я вирішив краще приготуватися. Вибрав собі ім'я Джорі. Я був солдатом, умів поводитися з кінями та з пером, але втратив домівку під час піратського наїзду. Намірівся рушити до Трейдфорда, щоб розпочати життя заново. Це була роль, яку я міг зіграти переконливо.

Коли останнє сонячне світло згасло, у прирічковому містечку запалили більше ліхтарів, і я побачив, що дуже помилився щодо його розміру. Міська територія тяглася далеко від берега. Я занепокоївся, але впевнив себе, що перехід через місто куди коротший, ніж дорога в обхід. Без Нічноокого поблизу я не мав причини додавати ті зайві милі та години до свого шляху. Підніс голову і, прибравши впевненого вигляду, рушив уперед.

Місто було куди жвавішим після настання сутінків, ніж більшість місцевостей, де я бував. У крбі, що гуляла вулицями, відчувався святковий дух. Більшість прямувала до центру міста, а підійшовши ближче, я побачив смолоскипи, людей у яскравих шатах, почув сміх і звуки музики. Одвірки заїздів оздоблено квітами. Я дістався ясно освітленої площі. Там лунала музика, люди, що прагнули розваги, танцювали. Розставлено бочки з напоями, поверх них – столи з хлібом і плодами. На вигляд їжі мені потекла слина, а особливо чудово пахнув хліб, надто ж для того, хто так довго без нього обходився.

Я пристав на краю натовпу й довідався, що міський капаман святкує свій шлюб – звідси ці танці та розваги. Я здогадався, що капаман – якийсь шляхетський титул у Ферроу і що до цього конкретного капамана люди прихильні через його щедрість. Якась старша жінка, помітивши мене, підійшла і ткнула мені в долоню три мідяки.

– Йди, юначе, до столів і підкріпись, – добродушно сказала вона мені. – Капаман Логіс розпорядився, щоб у його шлюбну ніч усі святкували разом із ним. Їжа на те, щоб усі нею ділилися. Ну ж бо, не соромся.

Вона заспокійливо поплескала мене по плечі, ставши навшпиньки, щоб це зробити. Я почервонів через те, що мене прийняли за жебрака, але вирішив, що краще їй не заперечувати. Якщо вона так про мене подумала, то саме такий у мене вигляд, і ліпше мені поводитися відповідно. Все-таки, всунувши ті три мідяки у капшук, я почув дивну провину, наче виманив їх хитрістю. Як вона мені порадила, підійшов до столу і приєднався до низки тих, що отримували хліб, плоди та м'ясо.

При столах розпоряджалося кілька молодих жінок, одна з них наклала для мене їжі на дощечку-піднос і квапливо передала через стіл, наче уникаючи ближчого контакту зі мною. Я подякував, що викликало у її подруг хихотіння. Вона здавалася такою ображеною, наче я прийняв її за вуличну дівку, тож швидко звідти забрався. Знайшов куток столу, де ніхто не сидів, і зауважив, що ніхто не сідає поблизу мене. Хлопча, який забирав кухлі та наповнював їх елем, дав мені один і достатньо зацікавився мною, щоб спитати, звідки я прийшов. Я відповів тільки, що йду до верхів'я ріки, аби знайти роботу, і спитав, чи знає він когось, хто б рядив робітників.

- О, то це тобі потрібен ярмарок рядіння вгору по річці, у Трейдфорді, - по-панібратському сказав він мені. - Менше ніж день ходи звідси. О цій порі року можеш знайти роботу на жнивах. А як ні, завжди залишається будова великого Королівського кола. Там візьмуть кожного, хто може підняти камінь чи махати лопатою.

- Велике Королівське коло? - перепитав я.

Хлопець схилив голову в мій бік.

- Щоб усі були свідками того, як вершиться королівська справедливість.

Тоді хтось його покликав, помахуючи кухлем, а я зостався сам і взявся їсти та міркувати. «Там візьмуть кожного». Тож такий я видався чудний і химерний. Що ж, на це нічим не зарадиш. Їжа смакувала напрочуд. Досі я майже забув пишноту й запах доброго пшеничного хліба. Те, як він перемішався з гострим м'ясним соком на моїй дощечці, зненацька нагадало мені кухарку Сару та її гостинну кухню. Десь у Трейдфорді, вгору по річці, вона зараз вимішує тісто, а може, шпигує прянощами м'ясо, перш ніж вкласти його до одного з великих чорних казанів і добре накрити, щоб воно всю ніч повільно пеклося на вугіллі. Так, а в Регалових стайнях Гендз робить останній вечірній обхід, як робив його в Оленячому замку Барріч, щоб перевірити, чи кожна тварина має чисту воду й чи кожне стійло надійно замкнене. Ще б там мало бути не менше ніж дюжина інших стайничих з Оленячого замку, чиї обличчя і серця я добре вивчив за роки, проведені разом з ними в Баррічевому володінні, під його опікою. Домашню челядь Регал теж забрав з Оленячого замку. Там, ймовірно, була майстриня Гесті, Брант, Ловден і...

Мене раптом охопила самота. Як добре було б їх побачити, спертися об стіл і слухати нескінченні плітки кухарки Сари або горілиць лежати на горіщі поруч із Гендзом та вдавати, наче я вірю його несамовитим історіям про жінок, яких він нібито уклав до ліжка, відколи ми востаннє бачилися. Я намагався уявити реакцію майстрині Гесті на мій теперішній одяг і піймав себе на усмішці. От би вона обурилася через такий скандальний проступок.

Мої мрії перебив чоловік, що одну за одною вивергав із себе грубі лайки. Найп'янючіший матрос, якого я знав, не осквернив би так весільної учти. Я не був єдиним, хто обернувся. На мить нормальні розмови припинилися. Я дивився на те, чого раніше не зауважив.

Скраю площі, куди не сягало світло смолоскипів, стояв віз із запряженими в нього кінями. На возі була клітка, а в ній трое перекованих. Нічого більше я не зумів розгледіти, лише те, що їх трое і що вони непомітні для мого Віту. Жінка-візничка підійшла до клітки з палицею в руці. Гучно гримнула нею об ґратки клітки, наказуючи тим усередині сидіти тихо, а тоді повернулася до двох молодиків, що ошивалися позаду воза.

- І ви відійдіть від них, неотеси! - збештала вона їх. - Вони для Королівського кола, там знайдуть кару чи милість. А до того часу дайте їм

спокій, затямили? Лілі! Лілі, принеси-но сюди кості з печені і дай їх отим сотворінням. А ви, кажу вам, геть від них! Не чіпайте їх!

Два молодики відступили перед її грізною палицею, сміючись і піднявши руки вгору.

- Не розумію, чого ми не можемо спершу з ними порозважатися, - вперся вищий молодик. - Я чув, що у Рандсфорді будують власне коло справедливості.

Другий хлопець влаштував ціле видовище, напинаючи мускули на плечах.

- Сам я волію Королівське коло.

- Як чемпіон чи як в'язень?! - гукнув хтось глузливо.

Обидва юнаки засміялися, вищий жартома пхнув свого товариша.

Я стояв як укопаний. У мені наростала нудотна підозра. Королівське коло. Перековані та чемпіони. Я згадав, наскільки жадібно Регал спостерігав за боями, яких його люди завдавали мені, коли я стояв посеред їхнього кола. Мое тіло задерев'яніло. Тим часом жінка на ім'я Лілі підійшла до воза й дала в'язням повну миску м'ясних костей. Ті кинулися на них, б'ючись і гаркаючи один на одного, бо кожен намагався захопити собі найбільше здобичі. Довкола воза стояло чимало людей. Сміялися, показували пальцями. Я дивився з огидою. Хіба ж вони не розуміють, що цих нещасних перековано? Вони не були злочинцями. Були чоловіками й синами, рибалками і хліборобами з Шести герцогств. Завинили тільки тим, що втрапили в полон червоних кораблів.

Я не лічив, скількох перекованих убив. Я чув до них відразу, це правда. Але таку саму відразу я відчував на вигляд ноги, враженої гангреною, чи пса, настільки коростявого, що на це немає ліків. Убивство перекованих не мало нічого спільного з ненавистю, карою чи справедливістю. Смерть була для них єдиним порятунком, і слід було завдати їй настільки швидко, наскільки це можливо, з милосердя до сімей, що їх любили. А ці молодики говорили й поводитися так, наче вбивання цих нещасних було якоюсь розвагою. Я дивився на клітку, ледь стримуючи млості.

Я знову повільно сів на своє місце. На моєму підносі все ще була їжа, але апетит на неї зник. Здоровий глузд підказував мені, що маю їсти, доки є така нагода. Якусь мить я дивився тільки на піднос. Змусив себе їсти.

Підвівши очі, я помітив, що обидва молодики витріщаються на мене. Я ненадовго зустрівся з ними поглядом, тоді згадав, за кого себе видаю, і опустив очі. Здається, мій вигляд дуже їх насмішив, тож підійшли, хитаючись, і сіли - один навпроти, а другий поруч, неприємно близько до мене. Той другий зіграв спектакль, морщився, затуляв носа й рота, щоб розвеселити свого товариша. Я побажав їм обом доброго вечора.

- Може, для тебе це й добрий вечір. Відколи ти не їв так, га, жебраче? - Це той, що навпроти мене, незграбний здоров'яга з волоссям, як клоччя, та обличчям, густо обліпленим веснянками.

- Це правда, і дякую вашому капаманові за щедрість, - спокійно відповів я.

Вже шукав способу, як від них звільнитися.

- Отож. Що привело тебе до Пома? - спитав другий. Був вищим за свого вайлуватого товариша, мускулістшим.

- Шукаю роботи. - Я зазирнув просто в його бліді очі. - Я чув, що у Трейдфорді бувають ярмарки рядіння.

- А на яку роботу ти рядишся, жебраче? На городне опудало? А може, своїм смородом проганятимеш пацюків з людських домівок?

Він поклав лікоть на стіл, надто близько до мене, тоді, спершись на нього, похилився вперед, наче хотів продемонструвати мені напружені м'язи передпліччя.

Я зробив глибокий подих, тоді ще один. Почуття, яке мене охопило, давно вже до мене не приходило. Це було щось на краю страху і того невидимого тремтіння, що затоплювало мене, коли мені кидали виклик. Я знав, що інколи воно переходило в дроці, які віщували напад. Але в мені наростало ще щось, я майже забув, як воно, - почувати це. Гнів. Ні, шаленство. Бездумне нестямне шаленство, що давало мені силу здійснити сокиру й відпанахати супротивникові руку з плечем або ж кинутися на ворога й видушувати з нього життя, хай як він тебе лупцює, доки ти це робиш.

Його повернення я привітав із трепетом і задумався, чим воно викликане. Спогадами про друзів, відібраних у мене назавжди, сценами битв, які я останніми днями так часто бачив у Скілл-снах? Байдуже. Я відчував тягар меча при стегні, але навряд чи ті телепні помітили його і здогадуються, як я можу ним скористатися. Вони, ймовірно, ніколи не махали жодним клинком, окрім як косою, не бачили іншої крові, крім як із курчати чи корови. Ніколи не прокидалися вночі від собачого гавкоту і не намагалися здогадатися, чи це наближаються пірати, не поверталися додому з цілоденної риболовлі, молячись, щоб, обігнувши мис, побачити неушкоджене місто. Сільські хлопці, що у блаженному невіданні жили в достатку м'якого прирічкового краю, далеко від битв, які вело узбережжя, і не мали кращого способу довести свою вартість, окрім як чіплятися до незнайомця чи насміхатися з ув'язнених у клітці людей.

Хай би всі хлопці Шести герцогств жили в такому невіданні.

Я здригнувся, коли Веріті поклав мені руку на плече. Ледь не озирнувся. Натомість сидів нерухомо, навпомацки шукаючи його, але не знайшов нічого. Нічого.

Я не міг упевнено сказати, що ця думка прийшла від нього. Може, це було мое власне побажання. А все-таки так скидалася на його думки, що я не міг сумніватися в її походженні. Мій гнів зник так само раптово, як раптово ці двоє його розбудили, і я глянув на них з певним здивуванням, вражений уже тим, що вони й досі там. Хлопчаки, так, не більше, ніж великі хлопчаки, не знають спокою, прагнуть повеличатися. Нетямущі й нечулі, як часто молоді люди. Що ж, я не дам їм нагоди випробувати свою мужність і не проллю їхньої крові в пісок на весіллі їхнього капамана.

- Здається, я тут загостювався, - сказав поважно і встав з-за столу.

З'їв я доволі і знав, що не потребує кухля пива, який, наполовину повний, стояв біля підноса. Бачив, як молодики зміряли мене поглядом, коли я підвівся, помітив, як жажнувся один, побачивши меч у мене при боці. Другий встав, наче бажаючи кинути виклик мені вслід, та я бачив, як його приятель ледь похитав головою. Втративши кількісну перевагу, бравий селянський хлопець пропустив мене, щирячись і сахаючись, наче уникаючи забруднитися через мою присутність. Було напрочуд легко проігнорувати цю

образу. Я не відступив від них, а просто розвернувся і рушив у темряву, подалі від розваг, танців і музики. Ніхто не пішов за мною слідом.

Я крокував у бік набережної, тим часом у мені наростав потяг до мети. Отже, я недалеко від Трейдфорда, недалеко від Регала. Я відчув раптове бажання приготуватися до зустрічі з ним. Найму на ніч кімнату в заїзді, заїзді з лазнею, скупаюся і поголюся. Хай гляне на мене, на шрами, які мені залишив, і знає, хто його вбив. А пізніше? Якщо я ще житиму, коли настане те пізніше, і якщо хтось мене пізнає, то хай так і буде. Хай стане відомим, що Фітц повернувся з могили, аби звершити королівську справедливість над тим, хто називає себе королем.

Так зміцнивши серце, я проминув два заїзди. З одного долинули вигуки: це могла бути або бійка, або витівки веселого товариства – у кожному разі я там добре не виплюся. У другому запався ганок, двері криво висіли на завісах. Я вирішив, що це не віщує добре доглянутих ліжок. Вибрав натомість заїзд, на вивісці якого був намальований казанок, а над дверима горів смолоскип, аби подорожній знав, куди йому йти.

Як більшість великих домів у Помі, заїзд споруджено з річкового каменю та вапняного розчину, підлога теж була кам'яною. При кінці кімнати містився великий камін, але там горів лише літній вогонь, його вистачало хіба що на те, аби обіцяний казанок з душеною умлівав на повільному вогні. Попри мою недавню трапезу, душенина смачно мені запахла. При шинквасі було тихо, більшість клієнтури подалася на весільну урочистість капамана. Господар заїзду здавався дружелюбним, але на мій вигляд зморщив брови. Я поклав на стіл перед ним срібняка, щоб його заспокоїти.

– Я хотів би кімнату на ніч і купіль.

Він із ваганням глянув на мене.

– Спершу купіль! – заявив твердо.

Я усміхнувся.

– Жодних проблем, добрий пане. Ще й вбрання виперу, не бійтесь, що занесу бліх у постіль.

Господар неохоче кивнув і послав хлопця-слугу до кухні по гарячу воду.

– Тож ти здолав далеку дорогу? – сказав він із чемності, ведучи мене до лазні позаду заїзду.

– Далеку дорогу, та й не завжди битим шляхом. Але у Трейдфорді мене чекає робота, тож я хотів би справити щонайкраще враження, коли туди дістануся. – Я посміхнувся, кажучи ці слова, задоволений їхньою правдивістю.

– О, чекає робота. Розумію, так, розумію. Звісно, найкраще показатися чистим і спочилим. У кутку горщик із милом, не соромся з нього користати.

Перш ніж він пішов, я попрохав ще дозволу скористатися бритвою, бо в купальні було дзеркало. Він охоче забезпечив мене цим приладдям. Хлопець приніс мені бритву з першим відром гарячої води. Доки він наповнював ванну, я вкоротив бороду, щоб можна було її зголити. Хлопець запропонував випрати мое вбрання за додатковий мідяк, а я був тільки радий погодитися на це. Забрав у мене одяг, зморщивши носа. З цього я зрозумів, що пахнув куди гірше, ніж припускав. Очевидячки, мій перехід через болото залишив по собі більше слідів, ніж я гадав.

Я гаяв час, поринаючи в гарячу воду, щедро милячись м'яким милом із горщика, а тоді енергійно розтираючись, перш ніж сполоснути його. Мив волосся доти, доки піна не стала білою, а не сірою. Після мене вода у ванні була густішою за вапнисту воду з річки. Цього разу я голився так повільно, що затявся лише двічі. Зачесавши волосся назад і зв'язавши його вояцьким хвостом, я глянув у дзеркало і побачив там обличчя, яке насилу пізнав.

Минули місяці, відколи я востаннє себе бачив, а й то у маленькому дзеркальці Барріча. Обличчя, що глянуло зараз на мене, було худішим, ніж я сподівався, і випнуті вилиці робили його схожим на портрет Чівелрі. Біле пасмо волосся над моім чолом зосталося, воно мене старило й нагадувало про слід, залишений росомахою. Лоб та щоки засмагли під літнім сонцем, але на місці зголеної бороди обличчя було блідішим, тож нижня половина шраму на щоці здавалася помітнішою за верхню. Наскільки я міг розгледіти свої груди, ребер у мене наче побільшало. Там, звісно, були м'язи, але жиру замало, щоб змастити сковорідку, – як казала колись кухарка Сара. Постійні мандри і здебільшого м'ясний раціон залишили на мені свій слід.

Я відвернувся від дзеркала, криво посміхаючись. Мої побоювання, що перший стрічний, який бачив мене раніше, негайно мене розпізнає, розвіялись, як дим. Я й сам насилу себе пізнавав.

Одягся у зимові речі, щоб дістатися кімнати. Хлопець-слуга запевнив, що решту мого вбрання повісить біля каміна і зранку доставить просушеним. Показав мені мою кімнату й залишив із побажанням доброї ночі та свічкою.

Кімната була скупо обставлена, зате чиста. Там стояло чотири ліжка, але я був єдиним гостем, що мене тішило. Одне вікно, на літо з відчиненими віконницями і незанавішене. Від річки віяв нічний вітерець, заповнюючи кімнату прохолодою. Якийсь час я стояв, вглядаючись у темряву. Дивлячись угору річки можна було розгледіти вогні Трейдфорда. Це було велике місто. Вогні кидали ясні плями на дорогу між Помом і Трейдфордом. Тепер я перебував у густо заселеному краї. «Просто щастя, що подорожую сам», – твердо сказав я собі й відштовхнув геть укол втрати, яку відчував щоразу, подумавши про Нічноокого. Закинув свій клунок під ліжко. Покривала на ліжку були грубими, але пахла чистотою, так само як і набитий соломою матрац. Після місяців сну на землі постіль здалася мені майже такою ж м'якою, як і моя давня перина в Оленячому замку. Я задув свічку і вклався, сподіваючись одразу ж заснути.

Натомість вдивлявся у темну стелю. Десь здалеку долинав веселий гамір. Зблизька – вже майже забуті звуки: скрипіння, з яким осідав будинок, шум людських рухів у інших кімнатах заїзду. Вони непокоїли мене, як ніколи не непокоїли шум вітру у вітті дерев чи хлюпання річки поблизу мого привалу. Я боявся істот власного виду куди сильніше, ніж будь-яких загроз у світі природи.

Мої думки помандрували до Нічноокого, аби впевнитися, що він робить і чи в безпеці він цього вечора. Я почав шукати його Вітом, але стримався. Завтра буду в Трейдфорді, маю зробити те, в чому він мені не допоможе. Ба більше, я був на території, куди він не зможе безпечно до мене дістатися. Якби завтра я добився успіху, вижив і рушив до гір шукати Веріті, то міг сподіватися, що він мене згадає і приєднається до мене. Але якщо завтра я помру, то краще йому бути там, де він і був. Хай спробує пристати до власного племені, хай має власне життя.

Дійти цього висновку й розпізнати правильність мого рішення було дуже легко. Твердо його триматися – куди важче. Не слід було мені платити за це ліжко. Коли б я всю ніч ішов, то відпочив би краще. Я почувався

самотнішим, ніж будь-коли за все своє життя. Навіть у Регалових підземеллях, перед лицем смерті, мені вдавалося дотягтися до свого вовка. Зараз, цієї ночі, я самотньо обдумував убивство, якого не міг детально запланувати зі страху, що Регала охоронятиме група скіллерів, про здібності яких я міг лише здогадуватися. Попри теплу літню ніч, мене щоразу проймало морозом і кидало в млості, досить було подумати про це. Однак це не схитнуло моєї рішучості вбити Регала, а тільки відібрало певність, що мені все вдасться. Зоставшись сам, я не надто добре справлявся, але вирішив завтра діяти так, щоб Чейд мною пишався.

Розмірковуючи про групу Скіллу, я відчув нудотну певність, що помилився у виборі стратегії. Я прибув сюди з власної волі чи це Вілл у витончений спосіб вплинув на мої думки, переконавши, наче бігти до нього – це найбезпечніша річ? Вілл напрочуд тонко поводився зі Скіллом. Його дотик був так підступно легким, – майже невідчутним. Раптом я запрагнув вдатися до Скіллу, потягтися ним назовні, щоб перевірити, чи відчую я, що він за мною стежить. Тоді набрав певності, що цей мій імпульс поскіллити насправді був впливом Вілла на мене, він спокушав мене відкрити перед ним свій розум. І так мої думки пливли, стискаючись у дедалі тісніші спіралі, аж доки я не відчув, з яким задоволенням він за мною стежить.

Нарешті після півночі я провалився в сон. Без жодних сумнівів відкинув болісні думки, пірнув у сон, мов нурець, що замірився сягнути дна глибини. Надто пізно збагнув імперативну владність цього занурення. Я б змагався, коли б спромігся згадати, як це робиться. Натомість розпізнав, що довкола мене завіси та трофеї, які прикрашали велику залу Ріплкіпа, головного замку герцогства Бернс.

Великі дерев'яні двері схилилися на своїх завісах, розчехнуті навстіж, ставши жертвою тарана, що лежав посеред їхньої проїми, зробивши свою страшну роботу. В повітрі зали густо висів дим, звиваючись довкола знамен давніх перемог. Мертві тіла стосом лежали там, де борці намагалися відвернути потік напасників, якого не стримали важкі дубові дошки. За цією стіною з жертв різні ще тримався стрій воїнів Бернсу, та в ньому вже зроблено численні пробоїни. У самому центрі бойової групки був герцог Бронді, обабіч нього – його молодші доньки, Целеріті та Фейт. Змахували мечами, даремно намагаючись захистити батька від ворожого натиску. Обидві билися зі вправністю й зятятістю, яких я за ними не підозрював. У парі скидалися на добірних яструбів, їхні обличчя обрамляло коротке й блискуче чорне волосся, темно-сині очі звузилися від ненависті. Але Бронді не хотів, щоб його захищали, не хотів піддатися убивчій хвилі піратів. Поплямлений кров'ю, широко розставивши ноги, обіруч тримав бойову сокиру.

Попереду, на підлозі, під захистом змаху сокири герцога лежало тіло його старшої доньки і спадкоємиці. Удар меча глибоко врубався між її плечем та шиєю, розщепивши хребет, перш ніж розтрити груди. Була мертвою, безнадійно мертвою, але Бронді не відступив від її тіла. По його вкритих кров'ю щоках текли сльози. Груди з кожним подихом роздimalися, наче ковальський міх, подерта сорочка не прикривала старий, але мускулястий торс. Стримував двох мечників, один із яких був палким молодиком, що всім серцем прагнув перемогти герцога, другий – змією в людській подобі. Тримався осторонь від натиску битви, а його довгий меч готовий був використати кожен отвір, створений молодиком.

За частку секунди я збагнув це все, як і те, що Бронді довго не витримає. Топорище сокири було слизьким від крові, він дедалі слабше тримав його, а кожен ковток повітря, який утягував до сухого горла, був сам по собі мукою. Був старим чоловіком, мав зламане серце і знав, що навіть якби він вижив у цій битві, то все одно Бернс втрачено, здобуто червоними кораблями. Моя душа заридала над його нещастям, але він зробив той один неможливий крок уперед і опустив сокиру, обірвавши цим життя палкого

молодика, з яким змагався. У мить, коли його сокира рубонула напасника, другий чоловік ступив у прогалину, що постала на пів секунди, і встромив клинок у груди Бронді. Старий герцог слідом за своїм мертвим супротивником упав на закривавлений камінь твердині.

Целеріті, зайнята власним супротивником, на мить повернулася на болісний крик сестри. Пірат, з яким вона билася, скористався нагодою. Його тяжча зброя обкрутилася довкола її легшого клинка й вирвала зброю їй з рук. Вона відсахнулася від його люто вдоволеного виширу, відвернула голову від своєї смерті й побачила, як убивця її батька хапає Бронді за волосся, готуючись відрубати його голову як трофей.

Цього я витримати не міг.

Я рвонувся до сокири, яку випустив Бронді, ухопився за її слизьке від крові топорище так, наче потис руку старого друга. Сокира здавалася незвично важкою, але я підняв її, заблокував меч свого супротивника, а тоді, провівши комбінацію, яка змусила б Барріча мною пишатися, з подвійною силою відбив удар, скерувавши власний клинок ворога йому в обличчя. Трохи здригнувся, відчувши, як кістки його обличчя подалися під цим ударом. Бракувало часу, щоб міркувати про це. Рвонувся вперед, потужно рубонув сокирою, відтявши руку чоловіка, що намагався забрати голову мого батька. Сокира гримнула у кам'яні плити підлоги, відлуння удару дрожем пройшло вздовж моїх рук. Зненацька мене залила кров – це меч Фейт розорав кисть її противника. Він нависав наді мною, тож я підібгав плече, перекотився і схопився на ноги, провівши лезом сокири йому по животу. Він випустив клинок, ухопився за нутрощі, що виливалися йому з тіла, і впав.

У нашій маленькій бульбашці битви настала божевільна мить цілковитої нерухомості. Фейт вдивлялася у мене згори вниз зі здивованим виразом обличчя, який невдовзі перемінився на тріумфальний, а тоді йому на зміну прийшов найчистіший біль.

– Не можемо дозволити їм забрати тіла! – зненацька проголосила вона.

Різко здійняла голову, а її коротке волосся розвівалося, як грива бойового румака.

– Бернсе! До мене! – гукнула вона, а нотку наказу в її голосі годі було сплутати з чимось іншим.

Я глянув угору, на Фейт. Мое видіння блякло, на мить роздвоїлося.

– Хай живе герцогиня Бернська! – привітала сестру дещо спантеличена Целеріті.

Я став свідком того, як сестри обмінялися поглядами, що підказували: жодна з них не сподівалася пережити цього дня. Тут група воїнів Бернсу вирвалася з битви і приєдналася до них.

– Мій батько та моя сестра. Заберіть їхні тіла! – наказала Фейт двом чоловікам. – Решта до мене!

Целеріті схопилася на ноги, здивовано глянула на тяжку сокиру і схилилася, щоб змінити зброю на звичний меч.

– Туди, ми потрібні там, – проголосила Фейт, показуючи, а Целеріті поспішила за нею, аби витримати лінію бою на час, достатній, щоб їхні люди могли відступити.

Я дивився, як відходить Целеріті, жінка, якої я не кохав, але якою завжди захоплюватимуся. Усім серцем прагнув піти за нею, але тут сцена почала вислизати від мене, все перетворилося на дим і тіні. Хтось піймав мене й витяг.

Це було нерозумно.

Голос у моїй голові звучав дуже задоволено. «Вілл!» – з розпачем подумав я, а серце рвалося мені з грудей.

Ні. Але це міг бути й він. Фітце, ти неакуратно ставиш стіни. Не можеш дозволити собі цього. Хай як вони нас кличуть, мусиш бути обачним.

Веріті штовхнув мене, метнув геть, і я відчув, як плоть власного тіла знову мене приймає.

– Але ж ви це робите, – запротестував я, проте почув тільки слабкий звук власного голосу в кімнаті заїзду. Розплющив очі. За єдиним вікном кімнати панувала темрява. Я не міг сказати, хвилини пройшли чи години. Знав лише те, що вдячний за ту темряву, яка зосталася для сну, бо страхітлива втома, навалившись на мене, не дозволяла думати ні про що інше.

Прокинувшись наступного ранку, я не зовсім розумів, де я і що зі мною. Багато часу минуло, відколи я прокидався у справжньому ліжку, не кажучи вже про пробудження з почуттям чистості. Змусив себе сфокусувати зір, тоді глянув на сучки в балці стелі наді мною. За якийсь час згадав про заїзд, про те, що я недалеко від Трейдфорда і Регала. Майже тієї ж миті згадав і те, що герцог Бронді мертвий. Мое серце калатало. Міцно заплющив очі, щоб закритися від Скїлл-спогаду тієї ночі, і відчув, як у голові молотом загрюкав біль. Якусь ірраціональну мить я винуватив у цьому Регала. Він диригував тією трагедією, що вирвала мені серце і змусила тіло дрижати від слабкості. Того ранку, коли я сподівався встати сильним, поспіжливим і готовим убивати, ледве міг знайти сили перевернутися з боку на бік.

За якийсь час з'явився хлопець-слуга з моїм одягом. Я дав йому ще два мідяки, і невдовзі він повернувся з тацею. Вигляд і запах миски вівсяної каші викликав у мене огиду. Раптом я зрозумів ту нехоть до їжі, яку Веріті завжди виявляв улітку, коли Скїллом відганяв наїзників від нашого узбережжя. Єдине на таці, що мене зацікавило, – це чашка й казанок, повний гарячої води. Я насилу вибрався з ліжка, присів навпочіпки і витяг з-під нього клунок. Мені перед очима танцювали і плавали іскри. Доки розв'язав клунок і знайшов ельфійську кору, задихався так, наче бігав наввипередки. Потрібна була вся моя концентрація, аби подумати про щось, окрім головного болю. Він так мене підганяв, що я вкинув до чашки більше ельфійської кори. Майже дійшов до тієї дози, яку Чейд відмірював Веріті. Відколи Нічноокий мене покинув, я страждав від Скїлл-снів. Хай які стіни виставляв, не міг від них відгородитися. Але остання ніч була найгіршою за довгий час. Як я підозрював, це тому, що я ввійшов у сон і діяв через Целеріті. Сни страшенно зменшували як мої сили, так і запас ельфійської кори. Я нетерпляче дивився, як кора темно забарвлює окріп. Тільки-но забарвила настільки, що не видно було дна чашки, я підняв її та випив усе. Від гіркоти ледь не виблював, але це не завадило мені залити гарячою водою кору, яка зосталася на дні чашки.

Другу, слабшу дозу я пив повільніше, сидячи на краю ліжка й дивлячись у далечінь за вікном. Звідси відкривався чудесний вид на рівнинний річковий край. Оброблені поля та молочні корови на загороджених пасовищах одразу за Помом, а за ними я міг розгледіти цівки диму, що здіймалися над малими

сільськими садибами вздовж дороги. Жодне болото, яке слід перетнути, жоден відкритий дикий край не лежав між Регалом і мною. Відтепер мені доведеться подорожувати по-людському.

Головний біль відступив. Я змусив себе з'їсти холодну вівсянку, ігноруючи протести шлунка. Я за цю кашу заплатив і потребував дарованих нею сил. Вони знадобляться мені ще до кінця дня. Вдягся у чисту одезу, яку повернув мені хлопець. Чисту одезу, – але це й усе добре, що я міг про неї сказати. Сорочка геть утратила форму й вицвіла настільки, що перетворилася на набір різних відтінків брунатного кольору. Штани протерлися на колінах і сідниці, а ще й були закороткими. Ввіпхнувши ноги у власноруч зроблене взуття, я наново усвідомив, яке воно жалюгідне. Стільки часу минуло, відколи я перестав перейматися тим, який вигляд маю в очах інших, що був вражений, виявивши: не можу згадати жодного жебрака з Баккіпа, одягненого гірше за мене. Нічого дивного, що минулої ночі я викликав то жалощі, то огиду. Я б теж таке відчував до чолов'яги, одягненого як я.

На думку зійти вниз у цьому одязі я здригнувся. Але іншим виходом було вдягтися у тепле зимове вбрання і весь день обливатися потом. Зійти так, як є, – це ж тільки підказка здорового глузду, а все-таки зараз я почувався таким посміховиськом, що хотів би вислизнути непоміченим.

Енергійно перепакуюючи клунок, я на мить стривожився, усвідомивши, скільки ельфійської кори зужив за один раз. Я почувався бадьорим, не більше. Рік тому така доза ельфійської кори змусила б мене підстрибнути до крокви та погойдатися на ній. Тоді твердо сказав собі, що з цим так само, як із пошарпаним убранням. Я не мав вибору в цих справах. Скілл-сни не покидали мене, а я не мав часу відлежатися і дозволити своєму тілу відновити сили. Не кажучи вже про гроші, щоб платити за кімнату в заїзді та їжу, доки це станеться. А все-таки, закинувши клунка на плече і спускаючись, я подумав, що день розпочався зле. Смерть Бронді, падіння герцогства Бернс, мое гідне опудала вбрання і підпора з ельфійської кори. Це все ввело мене в чудовий стан депресії.

Які реальні шанси пробитися крізь Регалові стіни й охорону я мав?

Колись Барріч сказав мені, що похмурий настрій – це один із наслідків ельфійської кори. Ось що я відчував. Це й усе.

Я попрощався з господарем, який побажав мені успіху. Сонце надворі вже високо піднялося. Воно віщувало черговий погожий день. Я налаштувався на рівномірний темп і рушив із Пома до Трейдфорда.

Діставшись передмістя, я побачив грізне видовище. Дві шибениці, на кожній звисало тіло. Це вже могло достатньо розтривожити, але були там і ще дві конструкції: стовп для бичування та колодки. Дерево ще не посріблилося на сонці, були це нові пристрої, а все-таки видно по них, що їх уже використовували. Я швидко їх проминув, але не міг утриматися від згадки, наскільки близьким був до того, щоб оздобити собою подібне знаряддя. Єдине, що мене порятувало, – моя хоч бастардська, але королівська кров і стародавній декрет, що не можна вішати осіб такого походження. Ще я згадав очевидну насолоду Регала, коли він споглядав, як мені завдають побоїв.

Тут мене знову обсипало морозом на думку, де зараз Чейд. Я не сумнівався: якби Регаловим солдатам вдалося його піймати, Регал швидко б його прикінчив. Я намагався не уявляти, як Чейд, високий, худий і сивий, стояв би на ешафоті під яскравим сонячним промінням.

А втім, чи його справді вбили б одразу?

Я трусонув головою, щоб викинути з неї такі думки, і пройшов повз бідні тіла, полишені на пострах. Сохли під сонцем, як забуте прання. У нападі чорного гумору я подумав, що навіть вони одягнені краще за мене.

Йдучи дорогою, я часто мусив сходити з неї, пропускаючи вози й худобу. Торгівля між двома містами процвітала. Я залишив Пом позаду і якийсь час минав добре утримані селянські доми, звернуті фасадом до дороги, позаду них тяглися поля зі збіжжям і сади. Трохи далі мені почали траплятися цілі садиби: зручні кам'яні будинки, оточені тінистими деревами і квітниками, надійно зведені господарські будівлі, на пасовищах коні – і для верхових прогулянок, і для полювання. Я не раз був певен, що розпізнав стадо худоби з Оленячого замку. Потім ці садиби на якийсь час поступилися місцем розлогим полям, здебільшого льону чи конопель. Нарешті я дійшов до скромніших обійсть, а там і до передмістя.

«Ну ось», – подумав я. Пізній полудень застав мене посеред міста, в його центрі з брукованими вулицями, людьми, зайнятими всіма справами, які тільки можна собі уявити. Я вражено роздивлявся. Ніколи досі не бачив нічого схожого на Трейдфорд. Крамниця за крамницею, таверни, заїзди зі стайнями при них, розраховані на гаманці всілякої ваги, і все це розкинулося на рівнині, як не могло зробити жодне місто в герцогстві Бак. Я дістався до обширу садів, фонтанів, храмів, театрів, шкіл. Там були сади з посипаними галькою доріжками для прогулянок і вимощеними алеями, які звивалися між квітниками, статуями та деревами. Люди, що прогулювалися доріжками чи їхали в екіпажах, мали на собі одяг, що пасував би для найурочистішого прийому в Оленячому замку. Дехто з них носив лібреї у кольорах Ферроу – золотий з коричневим, та навіть вбрання цих слуг було куди розкішнішим, ніж те, яке я будь-коли мав.

Сюди Регал виїжджав на літо за свого дитинства. Завжди зневажав Баккіп, називаючи його чимось не надто кращим від глухого села. Я намагався уявити хлопця, що покидає це все восени, аби повернутися до вогкого й холодного замку на залитій дощами та битій штормами скелі над брудним і малим портовим містечком. Нічого дивного, що він якомога швидше перебрався сюди зі своїм двором. Зненацька я відчув якийсь імлісте розуміння Регала. Це мене дратувало. Добре знати людину, яку ти збираєшся вбити, недобре її розуміти. Я нагадав собі, що він убив мого короля, свого рідного батька, тож налаштувався на досягнення мети.

Йдучи цими квітучими кварталами, я піймав не один співчутливий погляд, кинутий на мене. Якби я вирішив заробляти на життя жебракуванням, то процвітав би тут. Натомість я шукав скромніших осель і людей, де міг би почути якісь розмови про Регала, про те, як організована його трейдфордська твердиня, хто там працює, хто її охороняє. Я пішов на набережну, сподіваючись, що там почуватимуся більше як вдома.

Тут я виявив справжню причину існування Трейдфорда, себто Торгового Броду. Виправдовуючи цю назву, ріка тут розливалася, творячи водночас величезну хвилясту міліну зі скельним дном, усипаним гравієм. Була такою широкою, що протилежний берег губився в тумані, а річка, здавалося, сягала обр'ю. Я бачив цілі стада овець і більшої худоби, яких переганяли через Синю ріку, а вниз по течії численні плоскодонні баржі користалися з глибшої води, нескінченною вервечкою перевозячи сюди-туди через річку силу-силенну товарів. Тут Тілт зустрічався з Ферроу для торгівлі, тут сходилися разом сади, поля та худоба. Тут товари, перевезені у верхів'я ріки з герцогств Бак чи Бернс або з далеких країн, нарешті розвантажували й посилали в дорогу до шляхтичів, які могли собі на них дозволити. За кращих часів до Трейдфорда прибували товари з Гірського королівства та країв, що пролягли далеко за ним: бурштин, коштовне хутро, вироби зі слонової кістки та рідкісна кадильна кора з Дошових нетрів. Ще сюди

привозили льон, з якого у Ферроу ткали тонке полотно, і коноплі на волокно для канатів і вітрил.

Мені запропонували попрацювати кілька годин при перевантаженні мішків зерна з малої баржі на віз. Я взявся за це радше для розмови, ніж для заробітку. Небагато довідався. Ніхто не згадував про червоні кораблі, про війну, що палала на узбережжі. Тільки й того, що нарікали на низьку якість присланих звідти товарів, невелику їх кількість і високі ціни. Про короля Регала говорилося небагато. У тих кількох словах, які я почув, лунала гордість за те, як він приваблює жінок і скільки може випити. Мене здивувало, що його називали королем Добростаном, як і королівську династію, звідки походила його мати. Тут я вирішив: це ще й краще, що він не називає себе Провісником. Менше на одну річ, що нас об'єднує.

Зате я багато почув про Королівське коло, а від того, що почув, у нутрощах у мене згіркло.

Королівство Шести герцогств віддавна знало поняття поединку на доказ правдивості своїх слів. У Оленячому замку були великі колони, які називали Камінням Правди. Казали, що коли двоє людей зустрічаються там, аби розв'язати проблему бійкою навкулачки, то самі Ель і Еда стають свідками цього й пильнують, щоб не порушено справедливості. І каміння, і цей звичай дуже старі. Коли ми в Оленячому замку розмовляли про королівську справедливість, це досить часто означало тиху роботу, яку ми з Чейдом виконували для короля Шрюда. Дехто прилюдно звертався до самого Шрюда, з проханням розсудити справу, а тоді корився королівському присуду. Бувало й так, що Шрюд довідувався про несправедливості іншим шляхом, тоді він міг вислати мене або Чейда, аби звершити над злочинцем королівський вирок. Іменем королівської справедливості я відміряв неминуче: або милосердно й швидко, або суворо й повільно. Досі я вже мав бути загартованим і звичним до завдання смерті.

Та Регалове Королівське коло було призначене радше для розваги, ніж для справедливості. Принцип його дії був простим. Тих, кого король присудив до кари чи смерті, посилали до його кола. Там вони могли зустрітися з голодними звірами, роздратованими до шаленства, або з борцем, королівським чемпіоном. Деякі злочинці, що влаштували особливо добру виставу, могли здобути королівську ласку, а навіть самі стати королівськими чемпіонами. Перековані такого шансу не мали. Їх віддавали звірам на розтерзання або ж морили голодом і випускали проти інших злочинців. Такі ігри стали останнім часом досить популярними, настільки популярними, що на ринковій площі Трейдфорда збиралися натовпи, коли там вершили чергову «справедливість». Тепер Регал будував спеціальне коло. Для зручності воно містилося ближче до його двору, мало потужні стіни та в'язничні камери, що надійно тримали б під замком і звірів, і засуджених, а ще місця для тих, хто приходив дивитися спектакль відміряння королівської справедливості. Будова Королівського кола забезпечила Трейдфорд новими робочими місцями й пожвавила ділове життя. Всі задоволено зустріли цей задум, що мав компенсувати збитки від припинення торгівлі з Гірським королівством. Я не чув жодного слова проти нього.

Коли віз завантажили, я забрав свою платню і пішов за іншими носіями до найближчої таверни. Там, крім елю і пива, можна було купити жменю зілля та кадилицю з димком. Повітря в таверні стояло тяжке від чаду, невдовзі очі мені почали клеїтися, а в горлі дерло. Всі інші, здавалося, не звертали на це особливої уваги, а навіть не надто відчували. В Оленячому замку мало хто спалював зілля для одурманення, я не мав стійкості до такого. За свої монетки купив порцію м'ясного пудингу з медом і кухоль дуже гіркого пива з присмаком річкової води.

Я спитав кількох людей, чи правда, наче наймають челядників до королівських стаень, а якщо так, то куди звернутися по роботу. Те, що хтось такий, як я, може шукати праці в самого короля, багатьох насмішило. Але оскільки я, працюючи з ними, постійно вдавав трохи простакуватого, то приймав їхні грубуваті жарти та поради з чемною усмішкою. Нарешті один дотепник сказав, що я можу спитати самого короля, і скерував до Трейдфорд-голлу. Я подякував, допив рештки пива й пішов собі.

Думаю, я сподівався побачити якусь кам'яну будівлю з мурами й укріпленнями. Саме цього я очікував, йдучи у вказаному мені напрямку вгору по течії і геть від ріки. Я дістався низького пагорба, якщо настільки скромне підвищення можна так назвати. І все-таки ця додаткова висота давала добрий вид на річку в обох напрямках, а витончені кам'яні споруди на підвищенні використовували всі її переваги. Я стояв на рухливій вулиці внизу і майже витріщався на це диво. Нічого грізного, нічого оборонного, як це було в Оленячому замку. Натомість доріжки, всипані білою галькою, квітники та дерева довкола оселі, що була водночас і палацом, і гостинним домом. Трейдфорд-голл і будівлі довкруг нього ніколи не використовувалися як фортеця чи твердиня. Його збудовано як елегантну й дорогу резиденцію. Кам'яні стіни покриті різьбленими узорами, над входами здіймалися граціозні арки. Були вежі, але без бійниць. Знати було, що їх збудовано, щоб мати ширший вид на околиці, радше для приемності, ніж задля якоїсь обережності.

Рухливу загальну дорогу та резиденцію розділяли стіни, так, але це були низькі й товсті кам'яні мури, покриті мохом чи зарослі плющем, у їхніх нішах стояли статуї, обрамлені квітучими лозами. Одна широка дорога для повозів вела просто до великого дому. Інші вузькі доріжки й алеї гостинно запрошували до огляду ставів з лілеями та мудро обстрижених плодкових дерев чи до спокійної прогулянки в затінку. Якийсь садівник-візіонер щонайменше сто літ тому насадив тут дуби й верби, а тепер вони височіли над усім, кидали тінь і шелестіли під вітром, що віяв від ріки. Уся ця краса розкинулася на просторі, більшому за добре селянське господарство. Я намагався уявити правителя, що мав час і кошти все це створити.

Чи це те, що можна мати, якщо непотрібні ні військові кораблі, ні постійна армія? Чи знала Пейшенс такий різновид краси в батьківській оселі? Це її відлуння намагався повторити блазень, розставляючи у своїй кімнаті делікатні вази з квітами чи срібні миски з рибками? Я почувався брудним незграбою, і це зовсім не через мій одяг. Я справді зненацька почув, як має жити король. Серед витворів мистецтва, музики і грації, прикрашаючи життя свого народу, запевняючи місце для розквіту всього цього. Усвідомив власне невігластво і, що гірше, потворність людини, вишколеної лише вбивати інших. Раптом мене охопила злість. Чого мене не навчено цього, чому я навіть його не бачив? Чи Регал і його мати не доклали рук до того, щоб тримати бастарда на його місці? Мене викувано й вигострено як негарне, зате практичне знаряддя. Так само неприступний голий Оленячий замок був фортецею, а не палацом.

Та яка краса вціліла б тут, якби Оленячий замок не стояв як сторожовий пес при гирлі Оленячої ріки?

Ця думка була мов крапля холодної води на моєму обличчі. Це була правда. Чи ж Оленячий замок не збудовано насамперед тому, щоб забезпечити контроль над річковою торгівлею? Якби Оленячий замок упав під ударами піратів-напасників, ці широкі ріки стали б дорогами для їхніх кораблів з низькою посадкою. Встромилися б як стилет у м'яке підчерев'я Шести герцогств. Ці ліниві шляхтичі та зарозумілі селянські хлопці однієї ночі прокинулися б від криків і диму. Та не було б тоді ні замку, щоб утекти туди, ні війська, що могло б стати й битися за них. Перед смертю могли довідатися, що пережили інші, аби запевнити ім безпеку. Перед смертю

могли лаяти короля, який утік з тієї твердині, сховався у глибині суходолу, щоб утішатися насолодами.

Та я хотів, щоб король помер першим.

Я почав обережний обхід Трейдфорд-голлу. Найлегший вхід досередини слід порівняти з найменш помітним, а ще запланувати найкращий спосіб вибратися звідси. До нічної темряви я маю знати про Трейдфорд-голл усе.

Розділ 9. Убивця

Останнім справжнім майстром Скіллу, що керував навчанням дітей королівського роду в Оленячому замку, був не Гален, як це часто пишуть, а його попередниця Солісіті. Вона довго, може, аж надто довго вибирала учня-наступника. Коли обрала Галена, вже страждала від кашлю, що невдовзі призвів до її смерті. Дехто каже, наче вона зробила цей вибір у відчаї, знаючи, що помирає. Інші запевняють, що вчинила так під тиском королеви Дезайр, яка хотіла, щоб її улюбленець посів поважне становище при дворі. Хай там як, був її учнем усього два роки, доки вона не померла від кашлю. Оскільки попередні майстри Скіллу проходили учнівство не менш ніж сім літ, перш ніж здобути статус підмайстра, Гален учинив передчасно, нарікши себе майстром Скіллу негайно після смерті Солісіті. Здається малоімовірним, щоб за такий короткий час вона передала йому повні знання про Скілл і всі його можливості. Але ніхто не підважив його претензій. Хоча він допомагав Солісіті при вишколі двох принців, Веріті та Чівелрі, але відразу ж після її смерті оголосив, що цей вишкіл закінчено. Пізніше опирався на мовам навчати інших, і так тривало аж до війни червоних кораблів, коли він нарешті підкорився наказу короля Шрюда та створив свою першу і єдину групу Скіллу.

На відміну від традиційних груп, що самі добирали собі учасників і керівника, Гален включив до своєї групи учнів, яких вибрав сам, і до кінця життя зберігав величезну владу над ними. Август, номінальний вождя групи, втратив свій талант через нещасливий випадок зі Скіллом під час місії в Гірському королівстві. Серена, що обійняла керівництво після смерті Галена, загинула разом із іншим членом групи, Джастіном, внаслідок заворушень, що вибухнули після звістки про смерть короля Шрюда. Наступним лідером гурту, відомого пізніше як група Галена, став Вілл. На той час у ній залишилося лише троє членів: сам Вілл, Барл і Каррод. Скидається на те, що Гален прищепив усім трьом непохитну вірність Регалові, що не завадило їм суперничати між собою, змагаючись за прихильність Регала.

Доки посутеніло, я досить детально вивчив зовнішній окіл королівської садиби. Виявив, що будь-хто може вільно прогулюватися нижчими стежками, милуючись водограями та садами, тисовими живоплотами й каштанами. Багато гарно виряджених людей так і робило. Більшість із них дивилася на мене неласкаво та несхвально, кілька з жалістю, а один зустрінутий мною стражник у формі суворо мені зауважив, що в королівських садах заборонено жєбрати. Я запевнив його, що прийшов сюди лише побачити чудеса, розповіді про які так часто чув. Він, зі свого боку, натякнув, що розповідей про сади з мене достатньо, і вказав найкоротшу дорогу до виходу. Я вельми покїрно йому подякував і пішов собі. Він стояв та дивився, як я йду, аж доки стежка не довела мене до кінця живоплоту і я не зник йому з очей, повернувши за рїг.

Наступна моя вилазка була обережнішою. Якийсь час гадав, чи не напасти мені на одного з молодих шляхтичів, що прогулювалися між квітів і травників, та скористатися з його вбрання, але вирішив цього не робити. Малоімовірно, щоб я знайшов когось настільки худого, аби його одяг добре мені пасував, а модні шати, які вони всі носили, вимагали довгого шнурування барвистими стрічками. Сумніваюся, чи зумів би я натягти на себе одну з тих сорочок без допомоги лакея, не кажучи вже про те, як зняти її з тіла безтямного чоловіка. Брязкання срібних амулетів, нашитих на мереживо, що звисало з манжет, однаково не сприяло тихій роботі убивці. Натомість я поклався на прикриття товстих рослин довкола низьких стін і поступово піднявся на пагорб.

Наприкінці я наткнувся на стіну з гладко тесаного каменю, що оббігала вершину пагорба. Була хіба трохи вища, ніж може сягнути високий чоловік у стрибку. Не думаю, що цю стіну заплановано як серйозну перепону. Вздовж неї не було насаджень, але пеньки давніх стовбурів і коріння підказували, що колись її оздоблювали кущі та виткі лози. Я міркував, чи це не Регал наказав її очистити. За стіною я бачив вершечки численних дерев, тож вирішив, що зумію сховатися між ними.

Більшу частину того, що зосталося від пополудня, я витратив на обхід стіни, не виходячи на відкриті місця. У ній було кілька воріт. При одних, розкішних і головних, стояли стражники у формах, вони вітали людей в екіпажах, коли ті в'їжджали та виїжджали. Судячи з числа таких екіпажів, цього вечора планувалося якесь свято. Один зі стражників обернувся й хрипко засміявся. Волоски на карку стали мені дибки. Якийсь час я стояв, завмерши, виглядаючи зі своєї схованки. Чи я вже бачив його обличчя раніше? Здалеку складно було сказати напевно, але ця думка викликала в мене дивну суміш страху та гніву. «Регал», – нагадав я собі. Регал був моєю метою. Я рушив далі.

При кількох менших воротах для посланців і слуг стояли стражники у простіших формах, не так оздоблених мереживом, але вони надолужували це, піддаючи суровому допиту кожного чоловіка чи жінку, які проходили там. Якби мое вбрання було кращим, я ризикнув би видати себе за слугу, але в моєму жебрацькому дранти я не смів і пробувати цього. Натомість став так, щоб стражники не могли мене бачити, і почав просити милостині в торговців, які проходили крізь ворота. Я робив це мовчки, просто підходячи до них зі складеними човником долонями і благальним виразом обличчя. Більшість із них зробила те, що зазвичай роблять люди, зіткнувшись зі жебраком. Не звертали на мене уваги та продовжували розмову. Так я довідався, що сьогоднішній вечір – це вечір Шкарлатного балу, що до святкування залучено додаткових слуг, музикантів і штукарів, що весела брунька заступила веселист як улюблений королівський димок, а короля дуже розгнівала погана якість жовтого шовку, привезеного якимсь Фестро, і він погрожував відшмагати купця, що доставив йому такий непотріб. Заодно цей бал мав стати прощанням короля, який завтра вирушав у подорож, щоб відвідати свою любу подругу, леді Челестру в Бурштиновому павільйоні над Синьою рікою. Окрім цього, я чув ще багато чого, але воно не дуже стосувалося моєї мети. Іншою моєю здобиччю була назбирана за цей час жменя мідяків.

Я повернувся до Трейдфорда. Знайшов цілу кравецьку вулицю. При чорному вході до крамниці Фестро помітив учня, який там підмітав. Я дав йому кілька мідяків за обрізки жовтого шовку різних відтінків. Тоді оглянув цю ж вулицю і натрапив на скромну крамничку. Всіх моїх монет ледь вистачило на купівлю вільних штанів, широкої блузи та хустки на голову, які носять учні майстрів. У крамниці я перевдягнувся, заплів свій вояцький хвіст у косичку, сховав її під хустку, взувся і вийшов надвір геть іншою людиною. Меч звисав при поясі, схований у холошу штанів. Незручно, але не надто

помітно, якщо триматися повільного кроку. Свое поношене вбрання і решту вмісту клунка, крім отрут та інших придатних знарядь, я сховав у густо зарослій кропивою латці за дуже смердючою вбиральнею на затиллі заїзду. Тоді повернувся до Трейдфорд-голлу.

Я не дозволив собі й миті вагання. Пішов просто до купецьких воріт і став у чергу за іншими, що теж чекали дозволу увійти. Серце калатало мені об ребра, але я вдавав спокій. Використав цей час, аби вивчити будівлю, наскільки її можна було розгледіти за деревами. Була величезною. Раніше я дивувався, що стільки родючої землі відведено під декоративні сади та місця для прогулянок. Тепер побачив, що ці сади були просто оправою палацу, який розкидався вшир і здіймався вгору, збудований у цілковито незнайомому мені стилі. Ніщо в ньому не нагадувало про фортецю чи замок, був наскрізь зручним і елегантним. Коли настала моя черга підійти, я показав свої пробники шовку й оголосив, що прийшов від імені Фестро, щоб благати прощення і показати кілька зразків, які, він сподівається, більше припадуть до смаку королю. Коли один сердитий стражник зауважив, що Фестро зазвичай приходив сам, я трохи засмучено відповів: мій майстер вважає, що пасмуги від батогів більше пасують до моїх плечей, аніж до його, якби так ці зразки не вдовольнили короля. Стражники обмінялися посмішками і пропустили мене.

Я квапливо пішов стежкою, доки не наздогнав групу музик, що минули ворота переді мною. Подався слідом за ними на затилля палацу. Коли вони спинилися запитати дорогу, я став навколішки, щоб поправити взуття, а підвівся саме вчасно, щоб увійти з ними досередини. Опинився у невеликому передпокої, холодному і майже темному після спеки та сяйва пополудневого сонця. Слідом за менестрелями пішов коридором. Ті перемовлялися і пересміювалися, спішно долаючи свій шлях. Я уповільнив кроки та відстав. По дорозі мені трапилися відчинені двері, що вели до порожньої кімнати. Я увійшов туди і тихо їх зачинив. Глибоко вдихнув та роздивився.

Це була невелика вітальня. Меблі пошарпані, зле дібрані, тож я припустив, що це приміщення для слуг або ремісників, які приходять до палацу в справах. Не міг розраховувати, що пробуду тут сам дуже довго. Та вздовж стіни стояло кілька великих посудних шаф. Я обрав серед них ту, якої не видно було просто з дверей, якби вони зненацька відчинилися. Швидко перескладав її вміст і забрався туди. Всівся, дещо прочинивши дверцята, щоб мати трохи світла, і взявся до роботи. Перевірив і впорядкував свої пробірки та пакетики з отрутами. Натер отрутою свій запоясний ніж та вістря меча, тоді обережно вклав їх у піхви. Меч перевісив, щоб тепер він був ззовні штанів. Тоді сів зручніше й чекав.

Здається, минули дні, перш ніж сутінки перейшли в цілковиту темряву. До кімнати двічі ненадовго заходили люди, але з їхньої розмови я зрозумів, що всі слуги зайняті підготовкою до сьогоднішнього свята. Я гадав час, уявляючи, як убив би мене Регал, якби піймав. Кілька разів ледь не втратив відваги. Але щоразу нагадував собі, що як піду звідси, нічого не зробивши, то мені доведеться постійно жити з цим страхом. Натомість намагався приготуватися. Якщо Регал тут, то, напевно, і його група Скіллу недалеко. Я обережно виконав вправи, яких навчив мене Веріті, ховаючи свою свідомість від інших скіллерів. Відчував страшенну спокусу спробувати легенький дотик Скіллом, просто щоб перевірити, чи почую їх. Але втримався. Сумнівався, чи зумію їх відчутти, не видавши себе. А навіть якби зумів їх так виявити, що б це мені дало такого, чого я не знав досі? Краще зосередитися на захисті від них. Я заборонив собі думати про те, що конкретно збирався зробити, щоб вони не піймали навіть сліду моїх думок. Коли нарешті небо за вікнами цілковито почорніло і відкрилося зорями, я вибрався зі своєї схованки і вийшов до коридору.

Ніч повнилася музикою. Регал і його гості святкували. Якусь мить я прислухався до тихих звуків знайомої пісні про двох сестер, одна з яких утопила другу. Найчуднішим у цій пісні, як на мене, була не арфа, що грала сама собою, а менестрель, який знайшов тіло мертвої жінки і не надумав нічого кращого, ніж зробити арфу з її грудини. Тоді я викинув це з голови й зосередився на справі.

Я був у простому коридорі з кам'яною долівкою і дерев'яними панелями, освітленому смолоскипами, розвішаними доволі далеко один від одного. Територія слуг. Я вирішив, що це місце не досить добре для Регала і його друзів. Та все-таки це не гарантувало мені безпеки. Слід знайти сходи для слуг і піднятися нагору. Я крався коридором. Переходив від дверей до дверей, зупинявся, прислуховуючись, що там за ними. Двічі чув людей усередині, за одними перемовлялися жінки, за іншими стукотів ткацький верстат. На мить я заглянув за тихі незачинені двері. Це переважно були майстерні, в кількох займалися ткацтвом і шиттям. У одній із них на столі лежав розкroений костюм з розкісної блакитної тканини, готовий до шиття. Регал, вочевидь, і досі мав слабкість до гарного вбрання.

Я дійшов до кінця коридору й глянув, що там далі. Черговий коридор, куди гарніший і ширший. Тинькована стеля покрита узорами у формі листя папороті. Я знову прокрався коридором, прислухаючись до того, що діється за дверима, і обережно зазираючи у деякі з них. «Наближаюся», – сказав собі. Знайшов бібліотеку, в якій було більше пергаментних книжок і сувоїв, ніж я будь-коли досі бачив. Зупинився в кімнаті, де птахи з яскравим пір'ям дримали на своїх сідалах в екстравагантних клітках. У плитах білого мармуру влаштовано маленькі озерця зі стрімкими рибками й водяними лілеями. Довкола гральних столів розставлено ослінчики та м'які крісла. Столики з вишневого дерева, а на них кадильниці димку. Я ніколи навіть не уявляв такої кімнати.

Нарешті я дістався потрібного коридору, на стінах якого висіли портрети в рамках, а підлога була з блискучого чорного сланцю. Помітивши стражника, я відступив назад, сховався у ніші й тихо там стояв, аж доки він не пройшов повз мене згудьгованим маршем. Тоді так само тихо вислизнув назовні й проминув усіх цих кінних шляхтичів і манірно усміхнутих дам у їхніх розкішних рамах.

Я приблукався до передпокою. Гобелени на стінах, столики, заставлені статуєтками і квітами у вазах. Навіть кільця для світильників були тут багатше оздобленими. Обабіч каміна з дуже вигадливою камінною полицею – малі портрети в позолочених рамах. Крісла, розставлені близько одне до одного, для інтимної розмови. Музика тут була голоснішою, я чув сміх і голоси. Попри пізній час, веселощі тривали. З протилежного боку передпокою було двоє високих різьблених дверей. Вони вели до загальної зали, де Регал і його нобілі танцювали та сміялися. Я знову сховався за ріг, побачивши двох служників у лівреях, що вийшли з далеких дверей ліворуч від мене. Несли таці з набором різних кадильниць. Я здогадався, що це на зміну тим, котрі вже вигоріли. Стояв, як закам'янілий, прислухаючись до їхніх кроків і розмов. Вони відчинили високі двері, музика арф погучнішала, дурманно запахло димком. Коли двері зачинилися, те й те втихло і розвіялося. Я відважився виглянути знову. Переді мною все було чисто, але за мною...

– Що ти тут робиш?

Серце провалилося мені в п'яти, але я змусив своє обличчя простакувато посміхнутися і повернувся до стражника, який увійшов до кімнати з дверей позаду мене.

- Сер, я заблукав у цьому величезному лабіринті, - сказав я, вдаючи дурника.

- Справді? Це не пояснює, чого ти носиш меч у королівському палаці. Відомо, що зброя тут заборонена всім, крім королівської сторожі. Я бачив, як ти тут скрадався. Думаєш, що під час свята можеш собі понищпорити й напхати кишені знайденим, злодію?

Я стояв, закам'янівши від жаху, не зводячи очей з чоловіка, що наближався до мене. Він, я певен, з виразу мого обличчя вирішив, що правильно вгадав мою мету. Навряд чи Верде так посміхався б, якби зрозумів, що підступає до чоловіка, якого допоміг забити до смерті в підземеллях. Рука Верде легко лягла на руків'я його клинка, він упевнено всміхнувся. Був гарним, дуже високим і білявим, як багато мешканців Ферроу. Мав на собі відзнаку - золотий дуб Добростанів Ферроу, через який переплигував олень Провісників. Тож Регал змінив не тільки ім'я, а й емблему своїх військ. Я хотів би тільки, щоб він і оленя прибрав.

Якась моя частка помітила це все, тим часом інша частка пережила заново той давній кошмар: як чоловік тяг мене за сорочку, ставлячи на ноги, аби потім ударити і знову звалити на підлогу. Це був не Болт, який зламав мені носа. Ні, Верде був його наступником, немилосердно бив мене вже після того, як Болт настільки мене покалічив, що я не мав сили втриматися на ногах. Височів наді мною, а я кулився й відступав, намагаючись відповзти від нього по холодній кам'яній підлозі, вже забризканій моєю кров'ю. Я чув лайливі слова, які він промовляв, репочучи, щоразу, коли мусив піднімати мене з долівки, щоб ударити ще раз.

- На цицьки Еди, - пробурмотів я сам собі, і з цими словами страх у мені помер.

- Анумо глянемо, що в тебе у капшучі, - з натиском промовив він і підступив ближче.

Я ніяк не міг показати йому отрут, які мав при собі. Це годі було пояснити. Найуміліша брехня не дала б мені змоги втекти від цього чоловіка. Я маю його вбити.

Зненацька все стало дуже простим.

Ми були дуже близько до загальної зали. Я не хотів, щоб звук когось стривожив чи змусив схопитися. Тож повільно відступав від нього, задкучи, крок за кроком, широкою дугою, аж доки не дістався коридору, з якого зайшов до цієї кімнати. Портрети дивилися на те, як я невпевнено відступаю від високого стражника.

- Стій на місці! - наказав він, але я дико затрусив головою, сподіваючись, що доволі переконливо зображаю жах. - Кажу, стій на місці, ти мале нікчемне злодійча!

Я швидко зиркнув через плече, тоді знову на нього, так наче у відчаї намагаюся зібратися з відвагою, обернутися і дати драла. За третім разом він кинувся до мене.

На це я й розраховував.

Я ступив крок убік, а тоді з дикою силою вдарив ліктем йому по кіпчику. До цього штовхана додався його власний розгін, тож він упав на коліна. Я чув, як вони твердо гупнули об кам'яну підлогу. Він безсловесно заревів від гніву та болю. Я бачив, яку скажену лють викликало в нього те, що нікчемний злодій посмів його вдарити. Різко його втихомирив, копняком під

бороду стуливши йому рота. Добре, що мав на собі чоботи. Перш ніж він устиг видати черговий звук, я витяг ножа і провів йому по горлянци. Він вражено забулькав і підняв обидві руки, марно намагаючись стримати цей теплий фонтан крові. Я став над ним, дивлячись йому в очі.

- Фітц Чівелрі, - тихо сказав я йому. - Фітц Чівелрі.

Його очі розширилися від раптового розуміння і жаху, а потім цей вираз зник разом з його життям. Зненацька він став тишею і порожнечою, мертвою, як камінь. Для мого Віт-чуття зник.

Як швидко це сталося. Помста. Я стояв і дивився на нього, чекаючи, коли відчую триумф, полегшення чи задоволення. Натомість не відчував нічого. Здавалося, що з мене, як і з нього, витекло все життя. Він не був навіть м'ясом, яке я міг з'їсти. Я запізнило міркував, чи є десь жінка, що кохала цього гарного чоловіка, біляві діти, яким його платня давала хліб. Такі думки недобрі для вбивці. Вони не надокучали мені, коли я виконував королівську справедливість для короля Шрюда. Я викинув їх з голови.

Верде наробив на підлозі величезну калюжу крові. Я швидко його втихомирив, але не хотів залишати по собі такого розгардіяшу. Він був великим чоловіком, мав у собі багато крові. Мій мозок кипів, коли я міркував, чи варто витратити трохи часу і сховати тіло, чи погодитися з тим, що колеги-стражники швидко помітять його відсутність, і скористатися замішанням, яке викличе їхнє відкриття.

Врешті я зняв свою блузу й вимакав нею стільки крові, скільки зумів. Тоді кинув ту блузу на груди вбитого й витер руки об його сорочку. Ухопив мертвого за плечі й потяг коридором з портретами, напружено - аж до тремтіння - стежачи, чи не наближається хтось. Мої чоботи ковзали на полірованій підлозі, а звук власного дихання лунав мені у вухах, наче рев. Хай як я старався стерти кров, на підлозі залишався блискучий червоний слід. Біля дверей до кімнати з птахами та рибками я зупинився і прислухався, перш ніж увійти. Зачаїв дихання, намагався не зважати на калатання серця, що віддавало у вуха. Але в кімнаті не було людей. Я відчинив двері і втягнув Верде досередини. Тоді підхопив його і вкинув до одного з рибних озерця. Рибки почали гарячково метатися, а його кров текла й вирувала у чистій воді. Я поспіхом змив кров з рук і грудей в іншому озерці, а тоді вийшов через протилежні двері. Коли почнуться пошуки, потраплять сюди по кривавому сліду. Я сподівався, що їм знадобиться певний час на роздуми, чого вбивця затяг свою жертву сюди і вкинув до озерця.

Я опинився у незнайомій кімнаті. Швидко зиркнув на склепінчасту стелю та обкладені панелями стіни. По той бік кімнати на підвищенні стояло величне крісло. Отже, ще якась аудієнційна зала. Я озирнувся довкола, щоб зорієнтуватися, тоді завмер на місці. Прикрашені різьбленням двері праворуч від мене зненацька розчахнулися. Я почув сміх, питальне бурмотіння, хихотіння у відповідь. Не було часу сховатися, не було жодної криівки. Я притулився до gobелена, що висів на стіні, і не ворухився. Увійшла, заливаючись сміхом, група людей. У цьому сміхові була нотка якоїсь безтямності, і з того я зрозумів, що вони або п'яні, або одурманені димком. Вони проминули мене. Це було двоє чоловіків, які змагалися за увагу жінки, що манірно хихотіла й посміювалася за прикрашеним китицями віялом. Одяг усіх трьох був забарвлений у різні відтінки червоного, один із чоловіків мав срібні прикраси-брязкальця не лише на мереживних манжетах, а й на широких рукавах аж до ліктів. Другий чоловік ніс маленьку кадилицю з димком на орнаментованому стержні, майже як скіпетр. Він ішов попереду і погойдував тією кадилицею сюди-туди, так що компанію постійно обвівали солодкаві випари. Сумніваюся, чи вони помітили б мене, навіть якби я зненацька вискочив перед ними

і пройшовся колесом. Здається, Регал успадкував від матері пристрась до дурману і перетворив її на придворну моду. Я стояв непорушно, доки вони не проминули мене. Ввійшли до кімнати з рибками й птахами. Я міркував, чи помітять вони Верде в озерці. Сумнівався в цьому.

Я підкрався до дверей, з яких увійшли придворні, і тихцем прослизнув крізь них. Зненацька опинився у великому вестибюлі. Підлога тут була викладена мармуром, я мимоволі задумався, скільки коштувала доставка такого каменю до Трейдфорда. Стеля була високою, покритою білим гіпсом, у якому витиснено узор з величезних квітів і листя. Були там аркоподібні вікна з вітражами, зараз по-нічному темні, та між ними висіли гобелени, що сяяли такими багатими кольорами, наче самі були вікнами в інший світ і час. Усе було освітлене орнаментованими канделябрами на позолочених ланцюгах, з блискучими кристалами на підвісках. У них палали сотні свічок. Довкола кімнати на п'єдесталах, розміснених з рівномірним інтервалом, стояли статуї. Судячи з їхнього вигляду, вони переважно зображали Добростанів, предків Регала з материнського боку. Попри небезпеку, яка мені загрожувала, я на мить захопився величчю цієї кімнати. Тоді підвів очі й побачив широкі сходи, що здіймалися вгору. Це були головні сходи, а не чорний прохід для слуг, якого я шукав. Десятеро чоловіків легко могли б на них поміститися, йдучи пліч-о-пліч. Дерево балюстрад було темним, зі спіралями сучків, але, старанно відполіроване, сяяло глибоким блиском. Товстий килим блакитним каскадом спливав серединою сходів.

Зала була порожньою, так само, як і сходи. Я не дав собі часу вагатися, прослизнув крізь кімнату, тоді вгору сходами. Був уже на півдорозі, коли почув крик. Вочевидь, знайшли Верде. Я саме здолав перший сходовий проліт і тут почув голоси та тупотіння людей, що наближалися справа. Втік ліворуч. Підійшов до дверей, припав до них вухом, нічого не почув і прослизнув усередину. Це все забрало менше часу, ніж розповідь про нього. Серце мені калатало, я стояв у темряві, дякуючи Еді, Елю та іншим богам, які тільки могли існувати, за те, що двері не були замкнені.

Стояв у темряві, притиснувши вухо до товстих дверей і намагаючись почути щось інше, крім биття власного серця. Я чув крики вниз, чув тупотіння чобіт – це якісь люди збігали сходами. Минула хвилина чи дві, потім я почув владний голос, що віддавав накази. Я прослизнув до місця, де двері, відчиняючись, бодай ненадовго сховали б мене, і чекав із тремтливими руками, зачавши подих. Зненацька мене з головою накрит страх, наче раптова темрява, загрожуючи розчавити. Я почув, як підлога піді мною погойдується, і швидко присів навпочіпки, щоб не зомліти. Світ довкола мене вирував. Я скоцюрбився, міцно обійняв себе руками й заплющив очі, наче так міг краще сховатися. Мене накрила друга хвиля страху. Я цілковито опустився на підлогу, перевернувся на бік, ледь не заскавчав. Скрутився клубком, мені на груди тиснув страшний біль. Я от-от помру. Помру й нікого з них більше не побачу: ні Моллі, ні Барріча, ні мого короля. Слід було мені рушати до Веріті. Тепер я це знав. Слід було рушати до Веріті. Я хотів закричати, заплакати, бо раптово впевнився, що ніколи не порятуюся, що мене знайдуть і катуватимуть. Знайдуть і вб'ють, дуже-дуже повільно. Тоді мене охопив майже нездоланий потяг схопитися і вибігти з кімнати, здійснити меч проти стражників, змусивши їх швидко зі мною покінчити.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию
(https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=66746083&lfrom=362673004)
на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.